

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE MÜFETTİŞ REHBERLİĞİ

Ali CANDAN
ORCID: 0000-0001-5851-2146

Danışman
Prof. Dr. Ahmet SABAN
ORCID: 0000-0003-0853-1853

Konya – 2025

TEŞEKKÜR

Eğitim, milletleri her yönden ileriye götüren yegâne unsurdur. Bu unsurun temel bileşenlerinden biri de öğretmenlerdir. Öğretmenlerin yaşadığımız dönemde fazlalaşan ve çeşitlenen sorunlarının farkında olunması ve kısa zamanda çözülmesi ve öğretim uygulamalarında destek sağlanması önemlidir. Bunun için müfettişlere büyük rol düşmektedir. Müfettişlerin rehberlik faaliyetlerini yerine getirme düzeylerinin, öğretmenlerin bu konudaki algılarının, rehberlikte ihtiyaç duyulan konuların, yaşanan sorunların, sorunların çözümünün ve rehberliğin yeterlik-yetersizliğinin, etkililiğinin ve faydalarının ve bu konudaki beklenti ve önerilerin ortaya konması gereklidir. Bu yönüyle bu çalışmanın hem meslektaşlarıma hem de diğer eğitim paydaşlarına katkı sağlayacağını umuyorum.

Yıllar önce başladığım fakat devamını bir türlü getiremediğim bu çalışmayı hazırlayıp bitirmemde beni yıllar önce de şimdi de her konuda destekleyen danışmanım Prof. Dr. Ahmet SABAN'a, değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Gizem SAYGILI ile Doç. Dr. Mehmet AŞIKCAN'a, görüşlerini samimiyetleriyle sunan değerli meslektaşlarıma, bana her konuda yardım eden dostlarım Murat ALGI, Murat YENİM ve Mehmet ŞAHAN'a, her konuda koşulsuz arkamda duran eşim Münevver CANDAN'a ve beni her zaman motive eden üçüzlerim Ecem-Kerem-Efe CANDAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ali CANDAN

Ocak-2025

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
2. ALANYAZIN.....	7
2.1. Öğretmen Eğitimi ve Rehberliği	7
2.2. Denetim Kavramı ve Müfettişlik.....	10
2.3. Müfettişlerin Rol ve Görevleri	13
2.3.1. Yöneticilik	13
2.3.2. Liderlik	14
2.3.3. Rehberlik	15
2.3.4. Öğreticilik.....	17
2.3.5. Araştırma	18
2.3.6. Soruşturma.....	18
2.4. Müfettişlerin Mesleki Yardım ve Rehberlik Rollerini	19
2.4.1. Öğretimde Rehberlik	21
2.4.2. Eğitimde Rehberlik.....	22
2.5. Sınıf Öğretmenleri ve Müfettiş Rehberliği.....	24
2.6. İlgili Araştırmalar	26
3. YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Çalışma Grubu.....	33
3.3. Verilerin Toplanması.....	34
3.4. Verilerin Analiz Edilmesi.....	35
4. BULGULAR	37
4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Müfettiş Rehberliği Olgusuna İlişkin Algıları	37
4.2. Müfettiş Rehberliğinde En Çok İhtiyaç Duyulan Konular.....	47
4.3. Müfettiş Rehberliğiyle İlgili Beklentiler	58
4.4. Müfettiş Rehberliğiyle İlgili Deneyimler	72
4.5. Müfettiş Rehberliğiyle İlgili Deneyimlerin Kavramsallaştırılması	90
4.6. Müfettiş Rehberliğiyle İlgili Öneriler.....	99

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	122
5.1. Tartışma ve Sonuç	122
5.2. Öneriler.....	133
KAYNAKLAR.....	134

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Sınıf Öğretmenlerinin Algularına Göre Müfettiş Rehberliği başlıklı tez çalışmamın toplam **136** sayfalık kısmına ilişkin, **14/01/2025** tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%8** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

22/01/2025

Ali CANDAN

Prof. Dr. Ahmet SABAN

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

22/01/2025

Ali CANDAN

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ALGILARINA GÖRE MÜFETTİŞ REHBERLİĞİ

Ali CANDAN

Bu çalışmada ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin algıları doğrultusunda müfettişlerin rehberlik rollerini gerçekleştirme düzeyleri, müfettiş rehberliği konusunun nasıl kavramsallaştırıldığı, rehberlik uygulamalarının etkililiği ve sınıf öğretmenlerinin bu konudaki sorunlarını, beklentilerini ve önerilerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği ile ilgili algıları ve bu algıların eğitim sürecine olan etkilerinin üzerinde durularak, eğitim sistemi içerisinde denetim ve rehberlik mekanizmalarının işlevselliğinin ve etkinliğinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Öğretmen görüşleri doğrultusunda müfettişlerin ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine yönelik rehberlik ve mesleki yardım etkinlikleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmanın katılımcılarını 2023-2024 öğretim yılında Konya ili Akşehir ilçesine bağlı ilkokullarda görev yapan 30 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Yüz yüze görüşmeler yapılarak sınıf öğretmenlerinin müfettişlerin yaptıkları rehberlik faaliyetleriyle ilgili metaforları, anıları, hikâyeleri ve önerileri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Öğretmenlerin denetim ve rehberlik konusunda hem kavramsal hem de uygulamada karşılaştıkları tezatlar nedeniyle doğru bir bilgiye sahip olmadıkları, müfettişlerin rehberlik faaliyetlerini yeterli düzeyde yerine getiremedikleri, rehberlik faaliyetlerinin öğretmenlerin beklentilerini karşılayamadığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenler müfettiş ve müfettiş rehberliği konusunda fazlaca olumsuz metaforlar geliştirmişler ve müfettiş rehberliği deneyimleri açısından fazlaca olumsuz duygu ve düşünce belirtmişlerdir. Denetim ve rehberlik sisteminin öğretmenlerin beklentilerini karşılayacak ve sorunlarını çözecek şekilde yeniden yapılandırılması, rehberliğin sürekli olacak şekilde planlanması gerekmektedir. Bu kapsamda araştırmada eğitim sisteminin en önemli unsurlarından biri olan sınıf öğretmenlerinin mesleki anlamda daha verimli çalışmaları hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik, Denetim, Müfettiş, Sınıf Öğretmeni, Durum Çalışması

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Basic Education
Primary Education Program
Master Thesis

CLASSROOM TEACHERS' PERCEPTIONS OF INSPECTOR GUIDANCE

Ali CANDAN

This study aims to determine the level of inspectors' realization of their guidance roles, how inspector guidance is conceptualized, the effectiveness of guidance practices, and the problems, expectations, and suggestions of classroom teachers working in primary schools in line with classroom teachers' perceptions. Within the scope of the study, the study aimed to reveal the functionality and effectiveness of supervision and guidance mechanisms in the education system by focusing on classroom teachers' perceptions of inspector guidance and the effects of these perceptions on the educational process. In line with teachers' views, inspectors' guidance and professional assistance activities for primary school classroom teachers were evaluated. The study participants in this context consisted of 30 classroom teachers working in primary schools in Akşehir district of Konya province in the 2023-2024 academic year. Case study design, one of the qualitative research methods, was used. Face-to-face interviews were conducted with classroom teachers, and their metaphors, memories, stories, and suggestions about the guidance activities of inspectors were analyzed in detail. It was observed that teachers did not have accurate knowledge about supervision and guidance due to the contradictions they encountered both conceptually and in practice, that inspectors could not fulfill their guidance activities adequately, and that guidance activities could not meet teachers' expectations. In addition, teachers developed many negative metaphors about inspectors and inspector guidance and expressed many negative feelings and thoughts regarding their experiences of inspector guidance. The supervision and guidance system should be restructured to meet teachers' expectations and solve their problems, and guidance should be planned to be continuous. In this context, the study aims to make classroom teachers, one of the most important elements of the education system, work more efficiently and professionally.

Keywords: Guidance, Inspection, Inspector, Primary Teacher, Case Study

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın problem durumu, amacı, önemi ve kapsamı hakkında bilgi verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Müfettişler eğitim kurumlarının denetiminde rehberlik rollerinin yanı sıra teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturma gibi pek çok rolü üstlenmektedir. Ancak bu rollerin içerisinde en önemli yeri rehberlik rolü oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının rehberliği ön planda tutan çağdaş denetim ilkelerine göre mevzuatı geliştirme ve değiştirme adımları yıllar boyunca görülmektedir. Rehberlik rolü eğitim kurumunda eksik ve hataların aranmasından ziyade nelerin, nasıl en iyi biçimde yapılabileceğini ve izlenecek yöntemin öğretmenlere aktarılmasını ifade etmektedir. İyi bir rehberlik sağlanması durumunda eğitim kurumunun başarısı ve verimi artmaktadır. Dolayısıyla müfettişlerin denetim rollerinden ziyade rehberlik rollerini ön planda tutması gerekmektedir. Çalışmanın ana problemini de oluşturan öğretmen algıları ile ilgili olarak, müfettişlerin rehberlik rolünü ön planda tutması durumunda öğretmenlerin kişisel ve mesleki anlamda yenilikleri yakalamış, her konuda donanımlı bir hale gelmiş ve bunun sonucunda da okulların ve eğitim sisteminin gelişmesi sağlanmış olacaktır.

Eğitim sisteminde öğretmen, öğrenci, yönetici, yardımcı personel, öğrenme-öğretme yöntemleri, programlar, amaçlar ile binalar gibi çeşitli unsurlar bulunur (Öz, 2003). Bu unsurların her biri ayrı bir işlevi yerine getirmekte ve sistemin etkili bir biçimde işlenmesini sağlamak için onların birbirleriyle sağlıklı bir etkileşim içinde olmaları gerekmektedir (Aydın, 2016). Bu unsurların birinde yapılan bir değişiklik ya da nitelik farklılaşması sistemdeki diğer unsurlar üzerinde de kendini gösterir. Bu açıdan bakıldığında okulun eğitim sisteminin bir alt sistemi olarak kendisine verilen vazifeleri yerine getirebilmesi ve kuvvetlenerek varlığını sürdürebilmesi, önceden belirlenmiş olan hedeflere etkin bir şekilde ulaşmasıyla doğrudan ilişkili görünmektedir. Bu durum, okulun çalışmalarının denetlenerek çıktılarının ve etkililiğinin yakından izlenmesini, kaynak kullanma durumunun saptanmasını, buna dayalı olarak da gelişimi sürekli hale getirecek tedbirlerin alınmasını gerekli kılmaktadır (Memduhoğlu ve Taymur, 2014).

Denetim, örgütsel faaliyetlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, tespit edilen ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması sürecidir. Bu doğrultuda denetimin temel amacı,

eğitim sisteminin (okulun) amaçlarının gerçekleştirilmesi düzeyini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli tedbirleri almak ve süreci geliştirmektir. İnsan kaynaklarına verilen önem ağdaş denetim yaklaşımlarının en dikkat çekici özelliğidir. “ağdaş denetimin odak noktasını insan kaynağının geliştirilmesi ve etkili biçimde kullanılması oluşturmaktadır” (Aydın, 2016, s. 15). Çağımız denetim anlayışı giderek geliştirme işini daha ön planda tutmaya başlamıştır. Bu da rehberliğe verilen önemin artmasıyla olmaktadır (Memişoğlu ve Kalay, 2013).

Denetimin en önemli basamaklarından biri de rehberlik ve iş başında yetiştirmedir. İlkokullarda gerek öğretmenler gerekse de yöneticiler için rehberlik çalışmaları yapılmaktadır. Bu görevi de müfettişler yerine getirmektedir. Denetimde yapılan rehberlik, bireyin kendisini ve çevreyi tanınması, mutlu olması, kendisini geliştirmesi, bulunduğu ortama uyum sağlaması, karar vermesi ve bireysel sorunlarını zmesi için yapılan çalışmaların tümüdür (Taymaz, 2013). Bu rehberlik faaliyetlerinin yerine getirilmesi, yönetici ve öğretmenleri, dolayısıyla da eğitim-ğretimi daha st seviyeye getirmektedir (Gülşen, 2016a).

Müfettiş rehberliği, eğitim sisteminin denetlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi amacıyla görevlendirilen müfettişlerin, okullar ve eğitim kurumları üzerinde yürüttüğü rehberlik faaliyetlerini ifade eder (www.tdk.gov.tr). Eğitim sürecinde rehberlik, mesleki yardım ve işbaşında yetiştirme kavramlarını ve faaliyetlerini keskin sınırlarla birbirinden ayırmak çok zordur. Müfettiş, denetimini yaptığı bireyin gelişebilmesi ve içinde daha başarılı olabilmesi için bireyle ve grupla çalışırken, katkılar ve öneriler sunarken hem rehberlik yapar hem işbaşında yetiştirir ve hem de mesleki yardımda bulunur (Taymaz, 2013). Müfettişlerin rehberlik dışında denetim, değerlendirme, inceleme ve soruşturma görevleri de bulunmaktadır. Bu görev alanlarının bütüncül bir şekilde ve aynı oranda yerine getirilmesi gerekmektedir. Denetim faaliyetlerinde görülen en büyük sorun da buradan kaynaklanmaktadır. Bunun sonucu olarak, rehberlik faaliyetlerine genellikle daha az önem verildiği düşünülmektedir. Ancak rehberliğe daha fazla önem veren bir denetim anlayışına ihtiyaç vardır. Çünkü denetimde temel amaç, öğretmenin yeterliğinden ziyade eğitim-ğretimi geliştirici faaliyetler ve öğretmenlerin bunları yerine getirmesi için yapılan yardım ve rehberlik hizmetleridir (Gülşen, 2016a).

İşte bu araştırmanın da temel odak noktası, sınıf ğretmenlerinin müfettiş rehberliği algılarının ortaya konması ve anlaşılmasıdır. Sınıf ğretmenlerinin müfettiş rehberliği konusundaki algıları, eğitimdeki yönetim süreçlerini etkileyebilir ve bu durum öğretmenlerin çalışma ortamlarındaki memnuniyeti ve etkinliği üzerinde doğrudan bir etki yaratabilir. Araştırma, bu etkileşimleri daha iyi anlamak ve geliştirmek amacıyla sınıf ğretmenlerinin

bakış açılarını derinlemesine inceleyerek, müfettiş rehberliği uygulamalarının etkinliğini artırmayı hedeflemektedir.

Rehberliğin sözlük anlamında kılavuzluk vurgulanmaktadır. Rehberlikle ilgili yapılan birçok tanıtım da bireyin doğru karar vermesinde yardımcı olma, bireysel sorunları çözme, bireyin çevreye uyumu ve kendini anlaması, bir insanın başka bir insana ya da gruba yardımı gibi unsurlar göze çarpmaktadır. Rehberliğin bu ortak unsurlar göz önüne alındığında, öğretme-öğrenme sürecinin geliştirilmesi için öğretmenlere yapılan yardımı ifade ettiği görülmektedir. Bu bağlamda esas olan, öğretmenlerin kendi potansiyellerini fark etmelerinin sağlanması ve potansiyellerini verimli bir şekilde kullanmada onlara gerekli yardımın yapılmasıdır (Memişoğlu, 2002).

Eğitim toplumdaki bütün kurumlar ile doğrudan bir etkileşim içindedir ve o derecede de karmaşık bir nitelik kazanmıştır. Bu durum öğretmenlik rolünü biraz daha zor hale getirmekte, çok etkili ve yetenekli öğretmen ihtiyacını doğurmaktadır (Aydın, 2016). Bunun da gerçekleşebilmesi için öğretmenlere her konuda yardımcı olunmalı ve yaşadıkları sorunlara çözüm bulunmalıdır. Bu da rehberlik faaliyetlerine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Her kademe ve branşta görev yapan öğretmenler gibi sınıf öğretmenleri de rehberlik faaliyetlerine fazlasıyla ihtiyaç duymaktadırlar.

Denetim ve rehberlikle ilgili Türkiye’de yapılan araştırmalarda müfettişlerin öğretmenlerin beklentilerini yeterince karşılayamadığı (Kavas, 2005), öğretmenlere yönelik rehberlik ve işbaşında yetiştirme rollerini istenilen seviyede gerçekleştiremediği, rehberlik yerine daha çok değerlendirme yaptığı ve yapılan rehberliğin de yetersiz olduğu ortaya konulmuştur (Akbaba Altun ve Memişoğlu, 2010; Arslantaş, 2007; Gökalp, 2010; Memişoğlu, 2001; Memişoğlu ve Kalay, 2013; Oktar, 2010; Ovalı, 2010; Sağır, 2005; Sarıçam vd., 2010). “Sınıf öğretmenlerinin algılarına göre müfettiş rehberliği”, eğitim sistemlerinde denetim ve rehberlik işlevlerini yerine getiren müfettişlerin, sınıf öğretmenleri tarafından nasıl algılandığını inceleyen bir araştırma konusunu ifade eder. Bu tür bir çalışma, eğitim sistemindeki denetim mekanizmalarının ve profesyonel gelişim fırsatlarının nasıl değerlendirildiğini anlamak amacıyla gerçekleştirilir (Memduhoğlu ve Zengin, 2012; Sabancı ve Günbayı, 2004). Müfettiş rehberliği, sınıf öğretmenlerinin pedagojik yöntemlerini, sınıf yönetimi becerilerini, öğrenci değerlendirmelerini ve eğitim standartlarını uygun bir şekilde uygulayıp uygulamadıklarını değerlendiren bir süreçtir. Bu sürecin amacı, eğitim kalitesini

artırmak, öğrenci başarısını desteklemek ve öğretmenlerin profesyonel gelişimini teşvik etmektir (Kuzgun, 2003).

Bu tür bir araştırma, aynı zamanda, eğitim sistemlerinin daha iyi yönetilmesi ve öğretmenlerin daha etkili bir şekilde desteklenmesi için politika önerileri geliştirmeyi amaçlar. Bu sayede eğitim kalitesinin artırılması ve öğrenci başarısının yükseltilmesi hedeflenir. Eğitim-öğretim sürecinden sorumlu olan öğretmenler bazı sorunlar yaşamaktadırlar ve bazen bu sorunların üstesinden gelebilmeleri mümkün olamamaktadır. Bu da sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesini engellemektedir. Öğretmenlerin bu sorunlarla baş edebilmeleri için rehberlik hizmetinden faydalanmaları gerekir. Okulda karşılaşılan eğitimle ilgili birçok problem, özel uzmanlık gerektirmektedir. Bu problemlerle başa çıkmaları için öğretmenlerin ve yöneticilerin zamanları, becerileri ve bilgileri yeterli olmayabilir. Bu problemlerin çözümünde, öğretmen ve yöneticileri yalnız bırakmamak amacıyla gerekli alanlarda özel olarak yetişmiş uzmanların çalıştırılması bir zorunluluktur (Başaran, 1996). Bu görev de müfettişlere düşmektedir (Memduhoğlu ve Zengin, 2012; Sabancı ve Günbayı, 2004).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği konusundaki algılarını derinlemesine incelemek ve bu algıların eğitim sistemi içindeki rolünü ve etkilerini anlamaktır. Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği hakkındaki algıları, eğitim süreçlerini nasıl şekillendirdiği, öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını, sınıf yönetimi pratiğini ve öğrenci değerlendirmelerini nasıl etkilediği ve sonuç olarak eğitim kalitesi ile öğrenci başarısı üzerindeki katkıları incelenmiştir. Çalışmanın problem cümlesi şu şekildedir: **“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğine ilişkin algıları nasıldır?”** Bu genel amaç doğrultusunda çalışmada cevabı aranan sorular şunlardır:

1. Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği olgusuna ilişkin algıları nasıldır?
2. Sınıf öğretmenleri müfettiş rehberliğine en çok hangi konularda ihtiyaç duymaktadırlar?
3. Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğine ilişkin beklentileri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimleri nasıldır?
5. Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimlerini nasıl kavramsallaştırmaktadırlar?
6. Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim sisteminde ulaşılmak istenen hedeflerin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesinde sistemi oluşturan öğelerin niteliği ve birbirini etkileme düzeyleri rol oynamaktadır. Eğitim sisteminin temel öğeleri arasında öğrenci, öğretmen ve eğitim programı yer almaktadır. Öğretmenler eğitsel hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılması gerekenler bakımından eğitim sisteminin en önemli ögesi olarak nitelendirilmektedir. Bunun nedeni içsel amaçların gerçekleştirilmesinde temel ve başlangıç noktasının sınıf içi eğitim öğretim etkinlikleri oluşturduğu için öğretmenler bu etkinliklerin bizzat uygulayıcısı konumunda bulunmaktadır. Öğretmenler, eğitsel hedeflerin etkili olarak gerçekleştirilmesi ve eğitsel ürünlerin verimliliğini ve niteliğinin artırılması için yeterli niteliğe sahip olmalıdır. Nitelikli öğretmenler nitelikli bir sürecin sürdürülmesine yol açarak hedeflerin etkili bir biçimde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Ancak burada öğretmenlerin gereken nitelikleriyle donatılmasının yalnızca hizmet öncesi eğitimi ile sınırlandırılmadığı üzerinde durulmalıdır. Nitelikli eğitimin sağlanması için nitelikli bir hizmet içi eğitim sürecine de ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğretmenlik mesleği teorik bilginin etkili olarak uygulanabilmesi bakımından iş başında yetiştirmeyi içermektedir. İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin hizmet içi eğitimi ile ilgili sorumluluk sahibi olan kişilerden biri de müfettişlerdir. Müfettişler örgün ve yaygın eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenlerin eğitim ve öğretimle ilgili faaliyetlerini denetlemekte ve onlara rehberlik hizmeti sunmaktadır. Müfettişler iş başında ya da hizmet içi yetiştirmelerden farklı olarak sınıf içi etkinlikleri gözlemlemekte ve öğretmen uygulamalarını izleyebilmektedirler. Bu çalışma, eğitim sistemindeki denetim ve rehberlik mekanizmalarının işlevselliğini ve etkinliğini daha iyi anlamayı amaçlamaktadır. Çalışma ile elde edilecek veriler, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve öğretmenlerin profesyonel gelişiminin teşvik edilmesi konularında yol gösterici olacaktır (Memduhoğlu ve Zengin, 2012; Sabancı ve Günbayı, 2004). Ayrıca bu çalışma, sınıf öğretmenleri ile müfettişler arasındaki iş birliğinin ve iletişimin artırılmasına katkı sağlayarak eğitim sisteminin daha verimli bir şekilde işlemesine yardımcı olmayı hedeflemektedir. Çünkü müfettişlerin öğretmenlerin duygusal, fiziksel ve zihinsel kaynakları kullanabilmelerine yardımcı olmaları gerekmektedir.

Bu araştırmanın önemi bir dizi faktörle ilgilidir ve bu faktörler eğitim sistemleri ve öğretmenler için önemli sonuçlar doğurmaktadır.

- **Eğitim kalitesinin artırılması:** Bu çalışma, müfettiş rehberliğinin sınıf öğretmenleri tarafından nasıl algılandığını ve bu algının eğitim uygulamalarına nasıl yansıdığını

anlamayı amaçlamaktadır. Böylece, eğitim sisteminde daha iyi rehberlik ve denetim mekanizmalarının geliştirilmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

- **Öğretmen profesyonelliğinin desteklenmesi:** Bu çalışma, öğretmenlerin profesyonel gelişimini teşvik etme potansiyeline sahiptir. Öğretmenlerin müfettişlerle iş birliği yapma deneyimleri, onların mesleki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır.
- **Öğrenci başarısının iyileştirilmesi:** Müfettiş rehberliğinin etkili bir şekilde uygulanması, öğrenci başarısını artırabilir. Öğretmenlerin pedagojik yaklaşımları ve sınıf yönetimi becerileri üzerinde yapılan değerlendirmeler, öğrencilere daha iyi bir eğitim sunma olasılığını artıracaktır.
- **Eğitim politikalarının geliştirilmesi:** Bu araştırma, eğitim politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Müfettiş rehberliği uygulamalarının öğretmenlerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt vermesini sağlamak için politika değişikliklerinin yapılmasına temel oluşturacaktır.
- **İletişim ve iş birliğinin artırılması:** Araştırmada, sınıf öğretmenleri ve müfettişler arasındaki iletişim ve iş birliğini artırmaya yönelik öneriler sorgulanacaktır. Bu durum, daha etkili bir eğitim sistemi için kritik bir unsurdur ve öğretmenlerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt vermek için önemlidir.
- **Bakış açısı, beklenti ve önerilerin tespit edilmesi:** İlkokullarda öğretim sürecinin tam anlamıyla gerçekleşebilmesi bazı faktörlere bağlıdır. Bu faktörlerden biri de öğretmendir. Öğretmenler en iyi şekilde görevlerini yerine getirmek için de müfettişlerin yaptıkları rehberlik faaliyetlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Öğretmenlere verilen rehberlik hizmetinin en iyi şekilde amacına ulaşabilmesi için öğretmenlerin bu faaliyete bakış açıları, ilgili beklentileri ve bu doğrultuda önerileri dikkate alınmalıdır.

BÖLÜM 2

2. ALANYAZIN

Bu bölümde kavramsal çerçeve, konuyla ilgili kaynak ve araştırmalar doğrultusunda ortaya konmuştur.

2.1. Öğretmen Eğitimi ve Rehberliği

Öğretmenlerin eğitim sistemindeki yeri ve önemi açıklanmaya çalışılmış ve aynı zamanda mesleki açıdan rehberlik almalarının ve iş başında yetiştirilmelerinin gerekliliği vurgulanmıştır. Eğitim sisteminin unsurları arasında yer alan öğretmenlerin nitelikli olmaması durumunda eğitimden beklenen işlevlerin gerçekleşmesi mümkün değildir. Diğer bir ifadeyle öğretmenlik mesleğinin önemi milletin ruh ve karakter hamuruna şekil veren üretici bir insan olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla toplumun şekillenmesinde, bireylerin kişilik kazanmasında ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmada öğretmenlerin gücü her çağda geçerliliğini korumuştur (Soylu, 2003).

Öğretmenler öğretime yön veren ve öğrencilerin yaşantılarını düzenlemesine yardımcı olarak davranış değişikliğine yol açan görevlere sahiptir. Bunun yanı sıra öğretmenler bilgi, beceri ve tutumları ile öğrencilerinin bütün davranışlarını yakından etkilemektedir. Zira öğretmenlerin nitelikleri öğrencilerde istendik davranışlarını oluşturulmasının temelini oluşturmaktadır. Türk Millî Eğitim Temel Kanunu ile İlköğretim ve Eğitim Kanununda belirtilen amaçlar doğrultusunda yeni neslin yetiştirilmesi ve geleceğe hazırlanmasına en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin yeni kuşakların sosyalleşmesi, kültürlenmesi ve gerekli bilgi ve beceriler ile donatılmasında eğitimin en önemli ögesi olduğu söylenebilir (Gönül, 2019).

Ülkeler eğitim alanında etkili ve verimli olabilmek için öğretmenler öğrencilerin öğrenme gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte yetiştirilmelidir. Bunun nedeni bilgi toplumunda öğretmenin temel görevinin bilgi aktaran bir öğretici değil aynı zamanda bilgi kaynaklarına giden yolu gösterici ve kolaylaştırıcı eğitim lideri olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla iyi bir eğitici olabilmek için meslek ile ilgili yeterince bilginin ve yetinin kazanılması, eğitim sistemi ve politikaları kavrayarak sistem içerisinde bulunan kademe ile diğer kademeler arasındaki bütünlüğü sağlayacak niteliğe sahip olması öğretmenlerin temel görevleri arasında yer almaktadır (Kılıç, 2002).

Söz konusu amaçların gerçekleştirilmesinde öğretmenlerin birtakım niteliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlerin genel kültür, alan bilgisi ve pedagojik alanlarda yetiştirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Mesleğe başlanılan andan itibaren öğrenimi sırasında edinilen bilgi ve becerilerin uygulamada yetersiz olduğu ya da çalıştığı alan ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı gibi düşüncelere sahip olan öğretmenler yaşam boyu sürekli bir eğitime gereksinim duymaktadır. Geliştirilen eğitim politikalarının uygulanmaya konmasında öğretmenler aktif rol oynadığı için uygulama sonuçlarıyla politikayı etkileyen ve toplumun istediği aydın tipinin oluşturulması sorumluluğunu üstlenmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için ihtiyaç duydukları alanda eğitim imkanlarından sürekli yararlanmaları oldukça önemlidir (Sağır, 2005).

Eğitim ve öğretim alanında belirlenen hedeflere ulaşmak ve nitelikli ürünü elde edilmesine belirleyici faktör öğretmenlerdir. Diğer bir ifadeyle öğretmenler eğitimin hedefleri açısından etkililiği sayısal değerler ile ifade edilemeyen unsurlardır. Gerekli niteliklerle donatılmış öğretmenlerin eğitim ve öğretim alanında diğer unsurlara göre hedefler üzerinde daha etkili olacağı bilinen bir gerçektir. Her geçen gün daha da gelişen bilim ve teknolojiye karşın eğitim ve öğretim alanında gittikçe artan bir önem kazanan öğretmenler ile ilgili olarak nitelik ihtiyacı oluşmaktadır (Sarpkaya, 2004).

Öğretmenlik mesleğinin ortaya çıktığı andan itibaren her alanda olduğu gibi hızlı bir gelişme ve değişme süreci yaşadığı görülmektedir. Değişen ve gelişen koşullar kapsamında eğitim kurumlarının işlemlerindeki farklılaşmalar öğretmenlerin rollerinde ve görevlerinde dönüşümleri meydana getirmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin değişen ve gelişen şartlara karşı uyum sağlayabilmeleri için her türlü yardımı almalarının sağlanması hayati önem taşımaktadır (Akbaba Altun ve Memişoğlu, 2010).

Teknolojik gelişmeler ve değişmeler eğitim alanında birtakım dönüşmeleri meydana getirmektedir. Söz konusu yenilikler ve değişmeler öğretmenlerin de mevcut bilgilerini gözden geçirmelerini ve kendilerini sürekli yenilemelerini gerektirmektedir. Zira öğretilecek bilginin çeşidi ve niteliğinin değişmesinin yanı sıra teknolojide yaşanan gelişmeler ders programını, yöntem ve teknikleri, materyalleri de etkileyerek dönüştürmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin mesleğe başlamadan önceki hizmet öncesi kazandıkları bilgilerini yenilemeleri ve eğitim öğretim alanındaki yeniliklere ve değişikliklere ayak uydurabilmeleri için hizmet başında eğitime tabi tutulmaları gerekmektedir (Gönül, 2019).

Öğretmenlik mesleği uygulamayı gerektiren bir meslek grubu içerisinde yer aldığı için mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin kuramsal olarak öğrendiklerini uygulama alanında karşı karşıya gelebilecekleri güçlükleri aşabilmek için rehberlik ve iş başında yetiştirilme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Öğretmenler hizmet öncesinde aldıkları eğitimin niteliğine bakılmaksızın her türlü değişimin getirdiği gelişmeler karşısında mevcut bilgilerini ve deneyimlerini koruyarak değişen ve gelişen durumlara göre meslekle ilgili yeni durumlara uyum sağlayabilmeleri için hizmet içinde sürekli olarak yetiştirilmelidir. Değişmelerin sürekli ve hızlı olması öğretmenlik mesleğinin de gelişimleri için sürekli bir desteğe ihtiyaç duymalarını gündeme getirmektedir (Balıcı, 2007).

Mesleğe başlamadan önceki yetiştirilme süreçleri içerisinde çeşitli sebeplerden dolayı öğretmenlik için gereken bilgi ve becerilerle donatılması durumunda öğretmen adaylarının mezun oldukları kurumlardan ihtiyaçları olan mesleki eğitim tam olarak alamadan mezunu olmalarına yol açmıştır. Ülkemizde öğretmenlerin profili ele alındığında halen görevde olan pek çok öğretmenin mesleğe başlamadan önce mesleğin gerektirdiği nitelikli eğitimi almadıkları ve öğretmen yetiştiren bir kurumdan bile mezun olmadıkları görülmektedir (Memişoğlu, 2002).

Dolayısıyla mesleğe yeni atanan öğretmenlerin deneyimli öğretmenlere göre daha çok rehberlik ve mesleki yardıma ihtiyaç duyduğu öne sürülmektedir. Öğretmenlik mesleği uygulama gerektiren ve deneyimlere bağlı olarak öğrenilen bir meslek olması sebebiyle mesleğe yeni atanan öğretmenlerin büyük bir kısmı öğretmenlik mesleği için gerekli olan kuramsal bilgileri yeterince öğrenmiş olmalarına karşın bu bilgileri hangi durumlarda ve nasıl uygulayabilecekleri ile ilgili tereddüde düşmektedirler. Dolayısıyla mesleğe yeni başlayan öğretmenler de kaygı ve tedirginlik gibi sebepler eğitim öğretim hizmetinin niteliğini olumsuz yönde etkileyecektir (Sarıçam vd., 2010).

Özellikle mesleğe yeni atanan öğretmenlerle ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda öğretmenlerin kaygı ve sorunlarıyla karşılaştıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin karşılaştığı kaygı ve sorunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Sağlam, 2002);

- Sınıfın yönetiminin sağlanamaması,
- Sınıf mevcudunun kalabalık olması,
- Öğretim materyallerinin bulunmaması ya da az sayıda bulunması,
- Okul ortamında soyutlanmışlık ve güvensizlik düşünceleri,

- Meslektaşlarla iletişimde yetersizlik,
- Atanma sebebiyle yaşanan kültürel şok,
- Mesleki gelişim için gerekli koşulların bulunmaması.

Bu kaygı ve sorunlarla baş edebilmek için öğretmenlerin gerek bireysel veya grup olarak gerekse de hizmet içi eğitimlerle yapılacak mesleki yardım ve rehberliğe ihtiyacı vardır.

2.2. Denetim Kavramı ve Müfettişlik

Kontrol, gözetim ve teftiş gibi terimler ile benzer anlamlar içeren denetim sözcüğü, doğrunun bulunması üzerine araştırma yapma, inceleme ve soruşturma olarak kullanılmaktadır. Türk eğitim sisteminde denetim, öğretimi geliştirme amacıyla öğretmenlerin öğretimsel davranışını geliştirme, rehberlik etme ve yöneltme süreci olarak nitelendirilebilir. Denetimde; yapılan çalışmaların denetlenmesi ve değerlendirilmesi, çalışmaların daha etkin ve verimli hale getirilmesini sağlanması için tavsiyelerde bulunulması ve mesleki alanda öğretmenlerin gelişmelerinde rehberlik yoluyla yardıma bulunulması yer almaktadır. Bunun yanı sıra denetim örgütsel amaçlara rehberlik etme süreci içerisinde eğitsel hedeflerin gerçekleşmesi yönünde yapılan etkinlikleri ve süreci işletenlere gerekli rehberliği yapmak biçiminde tanımlanabilir (Oktar, 2010). Eğitimde gerçekleştirilen denetim öğretmenlerin mesleki gelişmelerinin teşvik edilmesi, eğitim amaçlarının yeniden belirlenerek düzenlenmesi ve eğitim-öğretim sürecinin geliştirilmesi gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Dolayısıyla denetim yalnızca neler yapıldığını belirlemek değil aynı zamanda nelerin yapılabileceğine dair yardım ve rehberliği de içermektedir. Öğretimi geliştirme amacından yola çıkılarak denetim anlayışında müfettişin değeri, eğitim-öğretim alanının gelişmesine yönelik katkı derecesi ile ölçülmektedir (Dündar, 2005).

Denetimin en temel amacı yapılan etkinliğin niteliğini ve işin verimliliğini arttırmaktır. Bu bağlamda eğitim kurumlarında gerçekleştirilen denetimin asıl amacının ise sadece var olan durumu saptanmasının belirlenmesinden ziyade sürecin sağlıklı bir şekilde işleyişinin sağlanması, niteliğin ve verimliliğin artırılması olduğu söylenebilir (Has, 1998). Eğitimde yapılan denetim yalnızca kontrol ederek mevcut durum ile ilgili bir değerlendirme yapılması ve raporlanması anlamına gelmemektedir. Denetimin rehberlik ve yetiştiricilik gibi düzelten ve geliştiren boyutları bulunmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin geliştirilmesi ve onlara gerekli niteliklerin kazandırılmasından sorumlu olan öğretmenlerin daha etkili ve verimli bir şekilde görevlerini icra etmelerinde denetim etkili olmaktadır. Başka bir ifadeyle müfettişlerden

beklenen en önemli görevin öğretmenlere mesleki yardım ve rehberlik olduğu söylenebilir (Arslantaş, 2007).

Denetimin amaçları arasında örgütün amaçlarının gerçekleştirilme derecesinin saptanması ve daha iyi sonuçlara ulaşabilmek için gereken önlemlerin alınarak sürecin geliştirilmesi yer almaktadır. Denetimde eksik ya da hata aramaktan ziyade süreci geliştirecek etkinliklerin teşvik edilerek hata yapılmasını önleyici bir yaklaşımın izlenmesi gerekmektedir (Korkmaz ve Özdoğan, 2005). Günümüz çağdaş denetim anlayışı kapsamında denetimin temel amacı eğitim sisteminin istediği düzey ve nitelikli öğrenci yetiştirilmesiyle görevli olan öğretmen ve diğer ilgililere yardım ve rehberlik edilmesidir. Eğitsel etkinliklerin ve eğitim amaçlarına ulaşma durumlarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi denetim ile sağlanmaktadır. Kurumların genel amaçları doğrultusunda gerçekleştirilecek denetim türünün özel amaçları ise girdi, işleme ve çıktı süreçlerini etkileyecek tüm değişkenlerin, kurumu etkileyen ve ondan etkilenen çevre alt sistemlerinin genel özellikleri ve beklentilerini gözetmesi gerekmektedir (Sabancı ve Günbayı, 2004). Önceden belirlenen eğitimsel hedeflere ulaşılmasını sağlayacak eğitim ve öğretimle ilgili öğelerin ve süreçlerin geliştirilmesi denetimin amaçları arasında yer almaktadır. Eğitim alanında denetimin amacının süreci geliştirmek olması sebebiyle müfettişler bu amacın gerçekleştirilmesinde kilit rolü oynayan lider konumunda bulunmaktadır.

Denetimin en temelde yönetsel bir süreç olması sebebiyle örgütsel etkinliklerin amaçları gerçekleştirme düşüncesinden yola çıkılarak hataların, sorunların ve sapmaların belirlenmesi ile yapılan değerlendirmeler sonucunda örgütsel amaçların hayata geçirilmesini sağlayacak kararların alınmasını sağlama işlevi bulunmaktadır. Eğitim kurumlarında denetimin temel işlevi ise öğretme ve öğrenme ortamının analizinin yapılarak ortamın değerlendirilmesini, sürecin geliştirilmesini ve amaçlara ulaşılmasının sağlanmasını ifade etmektedir (Memduhoğlu ve Zengin, 2012). Eğitim sisteminin etkinliği denetim ile belirlenmektedir. Zira eğitim sisteminin planlanan örgütsel amaçlardan sapmasının önlenmesi, kurumun sağlıklı bir biçimde işletilmesini mümkün kılmaktadır. Eğitim kurumlarında çalışanlar arasındaki iletişimi sağlayan müfettişler, örgütün amaçları ve çalışanların amaçları arasında bir bağlantı kurmaktadır. Dolayısıyla müfettişler etkileşimci bir işlev görmektedir. Eğitim sisteminin etkililik ve verimliliğinin değerlendirilmesi denetim sisteminin işlevleri arasında yer almaktadır. Müfettişler sorunları çözümlenerek etkenlerini ve kaynaklarını ortaya koymakta, gerekli durumda uzlaştırıcı yöntem öne sürmektedir. Müfettişler rehberlik ve yardım süreçlerinde davranışlarına ayrı bir özen göstermek durumundadır (Sağır, 2005).

Eğitimde denetimin amaç ve ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şimşek, 2004):

- Okulun ve derslerin eğitim-öğretim amaçlarına ulaşma derecesini belirlemek. Söz konusu dereceyi değerlendirmek gerektiği durumda düzeltme ve geliştirme çalışmalarına katkıda bulunmak.
- Ders amaçlarının gerçekleştirilmesi, okul etkinliklerinin fiziksel durumunun eğitim ortamına uygunluğunun belirlenmesi üzerine değerlendirmelerde bulunmak.
- Özellikle yapılmasında zorluk çekilen ders, eğitim, okul ve denetim amaçlarının tespit edilmesi, değerlendirilmesi ve düzenlenmesine yardımcı olmak.
- Ders konularının öğrencilerin gelişim düzeyine uygunluğunu belirlemek, değerlendirmek ve gerekli durumlarda yeniden düzenlenmesine katkı sağlamak.
- Ders esnasında kullanılan yöntem ve tekniklerin amaç ve konulara uygun olma durumunu belirlemek. Uygulamaların ve faaliyetlerin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için gereken çabayı sağlamak.
- Ders konularının özellikleri göz önünde bulundurularak araç ve gereçlerin zamanında kullanılma durumunun belirlenmesi, değerlendirilmesi ve eksik ya da yanlış bir işleyişin yaşanması durumunda düzeltmeye katkıda bulunmak.
- Öğrenci başarısının uygun ölçme değerlendirme araçları ile ne düzeyde değerlendirildiğinin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik katkıda bulunmak.
- Eğitim ortamının karşılıklı sevgi, saygı ve demokratik ilişkileri geliştirme ilkesi kapsamında işleyiş durumunun incelenmesi ve gereken ortamın oluşturulmasına yönelik katkıda bulunmak.
- Öğretmenlerin yeterlilik, çaba ve başarı düzeylerinin diğer öğretmenler ile olan işbirliği kapsamında değerlendirilmesi ve bu alanın geliştirilmesi için rehberlikte bulunmak.
- Eğitim alanında yaşanan gelişmelerin ve bilimsel çalışmaların eğitim etkinliklerine yansımalarını belirlemek ve değerlendirmek.
- Eğitim kurumlarında görevli olan çalışanların çabalarının düzeylerinin tespit edilirken ölçütlere göre değerlendirilmesini sağlamak. Çalışanların yetişme ve gelişmeleri amacıyla hizmet içi eğitim dahil olmak üzere gerçekleştirilen uygulamaların tamamına katkıda bulunmak.
- Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde iş birliğine verilen önemi belirlemek ve değerlendirmek.
- Eğitim alanı ile ilgili her düzeydeki sorunların saptanması ve çözülmesine yönelik katkıda bulunmak.

2.3. Müfettişlerin Rol ve Görevleri

Müfettiş her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, soruşturma, araştırma, inceleme ve değerlendirme hizmetlerini yürüten meslek elemanıdır (Durmaz vd., 2023). Bu kavram; maarif müfettişi, ilköğretim müfettişi ve eğitim müfettişi gibi yönetmeliklerle ismi birkaç kez değişikliğe uğradığı için araştırmada sadece müfettiş kelimesi kullanılmıştır.

Günümüzdeki çağdaş denetimde müfettişin görevleri, eğitim kurumlarında öğretmen, yönetici, görevli ve diğer personelin mesleki anlamda gelişmelerine katkı sağlamak ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde rehberlikte bulunmaktır (Gün, 2001). Eğitim sistemi içerisinde müfettişler vasıtasıyla gerçekleştirilen denetimlerde öğretmenlerin öğretim faaliyetleri ve ders vermedeki başarı düzeyleri değerlendirilmektedir. Ancak müfettişlerin görev ve rolleri bununla sınırlı kalmayarak öğretmenlerin davranış eksikliklerini giderme, yeteneklerini geliştirerek mesleğe ve çevreye ayak uydurmalarını sağlama ve eğitim alanındaki yenilikleri öğretmenlere aktarma yoluyla onlara mesleki yardımda bulunmaları söz konusudur. Müfettişlerin görev ve rolleriyle ilgili alanyazında farklı bakış açıları bulunmaktadır. Ancak yapılan açıklamaların ortak noktası müfettiş rollerini liderlik, yöneticilik, rehberlik ve yardım, eğiticilik, araştırma ve soruşturma oluşturmaktadır (Yıldırım, 2001).

2.3.1. Yöneticilik

Yönetim en temel anlamıyla amaçların etkili ve verimli şekilde gerçekleştirilebilmesi hedefiyle bir insan grubunda iş birliği ve koordinasyonun sağlanmasına yönelik faaliyetlerin tümünü ifade etmektedir. Eğitim politikalarının uygulanmasından sorumlu olan yöneticiler sürecin ülke çıkarları doğrultusunda ve çağdaş eğitim anlayışına uygun bir şekilde yürütülmesine dair katkıda bulunabilmek amacıyla yönetsel eylemlerde bulunmaktadır (Gün, 2001). Yönetim sürecinin başarılı bir şekilde sürdürülmesi insan ve madde kaynaklarının etkili bir şekilde kullanılmasıyla sağlanmaktadır. Buradan hareketle eğitim yöneticilerinin yetenek, nitelik ve yönetim kuramı ile süreçleri hususunda temel bilgilere ve yöneticilik yeterliliklerine sahip olması gerekmektedir. Yöneticilerin görevi kurumun amacı yönünde ilerlemesidir. Bu amaçları doğrultusunda yöneticiler karar vererek uygulamayı planlar ve planların yürütülmesi için gerekli örgütsel düzenlemeleri yapar. Ayrıca yöneticiler çalışmaların yürütülmesi için yetki ve etkilerini kullanarak çalışanlar arasında iletişimi başarılı bir şekilde yönetir. Yöneticiler çalışmalarını iş birliği içerisinde sürdürerek yapılanları değerlendirmektedir (Sabancı ve Günbayı, 2004).

Müfettişlerin öğretmen ve diğer ilgililer arasında bütünleştirici ve uzlaştırıcı rol oynaması oldukça önemlidir. Ayrıca müfettişlerin milli eğitimin amaçlarının ne düzeyde gerçekleştirildiğinin tespit edilerek değerlendirilen kişi ve grupları değerlendirme sürecine dahil eden bir model uygulaması gerekmektedir. Yetki yerine etki gücünün kullanılması müfettişlerin öğrencilerin disiplin ve devam durumlarında karşı karşıya gelinen sorunların incelenmesini ve çözümünde ilgilienlere yardım edilmesini ifade etmektedir. Ayrıca öğretmenlerin kanun ve yönetmelik gibi yasal düzenlemeleri doğru anlamasının sağlanması müfettişlerin görevleri arasında yer almaktadır (Öz, 2003).

2.3.2. Liderlik

Müfettişler görevini sürdürürken bir statü ve grup lideri konumundadır. Atamalar ve görevlendirmeler ile konumu ve sorumluluğu bakımından müfettişler statü liderliği özelliği taşımaktadır. Müfettişlerin görevlerini yerine getirmede çalıştıkları ortam, kişiler ve görev şekilleri dikkate alındığında ise birer grup lideri oldukları görülmektedir (Sağlam, 2002). Denetim konusunda müfettişler aldıkları yetkiyi kullanmaktadır. Denetimin yararlı ve etkili olabilmesi, müfettişlerin bazı liderlik özelliklerine sahip olmalarıyla bağlantılıdır. Müfettişlerin liderlik rolleri temelde öğretmenleri güdüleme, kaynaklık etme, güven temelli bir ilişki kurma, önerilerine olumlu yaklaşma ve yeni yöntem ve tekniklerini kullanmak isteyen öğretmenleri teşvik etme gibi davranışları kapsamaktadır (Danyeri, 2001).

Müfettişlerin kurumdaki görev yapısını ve kurumun özelliklerinin yanı sıra çevrenin özelliklerini de çok iyi bilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle müfettişler kurumdaki özel ve genel amaçların ve bu amaçlara ulaşma yollarının neler olduğunu açık bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Grubun gereksinimleri doğrultusunda okulun amaçları ile bağdaştırılması gerekmektedir. Söz konusu bağlantı kurulması durumunda iş birliği, çabaların daha etkili ve verimli olmasını sağlayacaktır (Özdemir, 2018). Türk eğitim sisteminin merkezden yönetim anlayışı sebebiyle müfettişlerin liderlik yapılarını kurma noktasında uygulama alanının oldukça sınırlı olduğu söylenebilir. Zira merkezden yönetilen sistemlerde yapıyı kurma kararları genellikle merkez tarafından verilmektedir. Müfettişler merkez tarafından belirlenen kalıp prosedürlere uymak yükümlülüğündedir. Dolayısıyla müfettişlere yalnızca takdir hakkını kullanabilme imkânı sunulmaktadır. Müfettişlerin anlayış gösterme özellikleri doğrultusunda oldukça geniş bir alana sahip oldukları görülmektedir. Bu alanda insan ilişkileri öncelikli olduğundan insana değer verme söz konusudur (Taymaz, 2013).

2.3.3. Rehberlik

Müfettişlerin rolleri arasında yer alan rehberlik literatürde tanımlanan rehberlik ile bazı anlamsal farklılıklara sahiptir. Zira literatürde tanımı yapılan rehberlik genellikle bireylerin kişisel gelişimleri ve psikolojik sorunlarının çözümüne yönelik bir yardım biçiminde tanımlanmakta iken müfettişlerin öğretmenlere yönelik yapmaları gereken rehberlik etkinliğinin temelinde öğretmenlerin eğitim öğretim süreci bakımından karşılaştığı sorunların çözümüne yönelik katkıda bulunma yer almaktadır (Memişoğlu ve Kalay, 2013). Müfettişlerin öğretmenlerin karşı karşıya geldiği her türlü problemle öğretmenlere rehberlik etme görevleri bulunmaktadır. Denetim anlayışında müfettişlerin en önemli rolü rehberlik etmektir. Denetimin en önemli görevi okuldaki öğretim faaliyetlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak amacıyla öğretmene yardım edilmesi diğer bir ifadeyle rehberlik sağlanması gerekmektedir. Öğretim süreci içerisinde gerçekleştirilen her faaliyette öğretmenin yanında olmak müfettişin temel sorumlulukları arasında yer almaktadır (Sarpkaya, 2004).

Müfettişin yardımı ve rehberliği ön plana alması öğüt vermek yerine sorunlarının çözümünde yardımcı olması sebebiyle daha etkili bir görünüm yaratıldığı söylenebilir. Rehberlik sağlama koşullarından biri, öğretmeni ve çevresini tanıyarak sorunu ve çözümü üzerinde durmaktır. Bu sorunun kaynağının nerede olduğuna bakılmaksızın rehberlik ve yardım müfettişlerin görevleri arasındadır. Eğitim ile ilgili olmayan problemlerde de müfettişler rehberlik etme görevini yerine getirmektedir. Bunun temelinde ise bu çeşit problemlerin eğitsel çabaları etkilemesinden kaynaklanmaktadır. Görev kapsamında yer almayan sorunlarda müfettişlerin yanında bulunması öğretmenlerin sorunlarla başa çıkma ve çözme güçlerini arttırarak kuruma ve mesleğe olan bağlılık düzeylerini yükseltmektedir (Kuzgun, 2003).

Eğitim sürecinin en önemli unsurlarından birisi kabul edilen rehberlik, karar aşamasında başvuru danışma hizmetidir. Rehberlik ile bireylerin yetenekleri, bilgileri ve ihtiyaçları çevresel imkanlarının anlaşılmasını sağlayarak her türlü problemi dengeli ve sağlıklı yolla çözebilme kapasitesini geliştirmektedir. Rehberlik ile ilgili müfettişlerden beklenen davranışlar arasında okulun amaçlarının öğretmenler tarafından gerektiği biçimde anlaşılmasını sağlamaları önceliklidir. Bunun yanı sıra müfettişlerden uygulanan yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi konusunda öğretmene yardımcı olmaları ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmaları beklenmektedir. Müfettişlerin öğretmenlere kendilerini gerçekleştirme ve daha iyi öğretim araç ve yöntemlerini kendi kendilerine bulmaları için yardımcı olmaları ve onlara kendini değerlendirme alışkanlıkları kazandırmak gibi görevleri bulunmaktadır (Acar, 2002).

Denetim sürecinde ilk amaç öğretmeni kendine mesleksi yön verecek bir duruma getirmektir. Bu bağlamda rehberliğin denetimin en önemli unsurunu oluşturmasının sebebinin ilk amacına hizmet etmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Müfettişlerin en önemli görevleri ise okuldaki öğretim faaliyetlerinin verimliliğini artırmak amacıyla öğretmene yardım ve rehberlik sağlamaktır. Öğretim süreci içerisinde gerçekleştirilen her faaliyette öğretmenin yanında olmak müfettişin temel sorumlulukları arasında bulunmaktadır. Mesleki gelişimin yönetsel önlemler alınmasıyla sağlanabileceği düşüncesine karşın öğretmeni yetiştirecek seminer, konferans ve grup çalışması gibi faaliyetler ileri sürülmüştür (Sarpkaya, 2004).

Denetim süresi içerisinde mesleki rehberlik ve yardım sağlama ile okulların başarısının ve niteliğinin artmasında doğrudan etki söz konusudur. Eğitim alanında gerçekleştirilen denetimin kontrolden ziyade yönlendirme ve geliştirme etkinliklerine dayalı olması durumunda öğretmenlerde temel öğrenme ve öğretme becerilerinin gelişmesine katkı sağlandığı görülmektedir. Ayrıca uygulanan denetimin eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleştirilmesine olan katkısının artırılması beklenmektedir (Akbaba Altun ve Memişoğlu, 2010).

Müfettişler problemleri çözümlenerek etkenlerini ve kaynaklarını ortaya koyabilmektedir. Gerektiği zamanlarda ise müfettişler uzlaştırıcı yöntem ve olanak bulucu kabul edilmektedir. Müfettişler bireysel problemlerin çözümü için de gerektiğinde il ya da merkez örgütü üzerinde yetkisini ve etkisini kullanabilmektedir. Ancak bu durum müfettişin yeterliliğine bağlı gerçekleşmektedir. Gerçekleştirilen denetimin mesleki yardım ve rehberlik sağlama ile ilgili rol davranışları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Yüksel, 1998):

- Eğitim ve öğretim çalışmalarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamasında öğretmenlere yardımcı olmak.
- Öğretim araçlarının seçilmesi ve kullanılması konusunda öğretmenlere yardımcı olmak.
- Öğretim amaçları doğrultusunda uygun yöntem ve tekniklerin seçilmesinde ve kullanılmasında öğretmenlere yardımcı olmak.
- Öğretmenlerin mesleki çalışmalara katılmalarına yardımcı olmak.
- Eğitsel alanlar ve konular ile ilgili etkinliklerde öğretmenlere yardımcı olmak.
- Öğrencilerin gelişmelerinin sağlanması hususunda bireysel ayrılıkların dikkate alınarak gerekli önlemlerin alınmasında öğretmenlere yardımcı olmak.
- Yeni ders araçlarının yapımında, tanıtımında ve kullanımında öğretmenlere yardımcı olmak.

- Mesleki yayınların tanıtılmasında ve öğretmenlerin okumasına yönelik teşvikte bulunmak.
- Öğrenci başarılarına uygun tekniklerle ölçme ve değerlendirmede öğretmenlere yardımcı olmak.
- Mevzuattaki değişiklikler ile ilgili bilgi vererek uygulanması noktasında öğretmenlere rehberlik etmek.
- Başarılı bir eğitim için gereken okul ve sınıf içi ortamın hazırlanması noktasında öğretmenlere yardımcı olmak.
- Öğretmenler ve yöneticiler tarafından ortaya konulan eğitim öğretim problemlerinin çözümlenmesine yönelik yeterli çabayı göstermek.
- Karşılaşılan her türlü eğitim ve öğretim problemlerinin çözümlenmesinde başvurulacak bir eğitim danışmanı olmak.

Müfettişlerin rehberlik ve mesleki yardım faaliyetlerini yukarıda bahsedilen alanlar olarak sınırlandırmak mümkün değildir. Çünkü müfettişlerin eğitim öğretim konusunda yapacakları rehberlik ve mesleki yardım daha yoğun ve geniş bir çerçeveye sahiptir. Bu konudaki rehberlik öncelikle bireyin kendini ve çevresini tanıması, karşılaştığı problemleri ortaya koyması ve çözmesi, karar alabilmesi ve bunun sonucunda mutlu ve verimli bir meslek elemanı olmasını sağlamaktadır. Müfettişler rehberlik ve yardım sürecinde davranışlarına ayrı bir özen göstermektedir. Öğretmenlerin ya da sorun yaşayan kişinin moral ve motivasyon ihtiyacı göz ardı edilmemelidir (Özdemir, 2003).

2.3.4. Öğreticilik

Öğreticilik rolü rehberlik rolünden farklı olarak bireysel değil daha çok gruba yönelik sağlanmaktadır. Toplumsal yaşamdaki ve meslek içerisindeki değişimler ve gelişmeler hizmet öncesi eğitimin yetersizliğini meydana getirerek bireysel gelişme ve yükselme gereksinimleri ile görevdeki tekdüzelik sonucunda hizmet içi eğitime duyulan ihtiyaç artmaktadır (Gülşen, 2016b). Müfettişlerin hizmet içi eğitim çalışmalarında kullanabileceği yöntemler arasında seminerler, konferanslar, toplantılar, kaynak kitap çalışmaları, örnek dersler gibi faaliyetler yer almaktadır. Müfettişler görevleri boyunca karşılaştıkları her durumu bir hizmet içi eğitim imkânı olarak görmekte ve örgün yöntemler dışında da hizmet içi eğitim verebilmektedir. Öğretmenler ise müfettişlerin hizmet içi eğitime kendilerinden önce başlaması gerektiği yönünde bir beklentiye sahiptir (Balcı, 2007).

Müfettişlerin öğreticilik rollerine dair beklenen davranışlar öğretmen ve diğer personelin yetiştirme eksiklerini belirlemeleri ve bu konuda önlemler almalarını içermektedir. Öğretmenlerin iş başında yetişmelerini sağlamak için mesleki toplantılar müfettişler tarafından düzenlenmekte örnek dersler verilmekte ve imkanlar ölçüsünde hizmet içi eğitim sağlanmaktadır. Bu durum müfettişlerin eğitim alanındaki yeni gelişmeleri ve yeni yöntem ile teknikleri sürekli olarak takip ettiklerinin bir göstergesidir (Oktar, 2010).

2.3.5. Araştırma

Müfettişlerin görevlerinden bir diğeri ise eğitim ile ilgili konularda bilimsel araştırma gerçekleştirmektir. Okul yöneticilerine ve öğretmenlere kaynaklık yapabilmek amacıyla müfettişler eğitim alanındaki gelişmeleri yakından takip etmek zorundadır (Özdemir, 2018). Müfettişlerin araştırma rolleri gereğince öğrencinin eğitim ihtiyacı ile mevcut programın karşılaştırılmasına dayalı olarak geliştirilmesi gereken alanları saptaması söz konusudur. Ayrıca müfettişler eğitim ve öğretimde verimliliğin artırılması, sürekli olarak gelişme sağlanması amacıyla gereken araştırmaları yapmakta ve bu araştırmaların sonuçlarından faydalanmaktadır. Müfettişler kişi ve grupların istek ve gereksinimlerini saptayarak üst makamlara sunmakla görevlidir. Bunun yanı sıra müfettişlerin okul ortamında verilen eğitime dair çevrede yapılan eleştirilerin nedenlerini araştırması gerekmektedir. Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin gelişimlerini değerlendirerek mesleki rehberliğe olan ihtiyacı saptamak müfettişlerin görevleri arasında yer almaktadır (Şahin T., 2005).

2.3.6. Soruşturma

Denetim alanında soruşturma işlevi modern eğitim denetimi ile bağdaştırılmamaktadır. Zira rehberlik işlevinin gereğine odaklanmakta ve denetim alanına gereken güvenin ortadan kaldırılmaması vurgulanmaktadır. Daha açık bir ifadeyle rehberlik süresi içerisinde değerlendirme alanı ve soruşturma gündeme gelmeyecek biçimde bir üslubun geliştirilmesi gerekmektedir. Söz konusu üslubun sağlanamaması durumunda ise hizmet sunmak ile ilgili bulunulan alan çalışanlarının güveni yitirileceği için çalışmada samimi sıcak ve doğru sonuçlar elde edilemeyecektir (Balcı, 2007).

Uygulanmakta olan denetim etkinliklerinin başarılı olması ve istenilen hedeflere ulaşması için öğretmenlerin bu konudaki algıları dikkate alınmaktadır. Eğitim sisteminde öğretmenler ve okul yöneticileri tarafından denetimin nasıl değerlendirildiği eğitsel denetim etkinliklerinin başarısına katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla okullarda görev yapan

öğretmenlerin müfettişlerin özellikle rehberlik rollerindeki yeterlilikleri ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi araştırmaya değer bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Oktar, 2010).

2.4. Müfettişlerin Mesleki Yardım ve Rehberlik Rollerini

Müfettişlerin önemli görevlerinden olan mesleki yardım ve rehberlik, öğretmenlerin bilgilerini artırma, eksiklerini giderme ve öğretim yöntemleriyle ilgili bilgi ve uygulama desteğinde bulunmayı içermektedir. Öğretmenlik mesleğinde sürekli bir mesleki yardım ve gereksinim ihtiyacı bulunmaktadır. Denetimin eğitim ve öğretim sürecinin geliştirilmesi amacı doğrultusunda sürecin geliştirilmesinde önemli bir öge olan öğretmenlerin geliştirilmesinin gerekliliği göz ardı edilmemelidir. Öğretmenlik mesleğinin sorunlarının belirlenerek hangi alanlarda yardım ve rehberliğe gereksinim duyulabileceğine yönelik müfettişler öngörülerde bulunmaktadır (Memişoğlu, 2002).

Müfettişlerinin rolleri denetimin nasıl bir süreç olarak algılanmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Denetim sürecinin yaratıcı, ilham verici ve moral yükselten eğitimde liderlik temellerinden biri olarak algılanması gerekmektedir. Zira denetimin ilk amacı öğretmeni kendine mesleki yön verecek bir duruma getirmektir. Müfettişlerin görevlerinin belirlenmesinde eğitim öğretim süreçleriyle yakından ilgili olarak yapılması gereken tüm etkinlikler ve süreçler göz önünde bulundurulmaktadır. Dolayısıyla müfettişlerin rehberlik ve mesleki yardım ile ilgili rolleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Yalçınkaya, 2002):

- Eğitim araçlarının öğrenme amacına ve ortamına uygun şekilde seçilerek kullanılmasına yönelik öğretmenlere teşvikte bulunmak.
- Kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrenme amacına ve ortamına uygun bir şekilde seçilmesi ve uygulanması noktasında öğretmenlere yardımcı olmak.
- Ünite ve ders planlarının eğitim amaçlarına uygun şekilde gerçekleştirilmesi üzerine öğretmenlere rehberlik etmek.
- Eğitim ve öğretim ile ilgili yayınların tanıtılması yoluyla öğretmenlere mesleki yayınların okunmasına yönelik özendirme bulunmak.
- Öğretmenlere, eğitim ve öğretim süreci içerisinde öğrencilerin başarılarını uygun teknikler ile ölçme ve değerlendirmeleri noktasında yardımcı olmak.
- Okul çevresi ile iş birliği kurulmasında öğretmenlere yardımcı olmak.
- Müfettişlerin mesleki yardım ve rehberlik rollerine dair daha önce yapılan araştırmaların öğretmenler tarafından okunmasını sağlamak.

- Sınıf yönetimi müfettişlerin öğretmenlere yapacakları mesleki yardım ve rehberlikte oldukça önemli bir konumdadır.

Eğitim denetimi uygulamasının aktif ve sürekli olması oldukça önemlidir. Eğitim denetiminde rehberliğin yapılmadığı durumlarda kurumun sağlıklı bir işleyiş göstermesi mümkün değildir. Bu tarz bir denetimin olmaması durumunda kurumda şahsi çıkarlar ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla eğitim denetimin en önemli işlevi kurumların amacına uygun kaliteli çalışıp çalışmadığının belirlenmesidir (Kel ve Akın, 2021). Eğitim denetiminde kurumların çıkarları için davranış kontrol etme işlevi söz konusudur. Denetim en temelde yapılan çalışmaların denetlenmesi ve değerlendirilmesi ile bu çalışmaların iyileştirilmesi üzerine rehberlik yapılmasını içermektedir. Eğitim alanında denetim sisteminin olumlu ve olumsuz taraflarının belirlenmesiyle başlanarak, iyileştirme amacıyla yapılan değerlendirme ve geliştirme süreçlerini içeren bir faaliyet döngüsünü ifade etmektedir (Dönmez, 2021).

Eğitim denetimi kurumsal hedeflerin gerçekleştirilmesi, eksikliklerin tespit edilerek giderilmesi ve öğretmenlere rehberlik yapılması gibi amaçlar doğrultusunda sınıf içi uygulamalar olarak uygulanabilir. Eğitim hizmetlerinin gelişimi için yol haritası olan denetim hizmetleri kurumsal boyutta sınıf içi gözlemlerde hızlı ve planlı sürdürülmelidir. Bu bağlamda çağdaş eğitim denetiminin tarafların eşit olduğu ve ortaklık içerisinde iletişim sağlanmasına yönelik bir işlev üstlendiği söylenebilir. Çağdaş eğitim denetiminde kararların ortak alınması, empati, öğretmenlerin kendini değerlendirmesi ve öğretmenlere yönelik rehberlik oldukça önemlidir. Denetmenlerin rehberlik rolünün çağdaş eğitim denetiminde kritik bir konumda olduğu göz ardı edilmemelidir (Demir ve Kale, 2023).

Eğitim alanında denetim hizmetlerinin rehberlik rolü ön plandadır. Dolayısıyla denetim hizmetleri yürütülürken okul yöneticileri ve öğretmenlerle birlikte çalışmaya özen gösterilerek denetimin rehberlik rolü vurgulanmalıdır. Eğitim denetiminde kurumda görevli yönetici, öğretmen ve diğer personeli iş başına yetiştirmek için gerekli mesleki yardımın yapılması ve rehberlikte bulunulması gerekmektedir. Ders denetimi sırasında sınıf içerisinde ders işlenirken yapılan denetim söz konusudur. Bu denetim türünde kontrol amaçlı ya da rehberlik ve yönlendirme amaçlı denetim yürütülmektedir. Kontrol amaçlı yapılan ders denetiminde amaç öğretmenlerin eksik yönlerinin tespit edilerek giderilmesidir. Başka bir ifadeyle rehberlik amacıyla yapılan denetim olası eksiklikleri engellemeye ve eğitim sürecinin kalitesini artırmaya yönelik yürütülmektedir (Kaplan vd., 2021).

Denetim hizmetlerinin verimliliğinin artırılmasında etkili iletişimin payı oldukça geniştir. Etkili iletişim ile müfettişler kendilerini daha iyi ifade edebilir ve denetim sürecinin paydaşları da bu süreci daha doğru anlayabilir. Etkili bir denetim için müfettişin rehberlik

hizmetini sunabilmesi, öğretmen ve okul idarecileri ile karşılıklı güvene dayanan hoşgörü ve duygudaşlığı temel alan bir iletişim kurmasına bağlıdır. Okul yöneticilerine, öğretmenlere okulun amaçlarının tespit edilmesi ve bu amaçların somutlaştırılması aşamalarında rehberlik, müfettiş tarafından yapılmaktadır. Ders denetimi esnasında öğretmenlere rehberlik ve yönlendirme hizmetini sunabilecek bir zaman ayrılması gerekmektedir. Öğretmenlerin hazırladığı yıllık planları ve günlük ders planları önce müfettiş tarafından denetlenir ve bu çalışmalarda öğretmenlere rehberlik sağlanır (Görgülü ve Küçükali, 2023). Hazırlanan programlara dair gerekli incelemelerin yapılması, programların ilgililerle paylaşılması, gerekli koordinasyon çalışmalarının yapılması ve öğretmenlere yönelik rehberlik hizmetinin sunulması hizmet içi eğitim faaliyetleri kapsamında denetmenin görevleri arasında yer almaktadır. Denetmenlerin öğretmenleri çalışmaya istekli hale getirmeye çalışmaları, rehberlik ve yönlendirmeleri, değerlendirmeler yapması gerekmektedir. Ayrıca denetmenlerin yöneticilik rolleri doğrultusunda eğitim kurumlarına rehberlik yaptığı, gerektiğinde yapılması gereken çalışmaları ilettiği ve işlerin bir bütünlük içerisinde yürütülmesine katkı sağladığı söylenebilir (Dönmez, 2021).

2.4.1. Öğretimde Rehberlik

Müfettişler, kurumlarda var olan öğretim faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin kalitesini denetim sırasında gözlemlemektedir. Burada odaklanılan nokta öğretim faaliyetlerinin okul ortamında ne düzeyde etkili ve verimli metotlar ile öğrenciye aktarıldığının belirlenmesidir (Acar, 2002). Eğitim kurumlarında yer alan öğretim faaliyetlerinde verimliliğin artırılması ile ilgili plan ve program kadar bilginin öğrenciye aktarılış biçimi de etkili olmaktadır. Özellikle son yıllarda gerçekleştirilen araştırmalarda plan ve programdan ziyade bilginin öğrenciye aktarılmasının verim ve başarının artırılmasında daha önemli bir konumda bulunduğu saptanmıştır. Öğretmenler eğitim öğretim faaliyetleri kapsamında planlarını başarılı bir şekilde hazırlayamamaları durumunda sınıf ortamında bilgiyi öğrenciye aktarımlarında ve sınıfta hakimiyeti sağlamada başarısız olduğunda kalite düşmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin öncelikli olarak sınıf hakimiyetini sağlaması ardından öğrenciyi sınıf düzeyine uygun biçimde motive ederek dikkatini çekmesi gerekmektedir (Şahin S., 2005).

Denetim alanında öğretmenin sınıf hakimiyetini sağlama yönündeki başarısı dersin etkili ve verimli bir şekilde işlenmesiyle değerlendirilmektedir. Müfettişler bu alanda öğretmenin dersi işlemesini gözlemlemesinin ardından öğretmende bir yetersizlik görmesi durumunda rehberlikte bulunmaktadır. Müfettişler denetim yaptıkları sınıfta örnek bir ders

sunumu gerçekleştirmektedir. Öğretmenler dersi izleyerek sınıf hakimiyetini sağlamada ve ders sunmada kendinde gördükleri eksikleri giderme yolunu tercih etmektedir. Bunun yanı sıra müfettişler ders sunumundaki ve ders bilgilerindeki son gelişmeleri ve yenilikleri öğretmenlere aktarmaktadır. Dolayısıyla müfettişler yeniliklerin ve gelişmelerin öğretmen tarafından benimsenmesinde lider konumdadır. Müfettişlerin gerçekleştireceği rehberlik etkinlikleri oldukça önemlidir (Gönül, 2019). Müfettişler öğretmenleri görsel ve uygulama ağırlıklı faaliyetlerle takviyeli bir program sunmaları konusunda bilgilendirerek rehberlik etmektedir. Sınıf içerisinde etkili bir öğrenme ortamının oluşturulması öğrenmedeki başarıyı arttıracığı için müfettişler denetim süresi içerisinde gözlem yapmakta ve sınıf ortamının hazırlanmasıyla ilgili gördükleri yetersizlikleri giderici yönde öğretmene açıklayıcı bilgilerle rehberlik sunmaktadır. Etkili bir öğrenme ortamının temel ilkesi öğretme etkinliklerinin öğrencinin öğrenme ihtiyacına ve hızına uygun biçimde düzenlenmesini içermektedir. Öğrenciler öğretilen bilginin kendi yararlarına olduğuna inanmaları durumunda bilgi gereksinimlerine cevap vermekte ve istekli olmaktadır (Dündar, 2005).

Öğretmenlerin dersi sunumu, temel öğretim becerilerinin başına gelmektedir. Dolayısıyla öğretmenler öğretme etkinliklerini ilginç ve heyecan verici bir şekilde aktardığı takdirde çocuklarda içeriğe yönelik heyecan meydana gelmektedir. Dersin başından sonuna kadar iyi yapılandırılmış ve organize edilmiş şekilde sunulması etkili bir öğrenme ortamının sağlanmasında etkilidir. Öğrencilerin dikkatinin bir süre sonra dağılması sebebiyle öğretmen kesintisiz konuşmak yerine soru sorar ve aldığı yanıtlara göre dersini yönlendirir. Bu süreç içerisinde öğretmenler bilgi verme, açıklama, tarif etme ya da soru sorma gibi teknikleri kullanmaktadır (Kuzgun, 2003).

2.4.2. Eğitimde Rehberlik

Eğitim alanında denetim süresi içerisinde gerçekleştirilen rehberlik, öğretimde yapılan rehberlik faaliyetleri kadar etkilidir. Diğer bir ifadeyle okul ortamında öğrencinin belirli bilgileri kazanımı kadar çeşitli durumlarda toplum içerisinde sergileyeceği davranışları kazanması da oldukça önemlidir (Memişoğlu, 2002). İlk önce ailede başlaması sebebiyle çocuklar ailede aldıkları eğitim ile okul ortamına dahil olmaktadır. Aile tarafından verilen eğitimin yetersiz olması durumunda çocuklar okul ortamında ve topluluk içerisinde çeşitli problemler yaşama eğilimindedir. Dolayısıyla okul ve sınıf ortamı içerisinde öğrenci davranışlarının gözlemlenmesi ve gerekli görülmesi durumunda toplum değerleri ve görgü kuralları çerçevesinde aile bazlı eğitimin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Eğitim ile ilgili sorun

yaşayan öğrencilere öğretmenler kuralları kazandırmaya çalışmalıdır. Gerekli görülmediği takdirde öğrencinin ailesiyle sık irtibata girilmemelidir (Yalçın, 2001).

Öğrencilerin eğitiminde okul yönetimi, aile ve öğretmenler iş birliği içerisinde çalışmalıdır. Bu unsurlardan herhangi birinde yaşanacak aksama öğrenci eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir. Zira öğrenciler yalnızca okulda eğitilerek ailesi tarafından okuldaki kazanımların pekiştirilmemesi durumunda süreçte ilerleme olmamakta ve öğrencinin eğitimi istikrarlı bir şekilde gerçekleşmemektedir. Müfettişler denetimde bulunurken öğrencilerin öğrenme seviyeleri ve eğitimleri ile yakından ilgilenmektedir. Denetim süresi içerisinde müfettişler tarafından değerlerin öğrencilere kazandırılıp kazandırılmadığı konusunda bilgiler edinilir. Eksikler ya da aksamalar görülmesi durumunda eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesiyle ilgili öğretmenlere rehberlikte bulunmaktadır (Uludağ, 2000). Küresel boyutta olduğu gibi ülkemizde de her alanda görüldüğü gibi eğitim ve öğretimde hızlı değişiklik ve yenilikler yaşanmaktadır. Ülkemizde eğitim ve öğretim müfredatından bilginin öğrenciye sunulmuş biçimine kadar eğitim alanında pek çok yenilik ve değişiklik meydana gelmiştir. Özellikle son yıllarda okullarda teknoloji etkili bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bunun bir örneği olarak sınıfların tamamında akıllı tahta bulunmakta, öğretmenler odası, okul idaresi ve rehberlik servisi gibi birimlerde ise bilgisayarlar sıkça kullanılmaktadır. Ayrıca okullarda bilgisayar dersleri kapsamında bilgisayar odaları oluşturulmuştur (Töremen ve Hozatlı, 2006).

Öğretimde gerçekleşen ve gelişmekte olan tüm bu yeniliklerin ve gelişmelerin öğretmenlerce takip edilmesi, içselleştirilmesi ve öğretim ortamında uygulanabilmesi önemlidir. Özellikle son yıllarda öğretim faaliyetlerinde öğretmen merkezilik terk edilerek öğrenci merkezilik benimsenmiştir. Bu anlayış doğrultusunda öğrencilerin sınıf ortamında daha aktif bir konumda olmaları ve bilgiye yaparak ve yaşayarak ulaşmaları istenerek bilgiyi uzun süre unutmamaları hedeflenmektedir. Söz konusu anlayış kapsamında yeni müfredat düzenlemeleri yapılmış ve halen yapılmaya devam etmektedir. Zaman zaman gerçekleştirilen değişikliklerin asıl uygulayıcısının öğretmenler olması sebebiyle öğretmenlere yakından tanıtılması ve benimsetilmesi oldukça önemlidir (Akbaba Altun ve Memişoğlu, 2010).

Denetim sırasında müfettişler okul idaresi ve öğretmenlere değişikliklerin ve yeniliklerin uygulanmasıyla ilgili rehberlikte bulunmaktadır. Gerekli görüldüğü durumda ise müfredatın tanıtımı amacıyla müfettişler tarafından öğretmenlere seminer ve konferanslar düzenlenebilmektedir. Teknolojik gelişmelerin takibi ve bilgisayar kullanımında yetersizliği olan öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim seminerleri verilerek eksiklikler ortadan

kaldırılabilir. Bu seminerler sayesinde öğretmenler sınıf ortamında öğrenciye bilgi sunmada teknolojik araçlardan daha sık yararlanmaya başlamaktadır (Kılıç, 2002).

2.5. Sınıf Öğretmenleri ve Müfettiş Rehberliği

Öğretmenlerin eğitim-öğretimdeki rolü ve faaliyetlerini doğrudan etkileyen sebepler arasında beklentiler yer almaktadır. Eğitim lideri olarak kabul edilen müfettişlerin, öğretmenlerin beklentilerini bilmesi gerekmektedir. Böylece örgütsel beklentiler ile öğretmenlerin beklentileri ilişkilendirilerek daha başarılı bir süreç yaşanabilir. Dolayısıyla öğretmenlerin müfettişler tarafından yönlendirilmesinde beklentilerinin neler olduğunun bilinmesi iş birliğinin kurulması aşamasında etkilidir (Kavas, 2005). Genel itibariyle beklentilerini gerçekleştirilmeyen öğretmenlerin bağlılıkları azalarak edimlerinin nicelik ve nitelikleri düşmeye başlar. Bu durum eğitimin amacına ulaşmasını zorlaştırır. Etkili bir eğitim öğretimin gerçekleştirilmesinde öğretmene çok ihtiyaç duyulmaktadır ancak öğretmenler neyi nasıl yapacaklarını tam olarak bilemedikleri durumda kendilerine yol gösterecek, destek olacak ve mesleki gelişimine katkıda bulunacak bir uzman desteğine ya da rehberliğe ihtiyaç duymaktadır (Sarıçam vd., 2010).

Bireylerin davranışlarında doğrudan etkili olan ihtiyaçlardır. Denetim hizmetlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesinde algının konumu oldukça önemlidir. Zira öğretmenler denetim programlarına, denetim ve onun statüsüne dair algılarına göre tepkide bulunmaktadır. Tarihsel süreç ele alındığında öğretmenlerin denetim sistemine karşı endişe duyduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni ise müfettiş yetiştirme sisteminde yaşanan aksaklıklardan kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin birçoğu müfettişlerin kendilerinden daha üst düzeyde eğitim almış bireyler olmaları beklentisine sahiptir (Şahin ve Sabancı, 2007).

Özellikle son yıllarda öğretmen yetiştirme sisteminde yaşanan değişiklikler öğretmenlerin mesleğini daha fazla sahiplenmesini sağlamıştır. Ancak bu durum doğrudan etkilendikleri değişkenlerin de artmasına yol açmıştır. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu ideal öğretmen formatı içerisinde yetiştirilen eğitim fakültesi mezunlarının sorunlarını daha fazla sahiplenerek yanlışlıkları ve eksiklikleri düzeltilmesi gerekenin kendileri olduğuna ilişkin bakışı açısıyla daha fazla yıprandığını ileri sürmektedir. Bu düşünce karşısında müfettişlere öğretmenin beklentilerinin karşılanması bakımından önemli bir görev düşmektedir. Ayrıca öğretmenlerin işinden doyum sağlaması ve başarılı olması için ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Öğretmenlerin ihtiyaçlarının karşılanması durumunda mesleki

gelişmelerinde onlara yardımcı olunması, gelişme ve başarı yönünde olumlu etkilerde bulunmaktadır (Acar, 2002).

Öğretmenlerin beklentilerinin karşılanmaması durumunda, öğretmenin de kendisinden beklenen rolü tam anlamıyla yerine getirmesi mümkün değildir. Müfettişler öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri için beklentilerinin neler olduğunu çok iyi bilerek, süreci aksatmayacak biçimde somut adımlar atmalıdır. Sürekli değişime uğrayan ve toplumsal olaylardan etkilenen bir eğitim sistemi içerisinde hizmet veren öğretmenlerin karşı karşıya geldikleri olaylar da oldukça çeşitlidir. Öğretmenlerin eğitim süreci içerisinde kurumda veya çevrede ya da ders sırasında karşılaştıkları problemler sebebiyle bir karmaşanın içerisinde sürüklendiği söylenebilir. Denetimin bir geri dönüt özelliği taşıması eğitimin uzun süreçli ve geri dönülemez bir yapıya sahip olması sebebiyle yapılacak düzenlemelerin zamanında yapılmasını sağlamak oldukça önemlidir (Şahin ve Sabancı, 2007).

Denetim sürecinin verimli bir şekilde sağlanmasında öğretmenlerle müfettişler arasında süreklilik gösteren bir iş birliğinin varlığı gerekmektedir. Öğretmenlerin denetim sürecinden beklentileri sistemin daha işlevsel olabilmesi ve yetersizliklerin ortadan kaldırılabilmesi için göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Dolayısıyla öğretmenlerin denetim sürecinden beklentilerinin bilinmesi, karşılaşılan zorluklar ve engellerin neler olduğu ile ilgili yardımcı olmayı kolaylaştırmaktadır (Şahin, 2005). Öğretmenlerin algılarına göre müfettiş rehberliği konusunu irdeleyerek ve tartışarak, eğitim sistemindeki önemli dinamikleri anlamak mümkündür. Müfettiş rehberliği, eğitimde denetim ve rehberlik fonksiyonlarını birleştiren bir süreçtir. Bu süreç, öğretmenlerin performansını değerlendirmenin yanı sıra onlara rehberlik etmeyi de içerir. Öğretmenlerin müfettiş rehberliğiyle ilgili algıları, eğitim sürecinin etkinliğine tesir edebilir. Öğretmenlerin bu sürece yönelik tutumları, iş birliği düzeyi ve profesyonel gelişimlerini şekillendirebilir (Gökçalp, 2010).

Müfettiş rehberliği, etkili iletişim ve iş birliğini gerektiren bir süreçtir. Sınıf öğretmenleri ile müfettiş arasındaki olumlu etkileşimler, öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinden daha fazla yararlanmalarına katkı sağlamaktadır. Bu süreç, sınıf öğretmenleri için profesyonel gelişim fırsatları sunabilir. Müfettişler, öğretmenlere öğretim teknikleri, sınıf yönetimi ve pedagojik beceriler konusunda geri bildirim sağlayarak gelişimlerine katkıda bulunabilir. Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliği sürecini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelidir. Bu, sürecin iyileştirilmesi ve daha etkili hale getirilmesi için önemlidir. Araştırmalar, müfettiş rehberliğinin öğretmen performansını artırabileceğini göstermektedir.

Ancak bu sürecin etkili olabilmesi için geri bildirim mekanizmalarının düzenli ve yapıcı olması önemlidir. Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği konusundaki algılarını anlamak ve bu sürecin eğitim sistemine etkilerini tartışmak, eğitimdeki gelişim potansiyelini daha iyi anlamamıza katkı sağlamaktadır (Gülşen, 2016b).

Müfettiş rehberliği, eğitim sistemlerinde öğretmen performansını artırmak, öğrenci başarılarını iyileştirmek ve genel olarak eğitim kalitesini yükseltmek amacıyla kullanılan bir stratejidir. Bu konu, sınıf öğretmenlerinin çalışma ortamlarında önemli bir rol oynar ve eğitim sisteminin kalitesine doğrudan etki edebilir. Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği algıları, genellikle denetim ve rehberlik arasındaki dengeyle ilgili olarak şekillenir. Denetim, performansın değerlendirilmesi ve standartlara uygunluğun kontrol edilmesi süreçlerini içerirken, rehberlik ise öğretmenlere gelişimleri için destek sunmayı hedeflemektedir.

Müfettiş rehberliğinin etkinliği, açık ve etkili iletişimle başlar. Müfettişlerin, öğretmenlere sağladıkları geri bildirimlerin yapıcı, öğrenci odaklı ve gelişime yönelik olması, sınıf öğretmenlerinin bu sürece olumlu bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, müfettiş rehberliği sürecinin öğretmenlerin profesyonel gelişimine nasıl katkı sağladığını anlamak önemlidir. Bu süreç, öğretmenlere pedagojik becerilerini geliştirme, sınıf yönetimi stratejilerini güçlendirme ve öğrenci çeşitliliğine daha etkili bir şekilde yanıt verme fırsatı sunabilir. Ancak, müfettiş rehberliği kavramının eleştirel bir gözle değerlendirilmesi de gereklidir (Gönül, 2019).

Sonuç olarak, sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği konusundaki algıları, eğitim sisteminin etkinliği üzerinde belirleyici bir faktördür. Bu konuda yapılan araştırmalar ve deneyimler, müfettiş rehberliği süreçlerinin iyileştirilmesi ve öğretmenlerin profesyonel gelişimine daha fazla katkı sağlanması için önemli ipuçları sunabilir.

2.6. İlgili Araştırmalar

Karagözoğlu (1977) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilköğretimde denetim uygulaması ile ilgili öğretmen görüşleri alınmıştır. Çalışma sonucunda müfettişlerin eğitim-öğretim etkinliklerinin planlanmasında ve yürütülmesinde yeterli yardımı sağlayamadığına ulaşılmıştır.

Sarı (1987) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Çorum ilinde müfettişlerin kendilerinden beklenen rehberlik görevini yerine getirmede ne düzeyde etkili oldukları

saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda sekiz rol davranışında öğretmenlerin müfettişleri yetersiz buldukları belirtilmiştir. Bu roller;

- Mesleki yayınlardan yararlanma ve tanıma,
- Öğretmenlerin başarılarını olumsuz yönde etkileyen nedenleri belirleyerek ortadan kaldırma,
- Planların öğretim programına uygun hazırlanmasına yardımcı olma,
- Programların en üst düzeyde uygulanmasını sağlamaya yardımcı olma,
- Çevre ile ilgili ilişkilerin yönetilmesine yardımcı olma,
- Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde kullanılan tekniklerin tanınması,
- Yenilenen ders araçlarının tanınması ve öğretim araçlarının amacına uygun kullanılmasının sağlanmasıdır.

Büyükkışık (1989) müfettişlerin rehberlik görevlerine geniş yer vermiş ve bu görevler çerçevesinde Ankara ilini örnekleyebilecek bir anket geliştirerek Ankara ili belediye sınırları içinde kalan merkez ilçelerin ilkokullarında görev yapan ve 1987-1988 yılında denetime katılan müfettişler, resmi ilkokul öğretmenleri ve resmi ilkokul müdürleri ile anket uygulaması yapmıştır. Çalışmada, müfettişlerin denetim, soruşturma ve rehberlik görevlerini yerine getirirken iletişim problemleri yaşandığı belirtilmiştir. Gerçekleştirilen çalışmada müfettişlerin etkinlikleri adı altında mesleki ve sosyal yardıma yönelik rehberlik etkinliklerini gerçekleştirmede yetersiz oldukları, denetim etkinlikleri, müfettiş ve öğretmen iletişimi ve iş birliğinin zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Açıkgöz (1990) tarafından gerçekleştirilen çalışmada müfettişlerin çağdaş eğitim denetimi ilkelerinin uygulama derecelerinin, literatürde belirlenen ilkelerin müfettişler tarafından ne düzeyde kullanıldığına ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında Diyarbakır, Mardin ve Malatya şehirlerinde çalışmakta olan müfettişler evreni oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda müfettişlerin denetim edilecek öğretmene ulaşmak için düzenli bir ulaşım sistemlerinin olmadığı, okullarda gerçekleştirilen denetim sayısının yeterli bulunmadığı ve denetimi bir yere ulaşmak zorunluluğu gibi zamansal sınırlılıklar sebebiyle erken kestikleri belirtilmiştir.

Ünal ve Üzüm (1999) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilköğretim okulu öğretmenlerinin algıları kapsamında ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rolünü

gerçekleştirirken koşulsuz saygı ilkesine, açıklık ve dürüstlük ilkesine, empatik anlayış ilkesine “biraz” düzeyinde uygun davrandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bakioğlu ve Hacıfazlıoğlu (2000) tarafından gerçekleştirilen çalışmada rehberliğe önem veren bir denetim anlayışının müfettişler tarafından nasıl görüldüğünün belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında müfettişlerin %30 oranında asıl görevlerinin kontrol etmek olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Araştırma sonucunda müfettişlerin %43’ünün rehberlik ve kılavuzluk için kendilerine yeterli bir eğitimin verilmediği görüşüne sahip olduğuna ulaşılmıştır.

Gün (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rolleriyle ilgili öğretmen ve müfettiş algıları incelenmiştir. Müfettişlerin eğitim öğretim çalışmalarında görülen eksiklerin giderilmesinde ve planlamaya yardımcı olmada rollerini tam anlamıyla gerçekleştiremedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada öğretmen-veli-çevre ilişkisinin gerçekleştirilmesinde müfettişlerin yeterli rehberliği yapmadıkları, öğretmenlere yönelik öğrencileri tanıma teknikleri, doğru iletişim kurma ve araç gereç seçiminde yardımcı olma rollerini tam anlamıyla gerçekleştirmediği saptanmıştır.

Memişoğlu (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilköğretim müfettişlerinin çağdaş eğitim denetimi ilkeleri bakımından öğretmen denetimi uygulamalarının değerlendirilmesi ele alınmıştır. Çalışma sonucunda müfettişlerin çağdaş denetim ilkelerine her zaman uyduklarını belirtmesine karşın yöneticilerin ve öğretmenlerin ise ara sıra ya da nadiren uydukları şeklinde görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Danyeri (2001), müfettişlerin rehberlik rollerini gerçekleştirme düzeyleri ile ilgili olarak; öğretmen, yönetici ve müfettişlerin görüşleri arasında farklılıklar olduğunu belirlemiştir. Yöneticilerin %72’si, öğretmenlerin %87’si müfettişlerin rehberlik rollerini “hiç” ile “kısmen” arasında gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Müfettişler ise rehberlik rollerini, öğretmen ve yönetici görüşlerinin tersine %72’lik bir oranla “büyük ölçüde” gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Rehberlik yapılan öğretmen ve yöneticilerin; müfettişlerin rehberlik rollerini gerçekleştiremedikleri düşüncesinde oldukları ortaya çıkmıştır.

Akçadağ (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada denetimde açıklık ilkesiyle ilgili öğretmen ve yöneticilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında öğretmen ve yöneticilerin danışma gereksinimi duydukları takdirde denetçilere ulaşabilmenin güç olduğunu belirttikleri görülmüştür. Ayrıca çalışmada öğretmenler denetçilerin ders denetimi

sonunda gerekli değerlendirmeyi yapmadıklarını ileri sürerek başarılarını açıklamadıkları ve öğretmenleri yeterince motive etmediklerini belirtmiştir.

Sabancı ve Günbayı (2004) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; ilköğretim müfettişlerinin denetlemekle yükümlü olduğu kurumların tür, program ve öğretim yöntemleri, öğretim materyalleri, araç gereç ve fiziksel yapı gibi çeşitli boyutlarda farklılık gösterdiği göz önünde bulundurularak görev başındaki müfettişlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim ile kazandırılan yeterliliklerinin kurum ve bireylerin gereksinimi ile bağdaştırılmasının zor olduğu belirtilmiştir. Çalışma kapsamında müfettişlerin zamanının çoğunu denetime ayırdıkları ve bu sebeple de rehberlik ve iş başında yetiştirme görevlerine yeterince zaman ayıramadıkları saptanmıştır. Dolayısıyla müfettişlerin yaptıkları görevlerle ilgili yeterli uzmanlık eğitimine sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz vd. (2004) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarında öğretmenlerin müfettişlerin rehberlik yerine denetime ağırlık verdiklerini ve eksikliklerini aradıklarını belirttiği görülmektedir. Ayrıca çalışmada öğretmenler müfettişlerin kendilerini bir kalıba sokmaya çalıştıklarını düşünmektedir. Çalışma kapsamında müfettişlerin rehberlik ve denetim ile soruşturma yapar konumda olmaları sebebiyle öğretmenlerle olan iletişimlerinin engellendiği saptanmıştır. Zira öğretmenler müfettişlerin kendilerinin bir açığını ya da eksikliğini bulacağı endişesi içerisinde eksikliğini hissettikleri konuları müfettişlere danışmadıklarını belirtmesinin nedeni bu iletişimsizlikten kaynaklanmaktadır. Çalışmada öğretmenlerin mesleki olarak karşı karşıya kaldıkları sorunların çözülmesinde müfettişlerin rehberlikle ilgili işlevleri yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Akbaba Altun (2005) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilköğretim müfettişlerinin aylık çalışma programlarında rehberlik faaliyetlerine “biraz” yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında müfettişlerin bilgi teknolojileri sınıflarının kullanımıyla ilgili öğretmenlere yeterli rehberliği sağlayacak donanıma sahip olmadıkları saptanmıştır.

Arslantaş (2007) eğitim müfettişlerinin rehberlik ve mesleki yardım etkinliklerini yerine getirme düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmaya ilköğretim kurumlarında görev yapan 5142 sınıf ve branş öğretmeni katılmıştır. Bu çalışmada, öğretmenler açısından müfettişlerin mesleki yardım ve rehberlik rollerini gerekli düzeyde sağlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Töremen ve Döş (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada sadece 12’si olumlu düzeyde anlam yüklenen benzetmeler, 76’sı olumsuz, 20’si hem olumlu hem olumsuz yönleri

olan benzetmeler ve sekizi ise müfettişlere gerek olmadığı şeklinde olmak üzere 123 metafor üretilmiştir. Öğretmenlerin müfettişler ile ilgili algılarının genel olarak olumsuz olduğu görülmüştür.

Ovalı (2010) eğitim müfettişlerinin rehberlik rollerinin uygulama düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Resmi ilköğretim okullarında görev yapan 315 öğretmen, 50 yönetici ve 35 müfettişin katıldığı araştırmada; müfettişler, rehberlik rollerini yerine getirme düzeylerine ilişkin olarak olumlu görüş bildirirken, öğretmen ve yöneticiler bu konuda olumsuz görüş belirtmişlerdir.

Şahin ve Sabancı (2007) yaptıkları araştırmada, eğitim müfettişlerinin öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimlerine ilişkin rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeylerini saptamaya çalışmıştır. Bu araştırmada müfettişler öğrenci rehberlik hizmetleri, program geliştirme ve içerik bilgisi, okul-aile ve çevre ilişkileri, öğretme ve öğrenme sürecine ilişkin yeterlikler olmak üzere belirlenen beş boyutta öğretmenlere mesleki ve kişisel rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeylerine ilişkin olumlu görüş bildirirken, öğretmenler olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Altınok vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın temel amacı okullarda denetimin öğretim sürecine katkı sağlayıp sağlamadığını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada denetim sürecinin eğitim sisteminin amaç ve politikalarının doğru şekillenmesine yardımcı olup olmadığı, okulun toplumun beklentilerini karşılayacak biçimde faaliyetler geliştirmesine rehber olup olmadığına dair öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Gerçekleştirilen çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim modeli kullanılmıştır. Öğretmenlerle yarı yapılandırılmış sorular aracılığıyla görüşme tekniği kullanılarak elde edilen görüşler değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin görüşleri çoğunlukla denetimlerin bir katkı sağlamadığı ve belge kontrolünden ileri gidemediği yönündedir. Öğretmenlerin okulda yapılan denetimi zaman alan ve maddi kaynak kaybına neden olan bir süreç olduğunu düşündüğü tespit edilmiştir.

Dönmez (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğretmenlerin, müfettişlerin rehberlikleri ile ilgili olumlu duygular geliştirmelerine dair tutumlarının benimsenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Mersin ili Erdemli ilçesinden seçilen üç ilkokul, iki ortaokul ve iki anaokulunda görev yapan toplamda 129 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma sonucunda anaokulu, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan

öğretmenlerin, müfettişlerin rehberlik, denetim ve olumlu duygular geliştirmesine dair genel tutumları kararsız kaldıkları yönündedir.

Kel ve Akın (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada müfettişler, öğretmenler ve okul yöneticilerinin ülkemizde son yıllarda hızlı bir değişim süreci içerisinde giren eğitim denetimine dair görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu 2019 yılında İç Anadolu’da görev yapmakta olan müfettiş, öğretmen ve okul yöneticileri arasından seçilen 24 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma sonucunda katılımcıların aksi yönde görüşleri olmasına karşın çoğunluğu, ders denetimlerinin kaldırılmasını, merkez ve illerdeki denetim yapılanmasının birleştirilmesini ve illerdeki denetim yapılanmasının kaldırılmasını olumlu bulduğuna ulaşılmıştır. Çalışmada yer alan katılımcılar müfettişlerin unvanlarında ve denetim yapılanmalarının isimlerinde yapılan değişiklikleri yüzeysel bulduklarını ifade etmiştir.

Demir ve Kale (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri çerçevesinde denetim uygulamalarının mesleki ve etik ilkelere uygunluğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada örnek olay tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu Ankara Çubuk ilçesinde bulunan resmi okullarda görevli ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 18 yönetici ve 48’i öğretmen olmak üzere toplamda 66 kişiden oluşmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda yönetici ve öğretmenlerin çoğunun görüşü ele alındığında denetim görevlilerinin tarafsızlık ve nesnellik, eşitlik, dürüstlük, gizlilik, yetkinlik ve mesleki özen ilkelerine uygun hareket ettiği tespit edilmiş ancak çıkar çatışmasından kaçınma, nezaket ve saygı ilkelerine uygun davranışlar sergilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Görgülü ve Küçükali (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı, Türkiye’deki denetim uygulamalarına dair okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesidir. Çalışmada nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu 29 okul yöneticisi ve 101 öğretmen oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmada denetim süreciyle ilgili olarak 20 okul yöneticisi ve 20 öğretmenin görüşü alınmıştır. Çalışma sonucunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin denetim kavramıyla ilgili olarak en fazla kontrol metaforunu kullandıkları ve bu metaforların daha çok kontrol temasında toplandığına ulaşılmıştır. Ayrıca çalışma sonucunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin okullarda

denetimi gerekli gördükleri fakat mevcut denetim uygulamalarını yeterince başarılı bulmadıkları saptanmıştır.

Sonuç itibariyle gerçekleştirilen araştırmaların birçoğunda müfettiş rehberliğı faaliyetlerinin yeterli düzeyde yerine getirilmediğı ileri sürülmekte, bunun yanı sıra rehberlik konusunda öğretmenlerin ve müfettişlerin hem yeterlilik hem de ağırlık verme konusunda farklı düşündükleri görülmektedir. Bu durum denetimin ortaya çıkan yeni gelişmeler doğrultusunda yeniden değerlendirilmesi, çağdaş denetim ilkelerine göre rehberliğı ön planda tutan bir anlayışla yeniden yapılandırılması gerektiğı zorunluluğunu oluşturmaktadır. Bireysel gereksinimlerin farklı olması ve çağdaş denetim ve rehberlik ile ilgili öğretmenlerin farklı beklentileri göz önünde bulundurularak denetimde öğretmenlere danışmanlık hizmetinin ön plana çıkarılması ve rehberliğın öğretmen ve müfettişin iş birliğine dayalı olması gerekmektedir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve yöntemi, verilerin analizi hakkında bilgileri verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel durum çalışması, derinlemesine bir inceleme yapmayı amaçlar ve bu araştırmanın en temel özelliği, belirli bir durumu, bağlamı ve etki ilişkilerini anlamaya yönelik bir yaklaşım sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın nitel durum çalışması modeliyle gerçekleştirilmesi, sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği hakkındaki algılarını daha derinlemesine anlama fırsatı sunacaktır. Durum çalışması yaklaşımının araştırmanın amacı bağlamındaki temel özellikleri şöyledir:

- **Belirli bir durumun incelemesi:** Araştırma, müfettiş rehberliği konusundaki algıları anlamak için sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ve deneyimlerini mercek altına almaktadır. Bu durum, öğretmenlerin öğretim pratiklerinde müfettişlerle nasıl etkileşimde bulduklarını göstermektedir.
- **Bağlamın anlaşılması:** Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği algılarına etki eden bağlamı da incelenmektedir. Bu husus, müfettiş rehberliğinin eğitim kurumlarında nasıl yer aldığını ve bu bağlamın algılar üzerindeki etkilerini içermektedir.
- **İlişkilerinin incelenmesi:** Araştırma, sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğinin eğitim uygulamaları üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Bu husus, öğretmenlerin müfettişlerle iş birliği içinde uygulamalarında ne tür iyileştirmeler yaptıklarını anlama fırsatı sunacaktır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 öğretim yılında Konya ili Akşehir ilçesinde 18 resmi ve bir özel ilkokulda görev yapan 30 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenler, ölçüt örnekleme yöntemi (Baltacı, 2018) ile seçilmiştir. Bu yöntem, araştırmacı tarafından belirlenen ölçütlerle ya da önceden ortaya konulmuş bir ölçüt listesi ile yapılabilir (Marshall ve Rossman, 2014). Bu çalışmada, öğretmenlerin seçiminde aşağıdaki üç ölçüt kullanılmıştır:

- En az 5 yıl öğretmenlik deneyimine sahip olmak.
- Birinci sınıf ile dördüncü sınıf seviyelerinde görev yapıyor olmak.
- Müfettiş rehberliği almış olmak.

Bu bilgiler ışığında öğretmenlerin kişisel bilgileri Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Katılımcılar Hakkındaki Kişisel Bilgiler

Faktör		f
Cinsiyet	Kadın	15
	Erkek	15
Yaş	30-40	5
	41-50	19
	51-60	6
	10-15	2
Mesleki kıdem	16-20	6
	21-25	15
	26-30	7
	Lisans	24
Öğrenim durumu	Yüksek lisans	6
	Devlet	29
Okul türü	Özel	1

Tablo 3.1’e göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin:

- 15’i kadın ve 15’i de erkektir.
- 5’i 30-40, 19’u 41-50 ve 6’sı da 51-60 yaşları arasındadır.
- 2’sinin 10-15, 6’sının 16-20, 15’inin 21-25 ve 7’sinin de 26-30 yıl arası mesleki tecrübesi vardır.
- 24’ü lisans ve 6’sı da yüksek lisans mezunudur.
- 29’u devlet okulunda ve 1’i de özel okulda çalışmaktadır.
- Öğretmenleri hepsi en az bir kere müfettiş rehberliği almıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, sınıf öğretmenleriyle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir veri toplama aracı olan yarı-yapılandırılmış görüşme, katılımcıların düşüncelerini, duygu durumlarını ve eylemlerini anlamayı hedefler (Yıldırım ve Şimşek, 2013). “Yarı-yapılandırılmış görüşme, esnek bir yaklaşım sunarak araştırmacıya katılımcıların cevaplarını daha ayrıntılı bir şekilde açıklamalarını sağlar” (Ekiz, 2003, s. 62). Bu yöntemde, araştırmacı önceden belirlediği temel sorulara ek olarak sondaj sorularıyla katılımcıların cevaplarını daha derinlemesine anlamayı sağlar. Ayrıca, katılımcıların verdikleri cevaplara bağlı olarak araştırmacı yeni sorular sorabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Tablo 3.2, görüşmelerde kullanılan soruların araştırmanın alt-problemleriyle ilişkisini göstermektedir.

Tablo 3.2. Görüşmelerde Kullanılan Soruların Araştırmanın Alt-Problemleriyle İlişkisi

Alt Problem (Araştırma Sorusu)	Görüşme Soruları
1 Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği olgusuna ilişkin algıları nasıldır?	<ul style="list-style-type: none">• Müfettiş rehberliği kavramını nasıl tanımlarsınız?• Sizce denetim ve rehberlik kavramları arasında ne gibi benzerlik ve farklılıklar vardır?• Sizce müfettişlerin denetim ve rehberlik faaliyetlerinden hangisine daha fazla ağırlık vermektedir?
2 Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğine en çok hangi konularda ihtiyaç duymaktadırlar?	<ul style="list-style-type: none">• Müfettişler size hangi konularda rehberlik etmişlerdir?• Bu rehberlikten ne gibi faydalar gördünüz?• Bu rehberlik faaliyetlerinin yeterli/yetersizliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
3 Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğine ilişkin beklentileri nelerdir?	<ul style="list-style-type: none">• Eğitim-öğretim hizmetini verirken en çok hangi sorunlarla karşılaşılıyorsunuz?• Bu sorunları çözmek için müfettiş rehberliğine ihtiyaç duyuyor musunuz?• Sizce bu rehberlik faaliyetleri etkili oluyor mu?• Müfettiş rehberliğinden ne bekliyorsunuz? Sizce bu konuda nasıl bir hizmet verilmelidir?
4 Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimleri nasıldır?	<ul style="list-style-type: none">• Müfettiş rehberliğine ilişkin yaşadığınız deneyimler nelerdir? Örnek verebilir misiniz?• Bu deneyimlere ilişkin ne düşünüyorsunuz?• Bu deneyimler esnasında ne hissettiniz?• Sizce bu rehberlik faaliyetlerinin size ve mesleğinize sağladığı katkılar nelerdir?
5 Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimlerini nasıl kavramsallaştırmaktadırlar?	<ul style="list-style-type: none">• Müfettişleri en çok kime/neye benzetiyorsunuz? Neden?• Müfettişlerin yaptıkları rehberlik çalışmalarını en çok neye benzetiyorsunuz? Neden?
6 Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili önerileri nelerdir?	<ul style="list-style-type: none">• Sizce rehberlik faaliyetlerinde eksik kalan yönler nelerdir?• Sizce müfettişlerin denetim ve rehberlik faaliyetlerinden hangisine daha fazla ağırlık vermeleri gerekir? Neden?• Müfettiş rehberliğinin daha etkili olması için önerileriniz nelerdir?• Sizce rehberlik faaliyetlerinde en çok hangi konulara ağırlık verilmelidir? Neden?

Verilerin toplanması amacıyla Tablo 3.2’de yer alan 19 açık uçlu sorudan oluşan bir yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmelerin yapılabilmesi için önce Etik Kurul izni alınmış ve Konya İl Mili Eğitim Müdürlüğüne başvurulmuştur. Yarı-yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak 22 öğretmenle okullarında yüz yüze, beş öğretmenle de Zoom programıyla görüntülü olarak görüşülmüştür. Görüşmeler 22.01.2024 ve 09.05.2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kayıt yapılmasını istemeyen üç öğretmenden ise kendi talepleri doğrultusunda cevaplar yazılı olarak alınmıştır. Görüşmeler 11 ile 55 dakika arasında ve ortalama görüşme süresi 20 dakika civarında gerçekleşmiştir.

3.4. Verilerin Analiz Edilmesi

Bu çalışmada; temel amacı elde edilen bulguların yorumlanmış ve özetlenmiş bir biçimde gösterilmesini sağlayan nitel veri analiz türlerinden betimsel analiz yöntemi

kullanılmıştır. Betimsel analizde görüşülen veya gözlenen bireylerin görüşlerinin etkili şekilde yansıtılması açısından doğrudan alıntılara başvurulabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada kullanılan betimsel analiz yönteminin bir gereği olarak daha önce oluşturulmuş kapsama dayalı olarak bulgular okunup düzenlenmiştir. Görüşmelerden elde edilen bulgular, okuma ve düzenleme esnasında anlam ve mantık bakımından ilişkilendirmeler yapılarak sistematik bir biçimde derinlemesine çözümlenmiştir. Bulgular ışığında sınıf öğretmenlerinin, müfettiş rehberliğini nasıl algıladıkları, müfettiş rehberliğinden beklentileri ve müfettiş rehberliği ile ilgili önerileri belirlenmiştir.

Bu araştırmada öncelikle tüm bireysel görüşmeler hem ses hem de yazılı olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayara aktarma esnasında öğretmenler alfabetik sıraya göre “Ö1 ... Ö30” olacak şekilde kodlanmıştır. Ardından yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara verilen cevaplar ayrı birer dosya haline getirilmiştir. Öğretmenlerin aynı soruya verdikleri cevaplar kısa kodlamalar vasıtasıyla temalar altında toplanmıştır. Elde edilen verilerin hangi temalar altında sınıflandırılacağı ve sunulacağı belirlenmiştir. Veriler, okunup, sınıflandırılıp düzenlendikten sonra anlamlı ve mantıklı olacak şekilde bir araya getirilmiştir. Bunun ardından elde edilen bulgular tanımlanıp alıntılarla desteklenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği olgusuna ilişkin algılarına, müfettiş rehberliğinde en çok ihtiyaç duydukları konulara, müfettiş rehberliğine ilişkin beklentilerine, müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimlerine ve bu deneyimlerini nasıl kavramsallaştırdıklarına ve müfettiş rehberliğiyle ilgili önerilerine yer verilmiştir.

4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Müfettiş Rehberliği Olgusuna İlişkin Algıları

“*Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği olgusuna ilişkin algıları nasıldır?*” alt problemi kapsamında ilk olarak katılımcıların “*Müfettiş rehberliği kavramını nasıl tanımlarsınız?*” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Analiz sonucu öğretmenlerin tanımlarda kullandıkları kavramlar Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Müfettiş Rehberliği Tanımında Kullanılan Kavramlar

Kavramlar	Cevaplar
Sorunları/eksikleri tespit etme ve çözüm sunma	Ö1, Ö6, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö27, Ö30
Denetleme ve kontrol	Ö6, Ö11, Ö19, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27, Ö28
Yol gösterme	Ö7, Ö11, Ö13, Ö14, Ö18, Ö21, Ö26, Ö30
Yardımcı olma	Ö2, Ö8, Ö9, Ö15, Ö29, Ö30
Bilgilendirme	Ö7, Ö10, Ö12, Ö19, Ö20
Yönlendirme	Ö5, Ö8, Ö11
Mesleki gelişime katkı	Ö10, Ö14, Ö25
Araştırma	Ö4, Ö28
Tecrübe aktarma	Ö5
Yararlı bir etkinlik	Ö3
Görüş alışverişi	Ö7
Motive etme	Ö15

Katılımcıların 11’i tanımlarında “sorunları/eksikleri tespit etme ve çözüm sunma” kavramına yer vermiştir. Örneğin:

- “Bizim ders esnasında hangi eksiğimiz varsa onları göstermesidir.” (Ö6)
- “Öğretmene belki eksik olduğu konularda yön vermek, eksiğini tespit etmek, bununla ilgili öğretmene daha çok kılavuz anlamında yardımcı olmaktır.” (Ö8)
- “Derse haberli olarak gelip izliyorlar. Dersi izledikten sonra, eğer yöntem ve teknik konusunda bir sıkıntı veya eksik görülen konularda bilgi veriliyor. Ayriyeten bakanlığın yapmış olduğu yeni değişiklikleri, müfredatı söylüyorlar. Hocam bundan sonra şu şekilde yaparsanız daha iyi olur.” (Ö12)
- “Gelirlerdi, okulun eksiklerini, artık işte dosya olarak yapmamız gerekenleri, plan program çalışmalarını söylerler, giderlerdi. Ama bizim beklediğimiz, tabii mesleğin ilk

yıllarıydı o yıllar, hele yeni öğretmenlere yapılacaksa, çözüm yolunu da gösterebilirler. Yani sorunları tespit edip koyup gitmesinler. Çözüm yollarını da nasıl halledeceklerini, işlerini nereden halledeceklerini, hangi kurumlarla yardımlaşabileceklerini, o konuda da yardım etsinler. Çünkü rehberlik şu değil herhalde; geldim, gördüm, söyledim, gittim. Bir dahaki geldiğimde eksikler tam mı değil mi ona baktım, olmaz yani bu.” (Ö15)

- “Sınıf yaşantısını, yani sınıfta olanları işte birlikte gözlemleyip yaşanan sorunları veya varsa aksaklıkları tespit etmek, bunları da beraberce çözümler çerçevesinde çözmek diye düşünüyorum.” (Ö16)

Katılımcıların dokuzu tanımlarında “denetleme ve kontrol” kavramlarına yer vermiştir.

Örneğin:

- “Müfettiş rehberliği, plan olarak, program olarak yaptıklarımız doğru mu denetlenmesidir.” (Ö6)
- “Çalışan memurun çalışmasını denetlemek, defter ve belgeleri kontrol etmek, incelemek ve bu konuda gerekli bilgilendirmeleri yapmaktır.” (Ö19)
- “Kavram olarak, yani bana daha çok ‘ikinci döneme bak biz geleceğiz, hazır olun’ manasında bir kavram geliyor benim aklıma.” (Ö23)
- “Denetleyen, kontrol eden, öğrencilere yardımcı olmak için gelişimini sağlayan, eğitim verilmesini sağlayan bir sistem olarak görüyorum.” (Ö25)
- “Okullardaki işleyişin, idari ve personel açısından, eğitim öğretim açısından Milli Eğitim müfredatı açısından sürdürülebilirliğinin bu konuda uzman kişiler tarafından denetlenmesi, görülen eksiklerin giderilmesi şeklinde söyleyebilirim.” (Ö27)
- “Müfettiş rehberliği araştırma yapmak, inceleme yapmak, daha çok kontrol etmek amacıyla yapılan bir denetim bence.” (Ö28)

Katılımcıların sekizi tanımlarında “yol gösterme” kavramına yer vermişlerdir. Örneğin:

- “Rehberlik yol göstericiliktir; yolu bilmeyene, o yolu bilip de nasıl yürüyeceğini bilmeyene, hedefe nasıl ulaşacağını bilmeyene rehberlik yapılır.” (Ö13)
- “Müfettişlerin bizlere yol gösterici olduğu bir süreçtir bu.” (Ö18)
- “Müfettiş rehberliği bilhassa öğretmenliğe yeni başladığımızda bize yol gösterecek, adı üstünde rehberlik edecek bir çalışma olarak düşünüyorum.” (Ö21)
- “Müfettiş rehberliği aslında öğretmenlere yol gösterici, kılavuz olma özelliği olan bir uygulama olmalıydı fakat biz bunu çok göremedik.” (Ö26)

Katılımcıların altısı tanımlarında “yardımcı olma” kavramına yer vermişlerdir. Örneğin:

- “Müfettişler sınıflara gelerek ilk çalıştığım yıllarda bizlere bazı konularda yardımcı oluyorlardı; evrak konusunda, ders anlatım yöntemleri konusunda.” (Ö2)
- “Müfettiş rehberliği bana göre öğretmenler arasında böyle bilinmezlikler olabilir veya bakanlığın yayınladığı evraklar içinde şöyle mi yapacağız, böyle mi yapacağız? Müfettiş geldiğinde daha önceki yıllarda ben öyle hissettim. Şöyle yapabilirsiniz, böyle yapabilirsiniz. Bunu yaparsanız daha uygun gibi yardımcı oluyorlardı.” (Ö9)
- “Bence müfettiş rehberliği öğretmenin sorun yaşadığı durumlarda yardımcı olması, eksik kaldığı yerlerde ona yön göstermesidir.” (Ö30)

Katılımcıların beşi tanımlarında “bilgilendirme” kavramına yer vermişlerdir. Örneğin:

- “Öğretmenleri yeni müfredattan, konulardan bilgilendirme.” (Ö7)
- “Her müfettişin kendi alanında çalışanlara yönelik alanlarıyla ilgili güncellemeler hakkında bilgi vermesidir şeklinde tanımlayabilirim.” (Ö20)

Katılımcıların üçü (Ö5, Ö8 ve Ö11) tanımlarında “yönlendirme”, üçü (Ö10, Ö14 ve Ö25) “mesleki gelişime katkı”, ikisi (Ö4 ve Ö28) “araştırma”, biri (Ö3) “yararlı bir etkinlik”, biri (Ö5) “tecrübe aktarımı”, biri (Ö7) “görüş alışverişi”, biri de (Ö15) “motive etme” kavramlarına yer vermişlerdir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Bence müfettiş rehberliği okula geldiğinde ya da sınıfa geldiğinde bir saat içinde öğretmeni değerlendiren değil de mesela bir sene içinde öğretmenin neler yaptığını, nelerle uğraştığını, öğrencilerin problemlerini, ailelerin problemlerini, okuldaki öğretmenlerin rahatlığını, huzurunu araştırması lazım.” (Ö4, Araştırma)
- “Üniversitede görüyoruz, stajlara gidiyoruz fakat müfettişler de -tabi bizden daha bilgili, tecrübeli- sınıflarda nasıl, neler yapabiliriz, çocuklar için nasıl davranabiliriz, daha faydalı neler olabiliriz gibi kendi tecrübelerini aktararak yeni öğretmenlere yol açabilirler diye düşünüyorum.” (Ö5, Tecrübe Aktarımı)
- “Bizler sınıf öğretmeni olduğumuz için bu işin içinde olan bizleriz daha çok. Akşama kadar bizler çocuklarla uğraşyoruz ve birçok farklı olayla karşılaşyoruz. O yüzden bunların genellikle çözümlerini de sonuçta biz buluyoruz sınıf içerisinde, dışında veya müfredatla ilgili uyarlamalar yapıyoruz sınıfın düzeyine göre gerektiğinde. O yüzden müfettişler, rehberlik yapabilirler evet yani çok karşı değilim. Tabi onların da farklı bir

bakış açısı vardır, o bakış açılarına göre kendileri de bu durumda eksikleri, gedikleri, öğretmenleri yönlendirebilecekleri konular varsa yönlendirirler.” (Ö8, Yönlendirme)

- “Öğretmenin mesleki gelişimine katkıda bulunmak, öneriler sunmak, eksikliklerini tamamlamak, mevzuat alanında rehberlik sunmak.” (Ö10, Mesleki Gelişime Katkı)
- “Müfettiş rehberliği, yapılan eğitim faaliyetlerine yön gösterici, yol açıcı ufuk açıcı bir denetim diyebiliriz.” (Ö11, Yönlendirme)
- “Yol göstericiliktir bence. Yani bu şekilde diyebiliriz. Yani kendi birikmiş bilgi birikimleriyle bizim eksiklerimizi gösterebilir, bize yol gösterir veya bizim eksiklerimizi göstererek bizim iyiyi, doğruyu görmemizi sağlarlar, gelişmemize katkı sağlarlar.” (Ö14, Mesleki Gelişime Katkı)
- “Ya moral bozuyorlar başka bir şey yapmıyorlar. Rehberlikten anladığım şu; gelecek, motive edecek. Çünkü biliyorsunuz, siz de işin içindesiniz, uzak yerlerden geliyor insanlar, uzak yerlere gidiyor, gurbette oluyor, okulların zaten fiziki şartları çok iyi olmuyor.” (Ö15, Motive Etme)

“*Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği olgusuna ilişkin algıları nasıldır?*” alt problemi kapsamında ikinci olarak katılımcıların “*Sizce denetim ve rehberlik kavramları arasında ne gibi benzerlik ve farklılıklar vardır?*” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik ve denetim arasındaki benzerlik ve farklılıklarla ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Rehberlik ve Denetim Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar

Kodlar	Cevaplar
Benzerlik ve farklılık var	Ö7, Ö8, Ö12, Ö13, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö21, Ö23, Ö25, Ö27, Ö30
Benzerlik yok, farklılık var	Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö11, Ö14, Ö20, Ö22, Ö26, Ö28
Benzerlik var, farklılık yok	Ö3, Ö5, Ö9, Ö10, Ö15, Ö29
Net bir görüş yok	Ö24
Uygulama	Ö7, Ö12, Ö15, Ö17, Ö23, Ö25, Ö30
Müfettiş yaklaşımı	Ö3, Ö9, Ö13, Ö15, Ö29
Benzerlik	Kavramsal Ö10, Ö16, Ö27 Amaç Ö8, Ö18, Ö19 Gereklilik Ö21 Kavramsal Ö1, Ö5, Ö6, Ö11, Ö17, Ö20, Ö21, Ö22, Ö25, Ö26, Ö27, Ö30 Müfettiş yaklaşımı Ö13, Ö18, Ö22, Ö23, Ö26, Ö28 Uygulama Ö2, Ö4, Ö8, Ö12, Ö16
Farklılık	Amaç Ö21, Ö27 Bıraktığı etki Ö8, Ö14 Sonuç Ö19 Kapsam Ö7 Katkı Ö14

Katılımcıların 13’ü denetim ve rehberlik arasında benzerlik ve farklılıkların bulunduğunu belirtmiştir. Örneğin:

- “Şimdi benim denetim deyince aklıma biraz daha not kısmı geliyor. Daha detaylı bir konu olarak görüyorum ben denetimi. Rehberlikte ise daha çok bilgi verme olarak geliyor aklıma. Öğretmene bilgi verme, yardımcı olma, kendi tecrübelerinden faydalandırma olarak görüyorum daha çok. Mesela denetimde öğretmenlerin evraklarını daha eski bir öğretmen olduğum için biliyorum, daha önceki müfettiş denetimlerini de biliyorum, gördüm. Onlar daha çok evrak inceleme. Öğretmenler evraklarını hazırlamış mı, işte planlarını hazırlamış ve derslere hazırlıklı girmiş mi? Yıl içinde istenilen görevleri yapmışlar mı? Bunu ölçüp, artı çocuklara sorular sorup müfredatla ilgili çocuklara öğretilmiş mi? Çocuklara kazanımlar verilmiş mi? Çocuklar bilgi sahibi olmuşlar mı? Denetimde daha çok bunu gördüm ben daha önceki tecrübelerimden. Ama rehberlikte değerlendirme, sınıf içi değerlendirme yok. Yani öğretmenin sınıfına girip çocuklara soru sorma ya da evraklarına bakma, öğretmenin yapması gerekenleri yapma değil. Ha benzerlik olarak şöyle diyebilirim. Eğer eksikliği varsa rehberlikte de bazı konularda bilgi veriyorlardı, denetimde de. Hocam şunu yapmalısın bunu yapmalısın, ikisinin de o açıdan benzerliği var.” (Ö7)
- “Yani denetim biraz daha insanı geren, sıkıntıya sokan bir durumdur. Çünkü şöyle düşünün bir kişinin sizin yaptıklarınızı değerlendirip onu puanlaması zaten bir tür denetime giriyor ve bu da yani biz eskiden denetlenirdik genellikle sınıflarda müfettişler tarafından ve her müfettişin geldiği dönem bizim için biraz denetim olarak düşündüğümüz için bizi geren bir olaydı. Bizi sıkıntıya sokuyordu açıkçası. Tabi ki aralarında fark var. Eğer rehberlik amacı ise o daha çok mesleği geliştirici, öğretmenlere yön verici bir davranış olacak. Fakat diğeri insanı daha çok strese sokan bir durumdur. İkisi de aslında öğretmenin ne yaptığını, sınıfta ne yaptığını işte az çok anlamaya çalışıyor, ikisi de aynı şeyi yapıyor. Biri sadece onu daha iyiye götürmek için rehberlik, kılavuzluk yapıyor, diğeri de onu aslında bir nevi şey yapıyor notlandığı için veya işte bu yaptığı eksiklikten dolayı belki de yargılama durumu olacağı için ikisi biraz farklı duruma bürünüyor. Rehberlik olması tabi ki daha çok tercihimizdir.” (Ö8)
- “Rehberlikte -rehberlik yaptıysa- müfettiş arkadaşlar onları not alıyor. Not aldıktan sonra denetime geldiklerinde bakıyorlar. Öğretmen arkadaş yapmadıysa neden yapılmadı diye soru soruyor. Bunlar bunlar demiştik, siz neden yapmadınız diye soru soruluyor. Ve onu not olarak, kanaat olarak yazıya döküyorlar. Rehberlikte bir yazıya dökme yok. Sadece o, pek de bir farkı yok.” (Ö12)

- “Denetim eğer açık arama, eksik arama noktasından çıkıp yol göstericiliğe çevrilirse zaten otomatikman rehberlik oluyor ama gelen kişi direkt açık arama, eksik arama, eksik bulup onları rapor edip onları tamamlamasını isteme amaçlı geliyor ve o anlamda çalışıyorsa zaten sıkıntı. Benzerlik? İşte o gelen kişinin teftiştan ne anladığına, bana değil, onun teftiştan ne anladığına bağlı.” (Ö13)
- “Şimdi iç içe geçmişlik var. Hani bir müfettiş dediğin zaman ilk aklına ne geliyor? Hemen denetim geliyor. Rehberlik boyutu öne yeni yeni çıkartılıyor, işte vurgulanması daha yeni yeni; birbirine yapışık kavramlar diye düşünüyorum.” (Ö16)
- “İkisinde de müfettişler ile karşı karşıya gelme durumu var. Ama denetim daha çok böyle kontrol. Nedir? Yapılanlar ve yapılmayanlar gibi durumları kontrol etmek, tespit etmek ve direkt uyarı olarak dönülmesi var. Rehberlikte ise karşılıklı bir istişare gibi bir durum var. Yani, eksiklerin, kusurların ya da ne bileyim eğitimdeki farklı algılamaların, yöntem ve tekniklerin sana tavsiye edilmesi var. Birinde kontrol var, net bir şey var, birinde de tavsiye var.” (Ö17)
- “Şimdi denetim deyince, denetim direkt kontrole giriyor. Yani müfettişler geldiği zaman eksikler neler, öğretmen de ona göre hazırlanıyor. Eksikleri bulmaya yönelik çalışmalar yapılıyor. Rehberlikte ise öğretmenlere yol ve yön göstermesi gerekiyor. Farkları bunlar. Ama isterse denetimde de rehberlik yapabilirler. Denetim esnasında öğretmenin eksiklerini bulup o şekilde yönlendirdikleri zaman rehberlik yapmış olurlar. Benzerlik de bu olabilir. Yani denetimi, rehberlik açısından da kullanabilirler.” (Ö18)
- “Rehberlik yol göstermek, denetim eksiklikleri gidermek için yapılmalı. İkisinin de gerekli olduğunu düşünüyorum. Benzemiyor; birinde yol gösteriyorsun, diğerinde bir işin yapılıp yapılmadığını kontrol ediyorsun. İkisinin de yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum.” (Ö21)
- “Denetimde aslında kontrol eden, rehberlikte ise önünü açan, ışık tutan, yol gösteren olarak görüyorum rehberliği. Ama Türkiye’de denetim deyince ben eğitimde, açık arayan, öğretmeni sıkıştıran, kontrol eden, baskı kuran bir sistem olarak görüyorum. Yapılan bütün denetimlerde onu gördüm. Bence aslında çok farkı yok, en azından uygulamada yok. Uygulamada çok farklı iki kavram olarak görüyorum.” (Ö25)

Katılımcıların 10’u denetim ve rehberlik arasında benzerlik bulunmadığını, farklılık bulunduğunu belirtmiştir. Örneğin:

- “Benzer yönü var mıdır? Bence benzerlik yok. Tabi bu yaklaşımla alakalı. Şimdi müfettişin bize gelip rehberlikte de denetim yapmaya çalışan bazı müfettişler de oluyor. Bu bizi bağlayan kısmı değil diye düşünüyorum. Daha çok müfettişlerle alakalı bir durum, onların tutumuyla alakalı bir durum. Rehberlik daha çok yol gösterme, yol aydınlatma ama denetim ise bir geçmişe dönük tespit olduğunu düşünüyorum.” (Ö1)
- “Bence benzerlik yok. Denetim tamamen böyle bazen açık arama yönünde olabiliyor yani.” (Ö2)
- “Denetim bence sizi yargılayan, rehberlik de size önayak olan. Denetimde mesela denetim olup da sadece yargılamak değil de rehberlik de yapılabilir denetimde. Denetime gelip, ‘Hoca Hanım sizin şu gidişatınız yanlış, şu konuda şöyle yaparsanız daha iyi olabilir.’ diyebilir aslında. Denetimle birlikte rehberlik yapılabilir ama rehberlikle birlikte denetim yapılabilir mi bilemedim.” (Ö4)
- “Denetim demek yaptığımız işi sorgulamak, rehberlik demek ise bize yol göstermek. Yani benzerlik yok, farklı kavramlar.” (Ö6)
- “Rehberlik kısmında eksiklik ve yapılan işlerin güzelliği konusunda bilgilendirme, denetimi de bunun ikinci aşaması olarak eksiklerin giderilip giderilmediği veya ne ölçüde yapılan rehberliğin etkili olduğu faaliyeti diyebiliriz. Birbirini tamamlar iki kavram.” (Ö11)
- “Denetim kontroldür bence, açığı bulmaktır, eksikleri fark etmektir fakat gelişmemize katkıda bulunmaz. Ben 24 yıllık öğretmenlik hayatımda bunu gördüm ama rehberlik ise denetimi tamamlayan bir işlem. Eksiklerimizi nasıl kapatmamız gerektiğini bize gösterir. Eksik olan yönlerimizi artıya çevirmemiz sağlar. Benzerlik göremiyorum. Denetim biraz daha emrivaki, stresli bir şey.” (Ö14)
- “Bence benzerlik yok, daha çok farklılık var. Hani denetim deyince birini teftiş anlamında, denetim etmek anlamında. Ama rehberlik, birilerine yol göstermek anlamında. Gelen müfettişlerde yol göstermekten ziyade denetimi görüyoruz.” (Ö22)
- “Aslında denetim ve rehberlik birbirinden farklı iki kavram ama biz daha çok denetim boyutunu müfettişlerden gördüğümüz için sadece müfettişlerin denetim yaptığını düşünüyoruz. Rehberlik, yol gösterme yapılan eksikliklerin, hataların düzeltilmesini sağlama olmalıydı ancak hep denetim üzerinden gittiğimiz için bir fayda sağlayamadı açıkçası.” (Ö26)

Katılımcıların altısı denetim ve rehberlik arasında benzerlik bulunduğunu, farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Denetim daha çok hani, bir iş olmuş mu, tam olmuş mu, yapılmış mı, bunun kontrolüdür. Rehberlik ise öğretmenin önünü açmaktır, yani ışık tutmaktır. Yani denetlerken yol da gösterilebilir, illa denetim demek işte bu doğru, bu yanlış değil de hani daha ılımlı.” (Ö5)
- “Bazı müfettişler denetimi yaptıktan sonra rehberlik olarak yardımcı oluyorlar. Bazıları da rehberlik diye gelip bütün eksikleri bulup yüzümüze vuruyorlar. Bence benzer şeyler ama ayırt edemiyorlar. Müfettişlere göre değişiyor çünkü. Rehberliğe de gelseler her türlü eksigi yüzümüze vurup, söyleyip çıkıp gidiyorlardı eski yaşadıklarımından.” (Ö9)
- “Denetim, işlerin gerektiği şekilde yapılıp yapılmadığını anlamak, incelemekse; eksik ve yanlış yapılanları ortaya çıkarmakta bir nevi rehberliktir.” (Ö10)
- “Yani rehberliğe gelen de denetlemeye gelmiş gibi geliyor. Denetime gelen de denetime gelmiş gibi geliyor. Çok fark yok.” (Ö15)
- “Benzerlik, müfettişlerin rehberliğe geldiklerinde de denetim gibi yapmaları, farklılık yok.” (Ö29)

Katılımcıların cevaplarına bakıldığında 19’u “benzerlik” ve 30’u da “farklılık” boyutunda cevaplar verildiği görülmüştür. Ayrıca katılımcıların yedisi “uygulama”, beşi “müfettiş yaklaşımı”, üçü “kavramsal”, üçü “amaç” ve biri de “gereklilik” yönünden benzerliklerin bulunduğunu belirtmiştir. Öte yandan katılımcıların 12’si “kavramsal”, altısı “müfettiş yaklaşımı”, beşi “uygulama”, ikisi “bıraktığı etki”, ikisi “amaç”, biri “kapsam”, biri “sonuç” ve biri de “katkı” bakımından farklılıkların bulunduğunu ifade etmiştir.

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği olgusuna ilişkin algıları nasıldır?” alt problemi kapsamında üçüncü olarak katılımcıların *“Sizce müfettişler denetim ve rehberlik faaliyetlerinden hangisine daha fazla ağırlık vermektedir?”* sorusuna verdiği cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik ve denetimden hangisine ağırlık verildiği ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.3. Rehberlik ve Denetime Verilen Ağırlık

Kodlar	Cevaplar
Denetim	Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30
Rehberlik	Ö2, Ö4, Ö16

Katılımcıların 27’si müfettişlerin denetime daha fazla ağırlık verdiğini belirtmiştir. Örneğin:

- “Denetim. Sebebini bilmiyorum. Bence önyargılı geliyor birçoğu ve yani amacını bilmiyor birçoğu bence. Müfettişin amacı tamam denetimdir fakat aynı zamanda rehberliktir değil mi? Ama ben kişisel olarak bunu müfettişlerin meslek açısından değil de ne bileyim egolarını -bazıları egolu oluyor- ön plana çıkartarak sınıfa girdiklerini düşünüyorum. O yönden de rehberliği geride bırakıyorlar.” (Ö5)
- “Denetim. Sebebi, bence öğretmenlerin işini doğru yapıp yapmadığını sorgulamak olabilir.” (Ö6)
- “Yani benim o dönem gördüğümle ben kıyaslıyorum. Uzun zamandır görmedim ama o dönem denetim ağırlıklıydı.” (Ö8)
- “Eskiden denetim çok fazlaydı, şimdi denetim pek olmuyor. Rehberlik de olmuyor şurada 5-6 yıldır ya da bizim okullara kadar gelmiyor. Belki merkezlere gidiyorlar.” (Ö9)
- “Denetime daha çok ağırlık vermekteler. Belge kontrolü, evrak ve dosya ağırlıklı bir denetim vardı. Yol gösteren, egosuz bir rehberlik anlayışı yoktu.” (Ö10)
- “Denetim. Rehberlikler çok kısa, hatta öğretmenlik hayatımda bazıları çok kısa sürüyor. Gelmesiyle, sınıfa girmesiyle çıkması bir oluyor. Aslında bana göre rehberliğin uzun sürmesi lazım. Uzun uzun anlatılacak ki orada, ona göre öğretmen arkadaş da kendini hazırlayacak. Denetime ağırlık vermelerinin sebebi artık, rehberlikte dediğim gibi yazıya dökülmediği için mecbur rapor sunmak zorunda belli bir şeye göre benim anladığım. O raporu benim hakkımda, öğretmen hakkında, okul hakkında, onu yazıya döküleceği için denetime daha önem veriyorlar ve o raporda; şu şu eksikler, şunlar şunlar tamamlanmış, şunlar tamamlansın mecbur yapmak zorunda olduğu için denetim uzun sürüyor. Ama bana göre de yani dediğim gibi rehberlik daha önemli. Denetim kâğıt üzerinde, iş işten de geçiyor zaten. Tabii o saate kadar yapıldı, yapıldı, yapılmadı... Denetim yaptıktan sonra da öğretmen arkadaş o saatten sonra da tekrardan o eksikleri varsa -o artık kişisine bağlı, kendi öğretmenlik mesleğine bağlı- yapar yapmaz onu bilemeyiz.” (Ö12)
- “Rehberlik görmedik ki hocam biz. En başta dedik ya, biz işi daha çok yaparak öğrendik diye. Müfettiş arkadaşlar belli bir eğitimciliikten sonra -eskiden böyle öğretmenlikten müfettişliğe geçiş vardı- o şekilde müfettiş olmuşlar ama kendi görev tanımlarını kendileri yanlış yapmışlar. Müfettiş ne yapar? Gelir, eksikleri, aksaklıkları bulur, bunları listeler, bir dahaki gelişinde tamamlanmasını ister. Onlarda o kafadaydı.” (Ö13)

- “Şu anda benim gördüğüm kadarıyla denetime ağırlık veriyorlar ama aslında müfettişlerin rehberlik amacıyla okullara gelmesi lazım. Rehberlik konusunda faydalı olamayacaklarını sanıyorlar sanırım. Bir de okuldaki açığı bulmak, disipline etmek amacıyla daha çok denetime önem veriyorlar.” (Ö14)
- “Tabii ki denetim. Bunun sebebi bizim devletimizde kâğıt kürek işlerine çok önem verilmesinden hocam. Kâğıt üstünde işler tam olsun da. Hani o okulda çalışan öğretmenin huzuru, kafa rahatlığı, mutluluğu, bunlar insani ihtiyaçlar veya o öğrenciler ne kazanmış ne kazanmamış?” (Ö15)
- “Bugüne kadar gördüklerimizde genelde ağırlık olarak denetim vardı. Yani denetime ağırlık veriliyordu. İşte olmayanlar tespit ediliyordu, uyarılıyordu ve bunların tamamlanması isteniyordu. Tabi, rehberliği de hissediyorsunuz, hissediyordunuz ister istemez. Çünkü şu var. Denetim yaparken aynı zamanda sana tavsiye niteliğinde rehberlik olarak da destek sunuluyordu. Ama yoğunluk olarak denetim vardı.” (Ö17)
- “Tamamen denetime ağırlık veriyorlar. Yani bence müfettişler kendilerini sadece yönetici ve denetleyici olarak görüyorlar.” (Ö18)
- “Denetim. Neden kaynaklanıyor? Biraz, genelde insanlar karşıdaki insana güvenmiyorlar. Sanki denetime gelinmediği zaman işlerimiz yapılmıyormuş, aksatılıyormuş düşüncesinden dolayı olduğunu düşünüyorum.” (Ö21)
- “Sanırım onların da genelde olumsuz vakalarla karşılaştıkları için, hani işini yapmayan öğretmenlerle, o yüzden daha çok denetim amaçlı geliyorlar. İhtiyaçtan dolayı.” (Ö22)
- “Rehberliği hiç görmedim 30 yıl boyunca, sürekli gördüğüm denetim. İşte geliyor sınıfta; -ben de bilirim şu öğrenci okuma yazma bilmeyen sessiz, içine kapanık öğrenciler zaten belli eder- onları bulup; ‘Hocam bu niye olmamış, niye olmamış?’ İyi olanların üzerinden gidip öğretmeni motive edici, onları konsantre edici, moral düzeltici yapmak yerine öğretmeni 2 ay geriye götürüyor. Nasıl geriye götürüyor? Şu eksik, bu eksik, o eksik. Ondan sonra iki de bağırıp çağırıyor.” (Ö25)
- “Benim görmüş olduğum müfettişler genellikle denetim faaliyetlerine daha çok ağırlık veriyorlar. Burada biraz ego savaşlarının olduğunu düşünüyorum yani müfettişlerin biraz daha böyle; biz hani her şeyi biliriz, siz bir şey bilmezsiniz havasında olduklarını düşünüyorum.” (Ö26)
- “Denetim ve rehberlik amacıyla bizi ziyaret ediyorlar ama biz rehberlikten daha çok denetimden geçiyoruz.” (Ö28)

Katılımcıların üçü müfettişlerin rehberliğe daha fazla ağırlık verdiğini belirtmiştir. Örneğin:

- “Rehberliğe daha fazla veriyorlar ama biz kaç senedir görmedik müfettiş, bu sene de, geçen sene de gelmedi.” (Ö4)
- “Daha çok denetim ağırlıklı gözüküyordu. Fakat işte şu kanundan sonraki süreçte direkt öğretmeni denetlemediği süreçte rehberliğe önem verdiler ve birçok kişi, birçok öğretmen bunun daha verimli olduğunu düşünmeye başladık.” (Ö16)

4.2. Müfettiş Rehberliğinde En Çok İhtiyaç Duyulan Konular

“Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğine en çok hangi konularda ihtiyaç duymaktadırlar?” alt problemi kapsamında ilk olarak katılımcıların “Müfettişler size hangi konularda rehberlik etmişlerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik alınan konular ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. Rehberlik Edilen Konular

Konular	Cevaplar
Evrak hazırlama ve düzenleme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö19, Ö20, Ö26, Ö27, Ö29, Ö30
Ders anlatım teknikleri ve ders işlenişi	Ö2, Ö3, Ö4, Ö9, Ö11, Ö12, Ö16, Ö17, Ö24, Ö26
Öğrenciye yaklaşım ve tutum	Ö1, Ö16, Ö17
Sınıf yönetimi	Ö8, Ö14, Ö23
Materyal hazırlama veya seçimi	Ö2, Ö16
Sınıf fiziksel düzeni	Ö16, Ö26
Müfredat hakkında bilgilendirme	Ö7, Ö14
Duygu yönetimi	Ö5
Konu yok	Ö15, Ö18, Ö21, Ö22, Ö25, Ö28

Katılımcıların 15’i “evrak hazırlama ve düzenleme” konusunda rehberlik aldığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Rehberlik olarak; yani plan konusunda, evrak boyutunda rehberlik ettiler, hani ‘Şu evraklar eksik bunları tamamlayın.’ şeklinde yapıldı.” (Ö6)
- “Müfredatla ilgili bilgiler vermişlerdi. Ondan sonra mesela yıllık planlarda arkadaşlar direkt hani internet ortamından indirmeyin, okulunuza göre planlarınızı yapın, zümre şube toplantılarınızı okulun durumuna, ihtiyacına ya da okuldaki şartları göz önüne alarak yapın bilgileri verilmişti. Onun dışında zaten rehberlikte çok fazla durmuyorlardı. Gelip bir toplantı yapıp gidiyorlardı o şekilde. Ama tabi görüşlerimiz de soruluyordu. Bir isteğiniz var mı, o şekilde.” (Ö7)
- “Müfettişlerin bana düzenlemem gereken evraklar konusunda rehberlik ettiklerini söyleyebilirim.” (Ö10)

- “Genellikle evrak konusunda, planlar konusunda rehberlik ettiler.” (Ö19)
- “Hocam ders ders değişiyor ama genel olarak söylersem rehberlikte öğretmen olarak daha çok bizim iş kırtasiyeye dönüştü biraz, yani yıllık planlar, günlük planlar, şube toplantıları, zümreler.” (Ö27)
- “Genellikle evrak konusunda rehberlik aldık. Kesinlikle bunun dışında herhangi bir rehberlik aldığımı hatırlamıyorum.” (Ö30)

Katılımcıların 10’u “ders anlatım teknikleri ve ders işlenişi” konusunda rehberlik aldığımı belirtmiştir. Örneğin:

- “Ders anlatım yöntemleri konusunda, bir de defter doldurmakta, kazanımların yazılması konusunda bilgi verdiler. Geçmişe yönelik kazanımların nasıl işlenebileceği.” (Ö2)
- “Şöyle daha iyi anlatırsın, şöyle yapsan daha iyi olur, çocuklara şöyle bir örnek versen daha iyi olur gibisinden. Mesela ben ders anlatırken dinleyin, şöyle de anlatsan olabilir gibisinden.” (Ö3)
- “Genelde sınıf içindeki ders anlatımı konusunda, işte şöyle anlatsanız daha iyi olur, gerçek hayattan örnekler verseniz daha iyi olur, bu şekilde.” (Ö4)
- “Şöyle baktığımızda genelde hep birinci sınıf şeylerinde denk geldik. Yani okuma yazma faaliyetlerinde, hani ses temelli yöntemlerde falan birleştirilmiş sınıftan kaynaklanan sıkıntıların nasıl giderileceği konusunda rehberlikler de oldu.” (Ö11)
- “Yani siz dersle çok ön plana çıkmayın, öğrencileri de daha çok konuşturun. Onların ne bildiklerinin, onun üzerine bir şeyler inşa edin diye. O şekilde bir rehberlik anlamında ben çok faydalandım.” (Ö24)

Katılımcıların üçü “öğrenciye yaklaşım ve tutum” konusunda rehberlik aldığımı belirtmiştir. Örneğin:

- “Öğrenci, farklı öğrenciler, bireysel ihtiyacı olan öğrencilere nasıl davranmam gerektiği konusunda da faydaları oldu. Mesela özel öğrenme güçlüğü olan çocuklara nasıl yaklaşmamız gerektiği, onlara nasıl bir yöntem uygulamamız gerektiği, bunlarla ilgili faydaları oldu.” (Ö1)
- “Öğrencilere davranış şekli konusunda, öğrencileri anlama konusunda, rehberlik etmişlerdir.” (Ö17)

Katılımcıların üçü “sınıf yönetimi”, ikisi “materyal hazırlama veya seçimi”, ikisi “müfredat hakkında bilgilendirme”, ikisi “sınıf fiziksel düzeni” ve biri de “duygu yönetimi” konusunda rehberlik aldığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Köyde çalışıyordum, köyde ders işlerken nelerden yararlanabileceğimiz konusunda biraz konuştular.” (Ö2, Materyal Hazırlama veya Seçimi)
- “Ben ilk yıllarımda çok heyecanlıydım, paniktim. Bana böyle daha rahat olmam gerektiği söylendi. Çocuklar elimizde, beş yılla başladık, beş yıl bu çocuklar bizim elimizde. Daha sıkmadan daha böyle bilgi, bilgi, bilgi değil de daha rahat ama onu uyguladım o güzel oldu. Çocuklarla eğlenerek, daha çok eğlenerek, onları derse katarak, daha çok katarak.” (Ö5, Duygu Yönetimi)
- “Mesela sınıf yönetiminde öğrenciye nasıl davranacağımı, sınıfı nasıl organize edeceğimi, mesela en ilgili öğrencinin dahi anladığı anda dersi anlatacağımı anlattılar.” (Ö14, Sınıf Yönetimi)
- “Ben uzun yıllardır gelen müfettişler konusunda, mesela müfredat konusunda ben çok faydalandım. Özellikle 2-3 tanesi, müfredatı şu şekilde işleyebilirsin, tam yetiştiremezsen. Köy okulları ve çevreleri, çalıştığım çevreye göre şu şekilde.” (Ö14, Müfredat Hakkında Bilgilendirme)
- “Daha çok ise sınıf yönetimi, dersi şu şekilde anlat diye falan filan. Yok şu kitap falan gibi değil de sınıfa nasıl hâkim olabiliriz, onu nasıl yöneteceğiz? Sınıf yönetimi konusunda.” (Ö22, Sınıf Yönetimi)
- “İşte sınıf düzeni ile ilgili olarak sınıfın içerisindeki panolar yazılar vesaire ile ilgili olarak rehberlik faaliyetleri yaptılar.” (Ö26, Sınıf Fiziksel Düzeni)

Katılımcıların altısı hiçbir konuda rehberlik almadığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Hiçbir konuda rehberlik almadım ben. Yani mesela bir ünite planı nasıl hazırlanır? Göstermediler. Allah razı olsun fakültede bir hocamız vardı da o göstermişti, biz bilerek gittik. Benim babam da emekli öğretmen, onun da çok planlarını yazdım. Oradan biliyorduk ama bilmeyen arkadaşlar zorlanıyordu.” (Ö15)
- “Yani ben uzun süredir yüz yüze müfettiş görmüyorum ama gördüğümüz dönemlerde, ben ilk yıllarımda genellikle rehberlik görmedim, denetim gördüm. Gelip kontrol yapılıp, eleştiriler yapılıp, bırakıp gidiliyor. Rehberliğe geldikleri zaman da sınıfa geliyorlar, eleştiriyorlar, değerlendirip gidiyorlar. Yani bir rehberlik yapan olmadı.” (Ö18)

- “Yıllardır rehberlik etmiyorlar da dedim ya rehberlik zaten vasat geçiyordu. Sadece denetime gelindiğinde de evrak kontrol ediyorlar, işin garip tarafı. Ben de sadece evrak tarafının yapılmaması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö21)
- “Hiçbir konuda rehberlik edilmedi, genelde denetimden geçtik. Denetim esnasında da bir tavsiye olmadı.” (Ö22)
- “Rehberlik görmedim, anca elinde liste var, bu listenin hangisi eksik, hangisi tamamlanmış artı eksi olarak gördüm, yani şu yapılmış, bu yapılmış. Yani daha çok öğrencilere ne kazandırabiliriz ne verilebilir, nasıl geliştirilebilir, eğitim kalitesi nasıl ileri gider yerine işte matbu kağıtlar hazırlanmış mı, o doldurulmuş mu, bu doldurulmuş mu, ona yönelik gördüm.” (Ö25)

“Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğine en çok hangi konularda ihtiyaç duymaktadırlar?” alt problemi kapsamında ikinci olarak katılımcıların *“Bu rehberlikten ne gibi faydalar gördünüz?”* sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlikten sağlanan faydalar ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Rehberlikten Sağlanan Faydalar

Faydalar	Cevaplar
Ders anlatımı ve işlenişi	Ö2, Ö4, Ö7, Ö12, Ö14, Ö17, Ö18, Ö26
Evrak yazımı, hazırlama ve düzenleme	Ö1, Ö2, Ö6, Ö12, Ö27
Eksiklerin görülmesi ve giderilmesi	Ö1, Ö20, Ö23
Sınıf yönetimi	Ö14, Ö16, Ö23
Genel bir fayda	Ö11, Ö24
Müfredat tanıtımı	Ö12
Bireysel sorunlar	Ö1
İletişim	Ö17
Fayda görmedim	Ö3, Ö5, Ö8, Ö9, Ö13, Ö15, Ö19, Ö21, Ö22, Ö25, Ö28, Ö29, Ö30

Katılımcıların sekizi müfettiş rehberliğinden “ders anlatımı ve işlenişi” açısından fayda sağladığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Kitaplar da devlet kitapları da bir araçtır, onun dışında da aslında o konuya bağlı kalmak zorunda değilsiniz. Mesela bu şekilde açıklamalarda bulundu, hala onu ben kullanıyorum mesela o açıklamayı.” (Ö2)
- “Yanlış hatırlamıyorsam matematik dersine gelen bir müfettiş vardı. İşte, matematiği gerçek yaşamla eşleştirip de o şekilde anlatırsanız daha iyi olur diye, onu hatırlıyorum. Başka da öyle pek bir şey bırakmadı, bence öğretmen kendi yaşayarak öğreniyor bazı şeyleri. Bir de bulunduğu ortama göre öğreniyor hocam.” (Ö4)
- “Dersi şöyle işlersen daha güzel olur. Dersi somutlaştırmak adına bazı gösterilerde bulundular. Ondan sonra bir keresinde unutmuyorum, ikişerli sayma vardı, ritmik

sayma. Müfettiş geldi, önce beni dinledi, sonra işte kendi bir çocuğu kaldırdı. Hocam dedi, mesela çocuğu kaldırdık. Şimdi ne yapalım? Zıplatalım çocuğu iki ayağının üstünde. Ondan sonra çocuk mesela ikişer zıplayarak, atlayarak ikişer ritmik saymayı bu şekilde hani fikir olması açısından yapabilirsiniz dedi. Bu şekilde derse yönelik, somutlaştırmaya yönelik şeyler gördüm, davranışlar gördüm.” (Ö7)

- “Bir kez; mesleğimin ilk yıllarında bir müfettişin kendi tecrübesinden yola çıkarak bana yapmış olduğu bir eğitimde yol gösterme, çocuklarla o konuyu nasıl işleyeceğim konusunda yapmış olduğu faaliyet benim için çok güzel bir örnek oldu ve yıllardır da kullanıyorum. Ama onun dışında hiçbir şekilde böyle bir faaliyet görmedim. Yani rehberlik olmadı.” (Ö18)
- “Açıkçası çok bir fayda gördüğümü söyleyemem ama birkaç müfettişten de olumlu faydalar sağladığımı düşünüyorum yani bugün hala uyguladığım yöntemler vardır öğrendiğim şeylerle ilgili olarak anlatmış, göstermiş oldukları. Mesela Türkçe dersi ile ilgili bazı metotlar göstermişlerdi ilk çalışmaya başladığımda, hala uygularım.” (Ö26)

Katılımcıların beşi müfettiş rehberliğinden “evrak yazımı, hazırlama ve düzenleme” açısından fayda sağladığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Mesela ben defter doldururken bir hata yapıyormuşum, konu yazıyordum. Yani okul geneli mi öyle yapıyordu tam hatırlamıyorum şu anda; hocam yani burada sadece kazanım dedi. Hala onu ben kullanıyorum.” (Ö2)
- “Çok faydası olduğunu düşünmüyorum. Zaten yaptığımız şeylerde evrak boyutu olduğu için ders anlatım şekli olarak veyahut da konuları bu şekilde işleyin şeklinde bir açıklama yapılmadı. Öğretmenlik olarak bir katkısı yok, evrak boyutundaydı.” (Ö6)
- “Prosedürde yapılması gerekenleri, görünürde, görüntüde belge, dosya olarak eksiksiz bir öğretmen yarattılar. Ama mesleğini şevkle, fedakarlıkla yapan donanımlı bir öğretmene önem vermediler.” (Ö10)
- “İdari yönden veya kırtasiye yönünden yaptığımız yanlışların doğrusunu öğrendik. Çünkü herkes kalabalık bir okulda çalışmayabiliyor. Tek öğretmenli okullarda rehberlik biraz daha yerinde oluyor. Yani oradaki öğretmenin, mesleğe ilk başlamış, etrafında soracak kimse yok. Orada rehberlik elbette daha çok etkili oluyor ama ben genelde kalabalık okullarda çalıştığım için çok bir ihtiyaç olmadı. Zümrenin sağladığı faydaları ben rehberlikten görmedim açıkçası. Zümre iş birliği daha iyi oluyor.” (Ö27)

Katılımcıların üçü müfettiş rehberliğinden “eksiklerin görülmesi ve giderilmesi” açısından fayda sağladığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Yani, eksiklerimizi gördük diyelim. Tabii gün geçtikçe şey oluyoruz yani hem mesleki açıdan hem kişisel açıdan değişimlere uğradığımız için ilk başlarda tabii eksik yanlarımızı müfettişler vasıtasıyla gördük.” (Ö1)
- “Yanlış yaptığım evrakları, iş ve işlemleri gördüm. Rehberlik sayesinde bu yanlışlarımı düzelttim.” (Ö20)
- “Ben çok faydasını gördüm. Özellikle dediğim gibi sınıf yönetimi konusunda eksiklerim varmış, farkında değilmişim veya görmek istememişim veya ne bileyim işime mi gelmemiş çok fark ettim çok faydası oldu bana.” (Ö23)

Katılımcıların üçü müfettiş rehberliğinden “sınıf yönetimi” açısından fayda sağladığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Mesela batıda göreve başladığımda gelen müfettişler, biri mesela çok tecrübeli bir müfettişimizdi, mesela sınıf hakimiyetinin onun sayesinde nasıl sağlanacağını öğrendim. Olumsuz durumlarda yani sınıfta herhangi bir olumsuz durumda nasıl başa çıkabileceğimi öğrendim. Birleştirilmiş sınıf okutuyorum uzun yıllardır, -5-6 yıldır birleştirilmiş sınıfta nasıl mücadele edeceğimi veya nasıl konu anlatacağımı, nasıl tekrar edeceğimi; bu konularda bilgi edindim yani gelen müfettişlerden.” (Ö14)
- “Hiç unutmadığım bir şey, mesela parmak kaldırma olayı. Öğrenciler hani bilenler sürekli ben, ben, ben diye söz almak istiyor. İşte müfettişin söylediği, ben diyenlerin dışında kenarda bildiğini, gözleri parlayanları da hani özellikle bir şekilde bir vesileyle öne çıkarmak daha güzeldir demişti. Tokat’ta idim o zamanlar bir köy okulunda. Gerçekten de faydası olmuştu. Çünkü mesleğin heyecanı ile unutulabiliyor ya da farkındasın ama herkese söz veremiyorsun. O an birisi direk söylüyor. O açıdan faydası olmuştu. Birleştirilmiş sınıftı o zamanlar işte, şimdi birleştirilmiş sınıfta ödevli saatler, öğretmenli saatler konusunda üniversitede uygulama boyutumuz olmamıştı. Çünkü Burdur’da sınıflar genelde tek sınıftı. Bu açıdan çok faydası olmuştu.” (Ö16)
- “Sınıf yönetimi konusunda, mesela çocuk ne kadar konuşursa konuşsun en son gelen bir müfettiş öğretmenimiz öyle demişti. ‘Sayın hocam sonuna kadar dinle.’ demişti. Hani çok abartılı, çocuk on dakika konuşur falan gibisinden değil de sonuna kadar dinle çocuğu dedi. Bana faydası olmuştu.” (Ö23)

Katılımcıların ikisi müfettiş rehberliğinden genel olarak fayda sağladığını belirtmiştir.

Örneğin:

- “Mesleğin ilk yıllarında bu rehberliklerin olması daha etkili oluyor. Çünkü sonuçta uygulamaların yani yapılmış güzel etkinliklerin size sunulması daha bir şey oluyor, etkili oluyor. Bir de bu faaliyetler gerçek rehberlik anlamında olursa faydalı oluyor ama açık arama niteliğinde olursa çok da bir faydası olmuyor.” (Ö11)

Katılımcıların müfettiş rehberliğinde biri “bireysel sorunlar”, biri “müfredat tanıtımı” ve biri de “iletişim” açısından fayda sağladığını belirtmiştir. Katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Yani mesela sınıfta herhangi bir sorun olmadığı zaman onu birebir sorma şansımız da olmuyor. Çünkü öyle uzun bir süreç değil bu. Bir ders kalıyorlar sınıfta. Biz ne yapıyoruz? Sınıfımızda o eksiklerle ilgili sorabiliyoruz. Tabi bir sene sonra farklı yapıda bir sınıf geldiği zaman veya farklı bir yapıda öğrenci geldiği zaman tekrar rehberlik hizmetlerinde bunu soruyoruz. Bu neyle alakalı? Sıkıntı olursa, sorun olursa rehberlikten faydalandık. Çünkü hani uzun uzadıya bir şeyimiz olmuyor, görüşmemiz olmuyor müfettişlerle.” (Ö1, Bireysel Sorunlar)
- “Bazı gerçekten işini bilen müfettiş arkadaşlarımız vardı, konuya hâkim, donanımlı, onlar çok güzel rehberlik yaptı. Yani çocuklara yaklaşımı, ders anlatım yönünden, resmi yazılarda olsun, defter tutma olsun, müfredat anlatmada olsun. Üslup yönünden çok güzel arkadaşlarımız vardı. Yani konuşma yönünden bilgiyi aktaran, gerçekten faydalı olan arkadaşlarımız vardı.” (Ö12, Müfredat Tanıtımı)
- “İşte mesela okuldaki öğretmen idare ilişkisi konusunda çok ciddi faydalar elde ettik. İşte öğretmen veli diyalogundaki ileriye dönük daha verimli bir şekilde dönüşümün olması konusunda fayda elde ettik.” (Ö17, İletişim)

Katılımcıların 13’ü müfettiş rehberliğinden fayda sağlamadığını belirtmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Açıkçası dedim ya bir iki saatliğine olduğu için çok bir fayda görmedim.” (Ö3)
- “Kötüye gittim diyemem yani hep geliştirdik, kendimizi geliştirdik. Tabi çok çocuk gördük, 23 yıllık öğretmenim. Her bölgede; Karadeniz’de çalıştım, Ege’de çalıştım, buradayım şimdi. Ben aslında tecrübelerimle, kendi tecrübelerimle çünkü müfettiş geliyor bir saat, bana bir saatte ne verebilir ki? 40 dakika duruyor, durmuyor o da 10 dakika konuşuyoruz sohbet eder gibi.” (Ö5)

- “Pek bir fayda görmedim yani şu ana kadar.” (Ö8)
- “Yani şöyle, fayda çok görmedim, bildiğim şeyler. Hani bunlar tecrübeyle oluyor bana göre. Yani her yıl insan yeniliyor kendini, 22 yıldır mesela ben ilk öğretmenliğimdeki öğretmen değilim artık daha iyi öğretiyorum bence. Çünkü elimden bir sürü çocuk gelip geçti. Bu konuyu şöyle anlatayım, bu konuyu böyle anlatayım. Olmasa da olur.” (Ö9)
- “Yok hocam, rehberlik yok ki. Yani müfettişlerin bize sunduğu bir rehberlik yok. Dolayısıyla buna yeterli ya da yetersiz demek doğru bir cevap olmaz bence yanlış olur. 10 yıldan beri müfettiş ile muhatap oluyorum.” (Ö13)
- “Yani program kitabını açıp oradan amaç seçip, davranış seçip deftere dökmeyi bilmeyen çok arkadaşımız vardı. Bunlar onların göreviydi ama yapmadılar. Ben almadım şahsen, hiçbir rehberlik almadım.” (Ö15)
- “Hayır, daha çok moral ve motivasyonumuzu düşürdü, kendimizi yetersiz hissetmemize neden oldu. Moral bozukluğu çok fazla yaşadık. Kendimizi yetersiz ve böyle işe yaramaz hissettirdi bize.” (Ö28)
- “Yani işime yaradığını düşünmüyorum açıkçası. Zaten süreç içerisinde öğretmen bu tip belgeleri ve evrakları hazırlamayı öğreniyor zamanla, bunun için ekstra bir rehberliğe gerek görmüyorum açıkçası.” (Ö30)

“Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğine en çok hangi konularda ihtiyaç duymaktadırlar?” alt problemi kapsamında üçüncü olarak katılımcıların *“Bu rehberlik faaliyetlerinin yeterliği/yetersizliği hakkında ne düşünüyorsunuz?”* sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik faaliyetlerinin yeterliği/yetersizliği ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6. Rehberlik Faaliyetlerinin Yeterliği/Yetersizliği

Kodlar	Sebebi	Cevaplar
Yeterli		Ö7, Ö9, Ö11, Ö23,
	Rehberlik tutumunun yanlışlığı	Ö6, Ö8, Ö14, Ö15, Ö18, Ö20, Ö22, Ö25, Ö28, Ö29, Ö30
	Ayrılan süre yetersizliği	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö27, Ö30
	Müfettişler arası tutum farklılığı	Ö12, Ö26
Yetersiz	Karşılaşılan sorunların çok olması	Ö2
	Kanun veya yönetmelik sıkıntıları	Ö16
	Müfettiş sayısını azlığı	Ö24
Ne yeterli ne de yetersiz		Ö10, Ö13, Ö17, Ö19, Ö21

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliğinin “yeterli” olduğunu belirtmiştir. Örneğin:

- “Müfettişlerin bence rehberlik için okula sürekli gelmelerine gerek yok, yani bir kez gelmeleri bence yeterli olur. Çünkü öğretmenlik mesleği teorik ile yapılacak bir meslek

değil. Öğretmen mesleğini pratikte yaparak kendini daha iyi geliştirebilir. Tecrübe edindikçe daha iyi yapabilir. Yani sadece söylemeyle, işte şunları şunları yapacaksın demeye değil de öğretmenlik biraz tecrübe işidir. İlla rehberlik için çokça gelmelerine okullara gerek yok bence.” (Ö7)

- “Şimdi biraz önce de söylediğim gibi, yani ben mesela çok fayda gördüğüm rehberlikler de oldu. Yani hani sadece saydığımız gelip ya hocam şunlar, şunlar var, bunlar, bunlar yok, tamam bunları yapalım dediğimiz şeyler de oldu. Yani ben kendi açımdan bir sıkıntı görmedim. Yeterliydi.” (Ö11)
- “Benim için yeterliydi o zamanlar. Çünkü karşıdaki bana bir şey vermeye niyeti ile geldiyse ben de alırım onu hissediyorum yani hissederim.” (Ö23)

Katılımcıların 21’i rehberliğin “yetersiz” olduğunu, bunların 11’i bunun sebebinin “rehberlik tutumunun yanlışlığı” olarak belirtmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Daha yol gösterici olabilir. Hani, ‘Burada eksiklikler var, tamamlayalım.’ şeklinde olabilirdi. Veyahut da bulunduğumuz okul ortamında neler yapabileceğimiz şeklinde yol gösterilebilirdi.” (Ö6)
- “Tabi ki yetersizdi. Daha çok öğretmenleri böyle geren, strese koyan bir denetim olayı vardı. Yani müfettiş gelince herkesin kalbi açıkçası böyle şiddetle çarpıyordu.” (Ö8)
- “Yetersiz bence. Müfettişlerin bize rehberlik yapması yetersiz. Yani şimdi evimize bir misafir geldiği zaman biz tedirgin oluyoruz değil mi? Misafir sanki böyle bir hata yapacağız gibi, misafire kusur işleyeceğiz gibi. Mesela müfettişler geldiği zaman da onlara karşı bu şekilde tedirgin oluyoruz daha doğrusu. Ama bize direkt mesela rehberlik amaçlı gelse, bunları yapan müfettişlerimiz var mesela bu harflerin yazımını hocam şu şekilde öğrencilere anlatırsanız şöyle daha iyi anlarlar deyip harf öğretimini ve harfin çizgiye nasıl yazılacağını öğrendiğim müfettişler var. Bu konuda rehberlik aldım ve beynime de iyi işledi, bu şekilde de yapıyorum, yıllar önce bir müfettiş anlattı. Ama rehberlik olarak gelmedikleri zaman direkt denetim olarak geldikleri zaman insan strese giriyor. Ama rehberlik olarak geldiklerinde çok şeyler öğreniyoruz.” (Ö14)
- “Rehberlik faaliyetleri yetersiz. Çünkü müfettişler rehberlik için geldiğini unutarak denetime gelmiş gibi hissediyor. Bunun sonucunda da rehberlik esnasında bile sorgulayıp, eleştirip, yargılayabiliyorlar.” (Ö20)
- “Bence yetersiz. Sanırım onlar böyle daha çok sınıfla birebir iletişim halinde olmadıkları için öğrencilere, öğretmenlere nasıl yaklaşacağını bilmiyorlar. Öyle olunca

rehberlik olmuyor, daha çok denetim oluyor. Dışarıdan birinin denetlemesi gibi düşünün. Mesela biz gidip de mühendislik kavramını, mühendislerin yaptığı işi anlayamayız değil mi? Onlar da bizim sanki böyle yaptığımız işin çok farkında değiller gibi geliyor bana.” (Ö22)

- “Kesinlikle yetersiz. Benim beklentim neydi? Gelen müfettişte gördüğüm; eksikler olabilir tabi ki de her öğretmen gibi açığım da olabilir, eksliğim de olabilir, yetersiz kaldığım noktalar da olabilirdi. O süreci değerlendirmeye yönelik hiçbir yardımda bulunmadılar bize.” (Ö28)

Müfettiş rehberliği faaliyetlerini yetersiz gören altı katılımcı bunun sebebini “rehberliğe ayrılan sürenin az olması” olarak belirtmiştir. Örneğin:

- “Rehberlik faaliyetinin yeterliliği hakkında, bence yeterli değil. Çünkü demin de dediğim gibi süre yetersiz. Bence bir rehberliğin ve denetimin bir ders saati veya iki ders saat değil, uzun soluklu, mesela bir hafta olabilir, iki hafta olabilir veya bir ay boyunca haftada iki gün, üç gün gibi olabilir. Hem öğretmeni gözlemleyerek hem de öğrenciyi gözlemleyerek. Çünkü biz de insanız sonuçta ruh halimiz değişebiliyor, sıkıntılar yaşayabiliyoruz.” (Ö1)
- “Bizi sürekli gören bir kişi olsa, mesela müdürler falan olsa yine amenna. Birkaç saatte bize ne verebilir müfettiş?” (Ö3)
- “Müfettiş rehberliği bence yetersiz. Yani rehberliğe gelip bir saatte ne kadar rehberlik verebilirler bir öğretmene.” (Ö4)
- “Bence yetersiz hocam. Rehberliğe çok bir zamanı kalmıyor müfettişin. Yani daha çok denetimi ön plana çıkarıyorlardı, denetim daha çok ağırlıklı oluyordu. Kırtasiye işlerine biraz daha çok dikkat ediyorlar çünkü onları bitirdikten sonra, yani bir öğretmenin sınıfına iki ders, üç ders gelip; öğretmeni, öğrenciyi tanıyalım anlayışı maalesef çok yoktu.” (Ö27)
- “Yetersiz. Çünkü yapılan iş aslında rehberlikten ziyade denetim amaçlı olduğu için ben açıkçası yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bir de bir derste ne kadar -süre kısıtlı- rehberlik yapılabilir, o da tartışılır.” (Ö30)

Müfettiş rehberliği faaliyetlerini yetersiz gören katılımcıların sebeplerine bakıldığında; ikisi “müfettişler arası tutum farklılığı”, biri “karşılaşılan sorunların çok olması”, biri “kanun veya yönetmelik sıkıntıları”, biri de “müfettiş sayısının azlığı” olarak görmektedir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Takıldığımız çok şeyler olabiliyor bazen, bizim de tıklandığımız yerler olabiliyor. Yol gösterebiliriz istiyoruz bazen.” (Ö2, Karşılaşılan Sorunların Çok Olması)
- “Yetersiz. Sebebi de gelen müfettişin de aynı seviyede bilgi donanımı olmadığı için, atıyorum 4-5 müfettiş var hepsinin farklı farklı görüşlere sahip olduğunu ben hep çünkü diğer öğretmen arkadaşlarla konuştuk. Hepsi aynı şekilde bize rehberlik yapmadı. Çoğu öyle oldu yani A müfettişi farklı söylüyor, B müfettişi farklı söylüyor. Herkesin kendine göre görüşleri vardı ona göre rehberlik yaptılar. Dediğim gibi rehberlik uzun süreli olacak, tam donanımlı gelecek arkadaş bayağı bir bilgi sahibi olacak. On dakikada zaten sınıfın seviyesine inemez, öğretmen hakkında da görüşlerini veremez. Dediğim gibi yeterli olması lazım, gelen müfettişlerin hepsinin aynı görüşlere sahip olması lazım.” (Ö12, Müfettişler Arası Tutum Farklılığı)
- “Şimdi İngiltere; bir kraliyetin müfettişleri var ve krallık boyutunda, bir yerel boyutta, bir de okul boyutunda üçe bölmüştür. Buradan yola çıkarak yeterli yetersizliğine şöyle bir kanım var. Ulusal boyuttaki müfettişler öğretmenliğin içerisinden gelmiş, eğitim yönetimi almış müfettişler olduğu için İngiltere’de, çok verimli oluyor. Mesela bizdeki günöbirlik, -hatta şu anda da müfredatla ilgili askıda müfredatımız var, çalışmalar var, katılımlar var onunla ilgili- onlar bir yönerge çizdikten sonra ne oluyor? Bunlar yirmi otuz yıl boyunca uygulanabiliyor. Ulusal müfettişlerden sonra yerel müfettişler, bölgesel Akşehir’i örnek verelim. Akşehir bazında bunun uygulanabilirliği ve rehberlik boyutlarını ne yapıyorlar? Takip ediyorlar, gerektiğinde denetimini yapıyorlar, düzenlemelerini yapıyorlar. Okullarda da işte sürekli bir takip, öğretmenler, müfettişler iletişim halinde ya da bir müfettiş gelip uzun süre gözlemleyebiliyor. İngiltere boyutunu anlatmamın sebebi bizde de dönem dönem müfettişliğin bürokratik kısımları, kanuni kısımları maalesef bir fikir birliğine varamadık. Bu da işte öğretmenlerin belli bir dönem, işte 1970 80 90 döneminde müfettişlerden korkmasına, şu dönemde de idareyi teftiş ettikleri için öğretmenin biraz rahatlamasına, bunun bir dengede olmasını düşünüyorum. Yani bu konuda daha tam bir yeterliliğe, sonuca ulaşamadık.” (Ö16, Kanun veya Yönetmelik Sıkıntıları)
- “Bence yetersiz. Bakın şeyden kaynaklanan 1 milyon 200 bin -şu anda bildiğim kadarıyla- öğretmen var. Müfettiş sayısı kısıtlı, yani onların da iş yükleri mutlaka ağırdır. Mesela doktorları düşünecek olursanız randevu sisteminde alacağı hasta sayısı belli ve hatta ayıracağı süre de bellidir. Siz bu kadar öğretmene bu kadar müfettiş

verirseniz, onlardan rehberlik ve denetim beklerseniz, mutlaka bir yerlerde aksama olacaktır.” (Ö24, Müfettiş Sayısını Azlığı)

- “Şeyden kaynaklanıyor, şimdi her müfettişin farklı uygulamaları var. Yani bir müfettiş bir konuda çok ciddiye diğeri müfettiş o konulara çok önem göstermiyor. Standart yok. Yani bu sefer de öğretmenler: Ya boş verin artık yeter, bu sene böyle diyorlar, önümüzdeki başka önümüzdeki sene başka diyorlar. O yüzden de çok da ciddiye almaya gerek yok diye düşünüyorlar.” (Ö26, Müfettişler Arası Tutum Farklılığı)

Katılımcıların beşi müfettiş rehberliği konusunda “yeterli ya da yetersiz” ayrımı yapmamıştır. Örneğin:

- “Rehberlik, problemlerin çözülmesine, kafadaki soru işaretlerinin son bulmasına yardımcı olmalıdır. Mesleki anlamda sorun çözücü olmalıdır. Bu açıdan baktığımızda benim sorunlarımı öğrenmek istemeyen bir rehberin yararlı olacağını düşünmüyorum.” (Ö10)
- “Yok hocam, rehberlik yok ki. Yani müfettişlerin bize sunduğu bir rehberlik yok. Dolayısıyla buna yeterli ya da yetersiz demek doğru bir cevap olmaz bence yanlış olur. 10 yıldan beri müfettiş ile muhatap olmuyorum.” (Ö13)

4.3. Müfettiş Rehberliğiyle İlgili Beklentiler

“*Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğine ilişkin beklentileri nelerdir?*” alt problemi kapsamında ilk olarak katılımcıların “*Eğitim-öğretim hizmetini verirken en çok hangi sorunlarla karşılaşılıyorsunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Eğitim öğretim hizmetini yerine getirilirken en çok karşılaşılan sorunlar ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Eğitim ve Öğretimde En Çok Karşılaşılan Sorunlar

Sorunlar	Cevaplar
Velilerin yaklaşımı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö24, Ö25, Ö27, Ö28, Ö30
Öğrencilerin yaklaşımı	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14, Ö16, Ö23, Ö28, Ö30
Müfredat ve ders kitapları	Ö10, Ö18, Ö20, Ö26, Ö27, Ö28
Fiziki veya maddi imkanlar	Ö7, Ö11, Ö16, Ö20, Ö21, Ö27
Teneffüslerin uzun olması	Ö3
Nöbet görevi	Ö9
Disiplin sağlama	Ö14
Birleştirilmiş sınıf uygulaması	Ö14
Proje fazlalığı	Ö15
İdarecilerin yaklaşımları	Ö15
Sınıfların kalabalık olması	Ö19

Katılımcıların 22’si “velilerin yaklaşımı” ile ilgili sorunlardan bahsetmiştir. Örneğin:

- “Ben veli sıkıntısı yaşıyorum. Her gittiğim okulda bunu yaşadım. Velilerin okula yaklaşımları, okulla iş birliği halinde olmaları veya çocuklarının denetimi hem öz denetimi hem okul denetimini yapmadıklarını düşünüyorum. Bu da ne yapıyor? Öğrencinin başarısını olumsuz yönde etkiliyor. Hepsi böyle mi? Tabii ki değil. İki uç noktada da var. Çok ilgili veli de var, hiç ilgisiz veli de var. Kimi öyle an geldi, üçüncü sınıf okuturken beni soran bir veli ile bile karşılaştım. Yani meslek hayatımda üç yıl çocuğumu okuttuğum bir velinin beni bilmediğini, tanımadığını bile yaşadık yani. Tabii bu durumda ne yapıyor? Öğrenciye sirayet ediyor, onu olumsuz etkiliyor. Bu şekilde devam eden bir süreçteyiz, bir aşamadık yani.” (Ö1)
- “Bir kere sınıflarda çok fazla şey var, ailelerle ilgili sıkıntılarımız var, ailelerin müdahale etmesi var. Eskiden öğretmenler daha hakimdi, şimdi maalesef bizim hakimiyetimiz çok geriye geldi. O yüzden bazen öğrencilerle aramızdaki iletişimde çok sıkıntılar olabiliyor ve müdahale edemiyoruz. Aile her şeyin içerisinde, mesela sınıfta bırakalım diyoruz, aile karar veriyor. Ne bileyim çocuğu şuraya yönlendirelim diyoruz, aile izin vermezse kesinlikle yapamıyoruz bunları. Hepsi aslında pek bir karar mercii değiliz biz öğretmen olarak.” (Ö2)
- “En büyük sorunumuz velinin destek olmaması öğretmen olarak baktığımda. Çünkü bir sorun olduğunda biz veli ile görüşür isek, veli bize yardımcı olursa o sorun daha çabuk çözülür. Ama velilerde şu an şey var, benim çocuğum en güzeli, en mükemmeli şeklinde düşündükleri için çok da fazla bize yardımcı olmuyorlar. Ne diyorlar? Benim çocuğum. Mesela sınıf içindeki olumsuz bir davranış olduğunda dahi suçu hep başkasında arıyorlar. O yüzden veli desteği olmadığını düşünüyorum.” (Ö6)
- “Benim en önemlisi velilerin köy okulu olduğu için bizim konulara yetememesi, hiçbir şekilde çocuklarına destek olamaması. En büyük sorun bu. 20 yıldır buradayım, yani şöyle sürekli bana telefon açıp biz bu soruyu anlamadık. Aslında çok kolay da çoğu ilkokul mezunu olunca. İş birliğimiz çok iyi de onların bilgi yetersizliği, verimli olmuyor. Bu da beni iki kat fazla çalıştırıyor.” (Ö9)
- “En çok aileler yani benim hep çalıştığım okullarda köy okulları olsun, kenar mahalle okulları olsun, benim bu konuda en çok sorunlarım ailelerin ilgisizliğinden dolayı kendimizi derse veremiyoruz. Yetersiz oldukları için, ödev konusunda, araştırma konusunda, diğer sosyal kültürel faaliyetler yönünden tam olarak kendimizi veremiyoruz. Bu yüzden de başarı düşük oluyor. Ailelerin yetersizliği, ailedeki kültür, eğitim oranının zayıf olması, parçalanmış ailelerin olması. Dediğim gibi çoğu,

çocuklarla hiçbir zaman ilgilenmiyorlar. Artık çoğu da parçalanmış aile olunca seviyeler de çok düşük, dediğini de anlamıyor. Burada seminer veriyoruz, konuşuyoruz, çok sık toplantı yapıyoruz fakat yine de aynı şey. Sınıf bazında düşünürsek atıyorum on beş öğrenci içerisinde üç tane, dört tane aile çıkıyor. Diğerleri hiçbir şekilde ne yaparsan yap, rehber öğretmen konuşsun, sen konuş, idareci konuşsun, Milli Eğitimle konuşsun, maalesef o seviyeyi yakalayamıyoruz.” (Ö12)

- “Son yıllarda en çok karşılaştığımız sorun ne okul ne öğrenci; veli. Dolayısıyla veli eğitimi birinci derecede yani eğer bir rehberlik yapılacaksa da öğretmenlere veli eğitimi nasıl yapılır, velilere nasıl yaklaşılır bunun verilmesi lazım. Bizim kesinlikle -Ben genç arkadaşlara da söyledim, burada çok genç arkadaş var, burada en kıdemli hanımla benim.- öncelikle ilk sınıfı aldığımızda birinci sınıf ya da ara sınıf fark etmez, ilk yapacağımız iş velilerin tamamını birkaç defa toplayıp onlara bilgi vermek, teknik bilgi vermek, yani akademik bilgi vermek. Sizin çocuğunuz birinci sınıfta şunları, şunları sırayla öğrenecekler, karşılaşacağınız sorunlar şunlar, şunlar olacak, şu sorunlar karşısında panik yapmayın, şu sorunlar karşısında beni bilgilendirin. Veliyi eğitmek; çocuğunuza şu şekilde yaklaşın. En çok olan şey: Veli çocuğunun söylediğini koşulsuz şartsız doğru kabul ederek tepkiler geliştiriyor. Ama öğretmene karşı, ama okula karşı, ama diğer velilere karşı, ama diğer çocuklara karşı tepkiler geliştiriyor. Yani burada veli eğitimi çok değerli, bizim branşımız için söylüyorum, okul için söylüyorum. Kesinlikle öncelikli eğitmemiz gereken veli, en büyük sıkıntı o. Eğer bir rehberlik yapılacaksa da yanlış veli tutumları üzerinden öğretmenleri bilgilendirip öğretmenlerin velilerle diyalogunun sağlanması gerekir. Bu da yani çok değerli benim için.” (Ö13)
- “En çok veli konusunda, iş birliği ve iletişimi konusunda sorunlar yaşanıyor. Çünkü şu var; velinin bizi anlaması çok zor oluyor çünkü o kendi kafasında kurguladığı bir şey istiyor ama senin vermen gereken şeyler var. Veli bunu anlayamadığı için, tecrübesi olmadığı için bu konularda sıkıntılar oluyor.” (Ö17)
- “Çok fazla sorunla karşılaşmadık son yıllarda. Bilinçsiz veliler daha çok yormaya başladı bizi, senin işini herkes biliyor, herkes karışıyor. Herkesin çocuğu kıymetli, çocuğun yaptığı saygısızlık, yaramazlık arttı, böyle ince bir çizgi var özgüvenle saygısızlık arasında, o noktaya doğru gidiyor maalesef. Genel olarak iyidir velilerle iletişimim ama çocukların yaptıkları hataları söylediğin zaman bunu özgüveni yüksek olduğu için yaptığını söylüyorlar. Özgüvenle saygısızlığı, haddini aşmayı birazcık karıştırıyorlar.” (Ö21)

- “Aslında öğretmenlik mesleğini yerine getirirken; öğrencilerle çok iyi bir diyalogum var. Velilerin -özellikle pandemi döneminden sonra- Whatsapp gruplarının oluşmasından dolayı, öğretmene çok kısa sürede ulaşmasından dolayı ne kadar istemesek de WhatsApp'tan dolayı gereksiz yazmalar, şikayetler onlarla uğraşyoruz. Diğer türlü öğrencilerimizle herhangi bir sorun yok. Öğrencilerimiz bizi anlıyor, biz öğrencilerimizi anlıyoruz, pek sorun yaşadığımızı söyleyemeyiz. Veli bakış açısıyla ilgili sorunumuz.” (Ö25)

Katılımcıların 12'si “öğrencilerin yaklaşımları” ile ilgili sorunlardan bahsetmiştir.

Örneğin:

- “Çocukların algıları çok düşük eskiye oranla. Yani mesela bazı kazanımlarımız eskiden daha genişti sanki şimdi daraldıkça daha verimsizmiş gibi hissediyorum kendimi. Hep aynı şeyin etrafında dönüyor. Mesela örnek veriyorum eş anlamlı kelimeler; birinci sınıftan beri veriyoruz. Şu anda ben dört okutuyorum, hala veriyoruz, hala aynı şeyi deniyoruz ama çocuğa bakıyoruz, yok.” (Ö2)
- “En çok çocukların saygısızlığı. Gereksiz bir özgüven. Çocukta aşırı bir özgüven var. Ben bunu yaparım, ederim ondan sonra bu kavgaya, dövüşe dönüşüyor. Mesela benim sınıfım erkek ağırlıklı olduğu için sürekli bir kavga, dövüş, küfür. Bu da neden? Çünkü anne babalar da genellikle ellerinde telefon, Instagram, Facebook. Bir de ne var? Tiktok mu? Bunu şimdi çocuk aileden gördüğü için buna normal geliyor. Aile kendi girdiği için de çocuğun nereye girdiği çok önemli değil. Çocuk oradaki davranışları da yansıtıyor, evindeki olumsuz davranışları da yansıtıyor. Çocuklarda bir saygısızlık problemi var.” (Ö4)
- “En çok öğrencilerin -hani sabah geldiğinde böyle işte, bugün ne yapabiliriz, bugün yeni bir şey öğreneceğiz gibi- motivasyon düşüklüğü bence en çok birinci sorun. İkincisi maalesef günümüzdeki akran zorbalığı. Üçüncüsü sınıf yönetimini sabote eden öğrenci davranışları. Gereksiz yere espri yapmaya çalışmak, arkadaşlarını yönlendirmeye çalışmak. Bu üçü şu anki eğitim sorunlarımızdan en büyükleri maalesef.” (Ö16)
- “Çocuklardaki genel bir isteksizlik çok şevkimi kırıyor benim. Yani ona nasıl denir halk tabiriyle ayak direme mi derler, yani insülin direnci diyorum ben bazen ona da. Motivasyon eksikliği olabilir, o da bizden kaynaklanıyor olabilir. Çocukları motive edemiyor olabiliriz biz. Çocuklar da şey yapmıyorlar, halk tabiriyle yanaşmıyorlar bazı

şeylere. O bizde bir bıkkınlık, hayal kırıklığı oluşturuyor. Böyle bir kısır döngü oluşuyor.” (Ö23)

- “Öğrenci isteksizliği. İsteksiz olan öğrencilere siz ne kadar gayret ederseniz edin çocuğun kendi içinde öğrenmeye bir merakı, bir isteği, bir gayreti olmadığı sürece başarı elde edilmiyor.” (Ö28)
- “Eğitim öğretimde en çok çocukların dikkat dağınıklıkları ve şımarıklıkları konusunda zorlanıyorum.” (Ö29)

Katılımcıların altısı “fiziki veya maddi imkanlar” ile ilgili sorunlardan bahsetmiştir.

Örneğin:

- “Şimdi ben uzun yıllar köy okullarında çalıştım, merkez okullarda da çalıştım. Köy okullarında bizi zorlayan en çok geziler oluyor. Mesela biz gezilere çok katılmıyoruz. Şehir merkezlerinde yapılan etkinliklerden biraz uzak kalıyoruz. Kendi imkanlarımızla; bir yere gidilecek, araba bulma, ondan sonra çocukların ücretlerini ödeme. Bu konularda biraz zorluğumuz oluyor. Onun dışında çocukların zorlandıkları durumlar var. Mesela bazı malzemeler istiyoruz çocuklardan etkinlik yapmak için, çocuklar köy yerinde oldukları için ulaşamıyorlar. Mesela yakın bir kırtasiye yok hemen gidip alabilecekleri, materyal konusunda biraz sıkıntı çektiğimiz oluyor.” (Ö7)
- “Fiziksel şeyler olabiliyor, yetersizlikler olabiliyor. Yani daha çok özellikle köy öğretmenlerinin sıkıntıları bu yönde olabiliyor. Yani okulun donanımlarıyla alakalı, benim kendi hayatımda şimdiye kadar karşılaştığım sıkıntılar hep bu yönde oldu. Yani ne öğrenci ne veli yönünde bir problem yaşamadım. Ama tabi ki işte kenar köşe olmaktan kaynaklanan, işte gidiş geliş olabiliyor, okulun çatısıdır, hizmetli problemidir yani bu problemler. Onun haricinde yani eğitimcinin kendi aşması gereken şeylerle alakalı herhangi bir sıkıntı yaşamadım.” (Ö11)

Katılımcıların altısı “müfredat ve ders kitapları” ile ilgili sorunlardan bahsetmiştir.

Örneğin:

- “Müfredat ve yetersiz ders kitapları da karşılaştığım sorunların başında geliyor.” (Ö10)
- “Biz en çok şu sorunla karşılaşıyoruz. Müfredat ağır, süre kısıtlı, sorunlarımızı dillendiriyoruz ama sorunlarımız hiçbir şekilde üst birimlere ulaşmıyor ve çözüme ulaşmıyor. Bu nedenle biz sorun yaşıyoruz. Müfredatımız ağır ama çocuklara bunu aktaracağımız süreç yetersiz. Çocuklara sosyal etkinlik sunuyorlar ama bunun için de

süre yetersiz. Yani bizim için en önemli şey süre ve çocuklarla uyumlu bir çalışma ortamının olması. Programın yüklü olması ama çok yönde paylaşıldığı halde öğretmenlere o fırsatın tanınmaması.” (Ö18)

- “Müfredatla ilgili sıkıntılarımız var yani değişikliğe uğrayan müfredatlar, sürekli olarak değişen konular, değişen kitaplar. Uyum sağlamakta hem çocuklar hem biz sıkıntı yaşıyoruz.” (Ö26)

Katılımcıların biri “teneffüslerin uzun olması”, biri “nöbet görevi”, biri “disiplin sağlama”, biri “birleştirilmiş sınıf uygulaması”, biri “proje fazlalığı”, biri “idarecilerin yaklaşımları” ve biri de “sınıfların kalabalık olması” ile ilgili sorunlardan bahsetmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Mesela şimdi teneffüslerin çok uzun olması çocukların kavgasını artırıyor. Teneffüslerin uzun olması doğru değil bence.” (Ö3, Teneffüslerin Uzun Olması)
- “Köyde çalıştığım için haftada 2 nöbet geliyor mesela bana sorun gibi geliyor. Birinin parası verilmiyor. Önemli değil de 2 kere nöbet tutuyoruz. Öğretmen sayımız az diye hep bahçede, yaz kış bahçede nöbet tutuyorum.” (Ö9, Nöbet Görevi)
- “Öğrencilerin şu anda her şeye karışmaları ve her şeyde bir disiplin cezalarının olmaması öğretmeni zorlayan konulardan bir tanesi şu anda benim için.” (Ö14, Disiplin Sağlama)
- “Mesela ben şu anda birleştirilmiş sınıf okutuyorum. Birleştirilmiş sınıf öğretmeni ve öğrenciyi hatta veliyi olumsuz yönde geriye çekiyor. Pimi çekilmiş el bombası gibi, birleştirilmiş sınıfların kaldırılması lazım. En yakın köy okullarının birleştirilmesi lazım. Bunu müfettişler yapabilir. Mesela hazırlarlar plan, program çerçevesinde, birleştirici sınıf zorluyor.” (Ö14, Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması)
- “Sürekli proje, sürekli proje, sürekli proje. Ya kardeşim yedi tane proje geldi bakın bu ikinci dönem için. Her ay, her iki haftaya bir proje. Ben bununla uğraşsam dersi ne zaman yapacağım? Bu seneki birinci sorunumuz proje. Teknofest çıkardılar, ya Teknofest’i, ben Adsız’da veya siz Ilıcak’ta kaç çocuk bulup da yapacaksınız?” (Ö15, Proje Fazlalığı)
- “Geçmişten günümüze öğretmenlerin en çok karşılaştığı sorun; idarecilerin kendilerini böyle sağlama alma adına mı diyelim? Öyle denir tabi sağlama alma adına öğretmenlere ıvır zıvır işleri yüklemesi. Benim düşüncem şu, sınıf öğretmeni olarak; bırakın ben de öğretmenlik yapayım ya. Kağıdıdır, küreğidir, projesidir yani. İşte bu projelerin bir

amaca hizmet etmediği belli, bir sonuca varmayacağı belli.” (Ö15, İdarecilerin Yaklaşımları)

- “Sınıflarımızın kalabalık olması bizim için bir sorun. Kalabalık sınıflar bizim için sorun oluyor çünkü o zaman öğrenci bazında bizim verimimiz düşüyor. Yani her öğrenciye yeteri kadar vakit ayıramıyoruz.” (Ö19, Sınıfların Kalabalık Olması)

“*Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğine ilişkin beklentileri nelerdir?*” alt problemi kapsamında ikinci olarak katılımcıların “*Bu sorunları çözmek için müfettiş rehberliğine ihtiyaç duyuyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Sorunların çözümünde rehberliğe ihtiyaç duyulup duyulmadığı ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Müfettiş Rehberliğine Duyulan İhtiyaç

İhtiyaç	Cevaplar
Var	Ö2, Ö4, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25
Yok	Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö12, Ö18, Ö20, Ö21, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30
Bazı konularda var, bazı konularda yok	Ö1, Ö11

Katılımcıların 14’ü müfettiş rehberliğine sorunların çözümünde ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Örneğin:

- “Tabi ki ihtiyaç olur. Yani insanların her zaman için rehberliğe ihtiyacı vardır bence. Çünkü rehberlik artık hayatımızın bir parçası haline geldi. Özellikle günümüz toplumlarında bu psikolojik danışmanlıktan tutun, rehberlik öğretmenlerinin bu kadar ihtiyaç haline gelmesi zaten toplumun bir rehberliğe ihtiyacı olduğunu gösteriyor. Tabi ki destek öğretmen istemez mi yani olumlu yönde bir desteği tabi ki tüm öğretmenler de idareciler de ki birçok ben şunu gözlemliyorum toplumumuzdaki öğretmen kesiminde özellikle bir mesleki tükenmişlik hissediyorum. Yani artık hani sadece gelip yapmış olmak için yapılıyor birçok şey. Tamam akademik anlamda herkes bir şeyler vermeye çalışıyor ama öğretmenin mesleğinden çok fazla da tatmin olamadığını düşünüyorum.” (Ö8)
- “Kesinlikle. Farkında olmayan öğretmenlerin fark ettirilmesi lazım. Onun için öncelikle rehberlik yapılacaksa veli eğitimi üzerine, öğretmenin veli eğitimi ve veli ile diyalogun ne kadar değerli olduğunu kanıksattıracağız, içselleştireceksiniz ve bu anlamda veli ile şu, şu, şu, şu örneklerini verdiğimiz şu şekilde diyaloglara gireceksiniz, şu şekilde eğitimler yapacaksınız, şu şekilde özel ilişkiler kuracaksınız diye öğretmene bu

kanıksattırılır ve yaptırılır. Ondan sonra öğretmen çok ciddi anlamda rahatlar. Günümüzün en büyük sorunu bu.” (Ö13)

- “Elbette ki müfettişin de rehberliğine ihtiyaç vardır. Ama bu biraz daha kişisel gelişimle ya da velilerin belli seminerlerle bilgilendirilmesi ile belki çözülebilir net olarak.” (Ö17)

Katılımcıların 14’ü müfettiş rehberliğine sorunların çözümünde ihtiyaç olmadığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Gerek yok. Yani 1-2 saatlik şey ile olmaz bu iş.” (Ö3)
- “Hiç ihtiyaç duymuyorum açıkçası.” (Ö5)
- “Benim çok fazla işime yarayacağını düşünmüyorum müfettiş rehberliğinin. Okuldaki arkadaşlar, okul idaresi daha çok benim işime yarayabilir.” (Ö7)
- “Hali hazırdaki müfettişlerin rehberlik anlayışını benimsemediğim için müfettiş rehberliğine de ihtiyaç duymuyorum.” (Ö10)
- “Yani müfettişler rehberlik yapmadığı için ihtiyaç duymuyorum ama müfettişler gerçek bir rehberlik yaparsa neden olmasın? Güzel olur yani.” (Ö18)
- “Kesinlikle ihtiyaç yok. Sorunların çözümü müfettişle değil de daha ziyade eğitim sistemimizle, eğitim politikamızla, ailelerin eğitilmesi ile çözülebileceğini düşünüyorum.” (Ö21)
- “Hocam bence bunda müfettiş ayağına çok bir iş düşmüyor çünkü müfettiş çevreyi biz kadar tanımıyor, yani anlık gelip gidiyorlar.” (Ö27)
- “Olduğunu düşünmüyorum. Bizzat öğrenci isteksizliği, velinin ilgisizliği, kendilerinden kaynaklanan sorunlar olduğunu düşünüyorum.” (Ö28)
- “Yani açıkçası duymuyorum. Çünkü yaşadığımız sorunlar öğrenci ve veliye dair olduğu için buna müfettişin herhangi bir katkısının olabileceğini düşünmüyorum.” (Ö30)

Katılımcıların ikisi müfettiş rehberliğine bazı sorunların çözümünde ihtiyaç olduğunu bazılarında ise ihtiyaç olmadığını belirtmiştir. Bir katılımcının cevabı şöyledir:

- “Müfettiş rehberliğine öğrenci seviyesi bakımından ihtiyacımız var ama bir veli olarak bir ihtiyacımızın olduğunu düşünmüyorum ben. Çünkü malum Türkiye’nin değişik coğrafyalarında değişik kültürlerle sahip insanlar var. Bizim daha çok bilgili olduğumuzu düşünüyorum bu konuda. Çünkü bizim Akşehir’de, buraya gelen müfettişlerin burada bizim bulunduğumuz okullarda veya bu mahallelerde çok kültüre sahip olmadıkları için veya bilgi sahibi olmadıkları için buranın eksiklerini veya

yaklaşım tarzımızın nasıl olması gerektiği hakkında fikir sahibi olabileceklerini pek düşünmüyorum.” (Ö1)

“*Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğine ilişkin beklentileri nelerdir?*” alt problemi kapsamında üçüncü olarak katılımcıların “*Sizce bu rehberlik faaliyetleri etkili oluyor mu?*” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Sorunların çözümünde rehberlik faaliyetlerinin etkili olup olmadığı ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. Müfettiş Rehberliğinin Etkililiği

Kodlar	Cevaplar
Etkili oluyor	Ö2, Ö4, Ö6, Ö13, Ö17, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27
Kısmen etkili oluyor	Ö1, Ö11
Etkili olmuyor	Ö3, Ö5, Ö8, Ö9, Ö14, Ö15, Ö20, Ö26, Ö28, Ö29
Fikir belirtmeyen	Ö7, Ö10, Ö12, Ö16, Ö18, Ö19, Ö21, Ö30

Katılımcıların 10’u müfettiş rehberliğinin sorunların çözümünde etkili olduğunu belirtmiştir. Örneğin:

- “Müfettiş rehberliğinin yanında daha ziyade seminerler de olabilir yani. Rehberliği hani nasıl yaparlar? Sınıf içerisinde mi veya seminer şeklinde mi? Ama tabi bireysel olsa daha güzel olur. Olmazsa da en azından toplu olur.” (Ö2)
- “Olur hocam, mutlaka olur. Şimdi tecrübenin yeri hiçbir zaman tartışılmaz.” (Ö27)

Katılımcıların ikisi müfettiş rehberliğinin sorunların çözümünde kısmen etkili olduğunu belirtmiştir. Bir katılımcının cevabı şöyledir:

- “Kısmen etkili oluyor. Nasıl oluyor? Tabii ki eksiklerimiz, gediklerimiz, bilmediğimiz konular olabiliyor, bu konuda tam anlayamıyoruz kendimizi. Mesela en basitinden göreve ilk başladığımız zaman bir sınıf defteri doldurma, ünite planı hazırlama. Biz o zamanlar ünite planları hazırlardık, yıllık planlar hazırlardık, günlük planlar hazırladık. Köy yerindesiniz, internet yok, teknoloji zayıf, yok. Bunları tabi üniversitede de gösterdiler fakat pek etkili olmadı üniversitede. Bunu müfettişlere sorarak öğrendik, bu açığımızı kapattık. İlerleyen yıllarda da kazanımların nasıl işlenmesi gerektiği, hangi kazanımın ne zaman verilmesi gerektiği hakkında fikir sahibi olduk müfettişlere sorarak. Her soruma çözüm, sorduğum soruların yüzde yüzüne çözüm bulamadım ben. Cevap alabildim mi? Evet. Tabi bu aldığım cevaplar yeterli geldi mi? Bu da benim kişisel gayretim ile alakalı. Ben gayretli olursam, başarı elde edebiliyorsunuz veya çözüm bulabiliyorsunuz.” (Ö1)

Katılımcıların 10'u müfettiş rehberliğinin sorunların çözümünde etkili olmadığını belirtmiştir. Örneğin:

- “Valla şimdi müfettiş rehberliği sürekli olan bir şey olmadığı için mesela yılda, iki yılda bir gelip yani bir saatlik bir derse girerek rehberlik yapmasını ben yeterli bulmuyorum. Rehberlik sürekliliği olan ve takip gerektiren bir süreçtir.” (Ö8)
- “Gelen müfettişler sadece eksik aradıkları için şu anda bunların iyi olacağına inanmıyorum.” (Ö14)
- “İyi rehberlik yapılırsa tabii olur, niye olmasın. Ama işte iyi yapılırsa, yani amacı iyi belirleyip, okulların gerçek ihtiyaçlarını iyi belirleyip, öğretmenlerin gerçek ihtiyaçlarını iyi belirleyip o anlamda rehberlik çalışmaları yapılırsa tabii ki etkili olur, ama yok.” (Ö15)
- “Dediğim gibi işte amacına uygun olarak yapılmış olsa tabii ki faydalı olur. Yani amaç sadece bu olsa olur ama amaç hani siz bunu yapamıyorsunuz bakın şöyle yapın vesaire olduğu için, farklı ifade edildiği için orada sıkıntı çıkıyor.” (Ö26)

Katılımcıların sekizi müfettiş rehberliğinin sorunların çözümünde etkili olup olmadığıyla ilgili fikir belirtmemiştir. Bir katılımcının cevabı şöyledir:

- “Evet duyuyoruz hocam. Yani bu alanda rehberliğe bazen ihtiyaç duyuyoruz. Ama olmuyor bu konularda rehberlik.” (Ö19)

“*Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğine ilişkin beklentileri nelerdir?*” alt problemi kapsamında dördüncü olarak katılımcıların “*Müfettiş rehberliğinden ne bekliyorsunuz? Sizce bu konuda nasıl bir hizmet verilmelidir?*” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlikten neler beklendiği ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10. Müfettiş Rehberliğinden Beklentiler

Beklenti	Cevaplar
Yol gösterme	Ö4, Ö8, Ö10, Ö14, Ö18, Ö20, Ö26, Ö28, Ö29, Ö30
Süreç ve rehberlik sıklığı	Ö5, Ö6, Ö12, Ö15, Ö17, Ö22, Ö24, Ö28
Müfettiş yeterlilik ve tutumları	Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö18, Ö26
Sorunlara çözüm getirme	Ö2, Ö7, Ö8, Ö10, Ö18, Ö19, Ö30
Bireysel ve çevresel faktörleri dikkate alma	Ö9, Ö12, Ö21, Ö27
Tecrübelerini paylaşma	Ö3, Ö14, Ö23
Üst yönetimlere düşünceleri ve eleştirileri iletme	Ö1, Ö2
Ulaşılabilirlik	Ö8, Ö16
İhtiyaçlar konusunda fikir alma	Ö6
Örnekler verme	Ö25

Katılımcıların 10'u müfettiş rehberliği ile ilgili "yol gösterme" yönünde beklentisini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- "Nasıl olmalı? Öğretmenin eksikliğini aramaktansa öğretmene bir yol göstermeleri lazım. İşte senin şu eksik, bu eksik, evrak eksik demeden ziyade, işte hoca hanım şu çocuğu şöyle yönlendirirsen daha iyi olur ya da şu çocuğa şu konuyu şöyle anlatırsan daha iyi olabilir diye yönlendirmesi lazım. Eleştiri istemiyorum ben çünkü eleştirdiğiniz zaman öğretmenin modunu düşürüyorsunuz. Ondan sonra o öğretmenin isteği kalmıyor bence." (Ö4)
- "Ben açıkçası şey beklerim; mesela işimi kolaylaştıracak, bana bir kılavuzluk yapabilecek bazı hareketler veya işte öneriler beklerim." (Ö8)
- "Valla geldikleri zaman tek amaç bence eksik bulmamaları. İnsanı strese sokmadan sadece yön gösterici, rehberlik veya kazandıkları büyük tecrübelerle öğretmenlerimize yön gösterici oldukları zaman daha başarılı olacağına inanıyorum." (Ö14)
- "Evrakçı tabir ettiğimiz hareketten kaçınmalı. Evrak eksikliğinden ziyade öğretmenden sınıftaki gelişmeler, yaptıkları nelerdir bunlar hakkında bilgi almalı ve öğretmene bu konuda rehberlik etmeli." (Ö20)
- "Müfettişlerin rehberliği için eksik olduğum konularda yapıcı bir tutumla yol göstermelerini istiyorum." (Ö29)

Katılımcıların sekizi müfettiş rehberliği ile ilgili "süreç ve rehberlik sıklığı" yönünde beklentisini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- "Mesela iki ayda bir ya da bir ayda bir, 3 ayda bir gelmeleri lazım, bu önemli." (Ö12)
- "Rehberlik bana kalsa, ayda bir gönderirim. Gelsin ama rehberlik yapsın. Nasıl yapsın? Benim mesela olur, hiçbirimiz dört dörtlük değiliz. Matematikte şeye ihtiyacım vardır belki, yöntem teknik öğrenmeye, gelsin bana, tespit etti ise desin ki: 'Bak senin matematikle ilgili sıkıntın var hocam. Gel biz bunu bir çalışalım.' Ben bundan gocunmam şahsen. İnsan her şeyi bilmek zorunda değil, zaman değişiyor, şartlar değişiyor, teknoloji değişiyor, insan davranışları değişiyor, toplumun sosyolojisi değişiyor, her şey değişiyor. Bu değişim içinde ben bazı konularda geri kalmış olabilirim. Çünkü sınıf öğretmenliği malum, durmadan başa sarıyoruz, 1-2-3-4. Öyle olunca bazı şeyleri kaçırmış olabiliriz, kendimizi yenileyememiş olabiliriz." (Ö15)

- “Mesela dönem içinde ara ara kesinlikle gelinebilir. En azından 2 ayda ya da 3 ayda bir. Hani önceleri -bu dönem olmadı ama- ara tatilde okula boş boş geliyorduk, bekliyorduk. O dönemlerde en azından bir müfettiş olarak gelebilirler rehberlik amaçlı.” (Ö22)
- “Ben müfettişin daha sık gelmesini isterim aslında. Yani özellikle zorlandığımız konularda daha sık gelip daha çok yardımcı olmasını beklerim. Fakat gelen müfettişler bir ders boyunca sınıfa giriyoruz, 15 dakika sonra derse giriyorlar. Derse girdikten sonra arka tarafa geçiyorlar, şimdi dosyalarımızı biz götürüyoruz, onlar da dosyalara bakıyorlar ve rehberlik alanında çok bir şey yok. En azından benim okulumda bir hafta kalmalarını isterim. Bir hafta kalsınlar, onlarla sohbet edelim, tanışalım. Sıkıntılarımız nedir, zorlandığımız noktalar nedir? Belki onların da bizden alacağı olabilir. Belki mutlaka bizim de onlardan alacağımız şeyler vardır. Yani sıkı bir diyalog olması gerekir. Yoksa gelip böyle 15-20 dakikalık bir süreyle rehberlik olmaz, olmayacağını düşünmüyorum.” (Ö24)

Katılımcıların yedisi müfettiş rehberliği ile ilgili “müfettiş yeterlilik ve tutumları” yönünde beklentisini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Ön yargılı gelmemeliler. Süreç konusunda daha sık olabilir ama dediğim gibi hani denetim olarak değil, rehberlik olarak. Denetime geliyorsa gelmesin, ben işimi yapıyorum zaten her şeyi dört dörtlük, kazanımlarımı veriyorum zaten. Beni okul müdürüm denetleyebilir, onun için yorulmasına gerek yok.” (Ö5)
- “Müfettiş, öğretmene karşı sıcak davranmalı ve güven veren bir yaklaşım sergilemeli. Bir kere öğretmeni kasmamalı. Eksiklerini gösteren ve çözüm üreten olmalı. Öğretmeni, eğiten bir yapıya sahip olmalı diyebiliriz.” (Ö10)
- “Ufuk açıcı olması lazım yani hani geldiği zaman ortaya yeni bir şeyler koyması lazım. Yenilikçi olması lazım. Yani geldiğinde hakikaten geldiler ama gelmeden önce yani biraz önyargılıydı veyahut da bu şekilde faydalı olacağını düşünmüyorduk ama hakikaten çok faydalı oldu dememiz lazım.” (Ö11)
- “Yani gelip güzel bir ilişki içerisinde, güzel bir ortamda üslup, seviye olarak da düzgün bir şekilde korku vermeden, arkadaş gibi, dost gibi konuşarak olursa bence daha iyi olur emri vaki değil de.” (Ö12)
- “Müfettiş öncelikle yeni akımlardan, bilimsel verilerden, benden üç adım, beş adım önde olmalı. Benim haberim olmayan şeylerden haberi olmalı ki benim bilmediğimi bana getirmeli ki bana cazip gelsin, artı katkısı olsun. Benim bildiğimle bana gelmemeli.

En temel şey günün pedagojik ve psikolojik akımlarından benden önce haberdar olmalı, beni o anlamda eğitmeli, yani yeniliklerle eğitmeli. Bana eski 40 yıllık standart şeyleri getirip söylemesine gerek yok.” (Ö13)

- “Yani ilkokula gönderdiğin müfettiş matematik öğretmeni olmamalı. Mesela matematik öğretmeni kökenli olmamalı veya sosyal bilgiler öğretmeni kökenli olmamalı, sınıf öğretmeni kökenli olmalı. Çünkü orada sınıf öğretmeni çalışıyor. Bunlar ütöpik değil, bunlar olması gereken normal şeyler.” (Ö15)
- “Müfettiş, rehberlik olarak geldiği zaman bizim yaptığımız çalışmalarını değerlendirmek, eleştirmek, yargılamak, suçlamak yerine neler yapıyor, sorunlarımız neler, bu sorunlara nasıl birlikte çözüm getirebiliriz, bunlara birlikte eğilebiliriz. Bize yol ve yön gösterirler, eksik kaldığımız veya sıkıntı çektiğimiz, sorunlarımızı dillendirdiğimizde bize çözüm yolları üretebilirler. Kesinlikle anlayışın değişmesi lazım. Öncelikle iletişim çok önemli. Gerçekten denetleyici değil, rehberlikçi olmalı.” (Ö18)

Katılımcıların yedisi müfettiş rehberliği ile ilgili “sorunlara çözüm getirme” yönünde beklentisini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Bizim idareye ilettiğimiz sorunları -bazen sıkıntılar yaşıyoruz- onlar da müfettişlere iletse. Müfettişler her zaman etrafımızda olmayabiliyor, istediğimiz zaman ulaşsak, o sorunları çözmek için okulumuza gelseler, ziyaret etseler.” (Ö7)
- “Yani sorunlarımıza çözüm bulunması gerekir. Belli zamanlarda toplantılar olabilir, zümre öğretmenlerden bu konuda gerekli bilgileri alabilir. Yani çağdaş bir denetim olması lazım, çağdaş bir rehberlik olması lazım. Direkt denetime dayalı değil ama dinlendiğimiz zaman çözüm odaklı olması gerekiyor bunların.” (Ö19)
- “Müfettiş rehberliği yapılacaksa denetim dışında yani öğretmenin dediğim gibi sınıf içerisinde yaşadığı sıkıntıları nasıl çözebilecek ya da eksik kaldığı yönlerde -illaki eksik kaldığımız yerler oluyor çünkü- bunlarda nasıl yön verebilecek yani buna dair olmalı.” (Ö30)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği ile ilgili ‘bireysel ve çevresel faktörleri dikkate alma’ yönünde beklentisini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Ben müfettiş rehberliğinde en çok şunu beklerim. Herkesin bireysel öğrenme farklılığı vardır. Bir merkez okulla burası bir değildir, bunu zaten herkes biliyor. Geldiklerinde buranın bir köy okulu olduğunu, ben en çok bunun eksikliğini hissediyorum. Yani

çocukların anlama gücü hepsi değil ama aile ilgisi fazla olmadığı için kesinlikle yani bireysel öğrenme farklılıklarını dikkate alsınlar derim. Ona göre bize yaklaşınlar. Şimdi sınıfı dolanıp en kötü öğrenciyi seçip okuma yaptırıp. Bu çocuk niye okumadı dediği zaman benim bütün mesleki hevesim kırılıyor.” (Ö9)

- “Bana göre müfettişlerin rehberlikte, sene başında gelmeleri lazım ya da toplantı yapmaları lazım, durumuna göre ayda bir iki ayda bir. Okulu iyi analiz etmeleri lazım. Buraya gelirken atıyorum Gazi Mustafa Kemal İlkokuluna gelirken bu okul hakkında ön çalışma yapması lazım. Çünkü her okulun farklı, her türlü yönden sosyal, kültürel, aile, çevre şartları.” (Ö12)

Katılımcılar müfettiş rehberliği ile ilgili beklentilerini üçü “tecrübelerini paylaşma”, ikisi “üst yönetimlere düşünceleri ve eleştirileri iletme”, ikisi “ulaşılabilirlik”, biri “ihtiyaçlar konusunda fikir alma” ve biri de “örnekler verme” yönünde ifade etmiştir. Örneğin:

- “Belki bizim ihtiyaçlarımızı duyurabileceğimiz bir ses olabilirdi veya bir işleyişte, yönetmelikte eksik gördüğümüz yerleri duyurmakta sesimiz olabilirdi diye düşünüyorum. Onun haricinde herhangi bir şu an bir eksiklik hissettiğimi de düşünmüyorum yani.” (Ö1, Üst Yönetimlere Düşünceleri ve Eleştirileri İletme)
- “Sorularımıza çözüm bekliyoruz aslında. Yani şimdi biz bunları dile getiriyoruz ama bizi dinleyen yok, bizden hiçbir fikir alan yok. Mesela çok değişiklikler yapılıyor sistemlerde ama bu sistem değiştirirken hani kim dinleniyor? Bizim en çok aslında öğretmenler odasında konuştuğumuz da bu. Kimin fikri alınıyor da bu sistem getiriliyor?” (Ö2, Üst Yönetimlere Düşünceleri ve Eleştirileri İletme)
- “Aslında bir öğretmen genelde bilinçlidir yani rehberliğe pek gerek kalmaz. Ama belki ufak tefek, bizden kıdemli bir insandır, tecrübelerini paylaşarak rehberlik eder.” (Ö3, Tecrübelerini Paylaşma)
- “Yani dönem başında gelinebilir, hani okulun ihtiyaçları doğrultusunda neler yapılabilir, konuşulabilir topluca. Daha sonra da değerlendirmek için yılsonunda gelinebilir.” (Ö6, İhtiyaçlar Konusunda Fikir Alma)
- “Gerektiğinde telefonla dahi arayabileceğimiz bir insan olmasını isteriz. Bir konuda sıkıştığımızda veya bir konuda çözümsüz kaldığımızda, telefonla bile ulaşabileceğimiz bazı müfettişler olsa kötü olmaz yani.” (Ö8, Ulaşılabilirlik)
- “İşte okula yakın olacak; mesela bizim müfettişlerimiz nereden geliyor? Konya'dan geliyor. Akşehir'de herhangi bir konuda ben ihtiyaç duyduğumda müfettişe

ulaşabilmeliyim. Ulaşılabilirlik ve fikir istediğim zaman hani her şeyde mükemmel değil ama ne olabilir? O konuda beni tatmin edici bilgilerle ya da beni yönlendirici sorularla ön açıcı bir hizmet bekliyorum yani.” (Ö16, Ulaşılabilirlik)

- “Müfettişlerle ilgili rehberliğin pek olması taraftarı değilim. Olursa da şöyle olacak. Çünkü müfettişler bir ara her öğretmeni görüyordu, teftiş ediyordu, denetliyordu. Her öğretmenin güzel bir işlediği yöntemler vardı. Onların hepsini bir araya getirip kendileri sentezleseler, deseler ki onlardan bir örnek çıkarıp -çünkü bazen bir bakıyorsunuz bazı öğretmenlerimiz çok sosyal, bazı öğretmenlerimiz öğrenciyle çok iyi geliştirmiş iletişim olarak, bazı öğretmenler derste şarkı söylüyor o şekilde iletişimi sağlıyor, bazısı resim yaparak- yani onlardan ipuçları alarak toplayıp bize bir örnek sergilemeleri gerekiyor. Yani ben; diyeceksiniz ki ‘Hocam rehberlikte ne görmek istiyorsunuz?’, rehberlikte en basitinden bir ders nasıl işlenir. Gelip işte şu ilk başta şu şekilde girmen lazım, espri yapman lazım, konuyu pekiştirmek için şu şu araçlara yer vermen gerekiyor deyip bir örnek bir planla girmeleri lazım.” (Ö25, Örnekler Verme)

4.4. Müfettiş Rehberliği ile İlgili Deneyimler

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimleri nasıldır?” alt problemi kapsamında ilk olarak katılımcıların “Müfettiş rehberliğine ilişkin yaşadığınız deneyimler nelerdir? Örnek verebilir misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik esnasında yaşanan deneyimler ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Müfettiş Rehberliği ile İlgili Deneyimler

Deneyimler	Cevaplar
Müfettiş tutumu	Ö1, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10, Ö18, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28
Evrak işleri veya fiziksel düzenlemeler	Ö3, Ö6, Ö13, Ö15, Ö20, Ö22, Ö27, Ö30
Yardım ve yol gösterme	Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö26
Motivasyon sağlama	Ö2, Ö3, Ö11, Ö23
Kısa süreli veya yüzeysel rehberlik	Ö1, Ö7, Ö24
Müfettiş yeterliliği	Ö12, Ö13, Ö25
Deneyim paylaşmayan	Ö4, Ö19, Ö21, Ö29

Katılımcıların 10’u müfettiş rehberliği ile ilgili “müfettiş tutumu” konusunda deneyimini dile getirmiştir. Örneğin:

- “Ya şimdi, mesleğe ilk başladığım yıl bir müfettiş gelmişti. Biraz tabi toyuz, ilk yılımız, Ardahan’ın dağın başında bir köydeyiz. Oraya müfettiş gelmişti. Bir ay falan olmuştu göreve başlayalı. 75 kişilik bir sınıf. Dediğim gibi elektrik yok, su yok, böyle bir ortamdayız. Tabii toyuz, hiçbir şey bilmiyoruz. Orada bir üzerimize çok gelmişlerdi, yani sobanın kapağını bile bahane etmişlerdi. Sınıftaki sobanın kapağını, duvardaki

panoyu bahane etmişlerdi. Sırf bizi böyle, artık moralimizi mi bozmaya çalıştılar, ezmeye mi çalıştılar bilemiyorum. O anki gördüğüm şey mesleğe ilk başlayan bir insan için tabii sıkıntılı bir durum. Bu da ne yaptı? Benim yıllar boyunca müfettişlere olan bakış açımı değiştirdi. Onları böyle daha çok sorun çözücü değil, sorun bulucu olarak, eksik bulucu olarak görmeme neden oldu. Tabii bu tutum yanlış bir tutum.” (Ö1)

- “Yani ilk deneyimim çok kötüydü dediğim gibi. İlk yılım, müfettiş geldi. Derslerim de gayet iyi, yeni çıkmışım üniversiteden her şeyimi dört dörtlük yapmaya çalışıyorum işte deneylerle filan. Geldi müfettiş soruyor, çocuklar fen dersinde deneylerle anlatıyor, her şeyi deneylerle gayet güzel. Ondan sonra matematik dersiyle ilgili sorular yazmaya başladı tahtaya, üçüncü sınıf ya da dördüncü sınıf mıydı hatırlamıyorum. Tahtaya soruyu yazıyor, noktayı koyuyor, siliyor. Evet çocuklar cevap ne diyor mesela? Tık yok, ikinci soru, üçüncü soru orada ben de tepki verdim ne yapıyorsunuz diye. Bak gene şey oldum, o anı yaşadım. Yani gerçekten mesleğimin ilk yılı yani ondan sonra tabii tepki yok, çocuklarda cevap yok. Kızdı, öfkeleni çocuklara, birkaç çocuğa baya bir kızdı. Ben de orada kızdım. Sonra çıktı gitti. Ben de müdür beye gittim. Ama onlar ayrıldıktan sonra tabii, bilmiyorum hemen çıkıp gitmedim. Ondan sonra müdür bey de arıyor müfettişi. Neymiş hastası varmış ya da cenazesi varmış öyle bunlardan birisini sebep sunmuş, işte hoca hanıma patladım. Ben çok üzülmişim orada.” (Ö5)
- “4-5 kere geldiler o dönem. Böyle tonton tatlı müfettişler de vardı, bayağı sert duran kişiler de vardı. İşte öğretmenler tabii kendi aralarında konuşuyorlar. Müfettiş öyle soracak, böyle soracak. Hazırlanmaya çalışıyorsun, önceden şey yapmaya çalışıyorsun, baya bir uğraşıyorsun. Öyle uğraşlar falan hatırlıyorum ama öyle kötü bir anımız da yok ama iyi bir anım da yok.” (Ö8)
- “Bu örnek demek içimde kalmış. Birleri okuturken sınıfım iyi, üç öğrenci daha okumaya geçemedi daha. Rehberlik mi denetim mi hatırlamıyorum, nisan falan olabilir. Nisan ayı şu böyle dolandı, -en kötü zaten çocukların bakışından belli oluyor korkarak bakıyorsa-kaldırdı, okuma yaptırdı. Okuyamadı çocuk. Hoca Hanım dedi, bu çocuk okuyamamış, neden dedi. İşte, nedeni bireysel farklılık, uğraşıyorum ama olmuyor dedim. İşte öbürünü kaldırdı. O da çat pat okudu. Okuma çok geri dedi. Daha dedi yoğun çalışmalısınız. Şöyle böyle bana rehberlik etti güya. Halbuki o çocuk üçüncü sınıfta çok iyi oldu. Okumadı mı? Okudu. İşte ben o zamandan beri müfettişler korkutuyor yani insanı.” (Ö9)

- “Beni, konusunda uzman, sorumluluk sahibi, sevecen ve anlayışlı bir öğretmenden çok evrakları düzenleyici bir memur zihniyeti ile değerlendiren müfettişler üzümüştür. Sınıf ve eğitim konusunda hiç eksik bulamayınca ‘Sınıf çok tozlu.’ diye eleştiren bir müfettiş anım olmuştu.” (Ö10)
- “Gelen bir müfettiş -özellikle söyleyeyim- sınıfa girdi. Çocuklar konuşuyorlar, bazıları parmak kaldırmadan acele koşmaya başlayacak. İlk başta dedi ki: Çocukları özgür bırakmalıyız, konuşmalılar, kendi duygularını ifade etmeliler. Sonra kendisi soru sormaya başladı. Arkasından çocuklar hepsi birden parmaksız konuşmaya başlayınca; hayır hocam, sınıf böyle konuşamaz, bu şekilde eğitemezsiniz dedi. Yani bir çelişki var. Bir tarafta diyor ki çocuğa özgürlük sunalım, diğer taraftan kendisi zor durumda kalınca, hayır böyle konuşamazsınız, bu şekilde izin vermemelisiniz. Tepkisini koyduğu zaman çok sinirlenmişti açıkçası.” (Ö18)
- “Bazılarını hiç açıkçası şu anda görmek istemem çünkü mesleğimin ilk yıllarında bana bu işi sevdirmek yerine, sanki ben bu işi 20 yıldır, 30 yıldır yapıyormuşum gibi muamele yapan insanlarla karşılaştım. Çok yapıcı olmadılar yani sanki her şeyi biliyormuşuz muamelesi yaptılar bize. Çünkü biz daha ilk defa başladık ve üniversite hayatı biliyorsunuz öğretmenliğin öğrenildiği yer değil. Bizim ülkemizde insanlar öğretmenliği okulda öğreniyor. Siz okula ilk defa gittiğinizde size 20 yıllık muamelesi yapılması çok doğru bir hareket, davranış değil. Çünkü biz ilk başladığımız zamanlarda günlük planlarımızı, yıllık planlarımızı, bütün planlarımızı elimizde yazardık ve bunları okulda bize çok detaylı bir şekilde öğretmediler. Ve her müfettişin farklı uygulaması olduğu için yani herkes farklı bir şey istiyor mesela siz birinden gördüğünüzü, size diyor ki mesela o şekilde yapın o şekilde yapıyorsunuz. Bir sene sonra gelen müfettiş, siz niye bunu böyle yapıyorsunuz diye size fırça atmaya kalkıyor. Mesela bir örnek anlatayım size. Birleştirilmiş sınıf okuturken -2009 yılıydı sanırım- şöyle bir sıkıntıyla karşılaştım. Biz yıllık planlarımızı yapıyoruz, Milli Eğitim müfredatında birleştirilmiş sınıf diye bir uygulama yok yani planlama anlamında birleştirilmiş sınıf diye bir uygulama yok, her sınıfın planı ayrı olarak yapılacak. Sanki sadece bir sınıfmış gibi yapılacak birinci sınıf, ikinci sınıf, üçüncü sınıf -1, 2, 3’ü beraber okuturken- hepsine planlama ayrı ayrı yapıyordum. Bir müfettiş geldi, planlarımızı kontrol etti, baktı, dedi ki bu böyle olmaz bu şekilde yapamazsınız. Neden? Yani bu böyle olması lazım, bize verilen şey de öyleydi. Hayır olmaz dedi, birleştirilmiş sınıf planları var onları alıp onları kullanacaksınız. Biz de bunun nasıl olduğunu sorduk, bize bir adres verdiler, ilden getirtmemiz gerektiğini falan söylediler. O müfettişin talimatıyla biz Erzurum'dan

birleştirilmiş sınıf planı getirttik, üzerinde sadece birleştirilmiş sınıf yazıyordu, kitap halinde bir plan. Ne kadar doğru yaptık, yanlış yaptık bilmiyorum çünkü müfettiş denetlemeye geleceği için bir sonraki geldiğinde bize onu soracağını söyledi ve getirttik. Bir sonraki geldiğinde de ha tamam çok güzel dedi, gördü planı geçti ama ondan sonraki sene müfettişlerle yapılan toplantıda bize özel olarak dediler ki, asla bir daha o şekilde plan getirtmeyeceksiniz, o planlar geçerli değil, onları kullanamazsınız. Şimdi biz burada tabii afalladık yani, hangisi doğru? Bir sene önce zorla getirttirildi bize plan, bir sene sonra kullanamazsınız dediler.” (Ö26)

Katılımcıların sekizi müfettiş rehberliği ile ilgili “evrak işleri veya fiziksel düzenlemeler” konusunda deneyimini dile getirmiştir. Örneğin:

- “Çeltik’te de çalışmışım mesela, o zamanlar günlük, yıllık plan vardı. Günlük planı açtı, yıllık planı açtı, yoklama defterini açtı. Hepsinde aynı tarihte aynı konular denk geliyor mu diye tek tek baktı mesela. Denk geliyordu yani zaten ben o plana göre işliyordum. Sonrasında tebrik etti yani hepsi birbirini tuttuğu için. Yıllık planları elle yazıyorduk, günlük planları elle yazıyorduk. Onlara baktı, tebrik etti.” (Ö3)
- “Ben 17 yıllık öğretmenim, bir kere müfettiş rehberliğe geldi. Onda da sadece evraklara bakıldı, başka da bir şeye bakılmadı. Yıllık planlar, günlük planlar, toplantılar; onları istedi, başka bir şey olmadı. Geribildirim almadım, yani eksikleri tamamlayın şeklinde oldu.” (Ö6)
- “Özellikle Doğu’da çalışırken yani yılda 3-4 kez müfettiş denetiminden geçmiştik ve her defasında. Yani rehberlik adı altında geliyorlardı ama yani o çok rehberlik olmuyordu açıkçası. Yani yine denetim gibi bir şey oluyordu ve baktıkları şeyler şunlardı. Sınıftan ziyade, sınıfın başarısından ziyade genelde işte belgeler tam mı? Hep onlara, dosyaya bakılıyordu, evrağa bakılıyordu, genellikle öyleydi. Hani sınıfın durumuna bakan müfettiş ile hiç karşılaşmadım. Dediğim gibi hani hep aynı, aynı şekilde; her gelen aynı şekilde geliyordu, mesela ben isterdim ki geldiği zaman öğrencilerin başarısına ya da durumuna baksın. Ama hiçbir şekilde hani gelenlerin hepsi hep aynı şeylere baktığı için, evraklara baktığı için öyle farklı bir durum yaşamadım yani öyle söyleyeyim.” (Ö30)

Katılımcıların beşi müfettiş rehberliği ile ilgili “yardım ve yol gösterme” konusunda deneyimini dile getirmiştir. Örneğin:

- “Bir tane kadın müfettişimiz gelmişti, ismini hatırlayamıyorum da uzun süre de görüşmüştüm ben onunla. Mesela öğrencilerim çizgili deftere, tabii öğretmenlik yıllarımın ilk yılları böyle, işte birini çizgiye oturturmuyorlar, biri yukarıda kalıyor, biri şey kalıyor. Müfettiş hanım bunu görmüştü: Hocam bu konuda size bir tavsiyede bulunabilir miyim dedi. Tabi ki hocam dedim. Yani iyi olur ben bunu dedim düzeltmedim ve daha sonra bir sandalye koydu sınıfın ortasına. Çizgiye harfleri oturtamayan bir öğrencimizi çağırdı; şimdi sen sandalyede oturacaksın ben göreceğim dedi. Öğrencim sandalyeye oturduğunda rahat mısın, rahatım dedi. Daha sonra hafif poponu kaldırarak şöyle dur bakalım sandalyenin üstünde dedi. Sandalyeyi arkadan hafifçe çekti şimdi otur dedi. Oturduğunda öğrencim hafif yalpaladı tabi, tuttu bu arada düşmesini engelledi ama düşer gibi oldu. İşte harfleri de bu şekilde çizgiye oturtmazsak harflerimiz düşer dedi ve mesela bu benim beynime işledi bu olay ve ben bütün birinci sınıfları okuturken öğrencilerim çizgili deftere yazmaya başladıkları zaman bu olayı her zaman anlatıyorum. Benim için çok iyi bir rehberlik oldu bu.” (Ö14)
- “Yeni sisteme geçmiştik, 2006 yılıydı yanlış hatırlamıyorsam ses temelli sisteme. Ortada kaynak yok, vesaire yok biz cümle yönteminde fişleri kendimiz yazıyorduk, tabi bocaladık. O zamanki müfettişler bakanlık bünyesinde iyi eğitim alıp gelip bizi yönlendirince o dönemi zorluk yaşamadan gayet sağlıklı bir şekilde geçirmiştik. O açıdan memnundum.” (Ö16)
- “Mesela ilk öğretmenlik tecrübesini edinmeye başladığımız zamanlarda çocuklara belki biraz daha sert davranabiliyorduk ya da biz onları anlamakta zorluk çekebiliyorduk. Ama müfettişlerin rehberliği ile bu sorunlarımızda biraz daha yapıcı, biraz daha olumlu, biraz daha kuşatıcı olmaya başladığımızı söyleyebilirim. Görevin ilk yıllarında öğrencileri anlamakta ya da öğrencilerin psikolojisini ölçmekte sıkıntı yaşıyorduk. Çocuklara sanki her şeyi öğrenmeleri gerekir ya da bir anda her şeyi almaları gerekir diye düşünüyorduk. Bu da aslında çocuklara gösterilen davranış şekliyle çocukların daha geriye gittiğini gördük. Ama rehberlik sonucunda bu şeyi çözdük. Çocukların anlaşılması gerektiğini, o çocukların henüz çocuk olduğunu, işte evden farklı bir ortama geldiklerini söyledi. Bu ortamda aslında biraz daha sevgi, biraz daha ilgi, kendilerinin anlaşılmasını beklediklerini, onların anlaşıldığı zaman, sevildiği zaman, kalplerine dokunulduğu zaman olayın çok farklı bir şekil alacağını ve onların da bu şeyden haz alarak, zevk alarak bu eğitim öğretim süreci içerisinde bulunacaklarını ve okula da severek geleceklerini ve öğrenmelerinin de çok daha kolay bir şekilde gerçekleşeceğini söylediler. Ve tabi ki nihayetinde de çok verimli oldu tavsiyeler.” (Ö17)

- “Ben bir tane müfettişten güzel bir rehberlik aldım, hatta uyguladığımı söylemişim. Sınıfa girdi, çocukları inceledi, onlarla konuştu, bir ders işledi. O bana rehberlik yaptı bence çünkü ilk senemdi ve beni denetlemekten çok ders anlatarak bana örnek olmaya çalıştı. Haritayı aldı, yere attı. Hadi çocuklar, yönü bulun dedi. Hocam çocuklara dersi tahtada anlatmak yerine ortak faaliyetler yaparsanız çocuklarda daha kalıcı olur dedi. Bu benim için bir rehberlikti ve beğendim ve yıllardır da kullanıyorum. Haritayı tahtada anlatmam, yönlerini, bölgelerine o şekilde öğretirim. Bu bir rehberliktir.” (Ö18)
- “Çok çeşitli deneyimlerimiz oldu yani bazıları ile ilgili çok olumlu güzel uygulamalar gördük Biraz önce de söylemişim hala daha uyguladığım sınıfımda yaptığım uygulamalar vardır müfettişlerden öğrendiğim bazı müfettişlerden.” (Ö26)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği ile ilgili “motivasyon sağlama” konusunda deneyimini dile getirmiştir. Bir katılımcının cevabı şöyledir:

- “Birleştirilmiş sınıf okuturken bir müfettiş geldi. Tabii orada müdür yetkililik filan da üzerimizde idi. Hocam müsaadenizle bir sınıfa gireyim çıkayım dedi. Ben olmadan sınıfa girdi. 10 dakika filan sonra sınıftan çıktı. Hocam burada bu şekilde bir eğitimden sonra size herhangi bir şey soracak değil dedi. Ellerinize sağlık, çok teşekkür ederiz dedi. O dönem için şahsi cep numarasını verdi. Bu rehberlik olmasa bile bizi orada uzun süre motive etti. Yani daha aşkla çalışmamız yönünde bize bir şevk verdi. Yani böyle olumlu bir şeyi vardı. Bunun haricinde normal rutin geldi, gittiler, kağıtlarını verdiler. Biz ona göre eksiklerimizi tamamladık.” (Ö11)

Katılımcıların üçü müfettiş rehberliği ile ilgili “kısa süreli veya yüzeysel rehberlik” konusunda deneyimini dile getirmiştir. Katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Dediğim gibi o Urfa’daki müfettişler. Onlar geldiler çocuklarla oynadılar. Hocam dediler biz senin evraklarına bakmaya gelmedik, senin burada olduğuna biz bittik zaten dediler. Yani ücra bir köy, senin burada durduğuna biz razıyız dediler, hiçbir şeyime bakmadılar.” (Ö1)
- “Sanırım öğleden sonra müzik dersi idi. Müfettiş sınıfa girdi. Ondan sonra biz de sınıftaydık. Sadece hocam dedi. Bir isteğiniz var mı dedi. Yok dedim. Nasıl her şey yolunda mı dedi. Yolunda dedim. Dersler iyi gidiyor mu dedi. Ben de iyi gidiyor dedim. O şekilde bir 5 dakika durdu çıktı. Yani rehberlikte somut olarak çok fazla bir kazanım almadım.” (Ö7)

- “Tabii mesleğin ilk başlarında biraz zorluk çektim, çekmedim desem yalan olur, İlçe Milli Eğitimde bana anahtar teslim ettiler, hocam okulunuz burası dediler, müdür yetkili öğretmen olarak çalıştım. Hatta Mayıs ayında atandım ben, önümüzdeki öğretim yılına kadar, Nisan ayına kadar bana hiç gelip de hocam biz size okulu teslim ettik siz ne yapıyorsunuz ne ediyorsunuz diye hiç kimse şey yapmadı. Yani gelip de bir yardımda bulunmadı. Ve en sonunda iyi hatırlıyorum -cep telefonu falan yoktu o zamanlar normal sabit telefonlar vardı- Konya Milli Eğitim’e telefon açtım. Teftiş Kurulu Başkanına durumu izah ettim. Ben buraya atandım ve 7-8 aydır burada görev yapıyorum. Bana hiç bu konuda bir destek, yardım olmadı diye sordum, siz gelmeyecek misiniz diye. Çünkü işin prosedürünü de tam bilmiyorum. Nihayetinde geldiler müfettişler. Yani çok uzun süre kaldıklarını söyleyemem. Gelip yarım saat, bir saat okulun genel durumuyla vs ile ilgili görüştük, ilk yılımı öyle geçirdim. Sonra yanıma Eğitim Fakültesinden mezun bir arkadaş geldi birinci yıldan sonra. O arkadaştan baya destek de aldım. Fakat ben o dönemde yeni atandığım için -şu anda da öyle midir bilmiyorum- müfettişlerin daha sık gelip bana rehberlik etmesini beklerdim. Fakat o dönemde yaklaşık sekiz ay boyunca ben okulu açtım ve hiç kimse gelip de bir rehberlikte bulunmadı bana. Ben sağdan soldan, eşten, dosttan öğretmen olan akrabalarımızdan açığı kapatmaya çalıştım. Alan dışı olunca biraz daha tabii mesleğin yabancısıyız.” (Ö24)

Katılımcıların üçü müfettiş rehberliği ile ilgili “müfettiş yeterliliği” konusunda deneyimini dile getirmiştir. Katılımcıların cevapları şöyledir:

- “El yazısına geçtiğimizde rehberliğe- birinci sınıftı- müfettiş arkadaş geldi. A’yı gördük, ‘ELAT’, oradaydık, yazılara baktı. A sanki yanlış mı yazılıyor, dedi. Kendisi tahtaya çıktı, tahtada A’yı yazmaya kalktı, yazamadı. Birinde de yine bir rehberlik grup başkanı geldi Fen bilgisi dersinde, konu yer bilimiydi. Konuya hâkim olmadığı için yanlış anlatıyorsun hocam dedi. Orada kısa bir bilgi alışverişinde bulduk ben haklı çıktım. Hazırlıksız gelmiş.” (Ö12)
- “Birinci sınıftan itibaren vermem gerekenleri, Atatürk’ü doğru anlatmayı amaçlayan bir insanım. Ben bu hassasiyette iken Muş’ta birinci sınıf çocuklarına müfettiş bir soru soruyor ve tesadüfen benim hassas olduğum ve üzerinde çok durduğum sorular ama soru sormayı bilmiyor. Birinci sınıf çocuğuna nasıl soru sorulur? Muş’ta zaten dil problemi de var. Dil problemi varken saçma sapan bir şekilde soru soruyor. Çocuk sorduğu soruyu anlamıyor, cevap veremiyor. Müfettişin çocuklara dediği şu:

Öğretmeniniz herhalde burayı atlamış. Tekrar bir şey soruyor. Öğretmeniniz burayı anlatmamış ama size anlatacaktır çocuklar. Orada yavaş yavaş doluyorsun. Daha sonra oturdu masaya. Benim de canım sıkıldı, üzüldüm yani. Benim en hassas olduğum konuda çocuklara soru sormayı beceremediğinden dolayı, seviyelerine uygun soru sormayı beceremediğinden dolayı üzüldüm ve kızdım, masaya oturdum.” (Ö13)

- “2006’da yeni eğitim sistemi yine değişti, harfler falan geldi işte. Ben inceledim eğitim programını fakat -biraz müfettişe ondan dolayı olumsuz bakıyorum diye- benden önce belki yüz tane öğretmeni teftişe gitti. Dedim ki: Hocam yeni eğitim sisteminde Türkçede dilbilgisi konuları yok. Müfettiş bey aynen; nasıl olmaz dilbilgisi konusu dedi. Dedim hocam yok dilbilgisi konusu, okuma var, dinleme var, dilbilgisi yok. Sonra dedi ki; ben sorayım, yarım saat sonra geldi. Evet hocam yokmuş dilbilgisi dedi. Ne yapacağız dedim. Aynen şunu söylemişti: Hocam dilbilgisi konuları yok, hissettireceksiniz. Evet, müfettişlerle ilgili en komik anılarımdan biri bu. Nasıl hissettireceksek yani -bu da eğitimle çelişiyor- dilbilgisi konularında. Şimdi benim haberim olmayabilir yeni müfredattan. Niye? Ben o zamanlar köydeyim, şimdiki kadar internet -bu dediğim yıl 2005- bu kadar gelişmiş durumda değil, sosyal medya bu kadar gelişmiş durumda değil. Ama müfettiş bey belki okula da 2 ay sonra geldi, belki benim gibi 150 tane öğretmenle görüştü, demek ki o öğretmenlerin de hiçbir şeyden haberi yok, yani Türkçeye hâkim değil. Müfettişin benden iki adım, on adım önde olması gerekir.” (Ö25)

Katılımcıların dördü ise gerek gördüğü rehberlik faaliyetlerinin üzerinden uzun zaman geçmesi gerekse çok az rehberlik almaları hasebiyle müfettiş rehberliği ile ilgili deneyimler kategorisine dahil edecek cevaplar vermemiştir.

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimleri nasıldır?” alt problemi kapsamında ikinci olarak katılımcıların **“Bu deneyimlere ilişkin ne düşünüyorsunuz?”** sorusuna verdiği cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik konusunda yaşanan deneyimler hakkındaki katılımcı düşünceleri Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. Deneyimler Hakkındaki Düşünceler

Düşünceler	Cevaplar
Müfettiş tutumu	Ö1, Ö4, Ö12, Ö14, Ö15, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö24, Ö26, Ö29
Sürecin kısa ve yetersiz olması	Ö3, Ö5, Ö12, Ö21, Ö24
Fayda sağlamaması	Ö7, Ö10, Ö11, Ö18, Ö25
Evrak eksiklerinin tamamlanması	Ö8, Ö18, Ö21, Ö30
Öğretmenlerdeki önyargı	Ö13, Ö23, Ö24, Ö28
Faydalı olması	Ö6, Ö17, Ö27
İhtiyaçların karşılanması	Ö2, Ö9
Rehberliğin önemi	Ö16

Katılımcıların 12'si müfettiş rehberliği deneyimleri ile ilgili "müfettiş tutumu" konusuna değinmiştir. Örneğin:

- "Tabi bu tutum yanlış bir tutum. Onlardan beklenti ne? Eksiği bulup azarlamak değil, çözüm yolu üretmek. Çünkü orada şartlar malum. Bizim orada bulunma amacımız soba kapağı değil duvardaki pano da değil. Bizim oradaki bulunma amacımız eğitim vermek, öğretim vermek, çocuklara bir şeyler kazandırmak. Bu konu hakkında biraz daha şey olabilirler, daha ılıman olabilirler." (Ö1)
- "Sadece gelip boy gösterisi yapıyorlar." (Ö4)
- "Gelir sınıfa girer bakar, ondan sonra sınıfın düzenine, tertibine bakar. Bir iki soru sorar, belki sorar, deftere bakar. Ama genelde müfettiş arkadaşların kafasında şu var. Ben girer girmez sınıfa baktığım zaman -kendileri de yani bazıları açık açık konuştu- öğretmen hakkında hemen fikrim kafamda oluşur, sınıf hakkında kafamda oluşur amacı var. Bana göre yanlış, önyargı olmaması lazım." (Ö12)
- "Bence müfettişlerin tek amaçlarının denetleme olmaması lazım, eksik aramamaları lazım. Geldiklerinde tabi ki denetleyecekler, suistimal ettiğimiz şeyler olabilir; müfredat, plan, program. Ama bunun yanında bize rehberlik açısından hatta göreve yeni başlayan öğretmenlere daha iyi rehberlik yapabileceklerine inanıyorum. Böyle de yapılmasını tavsiye ediyorum." (Ö14)
- "Gerek yok. Gelmesinler, moralimizi bozmasınlar, başka bir ihsan istemeyiz, öyle bir laf var ya." (Ö15)
- "Olumlu şekilde değerlendirmeler olmadı, yani sorun çözümüne yönelik bir şeyler olmadı. Sanki sadece eksik aranmış gibi. Acaba ne eksik? Bu şekilde oldu. Olumlu yönlerden çok olumsuz yönler odaklanıldığı dikkatimi çekti." (Ö19)
- "Bizi eleştirmeye, yargılamaya, suçlamaya gelen kişiler var. Sürekli eksiklerimizi tamamlayıp karşılına tam çıkmaya çalışıyoruz. Yani burada o kişilerden bir kazanım, tecrübe almıyoruz, tecrübelerinden yararlanamıyoruz, sorunlarımızı dillendiremiyoruz ve sorunlara çözüm bulamıyoruz." (Ö18)
- "Rehberlik yaparak destek olacaklarını beklerken bu şekilde eksiklikleri belirtmeleri beni çok kaygılandırmıştı." (Ö20)
- "Mesela bir anda bir müfettiş gelmiyor okula, 2-3 kişi geliyor. Birbirleriyle arasındaki tutum ve davranışlar birbirini tutmadığı için kime ne düşecek o belli olmuyor. O yüzden de ilk başta bir gerilme olabiliyor. Stres yapıyorsun." (Ö22)

- “Şimdi anılarıma baktığım zaman müfettişlerle ilgili olarak yani çok olumlu düşünce oluşmadı açıkçası kafamızda. Dediğim gibi yine işin özellikle 2010 yılına kadar olan müfettişlerde böyle bir despot tavır, yani aslında yakıştırmak da istemiyorum ama ukalaca bir tavır. Öğretmenlere karşı bir tepeden bakma üslubu olduğu için insanlarda açıkçası hiçbir şeyi sevmiyorlar, insanlar kasılıyorlar, insanlar böyle bir korkuyorlar, çekiniyorlar sanki bir şey olacakmış gibi. Not sistemi kalktıktan sonra özellikle bu sicil amirleri sırasından çıktıktan sonra müfettişler; onların davranışları da değişti, üslupları da değişti. Yani zaten son dönemlerde çok bir müfettiş görmedik, sadece ara ara geldiklerinde görüyoruz o kadar. O davranış şekilleri de değişti yani.” (Ö26)

Katılımcıların beşi müfettiş rehberliği deneyimleri ile ilgili “sürecin kısa ve yetersiz olması” konusuna değinmiştir. Örneğin:

- “Yani bir iki saatte bana ne verebilir?” (Ö3)
- “Müfettişler geliyorlar, onlara bir görev verilmiş, ne olduğunu bilmiyorum, şu gün şu okula gideceksiniz. Açıkçası geliyorlar işte, görüşüyoruz. Sadece görev bence.” (Ö5)
- “Dediğim gibi kısa süreli olunca bu rehberlikte çok büyük yanlışlık yapılıyor. Hatta rehberliğe geldikten sonra dediklerinin çoğunu da unutuyor. Kimisi yazıyı not etmediği için veya artık nasıl oluyorsa unutuyor. Rehberlik ve denetim birbirini tutmuyor.” (Ö12)
- “Müfettiş derse giriyor mesela sınıfın en sessiz, en akademik başarısız olanını arayıp buluyor, ona göre değerlendirme yapması çok yanlış. Siz 20 dakika girerseniz ancak o şekilde bir değerlendirme yaparsınız. Ama bunu süreye yayarsanız o zaman benim sınıfımın durumunu rahatlıkla anlayabilirsiniz.” (Ö24)

Katılımcıların beşi müfettiş rehberliği deneyimleri ile ilgili “fayda sağlamaması” konusuna değinmiştir. Örneğin:

- “Müfettiş rehberliği ile ilgili kazanım olarak bende pek bir şey oluşturmadı diye düşünüyorum. Öğretmenlerin düşündüğü tek şey müfettiş gelecek, evraklara bakacak yani evraklar tamam, ondan sonra bir iki de soru soracak çocuklara işini yapacak gidecek bence. Yani benim düşüncem, öğretmenlerin kafalarındaki şey bu.” (Ö7)
- “Deneyimlediğim bu şeyler beni mesleğimde ilerletmedi. Daha çok baskıladı. İçimde bir korku, tedirginlik, güvensizlik oluşturdu. Yetersizlik duygularımı kamçılıdı.” (Ö10)
- “Kaç tane okul değiştirdim, bu benim 10. okulum, hiçbir yerde müfettişe kimse olumlu bir şey söylemiyor; beni geliştirdi diye. Bu biraz benim subjektif bakış açım olabilir ama

arkadaşlarımla duyduğum görüşüm bu zamana kadar, çünkü teneffüslerde bizim çoğu konumuz yine eğitim üzerine, eskiden müfettişlerin üzerineydi. Ya biz de gerçekten; müfettiş geldi, bize çok şey kazandırdı, şu eksiklerim de varmış, onları gördüm, bunların üzerine gideyim, bunları daha iyi duruma getireyim, öğrencilere daha çok faydalı olayım. Gerçekten ‘Teşekkür ederim’ diyen bir tanesi yok, herkes olumsuz örnek anlatıyor.” (Ö25)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği deneyimleri ile ilgili “evrak eksiklerinin tamamlanması” konusuna değinmiştir. Örneğin:

- “Biraz koşturmalı bir dönem oldu. İşte herkesin önceden hazırlık yaptığı, müfettiş gelmeden önce eksiklerini tamamladığı falan mesela sınıf defterinde, şunda bunda onu hatırlıyorum ben.” (Ö8)
- “Müfettiş geleceği zaman yaşadığımız tek şey evrak hazırlamaktı, onun dışında zaten bir günde çocuğa ne çarpmayı öğretebilirsin ne bölmeyi öğretebilirsin. Ben dördüncü sınıfa gidiyorum, dördüncü sınıfa kadar bir şey öğretmediysem, müfettiş geleceği söylendiğinde iki günde bir şey öğretemem; ne çarpmayı, ne bölmeyi. Fakat eksik evraklarınız varsa, işte bir okula müfettiş geldiği zaman, şunları şunları istiyorlarmış dendiği zaman biz de evrak tamamlıyorduk, başka bir şey yapmıyorduk.” (Ö21)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği deneyimleri ile ilgili “öğretmenlerdeki önyargı” konusuna değinmiştir. Örneğin:

- “Şimdi öncelikle tepeden itibaren bu müfettiş kavramının, müfettişlik olayının değiştiğinin –Hani diyoruz ya; şu değişti, son günlerde flaş olan ne? KPSS sınavından sonraki alınan sözlü mülakatlarda %50 %50. Hepimiz bunu duyduk değil mi?- bu şekilde bir akımla okullardaki teftiş sisteminin değiştiğinin, adının değiştiğinin, amacının değiştiğinin bir kere yukarıdan yapıp lanse edilmesi lazım. Yani müfettiş önyargısının kaldırılması lazım. Genelde de öğretmende de kaldırılması lazım. Yani müfettiş geliyor değil de rehberliğe geliyorlar.” (Ö13)
- “Ben şunu şu şekilde de düşünüyorum. Antipati mi derler, empati mi derler. Rehberlik ve denetim yapılırken öğretmenlerimizin çoğunun bu konuyu anlamadığını düşünüyorum. Yani klasik laf: Ya işte, müfettiş geldi de bir saat durdu da ya işte nereden bilecek de ben burada bir sene çalışıyorum? Aslında o değil, farklı bir bakış açısıyla gezip dolaşsa biz bile anlarız yani. Bir okula girdiğin zaman, bir sınıfa girdiğin zaman,

bir öğretmenin hareketlerine baktığın zaman, sınıfta çocukların hal ve hareketlerine baktığın zaman o sınıfta ne oluyor ne bitiyor anlaşılıyor aslında. Öğretmenlerimizin de bu çerçeveden bakmasında fayda var. Yani müfettiş geldi işte şöyle böyle dedi gitti. Çok hoş değil bence.” (Ö23)

- “Valla ikisi birbirine ast üst ilişkisi olmadan, öğretmen müfettişten korkmadan, müfettiş de öğretmene önyargılı bakmadan yaklaşırsa ben daha iyi olacağını düşünüyorum.” (Ö24)
- “Yani ön yargılı davrandık, onlara antipatik bakmaya başladık. Sempatik değil de antipatik görmeye başladık. Bizde olumsuz düşünceler yarattılar.” (Ö28)

Müfettiş rehberliği deneyimleri ile ilgili katılımcıların üçü “faydalı olması”, ikisi “ihtiyaçların karşılanması” ve biri de “rehberliğin önemi” konusuna değinmiştir. Örneğin:

- “Bazı durumlarda bence ihtiyaç. Muhatap olmanız gereken biri olması lazım ama muhatap olurken ihtiyaçlarıma etkili olacaksa olsun, öylesine değil.” (Ö2, İhtiyaçların Karşılanması)
- “Öğretmenliğimin ilk yıllarıydı, yani olumluydu. Eksiklerimizi tamamlamak için iyi dedim.” (Ö6, Faydalı Olması)
- “Ulaşımı olarak bence güzel olur, ihtiyaç duyduğumuzda da. Şöyle hani köy okulları bilmem yani ihtiyaçtı hani biz burada 3-5 kişiyiz ya, hep birbirimize rehberlik ediyoruz zaten. Hani belki merkeze mi olur daha kalabalık okullar ama bizi ziyaret etmek istiyorlarsa gelebilirler yani.” (Ö9, İhtiyaçların Karşılanması)
- “Rehberliğin önemi o zamandan beri hani teftiş yapılsın kesinlikle. Nedir? Ölçemediğin, denetleyemediğin şey senin değildir diye bir motto var. Buna göre yönlendirdikten sonra yani iş başında eğitim gibi düşünelim. Yetiştirdikten sonra gelip: Ne kadar oldu? Ne aşamadayız? Hedeflere ne kadar ulaşabilmiş? Amaçlara ne ölçüde ulaşılmış? Deneyimlerim buna yönlendirdi. Rehberliğin önemli olduğunu düşünüyorum.” (Ö16, Rehberliğin Önemi)
- “Genel manada düşünürsek müfettişlerin rehberliğinden ben çok istifade ettim. Evet, bireysel olarak kendi açımdan gerçekten istifade ettim.” (Ö17, Faydalı Olması)
- “Daha çok olumlu yönleri oluyor. Yani rehberlik adı üstünde zaten yol göstermek. Sınıf ortamında fiziksel olarak çok bir değişiklik olmasa bile öğretmenin sınıftaki hareketleri, davranışları, sınıfa hakimiyeti, programın uygulanabilirliği konusunda faydası oluyor rehberliğin.” (Ö27, Faydalı Olması)

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimleri nasıldır?” alt problemi kapsamında üçüncü olarak katılımcıların *“Bu deneyimler esnasında ne hissettiniz?”* sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik konusunda yaşanan deneyimler esnasındaki katılımcı duyguları Tablo 4.13’te verilmiştir.

Tablo 4.13. Deneyimler Esnasındaki Duygular

Duygular	Cevaplar
Stres	Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö14, Ö18, Ö19, Ö25, Ö27
Tedirginlik	Ö8, Ö14, Ö15, Ö21, Ö24, Ö27, Ö28
Heyecan	Ö2, Ö11, Ö12, Ö17, Ö24
Korku	Ö9, Ö14, Ö24, Ö28
Mutluluk	Ö12, Ö17, Ö23, Ö26
Gerginlik	Ö18, Ö19, Ö27, Ö30
Yetersizlik	Ö10, Ö20, Ö28
Üzüntü	Ö5, Ö29
Rahatlık	Ö7, Ö8
Bıkkınlık	Ö2
Gurur	Ö5
Hayal kırıklığı	Ö9
Hoşnutluk	Ö16
Telaş	Ö19
Moralsizlik	Ö22
Huzursuzluk	Ö23
Nefret	Ö26
Sempati	Ö26
Hiçbir duygu hissetmeyen	Ö13

Katılımcıların dokuzu müfettiş rehberliği deneyimleri esnasındaki hissettiği duyguyu “stres” olarak ifade etmiştir. Örneğin:

- “Hatırlayabildiğim stres, yani şu anda bizim meslektaşlarımızın hepsi müfettiş dediğiniz zaman bir strese giriyorlar. Bu eksikleri olduğundan değil onların tutumundan kaynaklı bir durum. Çünkü -tamam herkes süttten çıkmış ak kaşık değil- bizim meslekte de eksiği olan, mesleki yetersizliği olan olabilir tabii, vurdumduymaz insan olabilir ama bu yüzde yüze yansıyor ise burada sıkıntı müfettişlerdedir diye düşünüyorum. Çünkü ‘Müfettiş geldi, oooo çok mutluyum’ diyen bir öğretmene rastlamadım 20 yıllık hayatım boyunca. Hep bir stres, hep bir sıkıntı. Bu da neden kaynaklı, onların tutumundan, yaklaşımından kaynaklıdır diye düşünüyorum.” (Ö1)
- “İnsanlara sınav stresi gibi bir şey hissettiriyor.” (Ö3)
- “Bence stres. İşte gelip sınıfta ne açık bulacak, evraklarda ne açık bulacak? Benim hissettiğim stres.” (Ö4)

Katılımcıların yedisi müfettiş rehberliği deneyimleri esnasındaki hissettiği duyguyu “tedirginlik” olarak ifade etmiştir. Örneğin:

- “Genelde hata arandığı için tedirginlik olurdu yani. Bir de ne yaparsan yap kesinlikle her yıl en az iki sayfa şey gönderirlerdi arkadan; eksik. En az iki sayfa, şu şöyle, şu şöyle. Yani bize yüz yüze teşekkür edilirken bile arkadan eleştiriler gelirdi.” (Ö21)
- “O gün okula gelirken çok rahat bir şekilde gelebilirim. Ama bu eskiden kalan bu karşılıklı diyalogdan dolayı çok rahat okula müfettişin geleceği gün çok tedirgin oluyordum yani.” (Ö24)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği deneyimleri esnasındaki hissettiği duyguyu “mutluluk” olarak ifade etmiştir. Örneğin:

- “Heyecanlanır, mutlu da olurum. Sınıfa birinin gelip çocukların seviyesini görmesi, beraber ders işlemesi o yönden, duygu yönünden hoşuma gider yani sıkıntı olmaz. Keşke derim her zaman gelin beraber ders işleyelim, eksikleri görelim, bunlar düzelsin diye. Hoşuma da gider yani.” (Ö12)
- “Ben mutlu olduğum zaman, o zamanlar yani olumlu bir şekilde geçtiği zaman bütün yıl boyunca bana enerjisi pozitif yönde devam ediyor.” (Ö23)
- “İnsanın çok mutlu olduğu zamanlar da oluyor açıkçası; müfettişlerle oturuyorsunuz, sohbet ediyorsunuz bir şeyler yapıyorsunuz, onlar size bir şeyler gösteriyorlar.” (Ö26)

Katılımcıların müfettiş rehberliği deneyimleri esnasındaki hissettiği duygulara bakıldığında; beşi “heyecan”, dördü “korku”, dördü “gerginlik”, üçü “yetersizlik”, ikisi “üzüntü”, ikisi “rahatlık”, biri “bıkkınlık”, biri “gururlanmak”, biri “hayal kırıklığı”, biri “hoşnutluk”, biri “telaş”, biri “moralsizlik”, biri “huzursuzluk”, biri “nefret” ve biri de “sempati” olarak görülmektedir. Örneğin:

- “Ben şeye çok karşıyım; bu evrak, evrak eksikliği. Yani öğretmen o gün mesela planı işte Ocağın olsun, planı olabilir. Her şey kâğıt kürek olmamalı. Oradaki öğretmenin performansı bir dersle de sınırlandırılmaz sonuçta. Kâğıt konusu beni çok usandırıyor ve bütün öğretmen arkadaşlarımı da. Yani evrak sıkıntısı. Artık zaten dijitalleşti her şey, şu anda bile bana göre şu kağıtları çıkarmak çok büyük israf. Dediğim gibi çok üzüldüğüm anlar oldu, çok duygulandığım anlar oldu.” (Ö2, Bıkkınlık, Üzüntü)
- “Ücretliyken müfettiş o kadar beni gururlandırdı ki. Ne güzelsin dedi, böyle üzülme dedi. Defterimi inceledi. Hocam ben Niğde Üniversitesi mezunuyum dedim, sordu işte bana ondan sonra defterimi inceledi. Ben birkaç yerde karşılaştım, çok düzenlisiniz, bu üniversitenin öğrencileri hep böyle dedi. Gerçekten iyi bir eğitim vardı, Niğde

Üniversitesi Eğitim Fakültesi çok iyiydi. Orada da çok gururlandım.” (Ö5, Gururlanmak)

- “Rehberlikler daha rahat oluyor. Yani şu öğretmen şunu istiyor. Gelsinler istedikleri zaman tabii müfettişler rehberliğe gelsinler. Ama yani sınıfa girip de şunu şöyle yap bunu böyle yap, buna karışmasınlar bence.” (Ö7, Rahatlık)
- “Gerildiğimi hatırlıyorum yani bayağı geriliyorduk o dönem. Ama şöyle geldikten sonra bizi rahatlatan müfettişler de oluyordu böyle. Aaa, böyle miymiş falan diye düşündüğümüz. Sonrasında o kadar da korktuğumuz gibi olmadığını da görüyorduk. Öyle rahatlatan, sakin, daha çok böyle rehberlik yapan müfettişler olduğunu da görüyorduk, o zaman da rahatlıyorduk.” (Ö8, Rahatlık)
- “Müfettiş gelecek diye korkuyor insan ki ben çalıştığımı çok iyi biliyorum, yani her öğretmen biliyor.” (Ö9, Korku)
- “Yani neden bu çocukla uğraşmadınız? Uğraşıyorum. O çocuk üçüncü sınıfta okumaya geçti. Yani yapacak bir şey yok. Hayal kırıklığı yaşadım.” (Ö9, Hayal Kırıklığı)
- “Durum böyle olunca tabii kendimi yetersiz hissettim. Sanki bir robotmuşum gibi hissettim. Bu tutum karşısında kendimi yargılanan, sorgulanan bir mahkûm gibi hissettim. Böyle olunca bu tutum bence kendim olmama izin verilmeyen baskıcı bir tutum olarak tanımlanabilir.” (Ö10, Yetersizlik)
- “Tabii bir heyecan oluyor ama yani ben işimi severek yaparım. O yüzden de böyle bir şeyim yoktu, handikabım yoktu.” (Ö11, Heyecan)
- “Müfettiş geldiği zaman, her şeyim tam da olsa, kendime güvenim son da olsa ama bir stres, bir sıkıntı, bir tedirginlik var içimde. Yani bir korku var.” (Ö14, Korku)
- “Değer verilmek güzel bir şey, tek başınızdasınız, bir dağ köyündesiniz ve İlçe Milli Eğitim Müdürünüz ve müfettişleriniz hiçbir şey olmadan hemen gelerek -yani ben ilçe ile iletişime geçmedim ama duymuşlar- gelerek yönlendirmeleri, yapılabilecek bir şey var mı demeleri çok güzel bir düşünceydi. Sonraki dönemlerde de rehberliğin önemini, bulunduğum ortamlarda, tüm yerlerde vurgulamaya çalıştım. Hani böyle bir şey yaşadım. Müfettişi her zaman denetlemede görmesek, böyle durumlarda da görsek, ara ara gelip bir ‘Eee ne haldesiniz?’ deyip hâl hatır sormaları güzel bir duygu.” (Ö16, Hoşnutluk)
- “İlk o senelerde müfettişlerimiz geliyordu ama hani müfettiş rehberliği esnasında herhangi bir sorun yaşamadım ama tabii ki gelmeden önce bir stres yaşıyordum, yani gerginlik hissediyordum, bir evrak telaşı sarıyordu. Sonraki yıllarında daha tecrübeli

oluyoruz ilk yıllara nazaran. Biraz gerginlik oluyor tabii ister istemez ama herhangi bir sorunum olmadı. Rehberliğe geldiğinde daha bir yol gösterici olurlardı ama gene de biz sanki denetim gibi hissederdik.” (Ö19, Telaş, Gerginlik)

- “Birkaç gün böyle insanın morali bozuluyor. Hani birkaç gün uyum sağlayamadım, daha sonrasında mecburen uyum sağlıyorsun yani.” (Ö22, Moralsizlik)
- “Bir iki tatsız olay yaşamıştık. O da bir sene boyunca insanı huzursuz etmişti. Yani bayağı bir huzursuz etmişti. Olumsuzluk olmadı ama insanın psikolojik tarafı da var tabii. Rahatsız olduğu oluyor.”(Ö23) (Huzursuzluk)
- “Dediğim gibi insani yönü fazla olanlar ile bir şeyler yapılıyor, onun dışındakilerle görüştüğünüz zaman, konuştuğunuz zaman... Açıkçası ben bu konularda çok fazla kaygıya düşen bir insan değilim yani müfettiş konusunda vesaire. Yani kendini çok sıkıntıya sokan bir insan da değilim, yüksek puan vermiş, düşük puan vermiş bunları da çok umursayan biri değilim ama yani ister istemez insanın içinde bazılarına karşı bir nefret duygusu bazılarına karşı da bir sempati oluşuyor. O da neden kaynaklanıyor? Dediğim gibi davranış farklılıklarından.” (Ö26, Nefret, Sempati)
- “Kendimizi yetersiz ve değersiz hissetmemize neden oldular. Müfettiş deyince her zaman aklımıza korku, tedirginlik gibi duygular seziyoruz yani. Bu herkesin, bence öğretmenlik mesleğinin genelinde, arkadaşlarımda olduğunu düşünüyorum. Bunun da müfettiş beylerin gelirken ki tavırlarından ve daha çok yıkıcı tutumlarından kaynaklandığını düşünüyorum.” (Ö28, Yetersizlik)

Katılımcıların biri müfettiş rehberliği deneyimleri esnasında hiçbir duygu hissetmediğini dile getirmiştir. Katılımcının cevabı şöyledir:

- “Hocam kişisel olarak değil de genel olarak öğretmenlerden gördüğüm; ben kişisel olarak sallamadım hiçbir zaman. Yani ben mesleğinin ilk yıllarında bu işin çok cefasını çekmiş bir insanım. Ben o koşullardan geldiğim için benim için bu müfettiş korkusu filan bende pek olmadı hocam. Pek çok arkadaşımın yaşadığı endişeyi ben yaşamadım. Ama genel olarak bakış; müfettiş, teftiş edilmek korkulacak bir şey. Eksiklerin bulunacak, açıkların bulunacak, işte eğer bir de ipucu alınmışsa haftaya çarşamba, perşembe müfettişler okulumuza geliyor denmişse, Cuma’dan itibaren başlayan hummalı hazırlıklar, eksikleri tamamlamaya çalışmalar, bürokratik eksikleri tamamlamaya çalışmalar. Müfettiş dendiği zaman okullarda yaşanan durum bu.” (Ö13)

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimleri nasıldır?” alt problemi kapsamında üçüncü olarak katılımcıların **“Sizce bu rehberlik faaliyetlerinin size ve mesleğinize sağladığı katkılar nelerdir?”** sorusuna verdiği cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik faaliyetlerinin katkıları konusundaki katılımcı görüşleri Tablo 4.14’te verilmiştir.

Tablo 4.14. Rehberlik Faaliyetlerinin Katkıları

Katkılar	Cevaplar
Evrak hazırlama	Ö2, Ö3, Ö8, Ö14, Ö18, Ö19
Eksikleri belirleme ve düzeltme	Ö11, Ö12, Ö20, Ö26, Ö27
Ders anlatım yöntem ve teknikleri	Ö7, Ö9, Ö12, Ö14
Sınıf yönetimi	Ö14, Ö16, Ö17
Motivasyon	Ö1, Ö9
Düzen	Ö8, Ö11
İletişim	Ö12, Ö17
Mesleği daha iyi tanıma	Ö23
Katkısı yok	Ö4, Ö5, Ö6, Ö10, Ö13, Ö15, Ö21, Ö22, Ö24, Ö25, Ö28, Ö29, Ö30

Katılımcıların altısı müfettiş rehberliğinin “evrak hazırlama” açısından katkısı olduğunu ifade etmiştir. Örneğin:

- “Hepsini tek tek incelediği için ben artık tarihleri tutturacak şekilde yoklama defterini yazmaya özen gösterdim. Günlük planda neyse, yıllık planda neyse yoklama defterini de aynı saatlerde, aynı planda. Başka bir katkıları olmadı.” (Ö3)
- “Mesela bizim günlük plan yapmamız gerekiyordu, işte sınıf defterini düzenli tutmamız gerekiyordu. O anlamda o işleri düzenli takip etmemizi sağlıyordu.” (Ö8)

Katılımcıların beşi müfettiş rehberliğinin “eksikleri belirleme ve düzeltme” açısından katkısı olduğunu ifade etmiştir. Örneğin:

- “Öğretmene güzellikle söylendiği zaman, öğretmenin eksiklerini gördüğü zaman, gerçekten gördüyse eğer arkadaş böyle böyle diye. Ya da atıyorum vasat bir sınıf, şöyle şöyle yaparsanız seviye yükselebilir. Daha normal, daha da başarılı, şöyle şöyle yapabilirsin. Bu şekilde yaklaşıldığı zaman oluyor ve bunun faydasını ben çok gördüm. Öğretmenlik kariyerimde de o tür müfettiş arkadaşlar geldi, çok da yardımcı oldu benim meslek hayatımda. Onlara da teşekkür ederim.” (Ö12)
- “Tabi ki herkes her şeyi bilmek zorunda değil, bilemediğimiz yerler, eksik yaptığımız noktalar oluyor, bazı faaliyetleri eksik yapıyoruz; onları da onlar sayesinde gördük, düzelttik, yaptık yani.” (Ö26)
- “Hocam mutlaka var. Size hem meslekte tecrübe kazandırıyor yani sınıf ortamındaki eksikleri biz fark etmiyoruz, onlar fark edebiliyor öğrenci davranışları konusunda olsun.

Öğretmenin kendisini geliştirmesi açısından mutlaka etkileri var. Yani rehberlik veya denetim boşu boşuna yapılıyor veya zaman kaybı gibi olarak düşünmüyorum ben. Öğretmene kazandırdığı hem mesleki açıdan hem de donanım açısından elbette faydaları var. Bundan kazancımız oldu.” (Ö27)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliğinin “ders anlatım yöntem ve teknikleri” açısından katkısı olduğunu ifade etmiştir. Örneğin:

- “Beni geliştiren yönleri oldu. Bazen derslerde söyledikleri yöntemler aklıma geliyor. Mesela şunu yaparsanız iyi olur. Ders işleme esnasında verdikleri örnekler bazen aklımızda kalabiliyor. O örnekleri de biz derslerde uygulayabiliyoruz.” (Ö7)
- “Yani o ilk öğretmen olduğumda bana şekilleri daha çok kullanırsan daha iyi olur demesi. Ondan sonraki yıllarımda hep şekil kullandım. Hatta şu anda da kesirleri anlatıyorum şekillerle. Hiç unutmam o ilk müfettişin söylediğini.” (Ö9)

Katılımcıların müfettiş rehberliğinin katkılarına yönelik cevaplarına bakıldığında üçü “sınıf yönetimi”, ikisi “motivasyon”, ikisi “düzen”, ikisi “iletişim” ve biri de “mesleği daha iyi tanıma” açısından katkısı olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Şimdi rehberlik olarak bakarsak, bana tabi ki her an böyle bir eksiklik, bilmediğim bir durumda danışma bulacağım birinin olduğu aklımın bir köşesinde olduğu için olumlu manada bakıyorum rehberlik olarak. Tabi bunu demek istediğim tutumlardan uzak tutarak söylüyorum. Rehberliğin faydalı olduğunu, mesleki olarak her zaman sorabileceğim, danışabileceğim bir yerin olduğunu, bir eksiğimde onu kapatabileceğim, bilgiye sahip olacağım kişilerin olduğunu bilmek tabi bizi biraz daha motive ediyor.” (Ö1, Motivasyon)
- “Yani derli toplu olmayı sağlıyor, bir plan program dahilinde ilerlemeyi sağlıyor.” (Ö11, Düzen)
- “Sınıf yönetimine çok katkısı oldu. Rehberlik yapıldı. Gelen müfettişlerden ben sınıf yönetimi hakkında çok iyi bilgiler aldım.” (Ö14, Sınıf Yönetimi)
- “İnsani ilişkiler boyutunda çok faydası oldu. İnsanlarla kurulacak diyaloglar, insanlara yaklaşımlar, öğrenciye yaklaşımlar, veliye yaklaşımlar konusunda çok ciddi faydaları oldu. Veli ile nasıl iletişim kurabileceğimiz konusunda, onu anlama konusunda, öğrenciye nasıl davranış şeklini göstereceğimiz konusunda, onun ruhunu anlayıp ruhuna

göre nasıl davranacağımız konusunda, cezanın ve ödülün nasıl sunulacağı konusunda katkıları olmuştur.” (Ö17, İletişim)

- “Yani ben mesleğimi daha iyi tanımaya başladım, en önemlisi de o. Öğretmensin, özellikle sınıf öğretmeni için, ilkokul öğretmeni için yaptığımız işin ne olduğunun farkına, yani yarı yarıya olmasa bile yine yarı yarıya bu denetim ve rehberlik sayesinde ulaştım diyebilirim. Çünkü farklı bakış açısı sunuyor. Başka yerden belki o konuları elde edemeyebilirsiniz.” (Ö23, Mesleği Daha İyi Tanıma)

Katılımcıların 13’ü müfettiş rehberliğinin katkısı olmadığını ifade etmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Pek katkı sağlamadı açıkçası. Genel olarak söylersem pek katkı sağlamadı.” (Ö5)
- “Çok da katkısı olduğunu düşünmüyorum.” (Ö6)
- “Mesleğimle ilgili gereklilikleri yerine getirmezsem ceza alacağım korkusuyla, prosedür gereği, özgün olmayan, bir öğretmene ancak korkuyla disiplin edilebileceği hissi verdiği için olumsuz yönde bir katkı sağladığımı söyleyebilirim.” (Ö10)
- “Rehberlik faaliyetlerinden ziyade benim öğretmenliğe ilk başladığım yıllarda müfettiş sadece bir gün gelir gider, iki gün gelir gider bir yıl içerisinde. Ben ilk başladığımda çalıştığım müdür arkadaştan çok fayda gördük. Plan yapmasını -o zamanlar ünite planı, günlük planlar hazırlardık- onların nasıl yapılacağını üniversitede falan bu tür şeyler maalesef çok fazla öğrenilmiyor. Yani her ne kadar kâğıt üzerinde öğretilmiş gibi gösterilse de öğretmenlikle ilgili birçok şey sahada öğreniliyor. Bizim ilk çalıştığım yıllardaki arkadaşların, idarecilerimizin bize eğitim öğretim hayatına olumlu yansımaları olduğunu düşünüyorum. Bize rehberlik ettiler, yönlendirdiler, abilik ettiler. Kesinlikle böyle bir hiç üzerimizde bir güç, kuvvet gibi görmedik onları, idarecilerimizi. Sürekli böyle bize yol gösteren, yardım eden bir rehber gibi gördük. İdarecilerin daha çok rehberlik edebileceğini düşünüyorum. Müfettişler tarafından kesinlikle sağlanmadı, sadece denetim; o da evrak.” (Ö21)
- “Hiçbir katkısı yok. Dediğim gibi sadece motivasyon düşüklüğü.” (Ö28)

4.5. Müfettiş Rehberliğiyle İlgili Deneyimlerin Kavramsallaştırılması

“*Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimlerini nasıl kavramsallaştırmaktadırlar?*” alt problemi kapsamında ilk olarak katılımcıların “*Müfettişleri en çok kime/neye benzetiyorsunuz? Neden?*” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Katılımcı metaforları Tablo 4.15’te verilmiştir.

Tablo 4.15. Sınıf Öğretmenlerinin Müfettişlerle İlgili Metaforları

Temalar	Metaforlar	Cevaplar
Baskı	Dediğim dedik	Ö1
	Despot baba	Ö4
	Egolu insan	Ö25
	Korkulan baba	Ö26
Korku	Korku	Ö2
	Korkutucu	Ö9
	Amir	Ö24
	Korku	Ö2
Puanlama	Gardiyan	Ö5
	Korkulan baba	Ö26
	Teftişçi	Ö3
	Gardiyan	Ö5
Denetim	Maliyeci	Ö6
	Mühendis	Ö10
	Trafik polisi	Ö18, Ö21
	Denetim uzmanı	Ö30
Gözlem	Gözlemci	Ö8
Destek	Arıcı	Ö16
Amir	Dediğim dedik	Ö1
	Amir	Ö12, Ö24
Cezalandırma	Trafik polisi	Ö21, Ö22
	Denetimci ebeveyn	Ö27
Kontrol	Trafik polisi	Ö14, Ö18
	Egolu insan	Ö25
Tecrübe	Kıdemli öğretmen	Ö3
	Abi	Ö17
Habersiz	Despot baba	Ö4
	Gardiyan	Ö5
Misafir	Misafir	Ö7
	Gözlemci	Ö8
Yüzeysellik	Angaryacı	Ö11
	Mühendis	Ö13
	Denetimci ebeveyn	Ö27
Açık arama	Trafik polisi	Ö14
	Komutan	Ö20
Tehdit	Demokles'in kılıcı	Ö15
Sorun çözme	Arıcı	Ö16
Yön gösterme	Arkadaş	Ö17
Karar merci	Hâkim	Ö19
Paylaşım	Ev arkadaşı	Ö23
Olumsuzluk	Yaşlı, huysuz ve inatçı dede	Ö28
	Mühendis	Ö10
Evrak işleri	Bankacı	Ö29
	Egolu insanlar	Ö25

Katılımcıların cevaplarına göre 21 tema oluşturulmuştur. “Denetim” temasına ait yedi katılımcı cevabı vardır. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Teftişçi birine. Genelde öyle oluyor çünkü denetlemeye geliyorlar.” (Ö3, Teftişçi)
- “Rehberlik ve denetime geldikleri zaman sadece belgeleri denetlemeleri nedeniyle, fabrikalardaki makine ve cihazları kontrol eden bir mühendise benzetiyorum.” (Ö10, Mühendis)

- “Trafik polislerine. Sadece denetliyor: Geç, otur, kontrol, başka bir şey yok.” (Ö18, Trafik Polisi)
- “Trafik polisine. Sürekli karşılaşmıyorsun ama sadece ceza yediğin zaman muhatap oluyorsun. Yani sadece genelde denetim tarafı, hatta dediğim gibi rehberlik tarafı daha kısa sürerdi niyeyse. Yani planlamaları mı öyle bilmiyorum ama.” (Ö21, Trafik Polisi)
- “Yani denetim uzmanı gibi. Ne diyeyim? Çünkü hep o şekilde, hani hep denetlendiğimiz için, sürekli onu yaşadığımız için ben o şekilde görüyorum onları. Hiç rehberlik olarak görmüyorum.” (Ö30, Denetim Uzmanı)

“Baskı” temasına ait dört katılımcı cevabı vardır. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Daha çok araya mesafe koyan, despot, dediğim dedik, ben bilirim, sen bilmezsin havasında insanlar. Bunun nedeni puan yetkileri olabilir, öğretmene puan verme gibi, öğretmene ceza verme gibi, yetkiden kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Biraz daha müfettişlere verilen eğitimin iyi olmadığını düşünüyorum. Çünkü bu insanlar da bizim meslektaşımız da zamanında tamamen değişik karakterde insanlara bürünüyorlar teftişe veya rehberliğe geldiklerinde. Bundan ziyade mesela ben bir yılmda bir müfettişle hem rehberlik hem denetim geçirdim. Hiç unutamıyorum mesela o müfettiş beyi. Gayet ılıman, dost canlısı. Ne ben onun saygısını çiğnedim veya haddimi aştım, ne de o beni ezmeye çalıştı veya yıpratmaya çalıştı. Güzelce rehberliğimizi de geçirdik, denetimimizi de geçirdik. Eksiklerimiz varsa onları öğrendik, denetimi de tamamladık. O da memnun oldu, ben de memnun oldum.” (Ö1, Dediğim Dedik)
- “Böyle despot bir baba olabilir. Yani evdeki problemlerden haberi olmayıp da akşam eve geldiğinde her şeyi dört dörtlük isteyen, evde ses istemeyen, evde sorun istemeyen, huzursuzluk istemeyen baba olabilir mesela. Akşam geldiğinde bazı babalar vardır hani. Gelir üstünü çıkarır yemeğini yer, geçer televizyonun karşısına. Evdeki olaylardan haberi yoktur, sorunlardan haberi yoktur. O çalışıyordur yani sadece, sorun istemez. Bir rehberlik yaptı mı, yapmadı. Çocuklarla ilgilendi mi, ilgilenmedi. Ortadaki problemi anladı mı, anlamadı.” (Ö4, Despot Baba)
- “Egolu insanlar olarak görüyorum. Başımızda kontrol eden baskıcı bir zihniyet olarak, eğitime de hiçbir faydası olmayan, hiçbir katkısı olmayan. Belki gerçek anlamda yapan müfettiş arkadaşlar vardır, ben denk gelmemiş olabilirim. Çok değerli insanlarımız da vardır ama bize hep olumsuz denk geldi.” (Ö25, Egolu İnsan)

“Yüzeysellik” temasına ait dört katılımcı cevabı vardır. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Sanki bir dağın tepesinde oturmuş aşağıdaki insanları gözlem yapan birine. Uzaktan gözlem yapıyor, asla şey yapmıyor. Mesela hani kişiyle birebir iletişimle değil de uzaktan bakışlarıyla gözlem yapan bir şeye benzetiyorum. Hani gözlemci diyelim. Yani öğretmenin iç dünyasına inmesi ya da öğretmeni geniş anlamda incelemesi mümkün olmadığı için bu şekilde düşünüyorum.” (Ö8, Gözlemci)
- “Yani şu an dediğim gibi bu soruşturma görevlerinden dolayı böyle birkaç parçaya bölünmüş, bir yerlere yetişmeye çalışan bir şey yani kafamda canlanan. Çünkü hakikaten çok soruşturma var, bunlardan da başlarını alamıyorlar. Daha doğrusu şöyle asıl yapmaları gereken işi, yani tam bir masaya oturacakları zaman hop masadan kaldırılıp ondan sonra angarya işlerle meşgul olup tekrar gelip biz bu eğitimi bir şey yapalım deyip geldikleri yerde tekrar bir daha masadan kalkmak zorunda kalıyorlar. Yani kendi asıl görevlerine bir türlü odaklanamıyorlar.” (Ö11, Angaryacı)

Katılımcıların cevaplarına göre diğer temalar; “korku” (4), “puanlama” (4), “cezalandırma” (4), “evrak işleri” (3), “amir” (3), “kontrol” (3), “tecrübe” (2), “habersiz” (2), “açık arama” (2), “gözlem” (1), “destek” (1), “misafir” (1), “tehdit” (1), “sorun çözme” (1), “yön gösterme” (1), “karar merci” (1), “paylaşım” (1) ve “olumsuzluk” (1) şeklindedir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Ben misafir olarak görüyorum, okula gelen bir misafir olarak. Çünkü uzun süre kalmıyorlar ya da çok sık gelmiyorlar. Arada sırada geliyorlar ya da okulda bir olağanüstü bir durum olduğunda gelebiliyorlar. O yüzden misafir olarak görüyorum.” (Ö7, Misafir)
- “Yani müfettiş her zaman için korkutucudur öğretmen için. Yani benim için öyle.” (Ö9, Korkutucu)
- “Müfettişleri ben; -öyle istedikleri için- öğretmen ama sınava girmiş bir üst kademe olarak, amir olarak görüyorum.” (Ö12, Amir)
- “Ben trafikteki polisleri benzetiyorum, trafikte durdurulan bir arabaya benzetiyorum. Trafikte durduğumuz zaman polis bir ceza yazacağı zaman her şeye bakıyorlar, açık arıyorlar. Ben de müfettişlerin çoğunluğunu bazı istisnalar çıkarırsak trafikte durdurulan bir arabaya benzetiyorum. Yani sigortan var mı? Vizen var mı? Ehliyetin var mı?” (Ö14, Trafik Polisi)

- “Demokles’in kılıcına benzetiyorum ben onları. Tepemde dönüp duruyorlar, beni taciz ediyorlar, rahatsız ediyorlar. Korkuyor musun? Korkmuyorum ama rahatsız ediyorlar. Yani Demokles’in kılıcı gibi böyle fir fir fir. Müfettiş dediler mi aklıma o gelir, tehdit yani.” (Ö15, Demokles’in Kılıcı)
- “Böyle arıcılıkla uğraşan, kovanları olan arıcıya benzetiyorum. Nasıl? Biz öğretmenler her bir kovani sınıf olarak düşünürsek; oradaki kraliçe arı gibi ne yapıyoruz işte yavrularımızı mümkün olduğu kadar en iyi şekilde yetiştirmeye, onlardan en iyi verimi elde etmeye, onları yönlendirmeye ve hayata hazırlamaya çalışan arılar gibiyiz. Ne yapmak istiyoruz? Eksiklerimiz nedir? Kışa girerken bir bal şerbeti vermek. Yaz döneminde eğer bölgemizde çiçek bittiyse, sorunlar başladıysa hemen ona bir çözüm bulmak. Bulan kişiler olarak arıcılara benzetiyorum.” (Ö16, Arıcı)
- “Müfettişler benim için hep bir arkadaş gibi oldu, bugüne kadar hep bir arkadaş gibi oldu.” (Ö17, Abi)
- “Yani karar merci şeklinde; hâkim ya da savcı olabilir yani. Çünkü empati kurmamaları bence, daha karar veriyorlar gibi geldiği için. Ama hani adalet konusunu bilmiyorum ne kadar olur ama.” (Ö19, Hâkim)
- “Askeriyedeki komutanlara benzetiyorum. Destekleyici konuşmayı açık aradıkları için.” (Ö20, Komutan)
- “Direkt ilk aklıma gelen trafik polisi oldu. Çünkü bir şeyi yapmadığında karşılığında bir cezası var ya, direkt ona benzettim o yüzden.” (Ö22, Trafik Polisi)
- “Üniversitedeki ev arkadaşlarıma benzetiyorum direk aklıma o geldi. Aynı ortamda kalıyorsun. Bir şeyler alıyorsun onlardan, iyi veya kötü bir şeyler transfer oluyor sana. Aklıma ilk o geldi. Bunlar da aynen bende o çağrışım yaptı.” (Ö23, Ev Arkadaşı)
- “Yani o bizim bir üstümüz. Yani hakkımızda soruşturma açar açmaz mı? Sınıfı beğenir mi beğenmez mi? Böyle bir korku var yani. O şekilde söyleyeyim ben size.” (Ö24, Amir)
- “Müfettiş deyince böyle hani eskiden işte çocuklar babalarından çok korkardı, cevap veremez, konuşamaz, bir şey söyleyemez, babası eve geldiği zaman saklanır ya, böyle çocukların korktukları babalara benzetiyorum ben müfettişleri. Bunun sebebi ellerindeki yetkiyi aslında olumlu yönde kullanmamaları. Daha çok not yönünde insanları baskılamaları, sürekli olarak onlara böyle hani tepeden bakmaları biraz.” (Ö26, Korku)

- “Müfettişi biraz daha denetimci, her şeye karışan ebeveyn gibi görüyorum.” (Ö27, Denetimci Ebeveyn)
- “Valla zaten karşılaştığım müfettişler genelde yaşlı, yaşını başını almış, 60-70 yaşlarındaki yani o yaşlardaki insanlarla karşılaştım. Yaşlı, huysuz, inatçı dedelere benzetebilirim yani. Başka bir olumlu yönlerini de görmedim.” (Ö28, Yaşlı, Huysuz ve İnatçı Dede)
- “Sürekli evrak istedikleri için bankacılara benzetiyorum.” (Ö29, Bankacı)

“Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimlerini nasıl kavramsallaştırmaktadırlar?” alt problemi kapsamında ikinci olarak katılımcıların **“Müfettişlerin yaptıkları rehberlik çalışmalarını en çok neye benzetiyorsunuz? Neden?”** sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Katılımcı metaforları Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4.16. Sınıf Öğretmenlerinin Müfettiş Rehberliğiyle İlgili Metaforları

Temalar	Metaforlar	Cevaplar
Denetim	Kâbus	Ö1
	Maliyeci	Ö6
	Yapı denetim	Ö12
	Teftiş	Ö29
	Maliyeci	Ö6
Kontrol	Muhasebe hesabı tutma	Ö2
	Trafik polisi kontrolü	Ö14
	Eleştiri ve kontrol	Ö18
	Kıdemli bir öğretmenin bilgi aktarımı	Ö3
Bilgi aktarımı	Öğretmenlik	Ö7
	Teknik servis	Ö16
	Babanın hayat tavsiyesi	Ö17
	Eğitimi ileriye götüren bir süreç	Ö23
Yüzeysel	Anket	Ö4
	Mış gibi yapmak	Ö5
Değerlendirme	Önyargılı görüşme	Ö8
	Abi kardeş ilişkisi	Ö27
Prosedür	Prosedür	Ö10
	Hizmet içi seminer	Ö21
Yenilikçi	Hayallerimize giden yolu inşa eden icraatlar	Ö11
	Bilineni anlatmak	Ö9
Faydasız	Mühendisin ustaya işini öğretmesi	Ö13
	Reçete yazmak	Ö22
	İçerik boş uygulamalar	Ö26
	Amacına ulaşmayan uygulamalar	Ö28
	Trafik polisi kontrolü	Ö14
Açık aramak	Dedektiflik	Ö19
	Polislerin devriye gezmesi	Ö20
	Soruşturma	Ö30
İkaz	Kulak çekme	Ö15
	Eleştiri	Ö18
Yol gösterme	Teknik servis	Ö16
	Abi kardeş ilişkisi	Ö27
Süreç	Rahat olunamayan bir süreç	Ö24
Direktif	Tepeden bakış	Ö25

Bu soruya verilen cevaplara ilişkin 13 tema oluşturulmuştur. Katılımcıların beşi “denetim” teması etrafında metaforlar dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Rehberlik çalışmalarını, şu an benim tecrübelerime bakarsam rehberlik de denetim gibi geçiyordu zamanında. Yine stresli geçiyordu işin aslına bakarsan, yani kelime anlamına bakarsanız rehberlik ve denetim. Rehberlik biraz daha olumlu, ılıman geliyor insanın kulağına. Denetim, denetlemek işin içine girince evet daha bir stres, sıkıntılı bir kavram olması gerekirken biz rehberlikte de o sıkıntıyı yaşıyorduk. Tabi bunu yaşamaması gerekir bir öğretmenin. Müfettişin bunu yaşatmaması gerekir. Yani ben burada bir eksiklik olduğunu düşünüyorum, rehberlikte de. Tabi öğretmenlere de bu kâbus gibi geliyordu. Sıkıntılı durum.” (Ö1, Kâbus)
- “Rehberlik çalışmalarında gelip, bu binanın sağlam olup olmadığına bakanlara benzetiyorum. Yapı denetim gibi aynı o şekilde. Bir bina yapılıyor, o binanın sağlam olup olmadığı, çürük olup olmadığına. İlk başta bu sorunları ya da başarıyı ölçmede hep aynı metodu kullandıkları için veya klasik. Aslında değişmeleri lazım. Yani dediğim gibi ön çalışma olmadığı için sorulan sorular, anlatılan konular, kâğıt üzerinde, müfredat üzerinde hep aynı şekilde olduğu için ben ona benzetiyorum. Yani klasik; geliyor, şu şöyle olur, bu böyle olur, şunu şöyle yapın, bunu böyle yapın. Tamam hocam bir dahaki geldiğimizde isterim bunları diyor, geçiyor.” (Ö12, Yapı Denetim)
- “Teftişe benzetiyorum çünkü rehberliği teftişe benzetiyorlar.” (Ö29, Teftiş)

Katılımcıların beşi “bilgi aktarımı” teması etrafında metaforlar dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Mesela biz çocuklara bilmedikleri konularda derslerde bazı bilgiler veriyoruz, onlara bilgiler yüklüyoruz, öğretiyoruz. Onlar da bize kendi tecrübelerinden ya da bilmediğimiz konularda onları da bir öğretmen gibi görebilirim.” (Ö7, Öğretmenlik)
- “Bir babanın evladına hayat tavsiyesi vermesi gibi bir şey olabilir bu mesela. Çünkü şu var, hayatımızda hep onları genelde babacan konumunda gördük. İşte biz hayata atılan insanlar olarak, onları da bizim geçeceğimiz yollardan geçmiş bir baba konumunda gibi hissettik. O yüzden de tecrübelerinin ışığından faydalandık, onların söylediklerini uyguladık. Onlar uygulandığını görünce de bizden memnun kaldılar ve bu nihayetinde bir baba oğul ilişkisi gibi ya da baba evlat ilişkisi gibi oldu.” (Ö17) (Babanın Hayat Tavsiyesi)

Katılımcıların beşi “faydasız” teması etrafında metaforlar dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Yani şöyle sanki bana göre bildiğimizi bize anlatıyor. Zaten öğretmen her konuda kendini geliştiriyor, biliyoruz yani ne olacağını. Gelip şöyle olursa daha iyi, böyle olursa daha iyi, çoğuna mesela tamam öyle yapalım diyebiliyoruz. Ben diyorum yani, sizin dediğiniz gibi yapayım diyorum hani konuyu uzatmamak için diyorum.” (Ö9, Bilineni Anlatmak)
- “Benim oğlum mühendis, raylı sistemler mühendisi. Hocam 5 yıl eline anahtar almadı, mühendis, teorik bilgi yani. Benim oğlumun 100 kişilik bir fabrikaya gidip 30 yıllık Mehmet ustaya işi öğretmesi gibi bir şey.” (Ö13, Mühendisin Ustaya İşini Öğretmesi)
- “Bir hastaya ilaç yazmak gibi bir şey. Çünkü onlar kendilerince bir problem var, ona bir çözüm bulma peşindeler ama biz derdimizi tam anlatamıyoruz. Bizim problemimiz yerine onların düşündüğü problem.” (Ö22, Reçete Yazmak)
- “Yani bugüne kadar gördüğüm deneyimlediğim şeylere bakarak içi boş uygulamalara benzetiyorum çok fazla bir fayda göremediğimiz için rehberliklerden. Rehberlikler geçici olarak gelip görüp hemen iki dakikada yapılan şeylerdi. Çok bir şey istenmeyen “Şunları, bunları yapın.” içini doldurmadan söylenen şeylerdir rehberlik.” (Ö26, İçi Boş Uygulamalar)
- “Yani amacına ulaşmayan, öyle tabir edebiliriz, bilmiyorum. Dediğim gibi rehberlik süreci yaşamadık biz müfettişlerle. Böyle ifade olarak o şekilde geçiyor ama biz sürekli denetlendik, yargılandık, eleştirildik. Olumlu bir şekilde, hiçbir şekilde neyi nasıl yapacağımız, -rehberlik demek yol göstermek demek- o şekilde tavırlarla ya da yaklaşımlarla hiç karşılaşmadım açıkçası. O yüzden de müfettiş demek teftiş demek bizim için olumsuz şeyler, olumsuz duygular demek.” (Ö28, Amacına Ulaşmayan Uygulamalar)

Katılımcıların dördü “açık aramak” teması etrafında metaforlar dile getirmiştir. Katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Yani açık aramaya gelen, arabayı durduran trafik polisi görüyorum. Yani başka bir şeye benzetemiyorum şu an.” (Ö14, Trafik Polisi Kontrolü)
- “Dedektif gibi yani herhangi bir şey arayan kişiler gibi açık aramak olabilir. Yani aslında sadece evrak bazında kaldığı için faydalı bulmuyorum. Uygulamalı olarak değil de evrak bazında kalıyor.” (Ö19, Dedektiflik)

- “Yaptığımız işteki açıkları aradıklarını hissettirdikleri için devriye gezen polisleri benzetiyorum.” (Ö20, Polislerin Devriye Gezmesi)
- “Bir soruşturma gibi bir şey. Çünkü sürekli açılıp bakıldığı için; işte nerede eksik var? Yani kelime hatasına bile bakan müfettişler gördüm. Yani öyle kelimesi kelimesine okuyan müfettişler gördüm.” (Ö30, Soruşturma)

Katılımcıların üçü “kontrol” teması etrafında metaforlar dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Bence bir öğretmen gibi değil bir muhasebeci gibi, hesap tutuyor yani bir yerde. Kağıt var mı? Var. Derse girildi mi? Girildi. Yani öğretmenlik bence sınırları olmayan bir meslek.” (Ö2, Muhasebe Hesabı Tutma)
- “Rehberlik çalışması değil de sadece denetim olarak görüldüğü için sadece eleştirmek, kontrol etmek amacıyla yapılan çalışmalar. Müfettişlerin gelişi hiçbir zaman rehberlik (izlenimi) bırakmadı bizde. Genelde kontrolcü, despot, baskıcı bir sistem olarak geliyor.” (Ö18, Eleştiri ve Kontrol)

Katılımcıların ikisi “yüzeysel”, ikisi “değerlendirme”, ikisi “prosedür”, biri “yenilikçi”, ikisi “ikaz”, ikisi “yol gösterme”, biri “süreç” ve biri de “direktif” teması etrafında metaforlar dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Bence anketler gönderiliyor ya yazılı anketler işte şu şöyle. Bence buna benziyor. Çözüm odaklı değil bence.” (Ö4, Anket)
- “Mış gibi yapmak. Yapılmış olmak için çok şey yapıyoruz ya, birçok şey yapıyoruz yapmış olmak için. O da bence o şekilde. Yani öyle bir meslek var ve bunu yapmak zorunda olan kişiler var. Onlar işlerini yapacak ama onun hedeflerini bence değiştirebilirler. Müfettişliğin içi doldurulabilir, içeriğine, eğitime öğretime katkı sağlamak için. Yoksa devam etmesine zaten gere yok.” (Ö5, Mış Gibi Yapmak)
- “Önyargıya benzetiyorum ben. Daha çok önyargılı, hani ön bir yargı oluşuyor ya, görüyorum ben sizinle ilgili bir önyargım oluşuyor. O önyargıya benzetiyorum ben mesela işte hocam böyle böyle diye kafamda bir şey tasarlıyorum. Onunla ilgili bir ön yargılı bir şey yakalıyorum, bir görüşmeye benzetiyorum. Hani bir derinlemesine bir araştırma yok, derinlemesine bir ölçme biçme yok, yani burada ölçme değerlendirme de yok aslında. Sadece bir gözlem, o gün ki ruh hallerine göre, o gün ki ortama göre, o gün

ki fiziki koşullara göre bir gözlem yapıyor. O gözlemi oraya değerlendirip yazıyor.” (Ö8, Önyargılı Görüşme)

- “Yerine getirilmesi gereken bir prosedüre benzetiyorum. Çünkü yapılan iş profesyonellikten, bilimsellikten uzak. Belirli kriterler esas alındığı için bilinçli bir rehberlik olarak da görmüyorum.” (Ö10, Prosedür)
- “Bizim hizmet içi seminerlerimize benzetiyorum. Gerekli ama birçoğu sanki böyle kâğıt üzerinde verilmesi gereken zorunlu bir şeymiş, yasak savmak gibi bir şey.” (Ö21, Hizmet İçi Seminer)
- “Hani hayalimizde canlandırdığımız bir şehir, köy gibi düşünürsek yani bunlara giden yolu inşa eden icraatlar diyebiliriz.” (Ö11, Hayallerimize Giden Yolu İnşa Eden İcraatlar)
- “Çocukların kulağını çekmeye benzetirim; gelirler, çekerler, giderler.” (Ö15, Kulak Çekme)
- “Teknik servis diyelim mi? Bir ürünümüz var, bu ürünün de kullanma kılavuzu veya mesleki eksiklik var, tecrübe eksikliği var. Bu boyutlarda kendi birikimlerinden faydalanan, ondan sonra örnekler veren, mesleki eğitimlerle bize yol gösteren kişiler gibi düşünüyorum.” (Ö16, Teknik Servis)
- “Çok da yakın olmasa da bir abi kardeş ilişkisine benzetebiliriz. Çünkü çok samimi yaklaşan müfettişleri de gördük. Yani sana bir abi gibi davranan, şunu şöyle yapsan daha güzel olur diyen müfettiş de gördük. Bir de yaptığın işlerin beğenilmediği; Bu böyle mi yapılır? Sen bunu nasıl okulunda okudun? Sen bu işi bilmiyorsun hocam gibi ortamlar da oluştu. Benzetmek zor yani.” (Ö27, Abi Kardeş İlişkisi)
- “Rahat olamıyorum, ben onu söyleyeyim. Müfettiş geldiği zaman kendimi rahatlıkla ifade edemiyorum. Sorunlarımı rahatlıkla söyleyemiyorum yani. Sınıf içerisindeki olsun yani. Böyle bir çekingenlik var rahat olamıyorum.” (Ö24, Rahat Olunamayan Bir Süreç)
- “Koltuğun bir tarafına oturmuş; öğretmen orada canhıraş bir şekilde çalışıyor, çaba sarf ediyor. Ayak üstüne atmış, sigarasını yakmış -olumsuz bir kelime ama- işte şu şöyle yapılacak, bu böyle yapılacak diye gören, yukarıdan bakış açısıyla bakan, tepeden bakış yapan bir sistem olarak görüyorum.” (Ö25, Tepeden Bakış)

4.6. Müfettiş Rehberliğiyle İlgili Öneriler

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili önerileri nelerdir?” alt problemi kapsamında ilk olarak katılımcıların *“Sizce rehberlik faaliyetlerinde eksik kalan yönler*

nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Rehberlik faaliyetlerinde eksik kalan yönler ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17. Rehberlik Faaliyetlerinde Eksik Kalan Yönler

Eksik yönler	Cevaplar
Rehberliğin süresi ve tekrarı	Ö2, Ö3, Ö8, Ö11, Ö21, Ö22, Ö23, Ö30
İletişim	Ö7, Ö10, Ö18, Ö20, Ö24
Okul ve çevre şartlarını dikkate alma	Ö2, Ö12, Ö13, Ö14
Uygulama	Ö6, Ö12, Ö25
Rehberliğe verilen ağırlık	Ö1, Ö2, Ö29
Çeşitlilik	Ö1, Ö4, Ö24
Amaç	Ö14, Ö15, Ö28
Fayda sağlama	Ö5, Ö6
Sorun çözme	Ö9, Ö18
Plan	Ö11, Ö15
Yaklaşım	Ö7, Ö19
Bilgi yeterliliği	Ö15
Algı	Ö16
Netlik	Ö26
Zamanlama	Ö27
Eksik yok	Ö17

Katılımcıların sekizi müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “rehberliğin süresi ve tekrarı” konusunda eksikliği dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Müfettiş sayısının az olmasından dolayı daha az okula veya bir sürü öğretmene gitmelerinden dolayı bize yeterli rehberlik sağlanmamış olur.” (Ö3)
- “Rehberlik biliyorsunuz sürekli olması gereken bir şey yani gelip bir saat içerisinde ben şimdi mesela sizi yeni tanıyorum. Diyelim ki siz müfettişsiniz ben de öğretmenim, geldiniz ki bu kadar sohbet etme imkânı da olmaz, belki birkaç kelime. Belki bu kadar konuşabilmeniz sizde bir yargı oluşur. Bak bu hoca böyle falan diye bir yargı oluşur ama çok kısa süreli birkaç kelime, birkaç cümleyle oluşabilecek bir yargının çok fazla sağlıklı olduğunu düşünmüyorum. Dediğim gibi eğer sürekliliği sağlanabilirse ve temel amaç denetim değil de rehberlik olursa faydası olabilir. Ama onun dışında çok fazla yani 2-3 yılda bir gelinip bir ders saati içerisinde yapılabilecek bir şeyin çok fazla bir etkisi olmayacağı aşikâr zaten.” (Ö8)
- “Uzun bir süre gelmemeleri hocam bence.” (Ö22)
- “Çok zaman sınırlı gibi görüyordum ya, alelacele mi diyeyim ne diyeyim? Böyle çok sıkıştırılmış bir zamanda belki onların da vakti yok. Birdenbire böyle bir. Halbuki daha böyle geniş tarzda bütün, saatler süren, sınıfta değil de dışarda da oturarak da. Bu şekilde olabilirdi.” (Ö23)
- “Sonuçta meslekte hani yaptığımız kesinlikle -ya dosyada olsun ya da başka türlü de olsun- eksikler mutlaka olur, herkesin sorun yaşadığı yerler olur. Yani bir derste de

denetim ve rehberlik yapılmaz. Ben öyle düşünüyorum. Bu bir süreç ister ve bu sürece yayılmalı, belli bir sürece yayılmalı ve öğretmene yardımcı olacak şekilde yapılmalı.” (Ö30)

Katılımcıların beşi müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “iletişim” konusunda eksikliği dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Bazen bazıları çok ciddi geliyor. Biraz daha ciddiyetten uzak demeyeyim de hani biraz da öğretmenlerle daha güzel iletişim kurmak, normal sohbet havasında konuşmak çok daha samimi çünkü bazen çok ciddi oluyorlar. Hani karşıdaki de o zaman biraz tedirgin oluyor öğretmenler de. Biraz da dediğimiz gibi daha rahat, samimi bir şekilde bir ortam olursa daha iyi olabilir.” (Ö7)
- “En başta öneri ve görüşler eksik, karşılıklı önerilerin paylaşılması eksik mesela. Bunun yanında öğretmenlere daha iyi niyetli yaklaşım eksik. Nasıl bir öğretmen çocuklara sevgi ve güven verdiğinde işler kolaylaşıyorsa müfettiş rehberliği de öyle olmalıdır.” (Ö10)
- “Biz sorunlarımızı müfettişler aracılığıyla, idare aracılığıyla hiçbir yere duyuramıyor isek anlamı yok. Öncelikle bizimle iletişime geçmeleri, bizim sorunlarımızı dinlemeleri, bu sorunlara çözüm bulmak için bir çaba sarf etmeleri gerekiyor.” (Ö18)
- “Eksik kalan yönlerin başında empati kurma geliyor. Empati kurulmadığı zaman ardi ardına birçok olumsuzluk geliyor.” (Ö20)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “okul ve çevre şartlarını dikkate alma” konusunda eksikliği dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Şu yönde bir eksik var. Ben sonuçta köyde çalışıyordum o zaman, bir dağ köyünde çalıştım, çalışıyordum, imkanlar çok kısıtlıydı zaten. Çocukların da maddi olarak hiçbir imkânı yok. Hani onların içerisinde değerlendirmelerine çok kızıyorum. Bir merkezdeki veli profili ile bir köydeki veli profili çok farklı, alabildiğimiz şeyler farklı. Okulumuz yeni yapılmıştı çok eksikliği vardı, onun içerisinde değerlendiriyordu. Mesela şu yok diyordu. Yok yani, ben ne yapabilirim? Benim de kendime göre, her şeyi ben karşılayamam. İmkân yok, elimizden geldiği kadar zaten fedakâr davranılıyor yani.” (Ö2)
- “Uygulanabilir şeyleri istemek, uygulanabilir şeyleri talep etmek ya da o şekilde yönlendirmek. Toplum gerçeklerini bileceksin. Yani öğretmenden isterken de

yapabileceği şeyleri isteyeceksin. Yani balığın kavağa tırmanmasını istemeyeceksin.”
(Ö13)

- “Aynı teraziye koyuyorlar. Şimdi aynı terazide olamazsın. Karşında birleştirilmiş bir sınıf var. 1.-2. sınıf okutuyorsun, 20 tane öğrenci var ama Ankara Çankaya ilçesinde güzel bir okulda sadece 1. sınıf 20 kişi. Bu açıdan öğretmenlere de yaklaşımlarının bu şekilde olması lazım diye düşünüyorum.” (Ö14)

Üçer katılımcı müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “uygulama”, “rehberliğe verilen ağırlık”, “çeşitlilik” ve “amaç” konularında eksiklikler dile getirmiştir. Örneğin:

- “İlk dönem gelirlerdi müfettişler genellikle böyle kalıplar aynı, sorular aynı. Nedir işte? Toplantı tutanakları, sınıf defteri, ondan sonra duvardaki panolar, güncellikleri; genellikle böyle evrak. Ondan sonra sorarlarsa öğrencilere birkaç soru sorup veya bize sorup, işte ‘Ya hocam, öğrencileriniz nasıl, okuma yazmaya geçemeyen var mı?’ gibi veya konuları anlayamayan öğrenciler var mı gibi hep klişe şeyler var. Yani onu bir aşamadılar, rehberlik böyle hani aydınlatıcı olarak değil de üç beş maddeden oluşan bir şeymiş gibi kaldı yıllarca. Tamam hazırlamamız gerekiyor da bizim asıl amacımız evrak hazırlama değil. Yani evrağı kusursuz hazırlayabilirsiniz. Şu an zaten teknoloji gelişmiş; her yerde her türlü evrak var, ulaşmak mümkün evet ama bir eğitimi herkes veremiyor veya yeteri kadar veremiyor. Veriyor ama yeterli olmuyor. İşte işin bu kısmına biraz daha eğilmeleri gerekirdi diye düşünüyorum.” (Ö1, Rehberliğe Verilen Ağırlık)
- “Yani sadece öğretmen odaklı olmamalı bu müfettiş rehberliği. Ben şey yaptığım için değil ama bundan önceki müdürde ben yaşadım, problem yaşadım. Mesela gelip onu gözlemledikten sonra ona da bir şey yapması lazımdı, bir rehberlik yapması lazımdı. Sadece öğretmen olarak değil müdürün öğretmenlere nasıl davrandığını, müdür yardımcısının nasıl davrandığını. Bu okuldaki ilişkileri de bir rehberlik olarak şey yapmaları lazım. Okulda da bir rehberlik yapmaları lazım.” (Ö4, Çeşitlilik)
- “Var tabii ya. Yani yanlış rehberlik yapan arkadaşlar da oldu ve beni soğuttu. Gelip de, işte matematik seviyesini bilmeyip, matematikten sınıfı ölçme değerlendirme yapmadan, şöyle şöyle yapılırsa daha iyi olur. Aslında sınıf başarılı veya fen bilimlerinde veya konu anlatımında benim kendi yöntem ve tekniğim daha başarılı. Bu tür şeylerde de zıt düştüklerimiz de oldu, yanlış rehberlik yapanlar da oldu, oluyor da.” (Ö12, Uygulama)

- “Sadece eksik aramaya geldiklerini gördüm.” (Ö14, Amaç)
- “Dediğim gibi rehberliğin amacını denetim gibi görüyorlar. Rehberliğin gerçekten rehberlik olması lazım. İyi bir rehberlik planı, iyi bir rehberlik çalışması yaptığın zaman zaten denetlemiş de olursun.” (Ö15, Amaç)
- “Müfettişlerin rehberlik yapmaması en büyük sıkıntı bence. Daha çok denetim, eleştiri, yargılama sürecine odaklı oldukları için. Ben hayatımda öğretmenlik mesleğimde üç kez dediğim gibi müfettişlerle karşılaştım. Hiçbir yol gösterdiklerine şahit olmadım açıkçası.” (Ö28, Amaç)
- “Rehberliğe geldiklerinde evrak çok isteyerek gerekli rehberliği yapamıyorlar.” (Ö29, Rehberliğe Verilen Ağırlık)

İkişer katılımcı müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “fayda sağlama”, “sorun çözme”, “plan” ve “yaklaşım” konularında eksikliği dile getirmiştir. Örneğin:

- “Eksik kalan çok yön var. Yani zaten ben ne yaptım? Yapmam gereken dosyamı açtım, yapmam gerekenleri zaten yaptım. Baktılar, imzalayıp gittiler hocam. Rehberlik olarak tamam birkaç şey söyleniyor, işte şöyle yapın, böyle yapın deniyor olumlu yönden fakat yani zaten yaptığımız şeyler.” (Ö5, Fayda Sağlama)
- “Çok katkısı olmadığı için, hani olsa da olmasa da fark etmiyor benim için. Belki ders anlatışını izlerse, onlar çok daha fazla gezdikleri için, çok fazla öğretmen gördükleri için hani hocaya yol gösterebilirler, hani çocuklara daha iyi nasıl anlatabileceği konusunda yol gösterebilirler. Evrak boyutunda değil de yani biraz daha derse öğretmenin katkısı konusunda belki faydası olabilir, uygulama konusunda faydası olabilir.” (Ö6, Fayda Sağlama)
- “Eğer sorunlarımızı, ihtiyaçlarımızı dinleyecekler ise dönüp dönüp aynı yere geliyorum ama sık sık gelebilirler ziyarete. Mesela sorunlarımızı da dinlesinler. Ben o ödev konusunda yani ödev derken velilerin hiçbir şekilde destek olamadığını, bunu bilsin müfettişler. Yetmiyor çocuklara veliler, bütün yük öğretmenin üzerinde.” (Ö9, Sorun Çözme)
- “Mesela rehberlik öncesinden daha önceki yıllar, mesela bir 5 yıllık stratejik plan gibi. Biz 5 yılın sonunda okullarımızı bu bölgede şu seviyeye getireceğiz. Yani okulun da öğretmenin de ona göre hazırlığını yapabileceği bir plan olması lazım bence. Yani seneye örneğin bize müfettiş geldiği zaman bir müfettişin -kâğıt boyutunu bir kenara

birakalım da- vizyon olarak hangi yönde ne istediğini ortaya koyacağı şeyler olması lazım. Tabi ona göre de rehberlik olması lazım.” (Ö11, Plan)

- “Gerçekleştirilebilir, yaşanabilir, yaşatılabilir bir rehberlik ön çalışması hazırladığında ve o çalışmayla gittiğin zaman okullara zaten okullardaki sorunların çoğunu ortadan kaldırmış olursunuz. Zaten denetimin çoğunu yapmış oluyorsun rehberlikte iyi bir planla. Teftiş kalktığı için adamlar rehberlik de yapmıyor, kendi bildikleri iş, o.” (Ö15, Plan)
- “Öğretmenlerimizin eksiklerini veya sorunlarını dinleyerek çözme yönünde eksik kalıyorlar. Yani bizi duymuyorlar, onu söyleyeyim. Sorunlarımızla baş başa kalıyoruz. Müfettişlerin gelmesini hiçbir zaman istemiyoruz.” (Ö18, Sorun Çözme)
- “Rehberliği yürüten, denetimi yürüten kişilerin, bireylerin ekip arkadaşı gibi olmaması, çağdaş bir anlayışla yaklaşmayıp daha otoriter rehberlik anlayışında olması. Bu şekilde ister istemez araya bir set çekiyor. Yani daha böyle arkadaş canlısı, aynı bir ekipte çalışıyor şeklinde olsa daha verimli olur. Bunlarla ilgili seminerler ayarlanabilir. Yapıcı bir yaklaşım olması gerekli.” (Ö19, Yaklaşım)

Birer katılımcı “bilgi yeterliliği”, “algı”, “netlik” ve “zamanlama” konularında eksikliği dile getirmiş, bir katılımcı da eksik bir yön bulunmadığını ifade etmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Rehberlik ile ilgili en ufak bir bilgileri yok ki. Onların anladığı şeydu, müfettişlerin işi şeydu: Gideceksin, rehberlikte de eksik bulacaksın, denetimde de eksik bulacaksın, stajyer öğretmene soruşturma açacaksın ondan sonra gelecek özür dileyecek.” (Ö15, Bilgi Yeterliliği)
- “Müfettişlik tanımı nasıl değiştirilebilir bilmiyorum ama müfettiş dediğimiz zaman direk teftiş anlaşılıyor, teftiş kelimesinde de soruşturma anlaşılıyor. Müfettiş bir insanda sürekli soruşturma değil, takdir edilmek, eksiklerinin giderilmesi, varsa hatalarının örnek gösterilerek düzeltilmesi (algısını uyandırmalı). Nesil değişti gerçekten. Önceleri üstten konuşan müfettişler yok artık. Sınıfta, panoda niye şunu atmadın diye böyle emrivaki yapan bir müfettiş kitlemiz yok. Ama hala algımız kırılmamış diye düşünüyorum.” (Ö16, Algı)
- “Benim burada beklentim aslında net olarak ifadelerle bunların anlatılması. Biz bunu istiyoruz, şu şekilde yaparsanız, örneklerimiz de bunlardır denmesi. Net açıklamalar olmalı yani istenilen şey net olmalıdır. Bizim sorunumuz zaten bu; net olarak ifade

edilmediği için insanlar ne yapacağını bilemiyorlar. Ondan sonra da “Size demedik mi?” falan gibi uygulamalara giriyoruz.” (Ö26, Netlik)

- “Zamanlama yönünden biraz sıkıntı oluyor. Şöyle; bazı okullara biraz daha erken geliniyor, diyelim ki şubatta, martta. Öğrencilerin bizim kazanım dediğimiz davranış kazandırma yönünden tam işin kıvamında olmadığı veya istendik kazanımların tam verilemediği zamana denk geldiğinde sıkıntı olabiliyor. Yani daha çok bu rehberliğin okulun son zamanlarında, son 1 ayında falan olması hem sınıfın ne kadar istenilen davranışları kazandığının ölçülmesi açısından faydalı oluyor.” (Ö27, Zamanlama)
- “Benim kendi açımdan olduğunu düşünmüyorum.” (Ö17, Eksik yok)

“*Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili önerileri nelerdir?*” alt problemi kapsamında ikinci olarak katılımcıların “*Sizce müfettişlerin denetim ve rehberlik faaliyetlerinden hangisine daha fazla ağırlık vermeleri gerekir? Neden?*” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Ağırlık verilmesi gereken faaliyet ile ilgili katılımcı görüşleri Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.18. Ağırlık Verilmesi Gereken Faaliyet

Faaliyet	Sebebi	Cevaplar
Rehberlik	Denetim faaliyetlerinin süresi veya uygulanışı	Ö9, Ö13, Ö18, Ö21, Ö24, Ö27, Ö28
	Sorunların çözümü	Ö2, Ö11, Ö18, Ö20, Ö22
	Yol gösterme	Ö6, Ö10, Ö26, Ö28, Ö30
	Rehberlik ihtiyacı	Ö8, Ö15, Ö19, Ö23, Ö11
	Yardımcı olma	Ö12, Ö20, Ö28, Ö30
	Rehberlik sürecinin daha uzun olması gerekliliği	Ö1, Ö15, Ö16
	Tecrübe aktarımı	Ö3, Ö6, Ö14
	Eğitim sisteminin düzelmesi	Ö4, Ö25, Ö29
	Eksikliklerin tamamlanması	Ö5
	Denetimin daha çok idare ile ilgili olması gerekliliği	Ö7
Denetim	Verimlilik	Ö17
	Cevap yok	

Katılımcıların 30’u “rehberlik” faaliyetlerine daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Sebeplerine bakıldığında ise yedisi “denetim faaliyetlerinin süresi veya uygulanışı”, beşi “sorunların çözümü”, beşi “yol gösterme”, beşi “rehberlik ihtiyacı”, dördü “yardımcı olma”, üçü “rehberlik sürecinin daha uzun olması gerekliliği”, üçü “tecrübe aktarımı”, üçü “eğitimin sisteminin düzelmesi”, biri “eksiklerin tamamlanması”, biri “denetimin daha çok idare ile ilgili olması gerekliliği” ve biri de “verimlilik” olarak görülmektedir. Örneğin:

- “Bence denetime daha az ağırlık verilmesi gerekir. Denetim bir ders saatinde yapılabilir, basittir ama rehberlik uzun bir süreçtir. Rehberliğe daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Ö1, Rehberlik Sürecinin Daha Uzun Olması Gerekliliği)
- “Yani öğretmenlerin dedim ya muhatap olacağı insanlara ihtiyacı var. Sıkıştığımız, çok bunaldığımız yerler olabiliyor. Çözumsuz kalabiliyoruz.” (Ö2, Sorunların Çözümü)
- “Yani tecrübelerini aktarmak için ama dediğim gibi benden daha tecrübeli bir öğretmen olması lazım ki gelsin bana öyle rehberlik yapabilsin.” (Ö3, Tecrübe Aktarımı)
- “Bence rehberliğe hocam. Eğitimi düzeltmek istiyorsak denetimden çok rehberliğe odaklanmamız lazım ki çocuklarımızı daha iyi eğitebilelim, çocuklarımızı daha iyi geleceğe hazırlayabilelim.” (Ö4, Eğitim Sisteminin Düzelmeye)
- “Geliyorlar ve gidiyorlar, bir daha göremiyoruz. Tamam, şunlar, şunlar yapılacak, şunlar şunlar sorunlar, eksiklerimiz var. Ee konuştuk bitti, gittiniz, güle güle. Geri dönüt yok, bir iletişim olması lazım. Onlar da yapabilecekleri varsa bizim yetemediğimiz yerde onların tamamlaması lazım.” (Ö5, Eksikliklerin Tamamlanması)
- “Bence rehberliğe önem versinler. Yol gösterme açısından. Bize yol gösterirler, rehberlik yaparlar, kendi tecrübelerini paylaşırlar. Kendi planımızı yaparken de bizim için de faydalı olur, onlardan fikir alırız.” (Ö6, Yol Gösterme)
- “Bence rehberlik daha güzel, yani daha fazla ağırlık verilmeli. Bildiklerimizi, bilmediklerimizi karşılıklı konuşalım. Çünkü denetim yani 180 iş gününü bir derste denetliyorlar ya, o bana haksızca geliyor yani.” (Ö9, Denetim Faaliyetlerinin Süresi veya Uygulanışı)
- “Öğretmenin de motive olma ihtiyacı var işte veli baskısı, değişen öğrenci profili, okulda yaşadığı sıkıntılar olabilir. Yani bunları anlatabileceği, bunlara çözüm bulabileceği bir merciinin olması lazım diye düşünüyorum.” (Ö11, Rehberlik İhtiyacı)
- “Onların bize inanmalarını istiyoruz şahsen. İnanıp ona göre bir dahakinde gelmeden bize yardımcı olmalarını istiyoruz her türlü.” (Ö12, Yardımcı Olma)
- “Yani bir öğretmenin sınıfta karşılaşacağı olayları veya benzeri olayları müfettişlerin anlatması lazım, rehberlik etmesi lazım. Yani olası bir öğrenci profiliyle karşılaştığı zaman herhangi bir olası bir olayla karşılaştığı zaman öğretmenin nasıl davranması gerektiğini veya şöyle davranıldığı zaman şöyle olaylar olmuş diye bize örnekleme ile anlatılırsa daha iyi olur. Çünkü yirmi tane ayrı bir yıldız var ve hepsinin ayrı ayrı - sınıfımızda mesela yirmi öğrenci var- bir dünyası var. Ama bu müfettişler bu olayları

yaşadıkları için, bizlerden daha tecrübeli oldukları için bu şekilde rehberlik yapabilirler.” (Ö14, Tecrübe Aktarımı)

- “Elbette ki rehberlik çok önemli. Denetim bir saatlik iş; yapar, bitirir, gidersin ama rehberlik yıl boyunca belki de adamın meslek hayatı boyunca bir süreç. Şimdi bazı insanlar, bazı meslektaşlarımız var ki ciddi rehberliğe ihtiyacı var. Psikolojik destekli rehberliğe ihtiyacı var. Şimdi müfettişlerin hangisi bundan anlar ki diyorum. Yani var mıdır öyle bir müfettiş?” (Ö15, Rehberlik İhtiyacı)
- “Elbette ki ben rehberlik diye düşünürüm. Çünkü rehberlik kalbe dokunuyor, kalbe dokunduğu için etkisi daha güçlü oluyor. Denetim bedene dokunuyor, bedene dokunduğu için çok fazla bir etki bırakmıyor. Biraz daha sanki soğuk yüz görmüş gibi oluyorsun. Öbüründe farklı bir sıcaklık olduğu için daha kuşatıcı oluyor, daha anlayış oluyor ve insanı da söylenenleri yapmaya itiyor. Daha verimli oluyor.” (Ö17, Verimlilik)
- “Rehberlik öğretmenin kendisini geliştirmesini sağlar, sorunlarını dillendirebilmesini sağlar, o sorunlara çözüm aramasını sağlar. İyi bir iletişim, başarısını, hem de sınıftaki yeteneklerini görmesini de sağlar. Eğer iletişim kurabilirsek bizi değerlendirmesine izin veririz, bizi gözlemlemesine izin veririz ve verdiğimiz zaman da bir çözüm bulunur. Ama denetlemeye gelen kişiye biz kendimizi kapatırız. Gördüğü kısa bir sürede bizi yargılayacaktır, yargılayacağı için de kendimizi göstermekten çekiniriz.” (Ö18, Denetim Faaliyetlerinin Süresi veya Uygulanışı)
- “Öğretmenin sorunlarını ve eğitim öğretim yaparken karşılaştığı engelleri aşmaları için yardımcı olmalarını isterim.” (Ö20, Yardımcı Olma)
- “Denetim dediğim gibi bir ders gelmeyle, yıllarca da gördük; sadece evrağı eksiksiz ve evrağı düzenli olanlar daha göze hoş geliyordu ama kendisini sınıfa veren, sınıfa adayan, çocuklara veren, varını gücünü belki de harcayan öğretmen değil de evrakı tam olan öğretmen daha makbul oluyordu.” (Ö21, Denetim Faaliyetlerinin Süresi veya Uygulanışı)
- “Gerçekten dediğim gibi 12 senedir gelen giden yok diyelim, ihtiyacımız var mı? Açıkça söylüyorum var. Benim rehberliğe ihtiyacım yok diyen öğretmen bence yanlış düşünüyordur. Rehberliğe ihtiyacımız var. Benim var, yirmi beşinci senem, yani vücut da yaşlanıyor, hastalıklar da çıkmaya başlıyor. Belki o yönden bir pozitif transfer olacak.” (Ö23, Rehberlik İhtiyacı)

- “Eğitim sistemi denetlemeden çok rehberlikle olur, gzellekle olur, denetlemekle ancak kontrol -kontrol tabi ki önemlidir-. Zaten rehberlik yaptığınız zaman denetime gerek kalmaz. Eğer sistemde rehberlik olsa denetime gerek kalmaz çünkü rehberlik yapınca o sistem otomatikman denetliyor zaten. Şu an müfettişler yok ama toplum bu çağda da olduğumuz için her ğrenci, her veli zaten denetmen, bir müfettiş.” (25, Eğitim Sisteminin Düzelmesi)
- “Mutlaka rehberlik. Çünkü insanlara yol göstermek gerekiyor. Yani dediğim gibi üniversitede insanlar ğretmenliği ğrenemiyorlar. Öğretmenlik hayatı, gerçek başka bir Şey, yani üniversitelerde biraz işte öğrenciye kızmayın, öğrenciye bir Şey söylemeyin vesaire denir ama okula geldiğiniz zaman, gerçek hayatta karŐılaŐtığınız zaman farklıdır; uygulama deđiŐiktir. Çünkü sizin sabrınızı zorlarlar, sinirinizi zorlarlar vesaire, burada size rehberlik edilmesi gerekir. Çünkü insanlar bilmiyorlar bunun ne olduğunu.” (26, Yol Gösterme)
- “Rehberlik yönüne daha çok ağırlık verseler bence daha olumlu olacak. Çünkü ğretmen ister istemez kağıtların arasında boğuluyor. O kadar çok yazılı doküman bulduruyoruz ki. Benim mesela Şu anda sınıfıma müfettiş gelse iki klasör dosya var. evre incelemesi olsun, rehberlik faaliyetleri olsun, eskiden bir de yazılı evraklarını saklıyordum, müfettiş onları inceliyordu. Yani işin kırtasiye boyutunda değil de kazanımlar boyutunda yapılsa, yani gerçek anlamda rehberlik yapılsa daha uygun olacak.” (27, Denetim Faaliyetlerinin Süresi veya Uygulanışı)
- “Tabii ki rehberliğe daha çok önem vermeliler. Şimdi gelip bizi eleŐtirdikleri zaman, bu bu Şekilde yapılmamalı, bu böyle olmamalı dediklerinde; neyi nasıl daha iyi yapabiliriz işte dediğim gibi bu konularda bize hiç yardımcı olmuyorlar. Sadece birkaç saatliğine dersimize girip ancak bize verip, veriŐtirip, yargılayıp, eleştirip, moralimizi, motivasyonumuzu altüst edip çıkıp gidiyorlar. Bize hiçbir Şekilde fayda sağlamıyorlar, bir yol göstermiyorlar.” (28, Yardımcı Olma)
- “Rehberliğe gereken önem verildiği zaman eğitim ve öğretimdeki aksaklıkların azalacağına inanıyorum.” (29, Eğitim Sisteminin Düzelmesi)

“Sınıf ğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili nerileri nelerdir?” alt problemi kapsamında nc olarak katılımcıların *“Müfettiş rehberliğinin daha etkili olması için önerileriniz nelerdir?”* sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Sınıf ğretmenlerinin müfettiş rehberliğinin daha etkili olması için nerileri Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19. Müfettiş Rehberliğinin Daha Etkili Olması İçin Öneriler

Öneriler	Cevaplar
Müfettişlerin yaklaşımı	Ö1, Ö5, Ö6, Ö8, Ö15, Ö17, Ö19, Ö25, Ö26, Ö28, Ö29
Rehberlik uygulaması	Ö9, Ö14, Ö16, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25, Ö30
Rehberlik süre veya tekrarı	Ö1, Ö4, Ö7, Ö18, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö28
Bireysel ve çevresel şartları dikkate alma	Ö14, Ö19, Ö26, Ö27
Müfettiş sayısı	Ö2, Ö3, Ö7
Müfettiş-öğretmen sabitliği ve sürekliliği	Ö3, Ö16, Ö18
Müfettiş eğitimi	Ö1, Ö4, Ö15
Müfettiş-öğretmen iletişimi	Ö5, Ö15, Ö18
Müfettiş desteği	Ö12, Ö16, Ö24
Müfettiş donanımı	Ö13, Ö15
Müfettişlerin rehberlik hazırlığı	Ö5
Müfettiş görevlerinin ayrılması	Ö11
Müfettişlik kavramı	Ö13
Ulaşım ve uzaklık	Ö23
Netlik	Ö26
Öneri yok	Ö10

Katılımcıların 11'i "müfettişlerin yaklaşımı" konusunda öneriler dile getirmiştir. Örneğin:

- "Bir kere yaklaşım tarzlarını değiştirecek eğitim almaları gerekir müfettişlerin. Belki onların da haklı oldukları taraf olabilir. Evet, bizim camiada da bunu kötüye kullanacak kişiler olmuş olabilir ama bunu genele yaymamak lazım. Çünkü çoğu arkadaşımız (yüzde 99'u) bizim meslekte özveriyle çalışan kişiler. Sonuçta bizim meslek vicdan mesleği, müfettişe şirin gözüüp o gittikten sonra yine yapacağını yapar öğretmen. Bunu yapmak yerine daha çok ılıman yaklaşıp, daha öğretmen canlısı yaklaşım sorunları birlikte çözmeliyiz." (Ö1)
- "Denetimi ön plana çıkarmayıp eğer gerçekten dost gibi öğretmeni yönlendirmeye çalışan, öğretmenin eksiklerinde yardımcı olmaya çalışan bir abla gibi, bir ağabey gibi yaklaşırlarsa öğretmenlerin o anlamda güvenini kazanacak hareketler yaparlarsa tabi ki söyledikleri sözlerin de daha fazla etkisi olacak, yaptıkları denetimde rehberlik anlamında kafasına takılan şeyleri sormak istedikleri kişiler olacaklar eğer gerçek anlamda bir rehberlikçi gibi davranırlarsa." (Ö8)
- "Güzel davransınlar. Eksikleri tabi ki söylesinler de hani böyle tavsiye niteliğinde söylenmesi bence daha güzel olur." (Ö9)
- "Öncelikle gelen müfettişte niye geldiğinin bilinci olması lazım. Ben bu öğretmenin sınıfına niye giriyorum? Her şey burada bitiyor. Eğer amacı bana bir şeyler katmaksa katar hocam ama amacı benim eksikimi bulmak, bana tepeden bakmak ise onu da yapar. Benim burada yapabileceğim hiçbir şey yok." (Ö13)

- “Bir sürü sıkıntının içinde bir de müfettişin gelip egosunu, öğretmen üzerinde ego tatmin etmesinler. Yani mümkünse öğretmene destek olsunlar, omuz versinler.” (Ö15)
- “Müfettişler eğitimcileri anlıyorlar zaten. Ama anlayarak, onların kalbine dokunarak bu işi yapmaları, yani onları eğitimden soğutmadan ya da onların mesleklerine karşı olumsuz bir bakış açısına yol verecek hareketler olmadan, onlara bir baba şefkatiyle, anne şefkatiyle yaklaşıp onları evlatları gibi görüp onlara kendi tecrübelerinin ışığını yansıtmaları gerekiyor. Böyle olduğu zaman ben her şeyin daha güzel olacağını, eğitimin de daha güzel olacağını, daha verimli olacağını düşünüyorum.” (Ö17)
- “Sorunlarımızı çözmesi, bizi dinlemeleri lazım, bunlar. Yapıcı olmaları gerekiyor, yıkıcı değil de olumlu ifadelerle konuşmaları gerekiyor. Yani bizim moralimizi bozmamaları lazım, destek olmaları gerekli öğretmenlere.” (Ö19)
- “Müfettişler de gelip bizim göremediğimiz şeyi yapmış olsa, biz de gerçekten çocuklara bu şekilde davranmış olsak, şu nüansa dikkat etmiş olsak diyeyim, rol model olduğu zaman ben: Eyvallah her gün gelsin, senede bir sefer de değil her gün gelsin derim ama bizim aramızda sanki soğuk bir şey var, öyle değil gibi.” (Ö25)

Katılımcıların 10’u “rehberlik uygulaması” konusunda öneriler dile getirmiştir.

Örneğin:

- “Öğretmenler odasına toplayabilir hepimizi. Ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz, bizden beklentileriniz veya bildiğiniz, bilmediğiniz öyle olabilir. Bana oturup siz dersinizi işleyin dediği zaman ben 180 derece değişiyorum. Yani herkes değişir daha doğrusu, herkes değişir. Hani insan bir kere neler söyleyeceğini unuttur. Sonuçta karşısında dinleyen biri var. Yani müdürün odasına çağırıp ne gibi rehberlik hizmetleri istersin, soracağınız sorular var mı gibi rehberlik olabilir.” (Ö9)
- “Sınıfta denetlemeden, mesela öğretmen odasında veya konferans salonlarında gelen müfettişler, ilçede bütün öğretmenleri toplayıp müfettişlerin deneyimlerinden yararlanarak bir toplantı yapılabilir. Üç saat sürebilir, beş saat sürebilir, iki gün sürebilir. Bu şekilde öğretmenlere daha verimli olacaklarına inanıyorum ve öğretmenlerin de daha motive olacaklarına inanıyorum ben.” (Ö14)
- “Öğrenci bazlı olmalılar, yaşanan sorunları görmeliler. Çevre analizinin iyi yapılmış olması gerekiyor, çevre analizini dikkate almalılar. Eksiklikleri tespit edip onlara yönelik çözümler bulmalılar. Mesela sınıf kalabalıkça yakın çevreye bir okul yapılabilir ya da eksik materyal olabilir belki okulda, bunlara yönelik şeyler yapılabilir.

Öğretmenin kendinden kaynaklı eksiklikleri olabilir, gerekli seminerler alabilir. Bu şekilde bunlar ayarlanabilir, gerekli yerlere iletilebilir.” (Ö19)

- “Yani eskiden sene başı seminerleri falan yapılırdı yüz yüze. Ama bu biraz bitti gibi. Bu iyi mi? Bence iyi değil. Uzaktan bir toplantı isteği geliyor. Giriyoruz, girmiyoruz, yalandan kapatıyoruz. Küçük parçacıklar halinde olursa, yani müfettiş alır da bütün ilçeyi, bütün köyleri değil de üç dört okul olacak şekilde grup rehberliği.” (Ö23)
- “Sürenin olması gerekiyor, bir de yani biraz önce söylediğim gibi eğer sayı yetersizse çekinmeden öğretmen, ben bir rehberlik almak istiyorum, bu konularda zorlanıyorum dediği zaman; böyle olağan bir şey olması lazım. Nasıl ben öğretmen arkadaşımı sınıfa gerekirse çağırıp da burada bir sıkıntı yaşadım diye rahatlıkla söyleyebiliyorsam müfettişe de söyleyebilmeliyim, ondan gerekli desteği alabilir.” (Ö24)
- “Başta; çok gerekli bir şey mi onu da tartışmak lazım aslında da yani rehberlik gerçekten çok gerekli mi müfettiş tarafından. Yani rehberliği müfettişlerden ziyade bence bu meslekte yıllarını vermiş, yani çok tecrübeli öğretmenlerin yapması daha mantıklı bence.” (Ö30)

Katılımcıların dokuzu “rehberlik süre veya tekrarı” konusunda öneriler dile getirmiştir.

Örneğin:

- “Tamam rehberlik var. Nasıl yapılması gerektiği, bazı sıkıntıların nasıl çözülmesi gerektiği anlatılıyor. Sonra da denetim geliyor. Bu rehberlik ile denetim arasındaki zamanın arasında da birkaç rehberliğin veya birkaç uygulamanın olması gerektiğini düşünüyorum. Yani direkt rehberlikten sonra ikinci dönemde denetime gelmek biraz sıkıntılı kaçıyor. Ara ara uygulamalar olması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö1)
- “Nasıl olmalı? Bence görüşmeler haftalık olmalı. Öğretmenin dertleri de dinlenmeli. Okul, aile, çocuk üçgeninde böyle şey yapılmalı, konuşularak işte ne yapabiliriz hep birlikte diye öğretmene yol gösterilmeli. Sadece öğretmenin üstüne atılmamalı da. Bence görüşmeler haftalık olmalı. Senede bir görüşme öğretmene bence bir şey ifade etmez yani zannetmiyorum.” (Ö4)
- “Şimdi tabi çok fazla okul var, her okula da yetişemezler. Daha önce çok sık gelmelerine gerek yok demiştim ama eğer sadece rehberlik için daha fazla önem verilecekse rehberlik için biraz daha sık gelebilirler okullara.” (Ö7)
- “Çok zaman sınırlı gibi görüyorum ya, alelacele mi diyeyim ne diyeyim? Böyle çok sıkıştırılmış bir zamanda belki onların da vakti yok. Halbuki daha böyle geniş tarzda

bütün saatler süren, sınıfta değil de dışarda da oturarak da. Bu şekilde olabilirdi. Zaman yönünden biraz uzatılabilir. Yani bir saat hadi taş çatlasın iki saat olduğunu çok hatırlamıyorum ben ya. Dediğim gibi süre olarak uzatılması.” (Ö23)

Katılımcıların dördü “bireysel ve çevresel şartları dikkate alma” konusunda öneriler dile getirmiştir. Örneğin:

- “Bence gelen müfettişler öğretmenlerin çalışma şartlarına göre, çalıştıkları okullara da göre birazcık denetlemeyi veya rehberliği ona göre yapmaları lazım diye düşünüyorum.” (Ö14)
- “Görevine yeni başlamış, 5-10 yıl arasında olanlara, 1-5 yıl arasında olanlara veya 10 yıl üzerinde olanlara, 20 yıl üzerinde olanlara yapılan rehberlik faaliyetleri ayrılmalı. Yani herkese aynı rehberlik faaliyeti yapılmaz çünkü tecrübeler oluştuktan sonra, bir de işin acemilik boyutu var bu acemilik boyuttaki öğretmenlere yapılacak rehberlikle 20 yıl üzerinde çalışan öğretmene yapılan rehberlik aynı olmamalı. Mesela sizin rehberlik faaliyeti yapmaya gittiğiniz bölgede -işte ben Doğuda da çalıştım o bölgedeki insanlara olan tavırlar davranışlar ve vesaire ile bu bölgede- yaşayan insanlara olan tavır davranış, öğrenciye olan tavır davranış aynı olamaz, o zaman rehberlik faaliyetleri de aynı olmayacak, o da farklılık göstermeli. Yani zengin bir muhitte ise insanlar oraya göre bir rehberlik faaliyeti veya işte fakir bir muhitte ise ona göre bir rehberlik faaliyeti veya geride kalmış bölgelerde ona göre yapılmalı.” (Ö26)
- “Bir öğretmenin içinde bulunduğu okul ortamı, yani ben okul ortamını bir aileye benzetiyorum. Müfettişlerin okul ortamını gözlemleyip, okulda misafir gibi bulunup okuldaki öğrencilerin, öğretmenlerin eğitim öğretim yönünden ne kadar bir ortamın içinde bulduklarını gözlemlerininin, rehberlik yapma açısından daha faydalı olacağını düşünüyorum.” (Ö27)

Katılımcıların üçü “müfettiş-öğretmen sabitliği ve sürekliliği” konusunda öneriler dile getirmiştir. Katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Bir müfettişe 20 öğretmen, 30 öğretmen verilir. Sadece 20 öğretmen, 30 öğretmene rehberlik eder yani sırf onlarla ilgilenir. Ertesi sene de yine aynı kişi gelir, gene aynı öğretmenlere gelir.” (Ö3)

- “Şimdi dört yıl boyunca takip ettiğimiz zaman bir nevi nedir? O öğretmenin sorumlusu gibi birden alıp dörde kadar birlikte gittikleri zaman, aynı müfettiş ile yol alınca, birbirlerini tanıdıkları için daha bir ileri seviye verimliliğe ulaşırlar.” (Ö16)
- “Bence rehberlik süreçtir, yani müfettişler aslında gününbirlik bir şekilde gelip değerlendiremezler. Bence müfettişle öğretmen arasında bir iletişim olmalı. Yani mesela burada müfettişlerin bulunduğu bir birim olmalı. Müfettişle öğretmen sürekli iletişim kurabilmeli, o müfettişin mesela birkaç öğretmenle -nasıl bizim 20 tane öğrencimiz varsa- 15 tane öğretmeni vardır ve o öğretmenler sürekli o süreç içerisinde birbiriyle iletişim içerisinde olmalı. Sıkıntılarımızı söyleyebilmeliyiz, sorunlarımızı gidip söyleyebilmeliyiz, ondan çözüm önerisi alabilmeliyiz, ihtiyaç hissettiğimizde gerekirse sınıfa da davet edebilmeliyiz. Bizi gözlemlemesini isteyebilmeliyiz. Yani bunları birlikte değerlendirebilmeliyiz. Yani onun karşısında amir memur şeklinde değil de gerçekten bir dost edasıyla güvenebileceğimiz birisi olmalı, bizi yargılayacak, eleştirecek, suçlayacak ve bir yerlere şikâyet edecek birisi değil.” (Ö19)

Üçer katılımcı “müfettiş sayısı”, “müfettiş eğitimi”, “müfettiş-öğretmen iletişimi” ve “müfettiş desteği”, ikisi ise “müfettişlerin donanımı” konusunda öneriler dile getirmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Mesela aldıkları eğitimin iyi olması lazım bence hocam. Nasıl bir eğitim alıyorlar bilmiyorum, bilgim yok açıkçası ama bu eğitimi alırken bazı şeyleri yaşamaları lazım. Masa başında ya da o sıralarda öğrenciler gibi oturarak ve eğitim değil de gezerek, yaşayarak okulların içinde. Mesela müfettiş olacaksın staj sistemi gelsin. Mesela bir kişi müfettiş olmak için ve okuldaki problemleri yaşayabilmesi, o okulda belli bir zaman görev yapsın hocam. Yani öğretmen olarak değil ama bir gözlemci olarak bir görev yapsın. Okullarda nasıl problemler var, öğretmenlerin nasıl problemleri var? Çözüm odaklı olması için bir insanın yaşaması lazım bir problemi. Siz istediğiniz kadar deyin, benim yaşadığımı bilmedikten sonra sizin çözümünüz ne olur? Sadece dıştan olur değil mi? Çözüm odaklı olması için o insanın okullarda gerçekçi bir staj yapması lazım bence.” (Ö4, Müfettiş Eğitimi)
- “Geliyorlar ve gidiyorlar, bir daha göremiyoruz. Tamam, şunlar, şunlar yapılacak, şunlar şunlar sorunlar, eksiklerimiz var. Geri dönüt yok, bir iletişim olması lazım. Onlar da yapabilecekleri varsa bizim yetemediğimiz yerde onların tamamlaması lazım. Yani

eğer eskisi gibi olacaksa olmasını istemem, gerek yok.” (Ö5, Müfettiş-Öğretmen İletişimi)

- “Yani kadroların artması lazım, kendilerini okulda daha çok farklı konularda da görebiliriz.” (Ö7, Müfettiş Sayısı)
- “Burada başarıyı artırmak için beraberce bize verdikleri fikirlerle bu başarıyı artırmanın yollarını arayacağız. Onlar da bize destek olup şöyle yaparsanız şu şekilde başarı artar, aileleri şu şekilde yönlendirirseniz, bu şekilde biz onlardan yardım istiyoruz. O yönden.” (Ö12, Müfettiş Desteği)
- “Teknik olarak şu olmalı. Biraz önceki söylediğim gibi yeniliklerden, Türkiye'deki değil, dünyadaki yeniliklerden, yaklaşımlardan, eğitim yaklaşımlarından, psikolojik yaklaşımlardan çok iyi haberdar olması gerekir. O şekilde donanımlı ise zaten beni nasıl eğiteceğini bilir. Ama ben bunu görmedim, görmüyorum.” (Ö13, Müfettişlerin Donanımı)
- “İletişim içerisinde olabilirler. Yani rehberliğinden sorumlu oldukları öğretmenleri - iletişim çağındayız- bir grup kurar WhatsApp grubu mesela, oradan paylaşımlarda bulunur. Bu da iyi bir şey olur. Şöyle iyi bir şey olur. İnsanlarımız sosyal medyada bilgi paylaşmayı seviyor. O yönde kendimizi tatmin etme gibi bir durumumuz var. Sosyal medyada paylaşılan bir bilgi hem daha geniş mecralara ulaşıyor hem de o müfettişin teftiş edeceği grup bellidir. Ya da rehberlik ettiği grup kendi içinde de birbirine rehberlikte bulunur.” (Ö15, Müfettiş-Öğretmen İletişimi)
- Her şeyden önce bu müfettişlerin gençleştirilmesi lazım. Yani kafa olarak gençleşemez yaşlılar, çünkü statüko var adamların kafasında. Gençleşirken işte rehberlik okuyacak, rehberliği bilecek. Dedim ya biraz önce, Türkiye'nin 3-5 bölgesinde -8 yıl-10 yıl ne işe çalışmış olacak ki bir şeyler biriktirsin sepetine de gelsin, o sepetindekileri bana versin. Yoksa o sepetle gel, o sepetle git, ne verecek bana?” (Ö15, Müfettişlerin Donanımı)
- “Eğitim öğretimde sınıf yönetimiyle ilgili olabilir. Sıkıntılı öğrencilerin BEGEP projesiyle ilgili eğitime bütün öğrencileri katkı sağlamak amacıyla ve hepsinin eğitime dahil edilmesi amacıyla müfettişler destek verebilir bu anlamda.” (Ö24, Müfettiş Desteği)

Birer katılımcı “müfettişlerin rehberlik hazırlığı”, “müfettiş görevlerinin ayrılması”, “müfettişlik kavramı”, “ulaşım ve uzaklık” ve “netlik” konularında öneriler dile getirmiştir. Örneğin:

- “Okuldaki başarıya, yani o havaya bakılmalı bence, önce ön bilgi verilmeli. Yani müfettişler böyle boş boş gelmesin okullara, dolu gelsinler bir ön bilgi edinsinler. Ne eksik, ne istiyoruz, bizden bir bilgi alsınlar öyle gelsinler bize. Çözümle gelsinler yani yardımcı olmak için gelsinler.” (Ö5, Müfettişlerin Rehberlik Hazırlığı)
- “Müfettişlerin de sürekli kendini yenileyip ufuk açıcı, önde olmaları gerekiyor. Ama bunda da şöyle bir durum var. Yani soruşturmaya mı bakacaklar yoksa bu işlerle mi ilgilenecekler? Onlar açısından da bu ayrı bir dezavantaj. Ayrılmalı. Şöyle. Yani eğer bir rehberlik alanı, yani sadece rehberlik alanıyla ilgilenen bir kadro olmalı, soruşturma yürüten bir kadro olmalı.” (Ö11, Müfettiş Görevlerinin Ayrılması)
- “Yani müfettiş önyargısının kaldırılması lazım. Genelde de öğretilmekte de kaldırılması lazım. Yani müfettiş geliyor değil de rehberliğe geliyorlar. Bir kere bu müfettiş kavramının kalktığını ve Milli Eğitim Bakanlığının eğitim merkezlerinde eğitilmiş olan yeniliklerle sürekli takviye edilmiş olan eskiden müfettiş denilen insanların artık rehberlik yapma amacında olup herhangi bir puanlama gözetmeksizin amaçlarının rehberlik olduğunu ve bölgesel olarak, iller olarak yönlendirmelerin yapıldığını, bundan sonra rutin olarak ara ara eğitimler yapılacağını, grup olarak bireysel olarak yapılacağını lanse edilmesi lazım ki öğretmen; tamam teftiş olayı yok, bana gelen bana yardımcı olmaya geliyor, bana destek olmaya geliyor psikolojisini oluşturup ondan sonra ne yapacaksa yapılır.” (Ö13, Müfettişlik Kavramı)
- “Müfettişleri şehrin içine toplamanın bence bir anlamı yok. Bütün müfettişler Konya'da. Yani ilçelere dağıtılabilir, Akşehir'e verilebilir. 10 müfettiş, sen burada ikamet edeceksin, senin Konya ile çok bir işin olmayacak, sen burada Akşehir'in belkemiği olacaksın. En fazla ne olabilir? Tuzlukçu, Yunak, Çeltik yakın ve şimdi onların da neticede insan olarak düşünmeleri gereken bazı şeyler var. Bir an önce yol uzun, onları çok etkiliyor, aidiyet hissi yok. Adam bir an önce gitmek istiyor, uzak. Ama Akşehir'de olsa gelir dolanır. Yani illa rehberlik denetim olmasına da gerek yok. Bir ziyarete gelir, bir çay içmeye gelir. Bu zor bir şey değil aslında.” (Ö23, Ulaşım ve Uzaklık)
- “Müfettişler rehberliklerini aslında olumlu bir dille yapmalı ve kavramların içini doldurarak neler yapılacağını veya neler yapılması gerektiğini veya Milli Eğitimin öğrencilerden, öğretmenlerden neler istediğini açık sözlülükle ifade etmeleri gerekiyor. Yani rehberlik faaliyetlerine işte yıl içerisinde hangi zamanlarda neler yapılacağını somut bir şekilde ifade etmeleri gerekir.” (Ö26, Netlik)

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili önerileri nelerdir?” alt problemi kapsamında üçüncü olarak katılımcıların **“Sizce rehberlik faaliyetlerinde en çok hangi konulara ağırlık verilmelidir? Neden?”** sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğinde ağırlık verilmesi gereken konularla ilgili görüşleri Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20. Müfettiş Rehberliğinde Ağırlık Verilmesi Gereken Konular

Konular	Cevaplar
Öğretim yöntem ve teknikleri	Ö3, Ö4, Ö6, Ö10, Ö14, Ö17, Ö19, Ö24, Ö25, Ö28
Sınıf yönetimi	Ö4, Ö10, Ö11, Ö14, Ö16, Ö18, Ö19, Ö23, Ö30
İletişim	Ö2, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö22, Ö25
Mevzuat	Ö3, Ö10, Ö25, Ö26
Öğretmen istek veya görüşleri	Ö5, Ö7, Ö8, Ö20
Öğrenci davranışları	Ö4, Ö10, Ö16, Ö22
Eğitimin psikolojik boyutu	Ö1, Ö4, Ö13, Ö17
Öğrenci başarısı	Ö9, Ö12, Ö25
Sorunların çözümü	Ö18, Ö25, Ö30
Eksikleri tamamlama ve yardım	Ö8, Ö16
Öğrenci tanıma	Ö12, Ö27
Müfredat	Ö10, Ö18
Teknoloji	Ö11, Ö29
Çevre etkenleri	Ö14, Ö27
Aile eğitimi	Ö21, Ö22
Psikolojik destek	Ö8
Sosyal medya kullanımı	Ö11
Öğretmen idealizmi	Ö15

Katılımcıların 10’u müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “öğretim yöntem ve teknikleri” konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin:

- “Yeni öğretim yöntem ve teknikleri olabilir mesela. Hani yeniyi belki takip edemiyor olabiliriz, üniversitede şimdi anlatılan yeni yöntem ve teknikler, onlar olabilir. Öğrencilere daha etkin bir şekilde ders anlatabilmek için yeni bir yöntem çıktıysa onu anlatabilir.” (Ö3)
- “Çocuklara kazanımı verme açısından zorluk çekiyoruz. Yani biz sınıf öğretmeni olunca -biliyorsunuz siz de- o konuyu kesinlikle çocuklara vermek zorundayız. O yüzden nasıl daha iyi, daha kolay, daha kalıcı verebiliriz hani bu konularda. Yani tamamen uygulama.” (Ö6)
- “Yeni gelişmelerden, bizim haberimiz olmayan eğitim anlamında ne tür gelişmeler varsa; ‘Hocam bak şu eğitim öğretim tekniğini de uygulayabilirsiniz, öğrenme metodunu da uygulayabilirsiniz, çok faydası var, öğretmen arkadaşlar daha önce de denediler olumlu sonuç aldılar, siz de böyle bir çalışma yapabilirsiniz.’ O şekilde bir öğretim teknikleri konusunda da yardımcı olabilir diye düşünüyorum.” (Ö24)

- “Ders kazanımları daha etkin şekilde nasıl verilebilir, bu konuda bize yardımcı olabilirler. Çocuklara nasıl daha iyi bu konuyu öğretebiliriz? Şimdi müfettiş beyler sağ olsunlar dersimize geliyorlar, bakıyorlar. Yok bu böyle olmamış, böyle yapılmamış. Tamam ben yanlış yapmış olabilirim ya da doğru öğretememiş olabilirim. Peki bunu ben nasıl öğretemeliyim? Nasıl çocuklara daha iyi kavratabilirim? Bu konuda da bize hiçbir şekilde yardımcı olmuyorlar maalesef.” (Ö28)

Katılımcıların dokuzu müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “sınıf yönetimi” konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin:

- “Her şeyden önce sınıfın içindeki yönetim. Yönetim nasıl olabilir? Mesela ben belki o çocuğa yanlış yaklaşıyorum, belki farklı yaklaşmam lazım.” (Ö4)
- “Sınıf yönetiminin bence bu değişen şartlarda mutlaka gündemde olması lazım. Çünkü bugün günümüzün en büyük problemlerinden bir tanesi öğretmenlerin maalesef sınıfta birçoğunun ezilmesi.” (Ö11)
- “Bence şu anda öğrenci potansiyeli olarak öğretmenlik camiasında duyduğumuz şeylere göre sınıf yönetimi bence daha çok olmalı. Sınıf yönetiminde rehberlik yapılmalı. Çoğu öğrencinin yani şımarık ve öğretmene saygısızlıkları olduğu için sınıf yönetiminde rehberlik yapılmalı.” (Ö14)
- “Sınıf yönetimi, kesinlikle sınıf yönetimi. Yani sınıf yönetimini biz dört senelik eğitim fakültesinde bir şey öğrenememişiz yani öyle gözlemlerim. Sınıf yönetimi konusunda çok eksiklerimiz var. Kitap da okumamışım. Bir iki tane kitap okuduğumu hatırlıyorum ben. Yani sınıf yönetimi ile ilgili kitaplar okunabilir. Hatta öğretmenlere nasıl olur bilmem de zorunlu tutulabilir.” (Ö23)

Katılımcıların yedisi müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “iletişim” konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin:

- “Dediğim gibi iletişimde çok sıkıntı yaşıyoruz özellikle şu anda, velilerle çok sıkıntı yaşıyoruz. Özellikle veli öğretmen ilişkileri, akran zorbalığı şu an acayip, yani onlarda da bir şey yapabilirler. Yani velilerle nasıl iletişim kuracağımızı bile belki yönlendirebilirler veya velileri onlara bile yönlendirebiliriz. Çünkü veliler artık (öğretmeni) yönetici bir insan olarak görmüyor sınıfta. Normal kendisiyle arkadaş gibi görüyor ama onların bir sınırı olduğunu anlatacak birine ihtiyacımız var.” (Ö2)

- “Sınıf içerisindeki öğretmenlerin zorlandığı konularda, öğrencilerle iletişim kurmakta zorlanılan konularda yol gösterici olabilir.” (Ö18)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği faaliyetlerinde ‘mevzuat’ konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin:

- “Hakkımı savunmak için yeni bir kanun, yönetmelikte bir değişiklik yapıldıysa onu anlatabilir.” (Ö3)
- “Öğretmenlere sadece plan programdan bahsetmemeleri lazım, özlük haklarını da anlatmaları lazım. Yani bir öğretmene yıllık izninin ne kadar olduğunu, zor durumda kaldığında -yıllık iznimiz yok ama- işte mazeret izninin hangi hallerde alınabileceğini veya işte okula bir gün iki gün gelmediğinde ne olabileceğini, şunu, bunu müfettişler vasıtasıyla öğrenmeliyiz. Sadece her şey plan program değildir ki.” (Ö26)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “öğretmen istek veya görüşleri” konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin:

- “Öğretmen istekleri göz önünde bulundurulmalı. Yani öğretmenin karşılaştığı sorunları bilmeliler. Bunu paylaşmalı öğretmen ki onlar da çözüm önerisi sunabilmeliler.” (Ö5)
- “Rehberlik faaliyetlerinde bence en fazla ağırlık verilmesi gereken konu öğretmenlerin görüşleri. Ben bakanlığın, öğretmenlerin görüşlerini çok almadığını düşünüyorum, genelde öğretmenlerin kanısı da bu. Mesleğimiz ile ilgili bir şey yayınlanacağına ya da bir kanun geleceğinde biraz daha fazla öğretmenlerden görüş alınması, bunların da müfettişler aracılığıyla olabileceğini düşünebilirim. Yani onların adına mesela Millî Eğitim Bakanlığı adına gelip geçecek bir konu ile ilgili oturup birlikte konuşabiliriz, görüşlerimiz alınabilir.” (Ö7)
- “Öğretmen sorunlarının dinlenmesi konusuna ağırlık verilmeli. Yaptığımız iş konusunda yaşadığımız sorunların herkes tarafından bilinmesi için kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum.” (Ö20)

Katılımcıların dördü müfettiş rehberliği faaliyetlerinde “eğitimin psikolojik boyutu” konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin:

- “Bence öğrenciye yaklaşım tarzları konusunda. Çünkü şu an hem psikoloji bilimi gelişti hem öğrenci profilleri değişti. Çok çeşit öğrenci tiplerimiz var şu anda. Özel öğrenme güçlüğü olan öğrenciler var, hiperaktivite olan çocuklar var. Sürekli hastalığı olan

çocuklar olabiliyor, engelli olan çocuklar olabiliyor. İşte bunlara yönelik karma sınıflarda nasıl davranılması gerektiği, nasıl çocuklara eğitim verilmesi gerektiği hakkında rehberlik edilmesi gerektiğini düşünüyorum şu anda.” (Ö1)

- “Çocuk psikolojisi. Dört yıl üniversite okuyup da bir türlü öğrenemediğimiz çocuk psikolojisi, pedagoji. Çok iyi bir şekilde öğretmene yönlendirme yapılması lazım.” (Ö13)
- “Eğitim bir psikoloji işi, işin özünde. Veli psikoloji demek, öğrenci psikoloji demek, öğretmen psikoloji demek. Eğitimdeki psikolojik taraf hallolduğu zaman işin büyük oranda hallolacağını düşünüyorum ben. Çünkü öğrenci soru cevap durumu psikolojiye bağlı. Velinin öğretmeni anlaması, çocuğunu, evladını anlaması psikolojiye bağlı. O yüzden eğitimde psikolojik boyut çözüldüğü zaman eğitimde çok ciddi düzeyde ilerleme kaydedileceğini düşündüğüm için bu yönlere ağırlık verilmeli diye düşünüyorum.” (Ö17)

Katılımcıların müfettiş rehberliği faaliyetlerinde ağırlık verilmesi gereken konular olarak; dördü “öğrenci davranışları”, üçü “öğrenci başarısı”, üçü “sorunların çözümü”, ikisi “eksikleri tamamlama ve yardım”, ikisi “öğrenci tanıma”, ikisi “teknoloji” ve ikisi de “çevre etkenleri” konularını da ifade ettikleri görülmektedir. Örneğin:

- “Öğretmene genellikle eksikleri konusunda yardımcı olunması lazım.” (Ö8, Eksikleri Tamamlama ve Yardım)
- “Mesela çocuklar başarısız ise neden başarısız? Neden olabilir? Mesela malzeme eksikliğinden olabilir, bir merkez okul gibi olamıyoruz biz. İşte dediğim gibi ailesel, bu bilgileri alabilirler bizden. Çocukların başarısı üzerine rehberlik yapabilirler.” (Ö9, Öğrenci Başarısı)
- “Bir kere teknoloji konusu mutlaka gündemde olması lazım. Değişen bu yeni süreçte öğretmenin bilgisayar ondan sonra akıllı tahta kullanımıyla alakalı olması lazım.” (Ö11, Teknoloji)
- “Rehberlikte müfettiş arkadaşların gelip ilk önce bu çocukların aile durumları, eğitim seviyeleri, gelir durumları, bunlar hakkında bilgi edinmesi veya bizden almaları gerekiyor. Bizim yapmış olduğumuz çalışmaların öğrencilerin başarısını arttırmada doğru olup olmadığını, bu yönden bize yardımcı olmalarını istiyorum.” (Ö12, Öğrenci Başarısı)

- “Çevre etkenleri konusunda rehberlik yapılmalı yani bir köydeki öğretmen o köyün bir abidesi. Yani o köyde öğretmen her şeydir mesela, o şekilde rehberlik yapılmalı.” (Ö14, Çevre Etkenleri)
- “Hani demiştik ya teknik servis gibi eksik kaldığı yönlerini veya yeni bir özelliği varsa o özellik konusunda öğretmeni teşvik edici olması için diye düşünüyorum.” (Ö16, Eksikleri Tamamlama ve Yardım)
- “Şimdi bizim bir de veli sorunumuz var, o ayrıca gündemde. Veli, öğrenci, öğretmen arasında yaşanan sorunlara çözüm bulmada bize yardımcı olabilir.” (Ö18, Sorunların Çözümü)
- “Daha çok akran zorbalığı ve davranış bozuklukları. O da ailelerden kaynaklı oluyor. Yani ailede bir problem varsa çocuk onu ertesi gün okula yansıtabiliyor.” (Ö22, Öğrenci Davranışları)
- “Öğrencilerin geldikleri ortam çok önemli. Yani bizim sınıftaki, kitaptaki basılı olan şeyleri vermek değil de öğrencinin alabildiği kadarını vermemiz daha önemli. Müfettişlerin bu konuda rehberlik yapması, yani öğretmenin ne verdiğini değil de ne alabildiğine bakmaları bence biraz daha rehberliğin önünü açacak çünkü her okulda her müfredatı uygulayamıyorsunuz. Kâğıt üstünde uyguluyorsunuz ama sonuçta çok bir geri dönüş olmuyor. Okulların sınıf ortamları, fizik ortamları, teknolojik ortamlar. Okullara rehberlik yapılsa mesela okulların türleri var B tipi, C tipi ve rehberlikte bunlar dikkate alınsa bence öğretmenin biraz daha önü açılır. Yani veli boyutunu tanımları, okulun eğitim öğretim, hazır bulunuşluk ortamlarının müfettişlerce incelenmesi. Bunu artık okula gelmeden önce ilçeden mi bilgi alırlar veya okul müdürlerini mi toplarlar, okul hakkında genel bir kanaat oluştuktan sonra okullara gelseler bence daha iyi olacak.” (Ö27, Çevre Etkenleri)
- “Ülkenin daha ileri eğitim ve öğretim düzeyine sistemli bir şekilde ulaşılması için öğretmenlerin teknolojik gelişmelere ayak uydurup uyduramadıkları konusunda rehberlik yapmaları gerekiyor.” (Ö29, Teknoloji)
- “Sınıfta yaşanan sorunlar bence öğrencilerle alakalı. En çok o sorunlarla karşılaşıyoruz çünkü. Bazen sınıf yönetiminde bile zorlanabiliyoruz.” (Ö30, Sorunların Çözümü)

Müfettiş rehberliği faaliyetlerinde ağırlık verilmesi gereken konular olarak katılımcılardan ikisi “aile eğitimi”, biri “psikolojik destek”, ikisi “müfredat”, biri “sosyal medya kullanımı” ve biri de “öğretmen idealizmi” konularını dile getirilmiştir. Bazı katılımcıların cevapları şöyledir:

- “Rehberlik faaliyetlerinde günümüzde en çok idari olarak değil de ailelerin eğitimi konusunda rehberlik edilmesinin daha doğru olduğunu düşünüyorum. Çünkü aileler bozuluyor.” (Ö21, Aile Eğitimi)
- “Psikolojik anlamda destek olacak bazı hizmet içi faaliyetler verilebilir. Öğretmenlerin sıkıntılarını anlatabilecekleri bir yer olmalı.” (Ö8, Psikolojik Destek)
- “Sosyal medya kullanımı; çünkü bir öğretmenin bunu aktif olarak ve doğru şekilde kullanması, kendisinin bilmesi lazım öğrencilerine de bunu öğretmesi lazım.” (Ö11, Sosyal Medya Kullanımı)
- “Şimdi öğretmenler ideallerini kaybetmiş durumdadır, idealist bir öğretmen artık neredeyse yetişmiyor. Bu da işi başka yerlere götürüyor okulları, eğitimi. Müfettiş rehberlik yapacaksa kendisi idealist olacak, idealizmi pompalamaya çalışacak, yani idealizmi öğretmen üzerinde yaşatmaya çalışacak. Evet, şimdi her şey para, pul, mal, mülk ama öğretmenin işi insanla, öğretmenin işi çocukla, hata yapıldığı zaman parçayı söküp değiştiremiyorsun. O hata kuşaklar boyunca gidebilir ki işte görüyorsun mesleğin içindesin. Çarşıda, pazarda ergenlerin, ön ergenlerin hallerini, hareketlerini, tavırlarını görüyorsunuz. Bunun aşılması için işte, öğretmenin idealist öğretmen haline getirilmesi lazım. Bunu da tabii üniversiteden öyle gelecek, bir de gelen müfettişler -işte hep aynı yere geleceğiz- azarlamaya, kızmaya, iş öğretmeye gelmeyecek. Öğretmenliği sevdirmeye gelsinler. Dediğim gibi öğretmenlere yapacaklarsa bir rehberlik çalışması idealizmi sevdirmeye çalışsınlar, tabii kendilerinde varsa.” (Ö15, Öğretmen İdealizmi)

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, elde edilen bulgulara göre ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda yapılan önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

“*Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği olgusuna ilişkin alguları nasıldır?*” sorusu bağlamında sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliği tanımlarında sorun tespiti ve çözümü, denetleme ve kontrol, yol gösterme, yardımcı olma, bilgilendirme ve mesleki gelişime katkı kavramları daha fazla kullanılmıştır. Alanyazında denetleme ve kontrol kavramı dışında birçok tanımdaki ile aynı kavramlar görülmektedir. Denetleme ve kontrol kavramının katılımcıların cevapları arasında bulunması ise rehberlik ve teftiş uygulamalarındaki iç içe geçmişlikten veya müfettişlerin rehberlik faaliyetlerinde teftişe daha yakın bir tavır göstermelerinden kaynaklanabileceği sonucuna varılmaktadır. Yılmaz’ın (2023) yaptığı çalışmada öğretmenlerin ve yöneticilerin denetimin ne ifade ettiği hakkındaki elde edilen bulgulara bakıldığında da kontrol kavramının rehberlikten ve diğer kavramlardan çok daha fazla olması aynı sonuca götürmektedir.

“Rehberlik” ile “denetim” arasındaki benzerlik ve farklılıklarla ilgili bulgulara bakıldığında katılımcıların çoğunluğu bu iki kavram arasında hem benzerlik hem de farklılıkların bulunduğunu belirtmektedir. Çağdaş denetim ilkelerine göre denetimdeki temel amacın rehberlik ve mesleki yardım olduğu göz önüne alınırsa bu sonucun çıkması doğaldır. Fakat benzerlik bulunmadığını aksine farklılık bulunduğunu ifade eden katılımcılar açısından bakıldığında tam olarak çağdaş denetim tanımları konusunda net ve doğru bir bilgi edinememiş oldukları sonucuna varılabilir. Samancı vd.’nin (2009) araştırmasında da rehberlik ve denetim kavramlarının öğretmenler tarafından tam anlaşılmadığı görülmektedir. Bunun nedeninin ise hem bu konuda bilgilendirmelerin az olması hem de denetim ve rehberlik uygulamalarında çağdaş ilkelere uyma açısından eksikliklerin olması muhtemeldir. Benzerlik bulunup farklılığın bulunmadığını ifade eden katılımcılar açısından bakıldığında ise görüşlerin rehberlik uygulamalarında da teftiş ve kontrol ilkelerine daha ağırlık verilmesinden kaynaklandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra cevaplarda müfettişlerin bireysel farklılıklarının da buna bir etken olduğu görülmektedir.

Ayrıca rehberlik ve denetim arasındaki farklılıkların benzerliklerden fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle sınıf öğretmenlerinin rehberlik ve denetim uygulamaları arasında benzerlikten çok farklılık görmeleri gerek uygulama şekli gerek kavramsal olarak bu iki kavramı birbirinden ayırdıkları ve ağırlıklı olarak bütünleştiremedikleri görülmektedir. Benzerliklerin konu dağılımına bakıldığında uygulama ve müfettiş yaklaşımı öne çıkmaktadır. Burada bu iki uygulamanın özünde aynı amaca hizmet etmesi temel benzerlik noktasını oluşturmaktadır. Fakat müfettiş yaklaşımı boyutunda ise denetim ve rehberlik uygulamalarının teftişe daha yakın olmasından kaynaklı olması hasebiyle cevapların verildiği görülmektedir. Farklılıklar boyutunda ise kavramsal bazda 12 cevabın verilmesi katılımcılarda çağdaş denetim ve rehberlik kavramları konusunda bilgi eksikliği olduğu sonucunu doğurmaktadır. Öte yandan müfettiş yaklaşımı noktasında verilen cevaplara bakıldığında ise rehberlik uygulamalarına verilen önemin daha az olmasından veya rehberliğe ayrılan sürenin yetersiz olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmaktadır. Öz'ün (1977) araştırmasında varılan müfettişler tarafından modern teftiş anlayışı gereği yapılması gerekenlerin yapılmadığı ve uygulamadaki etkinlikleri modern anlayışa uymadığı sonucu öğretmenlerin bu konudaki bilgi eksikliğinin diğer boyutunu oluşturmaktadır.

Rehberlik ve denetimden hangisine ağırlık verildiği sorusu etrafında şekillenen bulgulara bakıldığında ise denetime ağırlık verildiği yönünde cevaplar alınmıştır. Yılmaz vd. (2004) ve Korkmaz ve Özdoğan'ın (2005) yaptıkları araştırmalarda da denetime rehberlikten daha fazla önem verildiği yönünde sonuçlar görülmektedir. Denetime ağırlık verilmesinin sebepleri arasında ise müfettişlerin denetimi ön planda tutan yaklaşımları, rehberliğe verilen önemin azlığı, resmi evraklar üzerinde çok fazla durulması ön plana çıkmaktadır.

“Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğine en çok hangi konularda ihtiyaç duymaktadırlar?” sorusuna ilişkin olarak katılımcıları yarısı “evrak hazırlama ve düzenleme” konusunda müfettiş rehberliği aldığını belirtmiştir. Cevaplar incelendiğinde müfettişlerin rehberlikte resmi işlere daha fazla önem verdiği, diğer konuları biraz daha arka plana ittiği görülmektedir. Gündüz'ün (2010) yaptığı araştırmada da buna benzer olarak müfettişlerin eğitim öğretimden çok, evraklarla ilgilendikleri, öğretimi geliştirme boyutunu gölgede bırakarak durum saptama işine ağırlık verdikleri sonucuna varılmaktadır. Bunun yanı sıra ders anlatım teknikleri ve ders işleniş konusuna 10 katılımcının rehberlik aldığı görülmektedir. Mesleki anlamda öğretmenlikte en önemli bileşenlerden biri olan ders işleniş konusunda gerektiği kadar rehberlik yapılmadığı görülmektedir. Diğer temel bileşenlerden olan sınıf

yönetimi, öğrenci tanıma ve öğrenciye yaklaşım, materyal hazırlama ve seçimi gibi konularda da yeteri kadar rehberlik yapılmadığı ortaya çıkmaktadır. Görüşler ayrıntılı incelendiğinde öğretmenlerin resmi evrak işlerinden ziyade bunlara ihtiyaç duydukları sonucuna varılabilir. Altı katılımcının ise hiçbir konuda rehberlik almadığını belirtmesi de önemli bir noktadır. Cevaplar incelendiğinde buradaki temel hususun; rehberliğe gelindiğinde de teftiş yapar gibi davranılması gibi ve buna benzer müfettiş yaklaşımları olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak da teftişe yakın bir rehberlik, eksik arama, kontrol etme gibi kavramlara rastlanmaktadır.

Katılımcıların rehberlikten gördüğü faydalara bakıldığında ise sırasıyla ders anlatımı ve işlenişi, evrak yazımı, hazırlama ve düzenleme, sınıf yönetimi, eksiklerin görülmesi ve giderilmesi, bireysel sorunlar, genel bir fayda, müfredat tanıtımı, iletişim şeklindedir. Rehberlik açısından bakıldığında kapsam olarak bu konulardan çoğunlukla fayda alınması gerekirken bu kadar az fayda görülmesi üzerinde düşünülmesi gereken bir noktadır. Ayrıca katılımcıların 13'ünün rehberlikten hiçbir fayda görmediğini düşünmesinin, çağdaş denetim ve rehberliğin amacı, tekniği, ilkeleri ve verimliliği açısından olumsuz bir durum olduğu aşikardır. Bu bulgular Oktar (2010) ve Danyeri'nin (2001) araştırmalarında da ortaya çıkan müfettişlerin rehberlik rollerini gerçekleştirme düzeyi bakımından benzerlik göstermektedir. Buna ek olarak Dönmez'in (2021) araştırmasında da öğretmenlerin müfettiş sayesinde öğrendiklerinin çok az olduğunu düşündükleri sonucu görülmektedir.

Müfettiş rehberliğinin yeterliliği-yetersizliği ile ilgili bulgulara bakıldığında yeterli gören dört katılımcı, kararsız kalan beş katılımcı ve büyük çoğunluk olarak da yetersiz gören 21 katılımcı görülmektedir. Bu bulgular Büyükkışık'ın (1989) araştırmasındakilerle benzerlik göstermektedir. Kılıç vd.'nin (2013) yaptıkları araştırmaya bakıldığında öğretmenlerin rehberlik anlayışları yeterli görülmemekte ve aslında denetim kavramı çerçevesinde şekillenmekte olduğu sonucuyla örtüşmektedir. Bunun yanı sıra Aküzüm'ün (2012) araştırmasına bakıldığında müfettişlerin rehberliğinin öğretmenler tarafından düşük düzeyde yeterli görüldüğü görülmektedir. Yetersiz görülmesinin nedenlerine bakıldığında ise katılımcıların yarısından fazlasının rehberlik tutumunun yanlışlığı cevabı verdiği ortaya çıkmaktadır. Bu cevaplar irdelendiğinde müfettişlerin rehberlikten ziyade teftişe ağırlık vermeleri, öğretmenlerin beklentilerinin karşılanamaması ana nedenlerdir. Bunun yanı sıra yetersiz görme nedenlerinden biri de rehberliğe ayrılan sürenin az olması gelmektedir. Müfettişlerin iş yoğunluklarına rağmen kadrolarının yetersiz olması nedeniyle rehberliğe ayrılan sürenin olması gerekenden daha kısa olduğu görülmektedir. Ayrıca müfettiş rehberliği ile ilgili faaliyetler kapsamında yeterli-yetersiz ayrımı yapamayan beş katılımcının cevapları irdelendiğinde;

rehberlik faaliyetlerinin son yıllarda yapılmaması, müfettişlerin öğretmenlerin bu konudaki beklentilerini karşılamadıkları gibi sebeplerin ön planda olduğu görülmektedir.

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğine ilişkin beklentileri nelerdir?” sorusu bağlamında eğitim-öğretim hizmetini verirken karşılaşılan sorunlar başlığı altında verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun veli yaklaşımı konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Bu cevabı veren katılımcılar yoğunlukla, veli ilgisizliği, velilerin okula bakış açıları, veli müdahalesi, veli desteğinin azlığı gibi nedenler belirtmektedirler. Buna ek olarak bulgulara bakıldığında 12 katılımcı ise öğrenci yaklaşımları konusunda sorunlar olduğunu ifade etmiştir. Bunlara neden olarak öğrenci isteksizliği, motivasyon düşüklüğü, davranış bozuklukları gibi konular görülmektedir. Cevaplarda öğrenci yaklaşımlarının bu durumda olmasının genel sebebinin de veli olduğu sonucuna varılmaktadır. Sonuç olarak öğretmenlerin mesleğini icra ederken en çok karşılaştığı sorun olarak veli unsuru çok büyük ve sıkıntılı bir durumu işaret etmektedir. Fiziki ve maddi imkanların kısıtlı olması cevabı veren katılımcıların çoğunluğunun köy okulunda görev yaptığı görülmektedir. Altı katılımcı ise müfredat ve ders kitapları konusunda sorun olduğunu ifade etmiştir. Burada temel göze çarpan nokta müfredatın çok değişmesi ve buna ek olarak ders kitaplarının değişmesi olduğu sonucuna varılmaktadır. Yapıcı ve Yapıcı'nın (2003) araştırmasında da benzer şekilde ilköğretim öğretmenlerinin en çok karşılaştığı sorunların veli, öğrenci ve fiziki imkanların olduğu görülmektedir. Ayrıca Karataş ve Kınalıoğlu'nun (2018) yaptığı çalışmada veli kaynaklı sorunlar kategorisinde ilgisizlik temasının çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Ekinci vd.'nin (2012), ilköğretim okulu öğretmenleri ve yöneticilerinin mesleki sorunlarına empatik yaklaşımlarını ikili karşılaştırma yöntemi kullanarak incelediği çalışmada, öğretmenler açısından en önemli mesleki sorun olarak veli ilgisizliğinin olduğu görülmektedir.

Müfettiş rehberliğine ihtiyaç noktasında 14 katılımcı ihtiyacının olduğunu belirtmiştir. Cevaplar irdelendiğinde öğretmenlerin öncelikle yaşadıkları sorunlar etrafında şekillenen bir rehberlik uygulamasına ihtiyaç duydukları görülmektedir. Bozkuş vd. (2015), öğretmenlerin denetim ve rehberlik faaliyetlerine gereksinim duyduğunu, uygulanan hizmet öncesi ve hizmet içi yetiştirme faaliyetlerinin gerekli donanımı sağlamada yetersiz olduğunu belirtmesinin aksine Kılıç vd.'nin (2013) araştırmasında ise rehberliğe istekli olan öğretmenlerin sayısının azlığı dikkat çekmektedir. 14 katılımcı ise müfettiş rehberliğine ihtiyacının olmadığını ifade etmiştir. Burada ise katılımcılar sorunların genel olarak müfettişlerin çözebileceği tipte olmadığını, okul idaresi ve çalışma arkadaşları ile ya da eğitim sisteminin değişmesi ile çözülebileceğini

belirtmektedirler. Ayrıca denetim ağırlıklı rehberlik anlayışı ile yapılan faaliyetlerin faydası olmaması hasebiyle ihtiyaç olmadığı görülmektedir.

Müfettiş rehberliği faaliyetlerinin etkili olup olmadığı ile ilgili soruya ait bulgulara bakıldığında 10 katılımcı etkili olduğunu belirtmektedir, buradan hareketle rehberliğin az derecede de olsa yapıldığında istifade edilebildiği sonucu ortaya çıkmaktadır. 10 katılımcı ise etkili olmadığını belirtmektedir, bunun sebebi olarak da müfettişlerin rehberlik yaklaşımları, rehberlik süresinin az olması görülmektedir. Belirttikleri sorunlar konusunda rehberlik göremedikleri için etkili olup olmadığı ile ilgili net bir fikir beyan edemeyen 8 katılımcı bulunması rehberlik faaliyetlerinde kapsam olarak bir eksikliğin olduğunu göstermektedir. Yılmaz vd. (2004) araştırmasına benzer şekilde rehberlikten çoğu konuda istifade edilemediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Arslantaş'ın (2007) araştırmasında da görüldüğü şekilde öğretmenler açısından müfettişlerin mesleki yardım ve rehberlik rollerini gerekli düzeyde sağlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Müfettiş rehberliğinden beklentilere bakıldığında katılımcıların diğerlerinden biraz fazla olarak (10) yol gösterme konusuna değindiği görülmektedir. Birçok bileşeni olan eğitim öğretim faaliyetlerinde öğretmenlerin farklı konularda kılavuza ihtiyacı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Cevaplara bakıldığında genel olarak yol gösterilmesi gerektiği beklentisi görülmektedir. Yedi katılımcının ise beklentisi müfettiş yeterlilik ve tutumlarının değişmesidir. Oktar'ın (2010) araştırmasına benzer şekilde öğretmenlerin müfettiş yeterlilikleri konusunda eksiklik olduğu görülmektedir. Müfettişlerin yapıcı, yenilikçi, bilgili, güven verici şekilde rehberlik yapmaları beklentisi sonucuna varılmaktadır. Buna ek olarak Ünal ve Sığırcı'nın (2000) araştırmasında da öğretmenler, müfettişlerin güven veren, eleştirmekten çok takdir eden, dinleyen, kendilerine değer veren, esnek, iyi iletişim kurabilen, tarafsız, örnek olan bireyler olmalarını, aynı zamanda müfettişlerin kendilerine rehberlik yapmalarını, eksiklik ve hatalarını düzeltmede destek olmalarını, yeni gelişmeleri aktarmalarını beklemekte ve bununla birlikte öğretmenlerin müfettişlerden beklentilerinin "yüksek" düzeyde olduğu tespit edilmektedir. Yedi katılımcı ise rehberlik sürecinin uzun ve çok tekrarlı olması beklentisini dile getirmiştir. Cevaplar incelendiğinde rehberliğin çok az olduğu, sene içinde çokça yapılması gerektiği ve 1-2 ders saatinden ziyade daha uzun ve kalıcı olması gerektiği görülmektedir. Rehberliğe ayrılan süre konusunda Sabancı ve Günbayı'nın (2004) araştırmasına göre de müfettişlerce rehberliğe yeterince zaman ayrılmadığı konusunda da benzer sonuçlar görülmektedir. Bu beklenti Samancı vd.'nin (2009) araştırmasında da sonuçlardan biridir. Bireysel ve çevresel faktörleri

dikkate alma beklentisi çerçevesinde görüş bildiren katılımcıların köy okullarında görev yapan veya çok çeşitli kesimlerden öğrencisi bulunan okullarda görev yapan öğretmenler oldukları görülmektedir. Bu minvalde düşünüldüğünde müfettişlerin rehberlik faaliyetlerinde bulunurken standart bir prosedür veya plandan kurtulup çevreye ve bireysel ihtiyaçlara göre hareket etmeleri gerektiği sonucuna varılabilir.

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimleri nasıldır?” sorusu bağlamında katılımcıların müfettiş rehberliği deneyimleri ile ilgili bulgular incelendiğinde müfettiş tutumu (10) ve evrak işleri veya fiziksel düzenlemeler (8) konusunda deneyimlerini dile getirdikleri görülmektedir. Akcan ve Polat’ın (2015) araştırmasında da teftiş sürecinde öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz etkileyen durumların müfettişlerin olumsuz yaklaşımı, kendi yasal gücünü ön plana çıkarması, yeterli rehberlik faaliyetinde bulunmaması ve sadece evrak kontrolü yapması sonucunun ortaya çıkmasına bakıldığında; öğretmenlerin akıllarında bu konularla ilgili deneyimlerin çıkması normal görünmektedir. Müfettiş tutumlarına genel olarak bakıldığında eleştirme, eksik arama ve yapıcı olmama konusunda daha fazla deneyimin dile getirilmesi müfettişler açısından bazı tutumların değiştirilmesi gerektiğine işaretler. Ayrıca müfettişlerin evrak işlerine veya fiziksel düzenlemelere daha çok önem verdiği fakat öğretmenlerin bunlardan ziyade özellikle eğitim öğretimin verimliliğini artıran sınıf içi uygulamalarına önem verilmesini bekledikleri sonucuna varılmaktadır. Beş katılımcının paylaştığı deneyimler yardım ve yol gösterme konusundadır. Katılımcıların hepsi de özellikle ders içi yardım ve kılavuzluktan hoşnutluğunu dile getirmiştir. Bu bulguların yanı sıra rehberliklerin kısa süreli veya yüzeysel olması, motivasyon sağlama ve müfettiş yeterlilikleri hakkında üçer deneyim paylaşılmıştır. Ayrıca beş katılımcı ise gerek az sayıda rehberlik alması gerekse de rehberlik almasının üzerinden çok uzun zaman geçmesi hasebiyle deneyim paylaşmamıştır. Bu da rehberlik faaliyetlerinin yönetmelikte gösterildiği gibi uygulanmadığını göstermektedir.

Müfettiş rehberliğiyle ilgili en fazla müfettiş tutumu konusunda katılımcıların (12) genel düşüncelerini ifade ettiği görülmektedir. Belirtilen tutumlar ağırlıklı olarak eksik arama, önyargı, baskıcı tavır, yargılama ve stres yaratma kavramları görülmektedir. Aslanargun ve Tarku (2014) tarafından yapılan araştırmaya göre de öğretmenlerin büyük çoğunluğunun müfettişlere ve denetim sistemine karşı olumsuz tutumu göze çarpmaktadır. Müfettişlerin yol gösterici, uyarıcı ve yapıcı olmaları gerektiği düşüncesi ile rehberlik boyutunun ihmal edildiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların deneyimlerinde olumsuz müfettiş tutumlarının

akıllarında kalmış olması rehberlik uygulamalarının verimliliğini düşürmekte bilakis öğretmenlerin dolaylı olarak da eğitim öğretim sisteminin daha da verimsiz hale gelmesine neden olmaktadır. Rehberlik sürecinin kısa ve yetersiz olduğu ile ilgili düşüncelere sahip beş katılımcının bulunması denetim ve rehberlik faaliyetlerinin planlarının amaca uygun olmadığı ve müfettiş kadrolarının azlığı sonucunu göstermektedir. Beş katılımcının rehberlikten mesleği adına fayda görmediği, üç katılımcının ise faydalı olduğu etrafındaki düşüncelerine bakıldığında ise gerek beklenti gerekse de mesleki ihtiyaç alanlarından dolayı farklılıkların olduğu ortadadır. Katılımcılarda rehberlik deneyimlerinde oluşan düşüncelerden birinin de evrak hazırlama konusu olması müfettişlerin resmi evrak konusunda daha titiz davrandıklarını göstermektedir. Bu düşüncelerin yanı sıra dört katılımcının ise gerek müfettişlik kavramı gerekse de müfettiş rehberliği kavramı konusunda öğretmenlerde bir ön yargı oluştuğunu düşünmesi hem müfettiş-öğretmen etkileşimi hem de denetim ve rehberlik uygulamaları konusunda olumsuz bir duruma işaret etmektedir.

Müfettiş deneyimleri esnasında en fazla hissedilen duyguların sırasıyla stres (9) ve tedirginlik (7) olması rehberlik uygulamalarının etkililiğini düşürmektedir. Cevaplar incelendiğinde stres ve tedirginlik duygularının yaşanmasının nedeninin genel olarak müfettiş tutum ve davranışlarının olduğu görülmektedir. Ayrıca bu tutum ve davranışlar gerginlik (4), korku (4) ve yetersizlik (3) gibi diğer olumsuz duyguların bulunduğu cevaplarda da genel neden olarak kendini göstermektedir. Bu durum mesleki başarı ve sürdürülebilirlik açısından duyguların da etkili olduğu varsayımından hareketle çözülmesi gereken önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bulgularda katılımcıların belirttikleri olumsuz duyguların (34) yanında 14 adet de olumlu duyguya rastlanmaktadır. En fazla sırasıyla heyecan (5) ve mutluluk (4) duyguları göze çarpmaktadır. Burada da en önemli noktanın müfettişlerin rehberlik esnasındaki tutum ve davranışları olduğu görülmektedir. Deneyimler esnasındaki duygulara genel olarak bakıldığında rehberlik uygulamalarındaki en önemli belirleyici unsurun müfettişlerin rehberliğe bakışları ve bunun akabinde rehberlik esnasında takındıkları hal ve tavırlar olduğu sonucuna varılmaktadır. Boydak-Ozan ve Özdemir'in (2010) yaptığı araştırmada denetim uygulamalarının öğretmenlerde bıraktığı duyguların çoğunluğunun olumsuz olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin rehberlik ve denetim uygulamaları konularında hissettikleri duyguların benzer biçimde olumsuz olduğu sonucuna varılmaktadır.

Bulgular incelendiğinde katılımcıların 17'si rehberlik faaliyetlerinin kendilerine ve mesleklerine katkı sağladığını belirtmektedir. En çok evrak hazırlama (6), eksikliklerin

belirlenmesi ve çözümü (5) ve ders anlatım yöntem ve teknikleri (4) konusunda katkı sağlandığı görülmektedir. Rehberliğin çok boyutlu olması nedeniyle bu katkıların hem sayı bakımından hem de çeşitlilik bakımından yetersiz olduğu sonucuna varılmaktadır. Ayrıca katılımcıların 13'ü rehberlik faaliyetlerinin kendilerine ve mesleklerine katkısı olmadığını belirtmeleri bu faaliyetlerin amacına ulaşmasında ve sonuca varmakta önemli bir engeldir. Bu bulgular Karagözoğlu'nun (1977) araştırmasıyla paralel noktalar içermektedir.

“Sınıf öğretmenleri, müfettiş rehberliğiyle ilgili deneyimlerini nasıl kavramsallaştırmaktadırlar?” sorusu bağlamında müfettişlerle ilgili metafor analizinde toplam 21 tema geliştirilmiş ve kodlamalar buna göre yapılmıştır. Temalarda en fazla denetimin (7) olduğu, bunun sebebine bakıldığında ise müfettişlerin rehberlik faaliyetlerinden daha çok denetim faaliyetlerini ön planda tutmaları olduğu görünmektedir. Baskı (4) temasına bakıldığında ise özellikle müfettişlerin tutumlarından kaynaklı olduğu göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin kendilerini her konuda gelişmelerini sağlaması gereken meslek grubu hakkında böyle metaforlar geliştirmesi bu konudaki eksikliği göstermektedir. Dört katılımcının ise müfettişlerin yaptığı rehberlik çalışmalarını yüzeysel temalı metaforlarla dile getirmesi de çok dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin buradaki beklentileri müfettişlerin öğretmenleri, sınıfı ve bulunulan çevreyi daha iyi tanımaları gerektiği konusunda yoğunlaşmaktadır, diğer türlü katkı sağlanamadığı görülmektedir. Korku teması üzerine dört metaforun geliştirilmiş olması gerek denetim ve rehberlik uygulamaları gerekse de müfettişlerin tavırları ile doğrudan ilgilidir. Dört katılımcının ise puanlama konusunda metaforlar dile getirmesi 2014'ten önceki denetim ve rehberlik sisteminin bir sonucudur. Bunun yanı sıra cezalandırma temasında da dört metafor görülmesi öğretmenlerdeki müfettiş algısı açısından olumsuz bir durumdur. Genel olarak bakıldığında ise sadece dört tane olumlu sayılabilecek metafor görülmesi öğretmenler ve müfettişler arasında bazı teknik, yönetsel ve sistematik engellerin olduğunu göstermektedir. Bu bulgular Töremen ve Döş'ün (2009) yaptığı araştırmadakine benzer olumlu ve olumsuz metafor dağılımıyla paralellik göstermektedir.

Müfettişlerin yaptıkları rehberlik faaliyetleri ile ilgili metaforlar 13 tema altında toplanmıştır. En fazla metafor geliştirilen temalardan biri bilgi aktarımıdır (5). Öğretmenlik mesleği sürekli geliştirilmesi gereken bir yapıya sahiptir. Bunun için de öğretmenlerin uzman kişilerin tecrübeleri ve bilgi birikiminden faydalanmaları kendilerini geliştirmelerine katkı sunmaktadır fakat bu tema boyutunda bu kadar az metaforun ifade edilmesi rehberlik uygulamalarının kapsamının darlığına işaret etmektedir. Diğerlerinden fazla metafor geliştirilen

temalardan biri de denetim temasıdır. Müfettiş metaforlarına benzer şekilde rehberlik faaliyeti metaforlarında da aynı paralellik devam etmektedir. Çağdaş denetimdeki rehberliğin ön planda olması ilkesinin öğretmenler açısından uygulamalarda pek bir karşılığı olmadığı görülmektedir. Açık arama temasında dört metaforun olması ise rehberlikte müfettişlerin evraklar konusunda daha titiz davranmaları sebebiyle ifade edildiği sonucuna varılmaktadır. Kontrol etme teması üzerine üç metaforun ifade edilme sebebi ise amacın rehberlikten ziyade denetim olmasından kaynaklanmaktadır. Genel olarak metaforlara bakıldığında rehberlik faaliyetlerinin amacıyla temelde örtüşecek metaforların az olduğu sonucuna varılmaktadır.

“Sınıf öğretmenlerinin müfettiş rehberliğiyle ilgili önerileri nelerdir?” sorusu bağlamında rehberlikte eksik kalan yönler kapsamında en çok rehberliğe ayrılan sürenin ve tekrar sayısı (8) konusu öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin gerek faydalanma gerekse de etkisinin artması sebebiyle bu konuya değindikleri görülmektedir. Rehberliğin süreğenlik ilkesinin bir gereği olarak uygulamalarda bu noktaya dikkat edilmediği görülmektedir. Ovalı (2010) tarafından yapılan araştırmada müfettişler rehberlik vazifelerini yeterli düzeyde gerçekleştirdiklerini belirtirken yöneticiler ve öğretmenler müfettişlerce yapılan rehberlik düzeyinin yeterince yerine getirilmediğini belirtmektedirler. Bu çelişkili durumu gösteren bulguya dayanak olan en önemli etkenin ilgili konularda müfettişlerin rehberlik için yeterli bilgiye ve zamana sahip olmamaları sonucunun ortaya çıkması aynı durumu işaret etmektedir. Beş katılımcının iletişim noktasındaki eksiklikleri dile getirmesi, öğretmenlerin rehberlik uygulamalarında rahat olma, kendini ifade edebilme, dinlenilme gibi beklentilerinden kaynaklanmaktadır. Nitekim sağlıklı iletişim konusunda bazı öğretmenlerin olumsuzluklar yaşadığı bulgularda kendini göstermektedir. Gökçe ve Başkan'ın (2012) çalışmasında öğretmenlerin müfettişlerin iletişim becerilerini yeterli bulmadıkları, müfettişlerin kendileriyle iletişime geçmek için çok istekli olmadıklarını ve iletişimi hiyerarşik yapıyı koruyarak kurdukları için sürecin olumsuz etkilendiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Yalçınkaya (2019) çalışmasında; denetimin etkili olması için müfettişlerin gerek öğretmen gerekse de diğer ilişkili olduğu meslek gruplarıyla iletişim konusunda iyi iletişim içinde olması gerektiği, bunun sağlanması için de her iki iletişim kanalının karşılıklı olarak açık tutulması ve iyi işletilmesine bağlı olduğunu tespit etmektedir. Okul ve çevre şartlarının dikkate alınması konusu dört katılımcı tarafından eksik yönlerden biri olarak ifade edilmektedir. Bunun nedenine bakıldığında ise müfettişlerin standartların dışına çıkmamaları olarak görünmektedir. Rehberlik uygulamalarının sonuca etkili biçimde ulaşması için gerek bireysel gerekse de çevresel faktörlere göre yürütülmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır. Ayrıca rehberliğin pratikte

uygulanmasında, rehberlik konularının çeşitlendirilmesinde, rehberliğe verilen ağırlığın azlığında ve rehberliğin amacına göre yapılmasında eksiklikler olduğu bulgularda ortaya çıkmaktadır.

Denetim ve rehberlikten hangisine ağırlık verilmesi gerektiği konusundaki bulgulara bakıldığında katılımcıların hepsinin rehberliğe ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmeleri normal görünmektedir. Gerek çağdaş denetim anlayışı gerekse de öğretmen psikolojisi bakımından rehberliğin ön planda olması gerektiği yadsınamaz. Rehberliğe ağırlık verilmesi gerektiğinin sebepleri arasında en fazla denetim faaliyetlerinin süresi veya uygulanışı (7) görülmektedir. Cevaplar ayrıntılı olarak incelendiğinde rehberliğin süre ve tekrar bakımından çok yetersiz olduğu bunun yerine az olan süre zarfında da denetim ağırlıklı uygulamalar ve genellikle evrak kontrolü gibi faaliyetlere önem verildiği için ve bunun öğretmenler açısından çok faydalı bulunmaması sebebiyle ifade edildiği sonucuna varılmaktadır. Karşılaştıkları sorunların çözülmesi (5), kendilerine çeşitli konularda yol gösterilmesi (5), eğitim öğretimle ilgili yardım edilmesi (4) ve müfettişlerin tecrübelerinden istifade etme (3) ihtiyaçlarından dolayı rehberliğe ağırlık verilmesi gerektiğini ifade eden katılımcıların bulunması öğretmenlerin çok boyutlu mesleklerini başarıyla icra etmelerinin önünde engellerin olduğu sonucuna götürmektedir. Rehberlik ihtiyaçlarının fazlalığı konusunda dört, denetimin süresinin yeterli olduğu fakat rehberliğe ayrılan sürenin yetersiz olduğu konusunda üç ve eğitim sisteminin düzelmesi açısından üç katılımcı görüşü bulunması müfettişlerin uygulamalarda çağdaş denetim ilkelerine pek uymadıklarını göstermektedir. Zira genel olarak bakıldığında eğitim ve öğretimin temel taşlarından biri olarak öğretmenlerin bu konudaki düşünceleri rehberliğin verimli olmaktan ziyade verimsizliğini işaret etmektedir.

Müfettiş rehberliğinin daha etkili olması için verilen önerilerin en fazla müfettiş yaklaşımlarının değişmesi (11) konusunda olduğu görülmektedir. Önerilerdeki temel unsurlar müfettişlerin rehberliği denetim gibi yapmamaları, eksik aramaktan ziyade yardımcı olmaları, eleştirel tarzdan çıkıp yapıcı bir tutum sergilemeleri gerektiği olarak göze çarpmaktadır. Rehberlik uygulamalarının yapılaş şekli ile ilgili 10 öneri bulunmaktadır. Özellikle bireysel rehberlikten ziyade grup rehberliği kapsamında seminerler şeklinde çalışmaların yapılmasının daha faydalı olacağı bulgularda görülmektedir. Bunun yanı sıra rehberliğin esnek bir yapıya kavuşması minvalinde cevaplar bulunmaktadır. Rehberliğin süre ve tekrarı konusunda (9) ulaşılan bulgularda çeşitli sebeplerden dolayı rehberlik konusuna yeterince zaman ayrılmadığı sonucuna varılmaktadır. Öneriler rehberliğin sürekli olması gerektiği (ayda bir, haftada bir)

böylece hem sınıfı hem de öğretmeni daha iyi tanması gerektiği yönündedir. Böylece eğitim öğretimin daha verimli olacağı, sorunların daha kolay çözülebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak müfettişlerin bireysel ve çevresel faktörleri dikkate alması (4) konusunda öneriler de bulunmaktadır. Okulun ve çevrenin daha iyi tanınması ve ona göre rehberlik yapılmasının çok etkili olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlere de gerek kıdem gerekse de diğer bireysel özelliklerine göre rehberlik yapılması verimi daha da artıracaktır. Diğer bir öneri temasında ise müfettiş ve rehberlik yaptığı öğretmenlerin sabit olması, sık sık değişmemesi gerektiği kapsamında bulgulara rastlanmaktadır. Yılmaz'ın (2023) yaptığı çalışmada da bu minvalde sonuçlar görülmektedir. Öneriler arasında rehberliğin daha fazla yapılabilmesi için müfettiş sayısının artması, müfettişlerin rehberlik konusunda eğitimlerinin yetersiz olduğu gerekçesiyle bu konu hakkında müfettişlere eğitim verilmesi, müfettiş-öğretmen iletişiminin sürekli ve kesintisiz olmasına yönelik uygulamalar ve müfettişlerin öğretmenlere her konuda desteğinin artması gibi bulgular görülmektedir. Bakioğlu ve Hacıfazlıoğlu'nun (2000) araştırmasında da müfettişlerin rehberlik konusunda eğitim alması yönünde sonuçlar görülmektedir. Önerilere genel olarak bakıldığında müfettiş rehberliği sisteminin kapsamlı bir şekilde revizyona girmesi ve müfettişlerin çağdaş denetim ilkelerini benimseme noktasında kendilerini geliştirmeleri gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Müfettiş rehberliği faaliyetlerinde öğretmenlerin en çok öğretim yöntem ve teknikleri konusuna ağırlık verilmesi gerektiğine (10) dair görüşlerine rastlanmaktadır. Gerek uzun zamandır kullanılan gerekse de yeni öğretim yöntem ve tekniklerini uygulama açısından öğretmenlerin küçük ya da büyük sorunlar yaşamaları hasebiyle bu bulguya rastlanılması önem arz etmektedir. Sınıf yönetimi konusuna ağırlık verilmesi gerektiğini ifade eden dokuz katılımcının görüşleri ayrıntılı incelendiğinde hem öğretmenliğin teorikten ziyade pratiğe dayalı olması hem de öğrenci profillerinin sürekli değişmesi görüşün temel unsurları olarak görülmektedir. Öğretmenlerin daha verimli ve daha pozitif etkileşimli bir sınıf yaratmak açısından bu konuya ağırlık verilmesi gerektiğini düşündükleri sonucuna varılmaktadır. Katılımcıların hem öğrenci hem de veli ile iletişimde sorunlar yaşamaları sebebiyle iletişim (7) konusuna ağırlık verilmesi gerektiği görülmektedir. Bu bulgular Gün'ün (2001) yaptığı araştırmadaki bulgularla eşleşmektedir. Öğretmen görüşlerinin alınması (4) konusu da diğer bulgular arasındadır. Eğitim öğretim faaliyetlerinin merkezindeki temel yapıtaşlarından biri olan öğretmenlerin görüşlerinin sistemdeki eksiklerin tespiti ve düzeltilmesi açısından çok önemli olduğu açıktır, bu sebeple bu bulgunun da önemi meydana çıkmaktadır. Eğitimin psikoloji boyutu (4) ve öğrenci davranışları (4) konuları da önem arz etmektedir. Öğretmenlerin

bulduğumuz çağda çok çeşitli hale gelen öğrenci tip ve davranışları konusunda kendilerini yetersiz gördükleri ve aynı zamanda birey yetiştirme çerçevesinde genel psikolojik bilgi ve donanımlar açısından eksiklik hissettikleri sonucuna varılmaktadır. Sorunların çözümü, öğrenci başarısı, eksiklerin tamamlanması için yardım, öğrencileri tanıma, müfredat, teknoloji, çevre etkenleri ve aile eğitimi konuları rehberlikte ağırlık verilmesi gereken konular arasında bulgularda yer almaktadır.

5.2. Öneriler

- Öğretmenlere ve müfettişlere rehberlik ve denetimin; kontrolün yanı sıra düzeltme ve geliştirme amacıyla da yapıldığı hakkında bilgi sahibi olmaları için denetim ve rehberlik kavramı ve uygulamaları ile ilgili eğitimler verilebilir.
- Rehberlikte sağlanan verimin fazlaşması, rehberliğin ön plana çıkmasının sağlanabilmesi için çağdaş denetim ilkeleri ve uygulaması konusunda müfettişler uzmanlık eğitimi alabilir.
- Rehberlikte genel ya da bireysel olarak ihtiyaçlarının karşılanması için öğretmenlerin kendilerini müfettişler ve diğer eğitim sistemi bileşenlerine duyurabilmeleri için resmi bir platform kurulabilir.
- Müfettiş rehberliğinin yetersiz olduğu noktaların ayrıntılı olarak bulunması için araştırmalar yapılabilir.
- Rehberliğe ayrılan sürenin fazlaşması, süreklilik ilkesine göre hareket edilmesi için gerek müfettiş kadrosunun artırılması gerek iş yüklerinin azaltılması sağlanabilir.
- İl merkezleri dışındaki ilçe merkezlerine yeterli sayıda müfettiş kadroları açılarak öğretmenlerin istedikleri zaman sorunlarını iletebilecekleri ve anında çözüm bulabilecekleri, yardım ve destek alabilecekleri şekilde bir yapılanmaya gidilebilir.
- Öğretmenlerin genel olarak müfettiş hakkındaki olumsuz algılarının değişmesi için bu konu hakkında araştırmalar yapılarak gerek tanım ve kavramlar gerekse de uygulama basamakları yenilenebilir.
- Müfettiş yetiştirme açısından özellikle iletişim ve psikoloji konusunda eğitimler sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, N. (2002). *İlköğretim müfettişlerinin öğretimsel liderlik davranışları* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Açıkgöz, K. (1990). İlköğretim müfettişlerinin çağdaş denetim ilkelerini uygulama derecesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Bildiriler Kitabı* (s. 167-181).
- Akbaba Altun, S. (2005). Bilgi teknolojisi sınıflarında denetim. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18, 1-16.
- Akbaba Altun, S. ve Memişoğlu, S. (2010). İlköğretim müfettişlerinin denetimin yeniden yapılandırılmasına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 9(2), 643-657.
- Akcan, E. ve Polat, S. (2015). Müfettiş denetiminin öğretmenlerin motivasyonuna etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 502-510.
- Akçadağ, T. (2003). Denetimde açıklık ilkesi, *Eğitim Araştırmaları*, 11, 9-15.
- Aküzüm, C. (2012). *Türkiye’de ilköğretim okullarında eğitim denetimi: Bir meta-sentez çalışması* (Doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Elâzığ.
- Altınok, V., Tezel, M. ve Güngör, S. (2020). Okullarda denetimin gerekliliği üzerine öğretmen görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 225-253.
- Arslantaş, H. (2007). *İlköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik rollerinin öğretmen algularına göre değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Aslanargun, E. ve Tarku, E. (2014). Öğretmenlerin mesleki denetim ve rehberlik konusunda beklentileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(3), 281-306.
- Aydın, İ. (2016). *Öğretimde Denetim*. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Bakioğlu, A., ve Hacıfazlıoğlu, Ö. (2000). Eğitim denetmenleri ve mentorluk. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12), 39-52.
- Balcı, B. (2007). *İlköğretim müfettişleri ve ilköğretim okulu müdürlerinin; ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini gerçekleştirme düzeylerine ilişkin alguları* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başaran, İ. E. (1996). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Boydak-Ozan, M. ve Özdemir, T. Y. (2010). Denetimin öğretmen üzerinde oluşturduğu psikolojik baskı. 2. *Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Temsen*.
- Bozkuş, K., Gündüz, Y. ve Arslan, H. (2015). Öğretmenlerin denetim ve rehberlik dışı bırakılmalarının olası sonuçları. *VII. Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi*, İzmir.

- Büyükışık, M. (1989). *İlköğretim denetçilerinin rehberlik etkinliklerinin gerçekleşme düzeyi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Danyeri, Ö. (2001). *İlköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini gerçekleştirme düzeylerinin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Demir, S. ve Kale, M. (2023). Denetim Uygulamalarının Mesleki ve Etik İlkelere Uygunluğunun İncelenmesi. *Milli Eğitim*, 52(238), 1219-1258.
- Dönmez, G. (2021). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin ilköğretim müfettişlerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(2), 129-140.
- Durmaz, B., Bozkuş, M., Türk, M.M. ve Üstündaş, V. (2023). Milli eğitim bakanlığı eğitim müfettişleri yönetmeliğine ilişkin eğitim müfettişi ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(1), 158-176.
- Dündar, A. (2005). *İlköğretim okullarında yapılan denetimin okul başarısı ve gelişimi üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ekinci, A., Bindak, R. ve Yıldırım, M. C. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin öğretmenlerin mesleki sorunlarına empatik yaklaşımlarının ikili karşılaştırmalar metodu ile incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 759-776.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gökalp, S. (2010). *İlköğretim müfettişlerinin öğretmen denetimlerindeki denetim görevlerini yerine getirme derecelerine ilişkin ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen algılarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Gökçe, D. ve Başkan, G. A. (2012). Eğitim denetçilerinin iletişim becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 200-211.
- Gönül, İ. (2019). *Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşler* (Yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi, Amasya.
- Görgülü, D. ve Küçükali, R. (2023). Türkiye'deki denetim uygulamalarına ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(38), 514-538.
- Gülşen, C. (2016a). *Türkiye'de Maarif Müfettişliği*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gülşen, C. (2016b). *Türkiye'de Milli Eğitim Müfettişliğinin Tarihi ve Müfettişliğe Geçiş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gün, A. (2001). *İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Rolü ile Öğretmenlerin Algıları (Sakarya İli Örneği)* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Gündüz, Y. (2010). İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ilköğretim müfettişlerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 1-23.

- Has, E. (1998). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki uygulamalarını geliştirmelerinde denetimin rolü* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara
- Kaplan, İ., Müdürlüğü, H.M.E. ve Gülcan, M.G. (2021). Maarif müfettişleri ve okul müdürlerinin öğretim denetimlerinin karşılaştırılması. *Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi (IPCEDU-2021)*, (s. 237-248).
- Karagözoğlu, G. (1977). *İlköğretimde teftiş uygulamaları*. Yayımlanmamış araştırma, Ankara.
- Karataş, İ. H. ve Kınalıoğlu, A. (2018). Köy okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin sorunları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(8), 207-220.
- Kavas, E. (2005). *İlköğretim müfettişlerinin denetim davranışlarına ilişkin öğretmen algı ve beklentileri* (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Kel, M.A. ve Akın, U. (2021). Değişim sürecindeki eğitim denetimi: müfettişler, okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşü. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 219-243.
- Kılıç, B. (2002). *İlköğretim denetçilerinin eğitim araçlarının kullanımında öğretmenlere yaptıkları rehberlik düzeyleri (Doğu Anadolu Bölge Örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Kılıç, B., Aslanargun, E. ve Arseven, Z. (2013). Eğitim denetmenlerinin rehberlik, denetim, inceleme ve soruşturma görevlerine yönelik bir olgubilim araştırması. *Milli Eğitim*, 197(1), 5-24.
- Korkmaz, M. ve Özdoğan, O. (2005). İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 431-443.
- Kuzgun, Y. (2003). *İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Marshall, C. ve Rossman, G. (2014). *Designing Qualitative Research*. New York: Sage Publications,
- MEB. (2022). *Millî eğitim bakanlığı eğitim müfettişleri yönetmeliği*. Resmî Gazete, sayı: 31765. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220301-9.htm>
- Memduhoğlu, H. ve Taymur, A. (2014). Türkiye’de eğitim denetimi alt sisteminin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir model önerisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(2), 25-44.
- Memduhoğlu, H. ve Zengin, M. (2012). Çağdaş eğitim denetimi modeli olarak öğretimsel denetimin Türk eğitim sisteminde uygulanabilirliği. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 131-142.
- Memişoğlu, S. (2001). *Çağdaş Eğitim Denetimi İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretmen Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Memişoğlu, S. (2002). Eğitimde etkili denetim. *Çağdaş Eğitim*, 27(293), 15-20.

- Memişoğlu, S. ve Kalay, M. (2013). Eğitim müfettişlerinin denetim rollerine ilişkin ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşleri. *Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 427-449.
- Oktar, A. (2010). *Eğitim denetimi sisteminin yasal dayanaklara göre değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ovalı, Ç. (2010). *İlköğretim müfettişlerinin rehberlik rollerini yerine getirme düzeyine ilişkin müfettiş, yönetici ve öğretmen görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Öz, F. (1977). *Türk eğitim sisteminde ilköğretim müfettişlerinin rolü* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Öz, F. (2003). *Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Sisteminde Teftiş*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, İ. (2018). *Müfettiş rehberliğinde öz-değerlendirme uygulamalarının öğretmenlerin öz-değerlendirme, yansıtıcı düşünme ve öğretim becerilerine etkisi* (Doktora tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Özdemir, M. (2003). *İlköğretim okullarının denetiminde eylem planı konusunda öğretmen ve denetçi görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sabancı, A. ve Günbayı, İ. (2004). İlköğretim denetmenlerinin görev alanlarının ve yüklerinin yeterlik alanları açısından değerlendirilmesi (Antalya ili örneği). *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 114-121.
- Sağır, M. (2005). *İlköğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin işbaşında yetişmelerinde müfettişlerin denetim rolüne ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş alguları* (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Sağlam, B. (2002). *İlköğretim okullarında öğretim denetimine ilişkin öğretmen, müdür ve denetmen görüşleri* (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Samancı, O., Taşçıoğlu, N. ve Çetin, İ. (2009). İlköğretimde görev yapan öğretmenlerin müfettişlerden beklentileri. *1. Uluslararası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Sempozyumu*, Ankara: 22-23 Haziran.
- Sarı, K. (1987). *Çorum ili ilkokul öğretmenlerinin ilköğretim müfettişlerinden rehberlik konusundaki beklentileri* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sarıçam, İ., Selvi, H. ve Göksu, M. (2010). İlköğretim Okul Yöneticilerinin Eğitim Müfettişlerinden Beklentileri. Ankara: *II. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi Bildiriler Kitabı*. Nobel Yayıncılık.
- Sarpkaya, R. (2004). İlköğretim denetmenlerinin denetim sürecinde karşılaştıkları sorunlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 114-129.
- Soylu, E. (2003). *İlköğretim müfettişlerinin öğretmen denetimlerinde denetim ilkelerini uygulama düzeyine ilişkin müfettiş ve öğretmen görüşleri* (Gaziantep ili örneği) (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Şahin, A. ve Sabancı, A. (2007). Denetmenlerin, öğretmenlik yeterlik alanları açısından devlet ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerine rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 32(145), 85-95.
- Şahin, S. (2005). İlköğretim okullarında uygulanan öğretmen denetim formlarının yeterliliğinin değerlendirilmesi (Gaziantep ili örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 113-124.
- Şahin, T. (2005). *İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında denetmen ve öğretmen görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Şimşek, H. (2004). Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi: karşılaştırmalı örnekler ve Türkiye için öneriler. *Çağdaş Eğitim*, 307(29), 13-21.
- Taymaz, H. (2013). *Eğitim Sisteminde Denetim: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Töremen, F. ve Döş, İ. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin müfettişlik kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(4), 31-50.
- Töremen, F. ve Hozatlı, M. (2006). İlköğretim okul yöneticilerinin ilköğretim denetçilerinin kurum denetiminde gösterdikleri liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim*, 35(170), 202-217.
- Uludağ, A. (2000). *Eğitimde etkili denetim* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Ünal, A. ve Üzüm, S. (1999). Eğitim denetçilerinin yeterlikleri ve yetiştirilmesi. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 50-82.
- Ünal, S. ve Sığircı, M. (2000). Öğretmenlerin denetmenleri değerlendirmesi ve onlardan beklentileri. *MÜ Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 281-294.
- Yalçın, M. (2001). *İlköğretim okullarında kurum denetiminde karşılaşılan sorunlar* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yalçinkaya, M. (2002). Yeni öğretmen ve teftiş. *Milli Eğitim*, 153-154. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153-154/yalcinkaya.htm
- Yalçinkaya, M. (2019). Denetimde İletişim. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 25(1), 211-214. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000622
- Yapıcı, M. ve Yapıcı, Ş. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Bilim Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yıldırım, N. (2001). Sınıf Öğretmenlerinin Denetimlerinin Objektifleştirilmesi. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 1- 8.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, K., Yoldaş, C. ve Yangil, M.K. (2004). Sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişimleri ile ilgili görüşleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 198-210.

Yılmaz, S. (2023). *Türkiye’de eğitim denetimine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Yüksel, M. (1998). *İlköğretim okulu müdürleri ve müfettişlerin değerlendirme sürecinde gösterdikleri davranışların sınıf öğretmenlerini güdüleme düzeyi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

